

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİMDALI**

**ANDIRIN İLÇE MERKEZİNİN
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI**

MURAT ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
ŞUBAT-2008**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİMDALI**

**ANDIRIN İLÇE MERKEZİNİN
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI**

Danışman: Doç. Dr. Mehmet TIRAŞ

Murat ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
ŞUBAT-2008**

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

**ANDIRIN İLÇE MERKEZİNİN
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI**

Murat ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No:

**Bu tez 10/01/2008 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oy Birliği ile
Kabul Edilmiştir.**

Doç. Dr. Mehmet TIRAŞ
DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Ersin
Kaya SANDAL
ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Memet
YETİŞGİN
ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

**Prof. Dr. Ahmet Hamdi AYDIN
Enstitü Müdür Vekili**

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANDIRIN İLÇE MERKEZİ'NİN
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI

Murat ÖZTÜRK

Danışman: Doç. Dr. Mehmet TIRAŞ

Yıl: 2008, Sayfa: XI+121

Jüri : Doç. Dr. Mehmet TIRAŞ
: Yrd. Doç. Dr. Ersin Kaya SANDAL
: Yrd. Doç. Dr. Mehmet YETİŞGİN

Andırın, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde, Kahramanmaraş ilinin batısında yer alır. İlçe nüfusu, 1927 yılından günümüze kadar hiçbir dönemde azalma göstermemiştir. Nüfus; 1940-1950, 1955-1965, 1970-1980 ve 1985-1990 yılları arasındaki dönemlerde hızlı, arada kalan yıllarda ise yavaş bir şekilde artış göstermiştir. Kendi köylerinden ilçe merkezine yönelik göçler ile, daha iyi iş imkanı bulmak için büyük şehirlere yapılan göçler nüfusun değişimi üzerinde etkili olmuş en önemli faktörlerdir.

Andırın 1927'den günümüze kadar ilçe statüsüne sahip bir idare merkezidir. Andırın, bir tarım kasabasından ziyade şehirselleşen fonksiyonları çeşitlenmiş ve hizmet sektörü eskiden beri güçlü olan ve daha da gelişerek günümüzde ağırlıklı fonksiyonu hizmet olan küçük bir şehir durumuna gelmiştir.

Andırın'ın, Çukurova gibi yerleşme koşullarının son derece elverişli olduğu bir alan ile İç Anadolu arasında ulaşımı sağlayan eski bir kervan yolu üzerinde yer alması eski bir yerleşme alanı olmasını sağlamıştır. Ayrıca Andırın, Doğu Çukurova'da yaşayan ve yaz mevsiminde sıcaklardan bunalan insanların rekreasyonel faaliyetleri için bir yayladır. Andırın yaz mevsiminde sayıları binleri bulan bu yaylacılara ev sahipliği yapmaktadır.

Andırın'da nüfusun artmasıyla birlikte şehirselleşen fonksiyonlarda gelişmeler olmuştur. İlçede tarım ve sanayi sektörü hizmet sektörüne göre çok zayıf kalmaktadır. İlçede orman ürünlerine dayalı sanayi yatırımları yapılması ve rekreasyonel faaliyetler açısından yörenin tanıtımı yapılarak mevcut potansiyelin artırılması şehirselleşen kimliği kuvvetlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Andırın, Şehir, Fonksiyon, Nüfus, Yerleşme, Ekonomi, Gelişim, Hizmet, Ticaret, Turizm

**DEPARTMENT OF GEOGRAPHY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
UNIVERSITY OF KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM**

ABSTRACT

MA THESIS

**HUMAN AND EKONOMIC GEOGRAPHY
OF ANDIRIN DISTRICT CENTRAL**

Murat ÖZTÜRK

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ

Year: 2008 Pages: XI+121

**Jury : Assoc. Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ
: Asst. Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL
: Asst. Prof. Dr. Memet YETİŞGİN**

The county of Andırın is located in Adana a part of Mediterranean Region and in to the west of Kahramanmaraş city. The population of the county has never decreased since 1927. While the population increased quickly between 1940 and 1950, 1955 and 1965, 1970 and 1980, 1985 and 1990. It decreased slowly in the other times. The most important factors on population increase are the immigration from the surrounding villages to town and to big cities in order to get beter jobs ana living standart.

Andırın which has a county statu is a management centre until 1927. Andırın has became a small city having mainly a service sector rather than an agricultural town as a result of the development of the variation of urban functions, especially in service sector ever since.

The location of Andırın which is fairly convenient for urban and agricultural life Çukurova ana which is also on an old caravan route supplies the connection with central Anatolia caused it to be settled down area, furthermore, Andırın is a plato for people who live in the east of Çukurova and who are depressed from hot weather in summers. Andırın is also a host for thousands people who live in platos in summers.

With the increase in population, the urban functions have also developed in Andırın. The agricultural and industry sector have became weaker according to service sector. The urban identity will become stronger provided that more investments are done in industry will based on forest products in the city having mainly sevice sector.

Keywords: Andırın, City, Functions, Populations, Locations, Economy, Development, Service, Agriculture, Trade

ÖNSÖZ

“Andırın İlçe Merkezinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası” isimli çalışmamız 2004-2007 yılları arasında bir yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Andırın Toros dağlarının üzerinde Kahramanmaraş ilinin batısında yer almaktadır. Bu çalışmamız coğrafya ilminin yöntem ve teknikleri kullanılarak, Andırın ilçe merkezindeki temel beşeri ve ekonomik faaliyetler ile doğal çevre koşullarının birbiriyle olan ilişkisi incelenmeye çalışılmış ve bu ilişkiler bilimsel çerçevede neden ve sonuçlara dayandırılmıştır.

Daha önce üzerinde bir şehir coğrafyası incelemesi yapılmamış olan Andırın’ın tarihi ile ilgili de detaylı bir çalışma bulunmamaktadır. Bunun yanında Andırın ilçesiyle ilgili fiziki ve beşeri özellikte çalışmaların bulunmaması, bu çalışmanın tamamlanmasında zorluklara neden olmuştur. Bütün bunlara rağmen araştırmamız sonucunda Andırın ilçesinin kendine has iklimi, bitki örtüsü, yeryüzü şekilleri beşeri ve ekonomik yapısı ile ilgili özellikleriyle böyle bir çalışmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Andırın ilçe merkezinde tarım alanlarının oldukça sınırlı olması ve mevcut arazinin de sürekli miras yoluyla küçülmesi, diğer geçim kaynaklarının çok kıt olması ve doğal nüfus artışı ile nüfusun sürekli artması ilçenin sürekli dışarıya göç vermesine neden olmaktadır. İlçenin coğrafya biliminin yöntemlerine göre araştırılması ve sorunlarının ortaya konulması, öngörülen yatırımların verimli olacağı kanaatindeyiz.

Yapılan çalışmanın verimli olabilmesi için araştırma sahası Andırın ilçe merkezi olarak sınırlandırılmıştır.

Tez beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışma alanının konusu, kapsamı, tezin hazırlanması aşamasında izlenen yöntem ve teknikler açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ilçenin fiziki coğrafya özellikleri, üçüncü bölümde ilçenin nüfus özellikleri, dördüncü bölümde yerleşme coğrafyası özellikleri, beşinci bölümde ilçenin fonksiyonel özellikleri ele alınmıştır. Altıncı ve son bölümde ise tezdeki her bir konudan elde ettiğimiz sonuçlar özet halinde verilmiştir.

Tez konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın bitimine kadar geçen süre içerisinde titizlikle, sabırla, görüş, düşünce ve eleştirileriyle çalışmaya yön veren ve en önemlisi manevi desteğiyle bana yol gösteren Danışman Hocam Doç. Dr. Mehmet TIRAŞ’a ve değerli görüşlerini benden esirgemeyen diğer hocalarıma teşekkür ediyorum. Çalışmalarında bize kolaylık sağlayan Andırın kaymakamı Oktay ÇAĞATAY’a ve gerekli bazı harita ve dokümanları bize ulaştıran Andırın belediye çalışanlarına ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmalarımı içtenlikle destekleyen ve manevi desteklerini sunan değerli eşim Zeynep ÖZTÜRK ile yörede bazı bilgilere ulaşmama yardımcı olan ve çok kez benimle araştırma gezilerine katılan arkadaşım Tarih Öğr. Serdal ER’e ayrıca teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VI
GRAFİKLER LİSTESİ	VII
FOTOGRAFLAR LİSTESİ.....	VIII
ÇİZELGELAR LİSTESİ	X
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Sahasının Konumu, Sınırları ve Başlıca Özellikleri.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve İzlenen Yöntem.....	5
2. ANDIRIN'IN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	7
2.1. Jeomorfolojik Özellikler	7
2.2. Toprak Özellikleri.....	10
2.3. İklim Özellikleri	12
2.4. Bitki Örtüsü Özellikleri.....	23
2.5. Hidrografya Özellikleri	27
3. ANDIRIN'IN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	29
3.1. Nüfus.....	29
3.1.1. Nüfusun Tarihsel Gelişimi ve Nüfus hareketleri	29
3.1.2. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları.....	33
3.1.3. Nüfusun Cins ve Yaş Yapısı	37
3.1.4. Nüfusun Eğitim ve Kültürel Durumu	43
3.1.5. Nüfusun Ekonomik Nitelikleri.....	45
3.2. Yerleşme	52
3.2.1. Andırın'ın Kuruluş ve Gelişmesi	52
3.2.2. Andırın'da Şehir İçi Arazi Kullanımı.....	56
3.2.2.1. Konut Alanları	58
3.2.2.2. Resmi ve İdari Fonksiyon Alanları	68
3.2.2.3. Ekonomik Fonksiyon Alanları.....	69
3.2.2.3.(a). İş ve Ticaret Alanları.....	69
3.2.2.3.(b). Tarım Alanları	78
3.2.2.3.(c). Sanayi Alanları	78
3.2.2.4. Sosyal ve Kültürel Fonksiyon Alanları	79
3.2.2.5. Diğer Fonksiyon Alanları	83

4. ANDIRIN'IN FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ.....	86
4.1. Andırın'ın Resmi ve İdari Fonksiyonları.....	86
4.2. Andırın'ın Ekonomik Fonksiyonu.....	89
4.2.1. Ticaret Fonksiyonu.....	89
4.2.2. Tarım Fonksiyonu.....	91
4.2.3. Sanayi Fonksiyonu.....	94
4.3. Andırın'ın Ulaşım Fonksiyonu.....	95
4.4. Andırın'ın Sosyal Fonksiyonu.....	98
4.5. Andırın'ın Kültürel Fonksiyonu.....	103
4.6. Andırın'ın Turizm Fonksiyonu.....	107
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
5.1. Genel Değerlendirme.....	110
5.2. Başlıca Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	114
KAYNAKÇA.....	117
ÖZGEÇMİŞ.....	121

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası (2007)	2
Şekil 1.2. Andırın Ve Çevresinin Topoğrafya Haritası (2007).....	3
Şekil 2.1. Andırın Jeoloji Haritası (2007)	8
Şekil 3.1. Andırın'da Nüfusun Mahallelere Göre Dağılışı (2000).....	35
Şekil 3.2. Andırın'da Mahallelere Göre Aritmetik Nüfus Yoğunlukları (2000)	36
Şekil 3.3. Andırın Mahalle Sınırları Haritası.....	57
Şekil 3.4. Andırın'da Şehiriçi Arazi Kulalnımı Haritası.....	59
Şekil 3.5. Andırın'da Genel Arazi Dağılımı Haritası.....	60
Şekil 3.6. Yenimahalle'de Yer Alan ve Daha Önce Hayvancılık Amaçlı Kullanılan 1. Katın Daha Sonra Düzenlenerek Yayılacılara Kiraya Verilmek Üzere Düzenlenen Eski Bir Ev Planı (2007)	66
Şekil 3.7. Andırın'da Mahallelere Göre Ticarethanelerin Bölünüşü (2000).....	77
Şekil 4.1. Andırın Çevresinde Tarihi Yollar Haritası	96

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1. Andırın, Kahramanmaraş, Kadirli Ve Göksun'un Aylık Ortalama Sıcaklıkların Seyri.....	13
Grafik 2.2. Andırın'da En Yüksek, En düşük ve Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Seyri.....	14
Grafik 2.3. Andırın ve yakın çevresinde nispi nemin aylara göre seyri.....	15
Grafik 2.4. Andırın ve çevresinde yer alan bazı meteoroloji istasyonlarına ait yağış değerlerinin mevsimlere göre dağılışı (%)	17
Grafik 2.5. Andırın ve çevresinde bulunan bazı meteoroloji istasyonlarına ait yağış ve sıcaklık değerlerinin aylara göre dağılışı grafikleri.....	18
Grafik 2.6. Andırın'da hâkim rüzgâr yönü ve frekansı	19
Grafik 2.7. Andırın'da bulunan meteoroloji istasyonuna ait su bilânçosu diyagramı ...	22
Grafik 2.8. Keşiş Deresi'nin Keleşli İstasyonu'ndaki Aylık Ortalama Akım Değerleri (m ³ /sn)	28
Grafik 3.1. Andırın İlçesi'nde Nüfusun Gelişimi (1927–2000).....	30
Grafik 3.2. Andırın İlçesi'nde Nüfus Artış Miktarlarının Seyri (1935-2000).....	32
Grafik 3.3. Andırın İlçesi'nde Yıllık Nüfus Artış Oranlarının Seyri (1935-2000)	32
Grafik 3.4. Andırın İlçesi'nde Yıllık Nüfus Artış Hızlarının Seyri (1935-2000).....	32
Grafik 3.5. Andırın'da Cins Yapısına Göre Nüfus Miktarlarının Seyri (1927-2000)....	38
Grafik 3.6. Andırın'da Cins Oranlarının Seyri (1927-2000).	38
Grafik 3.7. Andırın İlçe Merkez Nüfusunun Geniş Aralıklı gruplandırılması (2000) ...	39
Grafik 3.8. Andırın'ın Nüfus Piramidi (1990).....	41
Grafik 3.9. Andırın'ın Nüfus Piramidi (2000).....	42
Grafik 3.10. 1985 Yılına Göre Andırın'da Eğitim Durumu	43
Grafik 3.11. 2000 Yılına Göre Andırın'da Eğitim Durumu	44
Grafik 3.12. Andırın'da Faal Olmayan Nüfusun Faal Olmama Nedenleri (2000).....	46
Grafik 3.13. Andırın'da Çalışan Nüfusun Sektörel Bölünüşü (2000).....	47
Grafik 3.14. Andırın'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (2000)	49
Grafik 3.15. Andırın'da Çalışan Nüfusun Son Haftada Tuttuğu İşe Göre Bölünüşü (2000)	50

FOTOGRAFLAR LİSTESİ

Foto 2.1. Yenimahalle'nin güneyinde bulunan İnişdibi deresinin yanındaki düz alan 1987 yılında futbol sahası olarak düzenlenmiştir (2007).	10
Foto 2.2. Andırın'da yer yer küçük bahçeler şeklinde yapılan sulu tarım faaliyetlerinden bir görünüm (2006).	11
Foto 2.3. Andırın'da dere boyu bulunan söğüt ve çınar ağaçları sahanın önemli bitki birimlerindedir. Hemen yamaçlarda ise Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsü ve sahada yaygın bitki örtüsü olan makiliklerden bir görünüm (2007).	24
Foto 2.4. Sarımsak Dağında bulunan ve yaprakları sabun yapımında kullanılan Defne bitkisi (2007).	25
Foto 2.5. Andırın'da maki katının üstünde beşeri faktörlerden nispeten korunmuş yamaçlarda yayılış gösteren meşelikler (2007).	26
Foto 2.6. Andırın'ın doğusunda yer alan Sarımsak Dağı üzerinde çok çeşitli bitki türleri barındırmaktadır. Aynı zamanda dağın yüksek kesimlerinde seyrek de olsa bulunan sedir ve köknar ağaçları daha önce burada bulunan ormanların şahidi niteliğindedir (2007).	26
Foto 3.1. Doğu Çukurova'yı İç Anadolu'ya bağlayan tarihi Akyol üzerinde sıralanan ve yol güvenliğini sağlamaya yönelik kalelerden birisi olan Haştırın Kalesinden bir görünüm. Kale aynı zamanda Maraş tarafına ayrılan İpek yolu ile Akyol'un kavşak noktasında bulunmaktaydı. Kale şu an Maraş, Andırın ve Kadirli üç yol kavşağındadır (2007).	53
Foto 3.2. İlçe'in özellikle merkezi iş sahasından uzak mahalle aralarında sadece yürümeye olanak veren dar sokaklar bulunur (2007).	61
Foto 3.3. Genelde 2 ve 3 katlı binaların yaygın, 4 katlı binaların ise az bulunduğu Andırın'dan bir görünüm (2007).	63
Foto 3.4. Andırın'da özellikle 1982'li yıllardan sonra yapımı yaygınlaşan yayla evlerinden bir görünüm. Yayla evleri sezon dışı zamanlarda kapı ve pencereleri kapatılarak boşaltılmaktadır (2007).	64
Foto 3.5. Tufanpaşa mahallesinde yer alan ve 2003 yılında yapımı tamamlanan Mehmetler kooperatifinden bir görünüm (2007).	64
Foto 3.6. Ahşap malzeme ve çevreden temin edilen taşların yoğun olarak kullanılmasıyla yapılan ve iki kat şeklinde inşa edilen bu evlerin önceleri hayvan beslemek için kullanılan ilk katları daha sonraları hayvancılığın terk edilmesi ve yaz mevsiminde yaylacılığa bağlı artan kiralık ev taleplerine bağlı olarak bu evlerin ilk katları düzenlenerek yaylacılara kiraya verilen eski bir Andırın evinden bir görünüm (2007).	65
Foto 3.7. Andırın'da Tufanpaşa mahallesinde bulunan modern tarzda inşa edilmiş çok katlı bir meskenden görüntü (2007).	67
Foto 3.8. Yenimahalle'de bulunan Kaymakamlık binasından bir görünüm (2007).	68
Foto 3.9. Hükümet caddesi üzerinde ve Kaymakamlık binasının hemen doğusunda yer alan Belediye binası (2007).	69
Foto 3.10. Merkezi iş sahasının yer aldığı Hükümet Caddesinden bir görünüm (2007).	70
Foto 3.11. İlçenin merkezi olan Hükümet Caddesi ile Göksun Caddesi arasında uzanan merkezi iş sahasının bir bölümünden görünüm (2007).	71
Foto 3.12. Göksun Caddesi üzerinde sıralanmış olan hızar atölyelerinden bir görünüm (2007).	79

Foto 3.13. 1965 yılında Yenimahalle’de eğitime başlayan ancak bu binasına 2000 yılında taşınan Cumhuriyet İlköğretim Okulundan bir görünüm (2007).	80
Foto 3.14. Yenimahalle’de bulunan ve Andırın’ın önemli eğitim kurumlarından biri olan Andırın Meslek Yüksek Okulu’ndan bir görünüm (2007).	82
Foto 3.15. İlçe’de bulunan tek halı saha Andırın Çok Programlı Lise’sinin bahçesinde yer alır ve İlçe’deki spor etkinlikleri açısından önemli bir alandır (2007).	83
Foto 3.16. Andırın’da özellikle yaz mevsiminde insanların önemli uğrak yerlerinden biri olan Kışla Park’tan bir görünüm. Parkta aynı zamanda bir de hizmet binası bulunmaktadır (2007).	84
Foto 3.17. Yenimahalle’de bulunan ve Kahramanmaraş, Kadirli ve Göksun’a düzenli seferlerin yapıldığı Belediye Terminalinden bir görünüm (2007).	85
Foto 4.1. Andırın-Kadirli bağlantısını sağlayan yolda devam eden yapım, onarım ve genişletme çalışmalarından bir görünüm (2007).	97
Foto 4.2. Yenimahalle’de bulunan Andırın Devlet Hastanesi’nden bir görünüm (2007).	99
Foto 4.3. Tufanpaşa mahallesinde bulunan ve hemen karşısında 384 öğrenci kapasiteli pansiyonu bulunan 75. Yıl Y.B.İ.Ö.O.’ndan bir görünüm (2007).	105
Foto 4.4. Yenimahalle’de modern yapı malzemeleri ile güçlendirilmiş, yan tarafına yaz mevsiminde Andırın’a gelen yayıncılara kiraya verilmek üzere ek yapılmış ve yine aynı amaçla daha önce hayvancılık amaçlı kullanılan evin alt katı düzenlenerek oturulabilir hale getirilmiş bir evden görünüm (2007).	108

ÇİZELGELAR LİSTESİ

Çizelge 2.1. Andırın, Kahramanmaraş, Kadirli ve Göksun istasyonlarının özellikleri...	12
Çizelge 2.2. Andırın ve çevresinde bulunan bazı meteoroloji istasyonlarına ait aylık ve yıllık sıcaklık ortalamaları (°C).....	12
Çizelge 3.3. Andırın'da En Düşük, En Yüksek ve Ortalama Sıcaklıkların Aylık Seyri (°C).	14
Çizelge 2.4. Andırın'da Donlu Gün Sayılarının Aylara Göre Seyri.	14
Çizelge 2.5. Andırın ve çevresinde yer alan bazı meteoroloji istasyonlarında nispi nemin aylara göre seyri.	15
Çizelge 2.6. Andırın ve çevresinde yer alan bazı meteoroloji istasyonlarına ait aylık ve yıllık yağış miktarları (mm).	16
Çizelge 2.7. Andırın ve çevresinde yer alan bazı meteoroloji istasyonlarına ait yıllık ortalama yağışın mevsimlere göre yağış miktarları (mm.) ve yüzdelik dağılımı.	16
Çizelge 2.8. Andırın'da Rüzgârların Esmeye Sayıları ve % Oranlarının Aylara Göre Seyri.	18
Çizelge 2.9. Andırın ve çevresinde yer alan bazı merkezlere ait meteoroloji istasyonlarının su bilançoları.	21
Çizelge 2.10. Ulusu Deresi'nin Akım Değerleri (m ³ /sn).	27
Çizelge 2.11. Keşiş Deresi'nin Keleşli İstasyonu'ndaki Aylık Ortalama Akım Değerleri (m ³ /sn).	28
Çizelge 3.1. Andırın'ın Bazı Kaynaklardaki Genel Nüfusu.....	29
Çizelge 3.2. Andırın İlçesinde Nüfusun Gelişimi (1927–2000).	30
Çizelge 3.3. Andırın'da Nüfusun Artış Miktarı, Yıllık Artış Oranı ve Yıllık Artış Hızları (1935–2000).....	31
Çizelge 3.4. Andırın'da Nüfus ve Konutların Mahallelere Göre Dağılışı ve Yoğunluğu (2000)	33
Çizelge 3.5. Andırın'da Cins Yapısına Göre Nüfus Miktarları (1927–2000).....	37
Çizelge 3.6. Andırın'da Nüfusun Yaş grupları ve Cinsiyete Göre Miktar ve Oranları (1990, 2000).....	40
Çizelge 3.7. Andırın'da 12 ve Üstü Yaş Grubundaki Çalışan Nüfusun Dağılımı (1990, 2000).....	40
Çizelge 3.8. Andırın'da Cinsiyete Göre Eğitim Durumu (1985)	43
Çizelge 3.9. Andırın'da Cinsiyete Göre Eğitim Durumu (2000)	44
Çizelge 3.10. Andırın'da 12 Yaş Üstü, Faal Olan ve Olmayan Nüfus Miktarları ve Oranları (1990-2000).....	45
Çizelge 3.11. Andırın'da Faal Olmayan Nüfusun Faal Olmama Nedenleri (1990–2000).	46
Çizelge 3.12. Andırın'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (1990-2000).....	47
Çizelge 3.13. Andırın'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2000).....	48
Çizelge 3.14. Andırın'da Çalışan Nüfusun Son Haftada Tuttuğu İş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1990-2000).....	50
Çizelge 3.15. 1990 ve 2000 Yıllarında Andırın'da Nüfusun Bağımlılık Oranları	51
Çizelge 3.16. Andırın'da Konutların Mahallelere Göre Dağılışı ve Yoğunluğu (2000).61	
Çizelge 3.17. Andırın'da Yerleşik Nüfus, Hane Halkı Sayısı ve Büyüklüğü	62
Çizelge 3.18. Andırın'da Yer Alan Perakende Ticaret İşletmeleri (2000).	72
Çizelge 3.19. Andırın'da Yer Alan Büyük Ticaret Kapsamındaki İşletmeler (2000).....	72
Çizelge 3.20. Andırın'da Yer Alan Küçük Sanayi ve İmalathaneler (2000).....	73

Çizelge 3.21. Andırın'da Yer Alan Yeme-İçme-Dinlenme-Eğlenme Hizmeti ve Büro Hizmeti Veren İş Yerleri İle Bankalar ve Sigorta Acenteleri (2000).....	73
Çizelge 3.22. Andırın'da Yer Alan Ulaşım İlgili Ticaret ve Sanat İşletmeleri ile Ulaşım Hizmetleri ve Sağlık Hizmeti Veren İşletmeler (2000).....	74
Çizelge 3.23. Andırın'daki Ticarethanelerin Mahallelere Göre Dağılımı (2000).....	76
Çizelge 3.24. Andırın'da Arazi Miktarı ve Kullanım Durumu (2007).	78
Çizelge 3.25. Andırın'da Eğitim Kurumlarının Yapılış Tarihi ve Mahallelere Göre Dağılımı (2005).....	81
Çizelge 3.26. Andırın'da Bulunan Camilerin Yapılış Tarihi ve Mahallelere Göre Dağılımı (2005).....	82
Çizelge 4.1. Yıllara Göre Andırın'ın Sahip Olduğu Köy Sayıları (1935–2000).....	87
Çizelge 4.2. İdari Bakımdan Andırın İlçesine Bağlı Olan Köylerin Eski ve Yeni Adları, Nüfus Miktarları ile Merkeze Bağlı Uzaklıkları (1990).....	87
Çizelge 4.3. İdari Bakımdan Andırın İlçesine Bağlı Olan Köylerin Eski ve Yeni Adları, Nüfus Miktarları ile Merkeze Bağlı Uzaklıkları (2000).....	88
Çizelge 4.4. Andırın'da Orman Varlığına Bağlı Olarak Üretilen Orman Ürünleri ve Miktarı (2005).	90
Çizelge 4.5. Andırın İlçe ve Merkezinin Arazi Miktarı ve Kullanım Durumu (2007)...	91
Çizelge 4.6. Andırın İlçe ve Merkezinde Ekili-Dikili Arazilerin Kullanım Şekline Göre Durumu (2005).....	92
Çizelge 4.7. Andırın İlçe Genelinde Üretilen Başlıca Ürünler ve Miktarları 2005 (Ton)	92
Çizelge 4.8. Andırın'da Yer Alan Küçük Sanayi İşletmelerinin Mahallelere Göre Dağılımı (2000).....	94
Çizelge 4.9. Andırın Devlet Hastanesinde Bazı Yıllara Ait Personel Durumu (2001–2007).....	100
Çizelge 4.10. Andırın Devlet Hastanesinde Yıllara Göre Tedavi Edilen Hasta Sayısı (2000–2006).....	100
Çizelge 4.11. Devlet Hastanesi'nde Doktor, Yatak Sayısı ile Doktora ve Yatağa Düşen Hasta Miktarı (2001-2006)	101
Çizelge 4.12. Yıllara Göre Doktora ve Yatağa Düşen Kişi Sayısı (2000).....	101
Çizelge 4.13. Andırın'daki Merkez Sağlık Ocağının Personel Durumu (2007).....	102
Çizelge 4.14. Andırın'daki Merkez Sağlık Ocağının Faaliyet Sahası İçerisindeki Nüfusun Yıllara Göre Seyri (2001–2006).....	102
Çizelge 4.15. Andırın'da Eğitim Kurumlarının Yapılış Tarihi ve Mahallelere Göre Dağılımı	103
Çizelge 4.16. Andırın'da Yer Alan Eğitim Kurumları, Öğrenci-Öğretmen, Personel ve Derslik Sayısı (2006-2007).....	104

1. GİRİŞ

1.1. Araştırma Sahasının Konumu, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırma sahası, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer alan Kahramanmaraş'a bağlı bir ilçe merkezini meydana getirmekte ve ilin batısında bulunmaktadır (Şekil 1.1). Burası Orta Toroslar ile Amanos dağlarının birleşme sahasının kuzeybatısında yer alan dağlık bir arazinin güney yamacı üzerinde kurulmuştur. İlçe merkezi; doğuda Sarımsak Dağı (1504m.), kuzeyde Kurdiken Tepesi, kuzeydoğuda Kuyucak Dağı, Batıda Karadut Dağı (1349m.), güneyde Balık Dağları arasında bulunan çöküntü alanın kuzeydoğu yönündeki tepelik alanın güney yamacı üzerine yayılmış durumdadır. Araştırma sahası, doğuda Sarımsak Dağı etekleri, kuzeyde Kurdiken Tepesi, batıda Boğasak Dağının güney yamaçlarını oluşturan tepelik alanlar ile güneyde Akkale Gediği tarafından sınırlandırılmıştır (Şekil 1.2).

Andırın ilçesi, kuzeyinde Göksun ve Saimbeyli, batısında Feke, güneybatısında Kadirli, güneyinde Bahçe ve Düziçi, güneydoğusunda Türkoğlu ilçeleri ve doğusunda Kahramanmaraş ili ile çevrilidir. Andırın ilçe merkezi ise, güneyde Altınoluk, Çiçekli ve Boztopraklı köyleri, batıda Yeşilyurt ve Karapınar köyleri, kuzeyde yine Yeşilyurt köyü ve doğuda Gökçeli köyü ile çevrilidir. Bu sınır Andırın Belediyesinin mucavir alan sınırı olarak da kabul edilebilir. Yani araştırma alanı Andırın Belediyesinin imar sınırının çevresini de kapsamaktadır (Şekil 1.2).

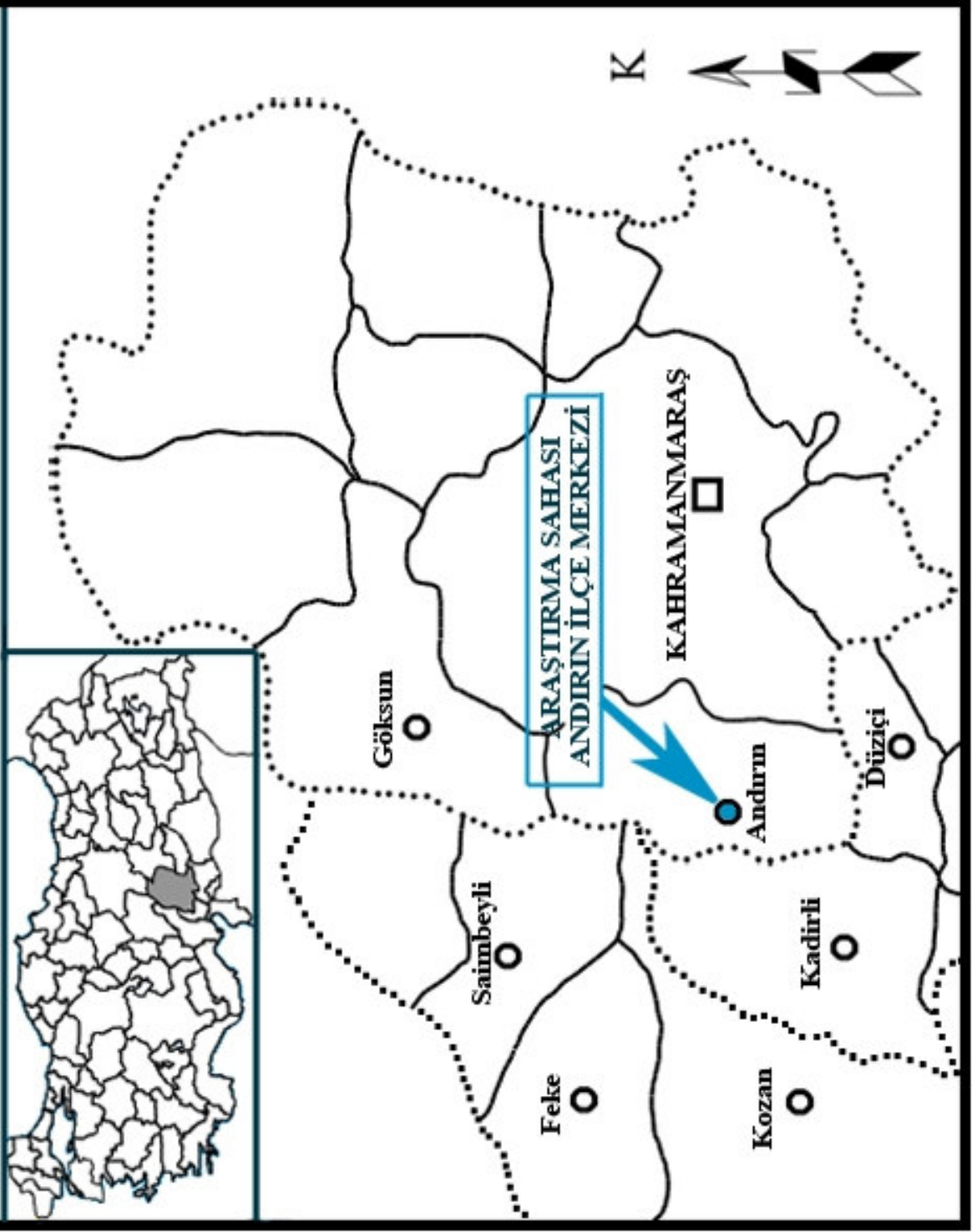
Araştırma sahası, Türkiye'deki makro iklim tiplerinden "Akdeniz iklimi"nin "Asıl Akdeniz iklimi" tali tipinde bulunmaktadır. Buna bağlı olarak yazları sıcak ve kurak, kışları ise serin ve yağışlıdır. İklim tipi, denize uzaklık, yüzey şekilleri ve yükselti gibi faktörlerin etkisiyle, çevresinde görülen iklim özelliklerinden farklılıklar gösterir. Kadirli (9 yıllık), Andırın (8 yıllık), Kahramanmaraş (31 yıllık) ve Göksun (20 yıllık) Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık ortalama sıcaklıklar Andırın'da 12,6 °C, Kahramanmaraş'ta 16,7 °C, Göksun 8,8 °C ve Kadirli'de 19 °C olarak gerçekleşmiştir. Andırın ve çevresine düşen yıllık ortalama yağış miktarı ise Kadirli'de 742,7 mm, Kahramanmaraş'ta 731,3 mm, Göksun'da 625,6 mm iken Andırın'da 1427 mm'dir. Andırın, coğrafi konumundan dolayı Kahramanmaraş ve Kadirli'den daha serin iken Göksun'dan daha sıcaktır. Bakı şartları ve yükseltisinden dolayı ise diğer merkezlerden fazla yağış alır.

Araştırma sahasının reliefi oldukça eğimli bir özellikte olup bu yüzden tarım sahaları azdır. Tarım yapılan alanlar, yerleşmenin güney ve güneybatı yönünde uzanan hafif eğimli çöküntü alanlarıdır. Tarla ve bahçe tarımı yapılan bu alanlarda, küçük bahçeler halinde meyve ve sebze bahçeleri ile birlikte tahıl ekimi de yapılmaktadır.

Andırın ilçe merkezi ve çevresi, sahanın sahip olduğu iklim özellikleri ve yükseltinin de etkisiyle yaygın bir bitki örtüsü ile kaplıdır. İlçe merkezinin doğu kısımlarında yer alan Sarımsak dağının üzeri meşe, çam ve ardıç gibi bitki elemanlarının yanında Akdeniz bölgesine özgü makilerle kaplıdır. İlçe merkezinin güney ve batı çevresinde ise yer yer uzanan çam ormanları yer alır. Bunların dışında, yerleşmenin önemli bir bölümünde meyve ağaçları ve çevrede kavak bahçelerinin bulunması alanın bir diğer özelliğidir.

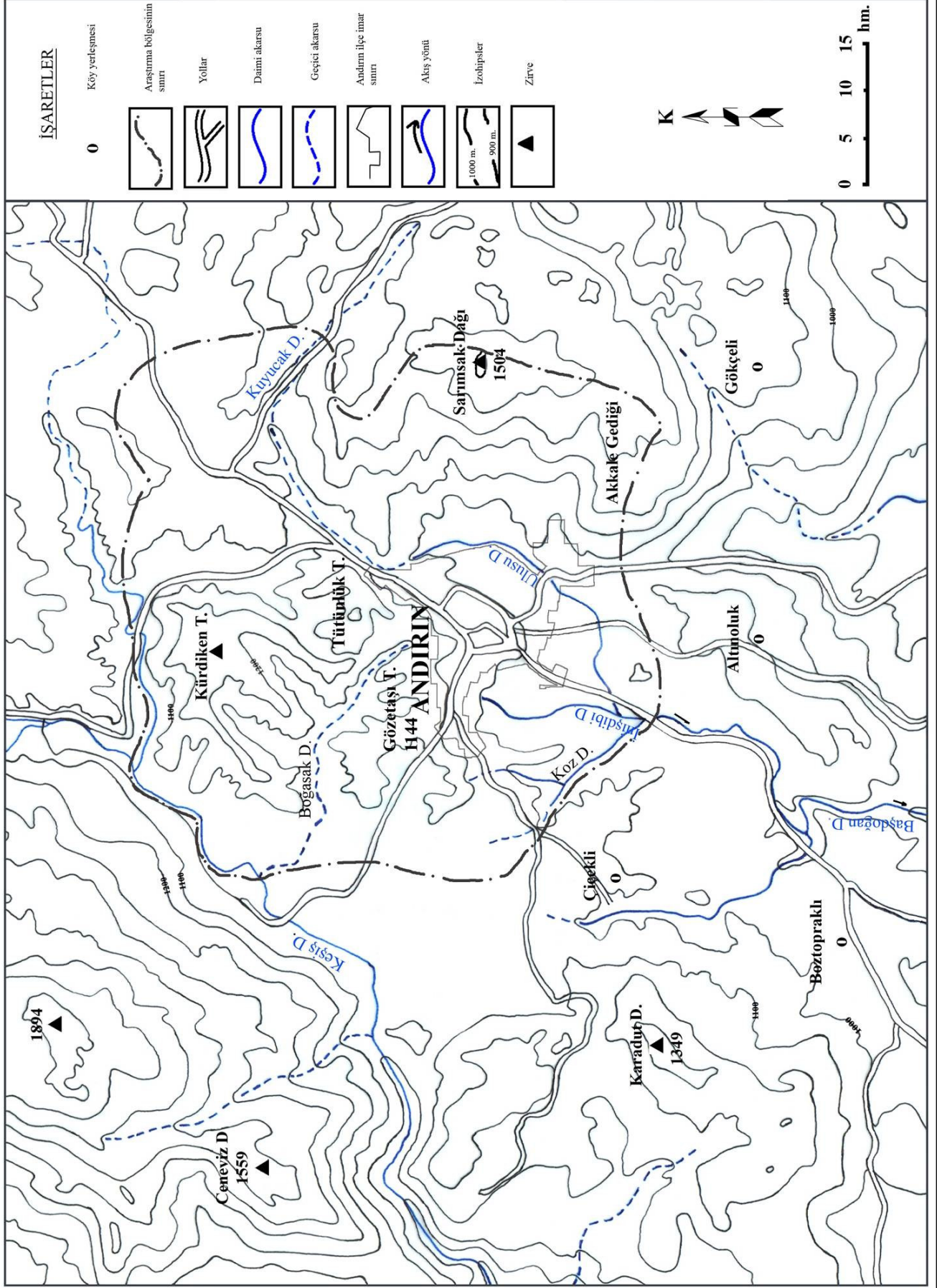
Araştırma sahası arızalı bir arazi parçası üzerinde olup en alçak yeri 850-900 m'lerden başlayan Enişdibi deresi vadi tabanı olup, en yüksek yeri kuzeye doğru bir yamaç boyunca yükselerek 1144 m'ye kadar ulaşan Gözetaşı Tepesi'dir. İlçe merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 1050 m'dir. İlçe merkezi sahip olduğu bu yükselti ile yaz mevsiminde Çukurova'da bulunan İl, İlçe ve köylerde

ŞEKİL 1.1 ARAŞTIRMA SAHASININ LOKASYON HARİTASI

ŞEKİL 1.2

ANDIRIN VE ÇEVRESİNİN TOPOGRAFYA HARİTASI (2007)

yaşayan ve aşırı sıcaklardan bunalan insanların bir kısmının geldiği rekreasyonel yayla yerleşmesi fonksiyonu kazanmaktadır.

Sahanın litolojik ve jeomorfolojik yapısını genel olarak çeşitli kalker ve molozlu kayalardan oluşan ve gittikçe yükselen yeryüzü şekilleri meydana getirmiştir. Bunlar Miosen ve Kretase formasyonları ile Holosen dönemine ait yeni alüvyonlardan meydana gelmiştir.

Andırın ve çevresinde, ana kayanın özelliğine bağlı olarak kireçtaşı (kalker) kayaları üzerinde Kırmızı Renkli Akdeniz Toprakları ile yamaçların hemen eteklerinde yer alan profillerinde çoğunlukla iri çakıl veya taş parçaları ihtiva eden Kolüvyal topraklar yer almaktadır. Ayrıca Kahverengi Orman Toprakları, Andırın'da orman alanlarının geniş yer kapladığı kuzey kesimde ve ilçe merkezi çevresinde görülmektedir. Andırın ve çevresinde kuvvetli eğim ve yağışlara bağlı olarak arazinin üst kısmında meydana gelen süpürülme ve yıkanmaya bağlı olarak kalın toprak örtüsüne her yerde rastlanmaz.

Keşiş çayı ile Başdoğan deresi, araştırma sahasının en önemli hidrografik birimleridir. Bu iki çaydan Keşiş çayı kendisine katılan Mollacık deresi, Haymalı deresi, Boğasak deresi, Kesik deresi ve Azgıt deresi kolları ile sahanın batı ve kuzey kesimlerin sularını toplarken; Başdoğan deresi kendisine katılan Kuyucak deresi, Ulusu deresi, İnişdibi deresi, Koz deresi, Zincar deresi, Eriklibucak deresi ve Ayvalcık deresi kolları ile sahanın güney ve doğu kesimlerinin sularını toplamaktadır (Şekil 1, 2).

Araştırma sahasının bu doğal özellikleri çok eski dönemlerde bilinmekte olup Andırın ve çevresi; Hititler'in, Romalılar'ın, Selçuklular'ın, ve Beylikler döneminde Dulkadiroğulları'nın yerleşme alanı olmuştur. Son olarak da Osmanlı idaresinden günümüze gelen bir yerleşmedir.

Andırın nüfusuna ait edindiğimiz ilk sağlıklı bilgilere 1927 yılında yapılan genel nüfus sayımı ile ulaşılmaktadır.

Andırın'da nüfusun yıllara göre seyri dikkate alındığında, 1927 – 2000 döneminde ilçe merkezi hiçbir dönemde nüfus kaybetmemiştir. 1927 yılında 553 kişi olan nüfus, 2000 yılına gelindiğinde 15 kattan daha fazla bir artış yaparak 8311 kişiye ulaşmıştır. 1927 yılında 12133 kişi olan Andırın toplam nüfusunun % 4,5'i ilçe merkezinde yaşarken bu oran 2000 yılında % 20,2'ye ulaşmıştır. İlçe merkezi nüfusuna oranla kırsal nüfus oldukça fazladır.

Andırın'da 1927–2000 yılları arasında nüfus sürekli bir artış göstererek gelişimini devam ettirmektedir. Tarım alanları sınırlı olmasına rağmen Andırın'ın bu gelişiminde idari bir merkez olması, göç yolları üzerinde bulunması ve yaz aylarında gerçekleşen yaylacılık faaliyetleri oldukça etkili olmuştur. Ayrıca 1980 sonrası artan ticari aktivite ve orman ürünlerine dayalı küçük ölçekli sanayiinin de bunda etkisi vardır.

Andırın 8311 kişi olan nüfusu ile nüfusu 10000'in altında bulunan yerleşmeler arasında olup bu özelliği ile bir kasaba statüsünde iken TÜİK standartlarına göre sahip olduğu idari statüsü ve şehir fonksiyonlarının gelişimi neticesinde şehir kimliği kazanmıştır.

1.2. Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve İzlenen Yöntem

Araştırma sahasını oluşturan Andırın, ülkemizin güneyinde yer alan Kahramanmaraş ilinin batısındadır. Andırın ilçesi sahip olduğu dağları, ormanları, akarsuları, iklimi, kültürel ve diğer doğal değerleriyle mevsimlik göç alan ve cazibe merkezi olmaya aday bir yayla yerleşmesi olarak da değerlendirilmektedir. Önceleri hayvancılık amaçlı olarak yapılan yaylacılık faaliyetleri son zamanlarda rekreasyonel amaçlı olarak yapılmaya başlanmıştır. Andırın, fiziki ortam-insan ilişkisinden kaynaklanan dengenin, burada kurulduğu bir yaşama alanı olmuş ve tarih içerisinde nüfusu artarak gelişmiştir.

Coğrafya ilminin yöntem ve teknikleri kullanılarak, belirli bir mekân ünitesi üzerindeki temel beşeri faaliyetler ile doğal çevre koşullarının birbiriyle olan ilişkileri, şu amaçlar doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır:

Dana önce üzerinde coğrafi inceleme yapılmamış olan Andırın'ın şehir coğrafyası özelliklerini inceleyerek, daha sonra yapılacak çalışmalara bir kaynak oluşturmak; şehrin kuruluşunda etkili olan fiziki ve beşeri coğrafya faktörlerinin neler olduğunu ve bu faktörlerin şehrin kuruluşunda nasıl bir rol üstlendiğini belirlemek; şehrin tarihsel gelişimini ortaya koymak; nüfusun tarihsel gelişimi ile sosyal, kültürel ve ekonomik niteliklerini belirlemek; şehir içi arazi kullanım durumunu açıklayarak mekânsal farklılıkları ortaya koymak ve şehrin merkezi özelliğinin belirlenmesinde etkili olan şehrsel fonksiyonların çeşitliliğini açıklamaktır.

Kısaca, Andırın'ın beşeri ve ekonomik fonksiyonlarını ortaya koyduğumuz bu çalışmada, öncelikle sahanın fiziksel özelliklerinin belirlenmesi açısından, çeşitli haritalardan faydalanılmıştır. Bunlar: Adana İller Bankası'ndan temin ettiğimiz Harita Genel Komutanlığı'nın hazırlamış olduğu 1/50000 ölçekli Andırın ve yakın çevresine ait N36, N37, M36 ve M37 pafta numaraları ile gösterilen topografya haritaları, Andırın Belediyesi'nden aldığımız 1/3000 ölçekli "Şehir İmar Planı", 1/1000 Ölçekli "Hali Hazır Durum Haritası" ve mahalle sınırlarını gösteren 1/3000 Ölçekli "Şehir Planı" gibi temel haritalardır.

Bunların yanı sıra şehrin nüfus, yerleşme ve ekonomik coğrafya özelliklerinin belirlenmesinde bazı istatistikî veri, rapor ve yıllıklardan da yararlanılmıştır. Bunların başlıcaları, D.I.E.'den alınan 1927-2000 yılları arası ilçe nüfusuna ait nüfus miktarları, 1985 ve 1990 yıllarına ait nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri, Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü ve Andırın Merkez Sağlık Ocağı'ndan temin edilen 2000-2006 yılları arasına ait mahalle ve şehir nüfusları ile nüfusun cins ve yaş yapısını yansıtan "E.T.F. (Ev Halkı Tespit Fişi) Raporları" dır. Ayrıca çalışmamızda sıkça yer verdiğimiz 2000 yılı bilgilerini yansıtan, Andırın Belediyesi imar işleri Müdürlüğü'nden alınan "Binalar Cetvelleri" önemli kaynaklarımızdan birini oluşturur. Bunların dışında Andırın Esnaf ve Sanatkârlar Odası'ndan "Tanımlı Meslekler Listesi", İlçe Kaymakamlığı'ndan "Kaymakamlık Brifing Dosyası", Andırın İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden okul, öğrenci, öğretmen, personel sayıları, nüfusun cins yapısındaki bilgiler, Halk Eğitim ve İlçe Tarım Müdürlükleri'nden temin edilen veriler çalışmamızda kullandığımız diğer kaynakları oluşturmaktadır.

Çalışmamızda kullandığımız alan ölçümleri, Adana İller Bankası Genel Müdürlüğü'nden aldığımız 1/5000 ölçekli hâlihazır durumu yansıtan haritalar üzerinden bilgisayarda Net cad harita programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tüm coğrafi çalışmalarda esas alınan nedensellik, dağılım ve karşılaştırma ilkelerine bağlı kalınarak derlenen istatistikî veriler, bu prensipler doğrultusunda ele

alınmış; beşeri coğrafyanın gözlem, tasvir, karşılaştırma ve yorumlama metotları ile de çalışmaya yön verilmiştir.

Bu çalışmada, mevcut arazi kullanımı üzerindeki yanlış uygulamalar ve yapılması gereken iyileştirmeler üzerinde de durulmuştur.

Araştırma üç safha halinde gerçekleştirilmiştir;

Araştırmanın hazırlık safhasında: Titiz bir literatür çalışması yapılmış, gerekli haritalar ve istatistiki veriler temin edilmiştir. Arazide yapılacak işler planlanmış, ortaya çıkabilecek sorunlar ve alternatif yöntemler saptanmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler Çizelge, grafik ve harita gibi görsel materyallere dönüştürülmüştür. Bunlar yapılırken, en son yıla ait elde edilen verilerle, daha önceki yıllara ait olanlar karşılaştırılmış ve durum analizi yapılmıştır.

Arazi çalışmaları safhasında: Saha gözlemlerine sıkça yer verilmiştir. Bu sebeple, çeşitli aralıklarla çalışma alanına gidilmiştir. Arazide yapılan gözlemler ve edinilen bilgiler 1/3000 ölçekli şehir imar planı, 1/1000 ölçekli hali hazır durum haritası, arazi gözlem ve not defterine işlenmiştir. Merkezi iş sahası incelenmiş ve bu sahanın ayrıntılı durumunu yansıtan haritası, arazide yapılan birebir gözlemlerle hazırlanmıştır. Küçük sanayi sitesi, çeşitli atölye ve imalathanelerde düzenlenen anketlerle, sanayinin ilçenin gelişmesine olan etkisi saptanmaya çalışılmıştır. İlçenin beşeri ve ekonomik fonksiyonları ve yaz mevsimindeki yayla olma özelliğinin tespiti konusunda gerekli gözlemler yapılmış ve detay bilgi için anketler düzenlenmiştir. Arazide çeşitli amaçlarla fotoğraf ve slayt çekimleri de yapılmıştır. Büro çalışmaları öncesi; arazi gözlemleri ve literatür çalışmaları yeniden gözden geçirilmiş, aksaklıkların giderilmesi ve mevcut haritaların kontrolü için arazi gözlemleri tekrarlanmıştır.

Büro çalışmaları safhasında ise: İstatistikler neden-sonuç ilişkisine dayanılarak karşılaştırılmış ve çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre gerekli Çizelge, grafik ve haritalar hazırlanmıştır. Gözlemler sonucunda da topografya, litoloji, şehir içi arazi kullanımı, merkezi iş sahası, fonksiyonel etki sahası, mahalle sınırları, ticarethanelerin mahallelere göre dağılımı, nüfusun mahallelere göre dağılımı, aritmetik nüfus yoğunluğu gibi haritalar çizilerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görsel materyallerin hazırlanması ve metin yazımı için gerekli bilgisayar programları (Word, Exel, Netcad ve Photoshop), bilgisayar tarayıcısı ve yazıcısı gibi aletler kullanılmıştır.

Yapılan çalışma değerlendirilerek, Andırın ilçesinin beşeri ve ekonomik fonksiyonları analizi yapılmış ve çıkan sonuçlar bir sentez halinde ortaya konularak araştırma sonlandırılmıştır.

2. ANDIRIN'IN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ**2.1. Jeomorfolojik Özellikler**

Andırın ve çevresinin jeomorfolojik özelliklerini Orta Toroslar ile Güneydoğu Torosların birleşme alanında yer alan dağ sırası belirler. Güneybatı-Kuzeydoğu istikametinde uzanan bu dağlık saha üzerinde bulunan Andırın ve çevresinin jeomorfolojisine geçmeden önce sahanın jeolojik yapısı hakkında biraz bilgi vermekte fayda vardır.

Miyosen başında oluşan büyük çöküntülerden Maraş-Andırın ve Amanoslar'ın batı ve doğusunda meydana gelen depresyonlarda Orta ve Üst Miyosende binlerce metre kalınlıkta deniz fasiyesli marn ve kumtaşı sedimentler çökelmiştir. Miyosen sonunda orojenik hareketlerin sonucunda dağ silsileleri bu günkü karakterlerini kazanmıştır.

Ceyhan orta vadisinde, ultrabazik kayalardan kaotik ve ara depresyonları dolduran Miyosene ait marnlı, arjili ve greli arazide yumuşak bir morfoloji göze çarpar. Andırın'ın doğusunda ve güneyinde, en ziyade beyaz olmakla beraber bazen boz renkli olan pek büyük sert bir kalker aflörmanı yayılmaktadır. Umumiyetle transgresif Vendobonien flişi ile çevrili olan bu kalker güneydoğuda Balık dağı (Düldül dağı bölgesi) üst Trias üzerinde durmaktadır. Serpantin, bu kalker kesen uzun bir yarık içinde ve kalkerin güney kısmında gözükmektedir (Stchepinsky, 1943:112).

Andırın ile Göksun arasındaki Orta Kretase resif kalker masiflerinin depresyonlarında ise kalın bir fliş oluşumu Alt Daniyene mal edilen kalkerli marnlı kalkerlerin üstündedir. Bu flişlerin içinde Alt Eoseni gösteren bazı mikro fauna taşıyan marnlı kumtaşı, marnlı kalker, kumtaşı ve konglomera seviyeleri bulunur (Şekil 2.1).

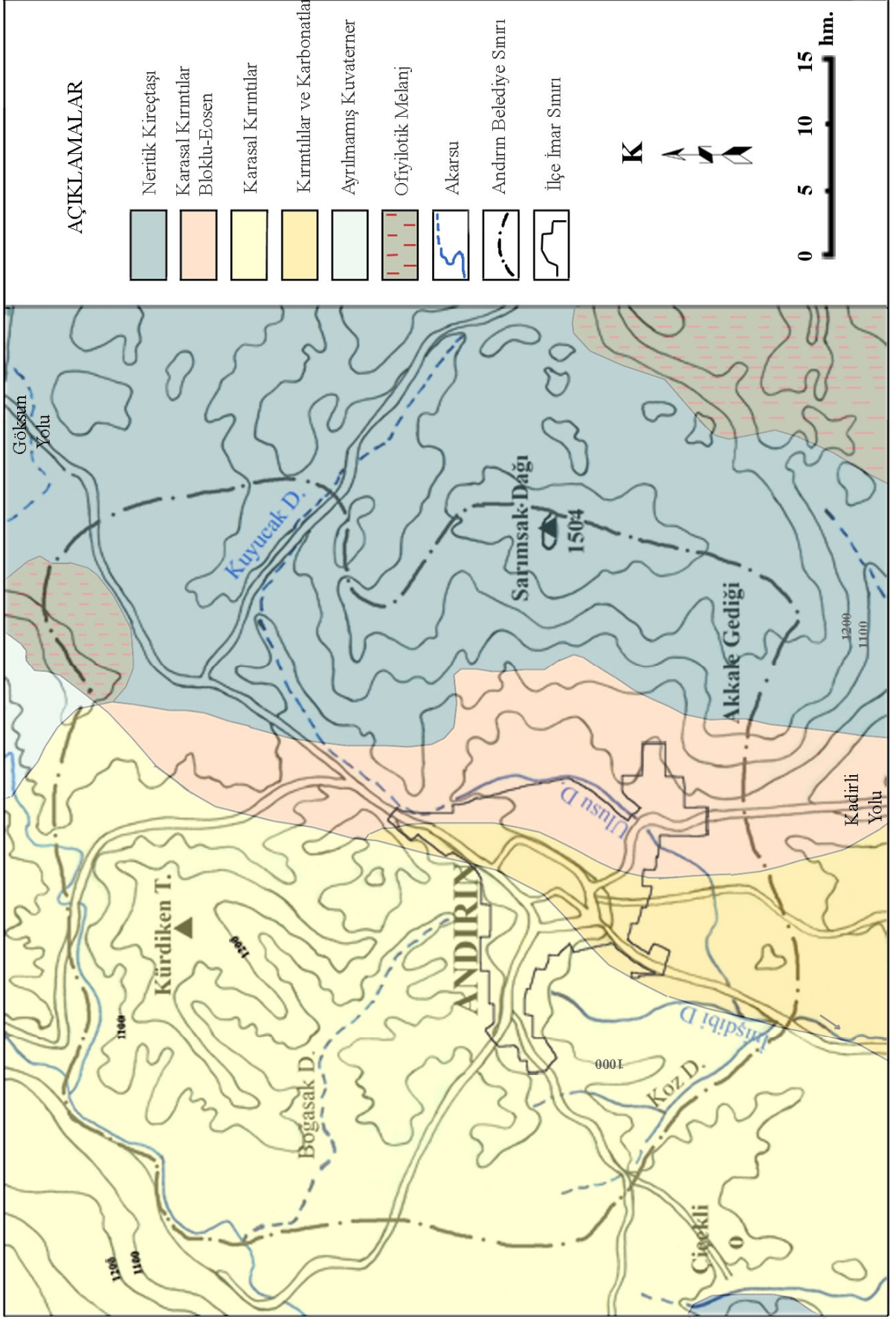
Andırın, Mesozoyik kalker serileri, şiddetli erozyonlar dolayısıyla Orta Paleozoyike kadar kazılmış ve çok derin vadi oluşumlarına sebep olmuştur. Bütün bu yüksek ve çıplak bölgenin güneyi, Kadirli sırtlarının tamamen değişken Miyosen arazisinin nispeten daha yumuşak rölyefiyle ve özellikle Akdeniz iklimine mahsus ormanlarıyla tezat teşkil eder. Burada Anti Toros strüktür hatlarının işaretleri görülür. Anti Toroslar'da Paleozoyik formasyonlarını doğrudan doğruya Kretase takip etmektedir. Bazı yerlerde açık renkli zoogen kalkerlerin Paleozoyik üzerinde diskordan durumda bulunması (Feke dağı ve Saimbeyli kuzeyi), bu formasyonların daha ziyade Kretase olarak kabul edilmelerine imkân vermiştir (Tolun ve Pamir, 1975:4-36).

Çoğunlukla serpantinlerden oluşmuş moloz akması özelliğindeki Andırın formasyonu içinde, çakıldan çok büyük olistolitlere kadar değişik boyutta olası Paleozoyik yaşlı rekrystalize kireçtaşı, Mesozoyik ve Eosen yaşlı kireçtaşları volkanik ve ofiyolit blokları yer alır. Formasyonun, yakın çevreden, çeşitli sedimanter ve ofiyolitik kayaların aşınarak dar ve uzun bir havzada hızlı depolanması ile oluştuğu düşünülmektedir. Açısal uyumsuzlukla Dokuztekné formasyonu üzerine gelen bu birim üstte ise Karataş formasyonu tarafından açısal uyumsuzlukla örtülür. Birimin yaşı Üst Lütésiyen-Alt Miyosen olarak verilmektedir (Usta ve Beyazçiçek, 2006:4).

Andırın dolaylarında, yine Kireçlikyayla karmaşığında olduğu gibi serpantinleşmiş bazik, ultrabazik kayalar kütleleri ile özellikle Mesozoyik yaşlı kireçtaşı kütlelerinden oluşan bir birim Andırın karmaşığı olarak adlandırılmıştır. Bu karmaşığın büyük ebattaki kütleleri doğu ve güneydoğudan gelerek yöreye yerleşmiştir. Karmaşığın tabanı gözlenememekle beraber, kanaatimiz yerleşim yaşının Eosenden sonra oluşu doğrultusundadır. (Metin, Ayhan ve Papak, 1986:10).

ŞEKİL 2.1

ANDIRIN'IN JEOLJİ HARİTASI

Andırın formasyonu, Üst Lütésiyen-Alt Miyosen yaşı olup çok çeşitli bloklar kapsayan kırıntılı kayalarla temsil edilir (Şenel, 2004:20).

Araştırma sahamızın genel morfolojisine Toros dağları şekil vermiştir. Orta Torosların Amanos Dağlarına yaklaştığı bir noktada, Güneybatı-Kuzeydoğu doğrultulu uzanan Binboğa Dağlarının Çukurova'ya doğru yükseltisinin azaldığı güney ucu üzerinde yer alan Andırın ilçesi, oldukça arızalı ve engebeli bir alanda yer alır. Güneybatı-kuzeydoğu doğrultulu uzanış gösteren sıradağlar ile aralarında nadir de olsa bulunan tek dağların yer aldığı arazi birçok küçük akarsu ve çay tarafından derince yarılmıştır. Dağlar arasında yayılış gösteren küçük düzlükler oldukça parçalıdır. İlçe sınırları içerisinde kısa mesafelerde değişen yükselti farklılıkları 220 m. ile 2500 m. arası değişen yükselti değerlerine sahiptir. İlçe merkezinin denizden yüksekliği 1050 m.'dir (Şekil 1.2).

İlçe merkezinin Güneydoğusunda Işık ve Balık Dağları; doğusunda Sarımsak dağı (1504 m.), kuzeyinde Tırlı, Elmadağı ve Kayıranlı Dağı; Batısında Ceneviz ve Karadut Dağları (1894m.) bulunmaktadır. Bu dağlardan Balık Dağı yapı itibariyle Amanos Dağlarının bir parçasıdır. Diğer dağlar Toros sıradağları üzerinde yer alır.

Araştırma sahamız olan Andırın ilçe merkezi 2257,3 hektarlık bir alana sahiptir. İlçe merkezi Güney-Güneybatı yönünde, en düşük yükseltiye sahip İnişdibi Deresi (890 m.) vadisinden başlar ve Kuzeye doğru yükselti artarak şehrin kuzeyinde bulunan Gözetaşı Tepesi'ne (1144m.) kadar devam eder. Topografya haritaları (1/50.000) üzerinde yapmış olduğumuz ölçümlere göre Andırın ilçe merkezinde eğim ortalama % 9-10 civarındadır.

Söz konusu saha üzerinde çok kuvvetli eğime sahip alanların yanında çok sayıda tepeden oluşan yeryüzü şekillerinin daha sade olduğu alanlar bulunmaktadır. Andırın yerleşmesi çevreye göre nispeten eğim değerlerinin daha düşük olduğu ve çok sayıda tepe ile çevrili bir sahada bulunmaktadır. Yükselti değerleri 940m. ile 1300 m. arasında değişen tepelerden Kabak Tepesi (1085 m.), Mezarlık Tepesi (1065 m.) ve Kozlukabir Tepesi (1080 m.) Andırın yerleşmesinin batısında bulunmaktadır. Yerleşmenin güneyinde ise Küçükkaypal Tepesi (950 m.), Büyükkaypal Tepesi (946 m.), Çakal Tepesi (1010 m.), Karapolat Tepesi (1090 m.) ve Merker Tepesi (1091 m.) bulunur. Andırın ilçe merkezinin doğusunda Toslak Tepesi (1299 m.) ile Kılıçtaş Tepesi (1020 m.); kuzeyinde ise, aynı zamanda yerleşmenin eteklerine kurulduğu, Gözetaşı Tepesi (1144 m.) ile Tütünlük Tepesi (1195 m.) vardır.

Genel olarak arazide güneyden kuzeye doğru gidildikçe yükselti artmaktadır.

Şehrin güney kısmında İnişdibi Deresi'nin içinde bulunduğu vadi tabanı sahada yeryüzü şekillerinin en sade olduğu yerdir. Burası, İnişdibi çayının getirdiği alüvyonlarla ve çevrede bulunan eğimli yamaçların sel suları tarafından süpürülmesi sonucu taşınan malzemelerle dolmuştur. Fazla geniş olmamakla birlikte futbol sahası gibi düz alanlara duyulan ihtiyacı karşılaması açısından ayrı bir öneme sahiptir (Foto 2.1). Yine İnişdibi Deresi'nin bir kolu olan ve yerleşmenin doğu sınırını çizerek akan Ulu Deresi'nin iki tarafında bulunan ve dar bir şekilde uzanan az eğimli kesimler, şehrin bir başka sade yeryüzü şeklini meydana getirir.

Topografya haritaları üzerinde yapılan hesaplamalara göre Andırın yerleşmesinin güney ve doğu kısımlarında bulunan az eğimli sahalardan dışarı kalan yerleşme alanlarında ortalama eğim % 15-16 arasında değişmektedir. Gözetaşı ve Tütünlük tepelerinin eteklerine tekabül eden bu eğim değerlerine sahip alanlar genelde yerleşme alanı olarak kullanılmaktadır. Eğim değerlerinin nispeten az olduğu İnişdibi

Foto 2.1. Yenimahalle'nin güneyinde bulunan İnişdibi deresinin yanındaki düz alan 1987 yılında futbol sahası olarak düzenlenmiştir (2007).

Deresi ile onun bir kolu olan Ulusu Deresi etrafında bulunan dar düzlükler, küçük bahçeler halinde tarım alanı olarak kullanılmaktadır.

Andırın ilçe merkezinin yerleşme sınırının güneybatısında bulunan ve yerleşmeyi sınırlandıran % 35'ten daha yüksek eğime sahip diklikler bulunur. Aynı zamanda şehrin kuzey sınırını çizen Gözetaşı Tepesi ile Tütünlük Tepelerinin oluşturduğu sırt ile yerleşme sınırı arasında kalan ve doğu-batı uzanışlı yamaç, kuvvetli eğimden dolayı yerleşme alanı olamamıştır. Büyük kaya molozlarıyla kaplı olan ve sürekli toprak örtüsünden yoksun bu yamaçlarda boyları 10–15 metreyi bulan akasya ve meşe ağaçları ile bahçelerde meyve ağaçları bulunur. Bu ağaçlar yerleşme içersinde yer yer yayılış gösterir.

Araştırma sahasında yaygın kireçtaşı, sahada toprak oluşumuna etki eden en önemli unsur. Toprak örtüsünün tarımsal faaliyetler için yeterli kalınlığa ulaştığı ve eğim değerlerinin nispeten uygun şartlar içerdiği saha, burada yerleşmenin gelişmesine olanak vermiştir.

2.2. Toprak Özellikleri

Sahada toprak oluşumunda iklim, topografya, bitki örtüsü, litolojik yapı ve zaman gibi faktörler etkili olmuştur. Sahada bulunan toprağın yaygın kayacı olan kireçtaşı, Orta miosen, Oligo-miosen, Kretase ve Eosen yaşlıdır (Usta ve Beyazççek 2006:4). Kalkerden başka kumtaşı ve marn da yer yer görülür. İlçenin büyük bölümü çok meyilli bir yapıya sahiptir. Bu yamaçlar ani ve şiddetli yağışlara maruz kaldığından toprak oluşumuna pek elverişli değildir.

Andırın'da Zonal topraklar gurubuna giren, Akdeniz iklim kuşağının niteliklerini yansıtan Kırmızı Akdeniz Toprakları (T) yer alır. Bunlar kurak, sıcak yaz döneminin

Foto 2.2. Andırın'da yer yer küçük bahçeler şeklinde yapılan sulu tarım faaliyetlerinden bir görünüm (2006).

etkisiyle kırmızı renklerini kazanırlar. Diğer bir toprak türü Kahverengi Orman Toprakları (M)'dir. Bu topraklar dışında sahada azonal topraklar gurubuna giren Kolüvyal (K) topraklara da dağ eteklerinde eğimin azaldığı yerlerde rastlanır. Andırın ve çevresi toprak bakımından fazla zengin olmamakla birlikte toprak örtüsünden yoksun ve çiplak kayalık alanlar da önemli yer tutar.

Andırın ve çevresinde yükseltinin fazla ve yıllık yağışın 1500 mm'ye yaklaştığı dağlık alanlarda yer alan orman örtüsü içinde çam (Karaçam, Kızılcım) en yaygın tür olmakla birlikte daha yükseklerde sedir ve köknar yer yer görülür. Orman içinde fundalıklar ve çalılıklar biçiminde sık meşelikler önemli yer tutar. Andırın ve çevresinde görülen yaygın toprak türlerinden en önemlisi Kahverengi Orman Toprakları'dır. Bu topraklar orman alanlarının geniş yer kapladığı ilçe merkezi çevresinde yaygındır. (Ceyhan Havzası Toprakları, 1973:35).

Yüksek yağışa rağmen ayrışmaya dayanıklı ve yüzeye paralel uzanan kireçtaşı derin toprak oluşumunu önler. Kahverengi orman toprakları genellikle yaprağını döken orman örtüsü altında oluşur. Drenajları iyidir. Çoğunlukla orman veya otlak kullanımına ayrılmışlardır. Eğim fazlalığı nedeniyle aşınım şiddetlidir. Eğimli, taşlı-kayalı ve şiddetli aşınım etkisindeki arazi; orman, çalılık ve otlak halindedir. Tarım arazisi olarak kullanılan yerlerde toprağın verimi oldukça yüksektir. Etekler ve dağlar arasındaki yumuşak eğimli alanlarda kuru tarım ve meyvecilik yapılmaktadır.

Topografik özelliklerin çok farklılıklar sergilediği Andırın'da, kristal kireçtaşı üzerinde ve sıcak-kurak Akdeniz iklimi etkisinde, Kırmızı Renkli Akdeniz Toprakları ile Kahverengi Orman Toprakları genelde bir arada bulunur. Kırmızı Akdeniz Toprakları; Andırın'ın güney ve güneybatı kesimlerinde görülür. Oluşumunda kireç yikanımı ve yerinde Fe oksit birikimi etkindir. Anakaya üzerinde profil ve yüzey genellikle taşlı, çakıllı ve kaya çıkışları yaygındır. Toprak kaya çatlaklarını ve oyukları

dolduran bir örtü halindedir. Serbest kireç önemli oranda yıkanmıştır. Organik madde, özellikle doğal örtünün bozulduğu alanlarda düşüktür. Taşsız kısımlar tarıma alınmıştır (Ceyhan Havzası toprakları, 1973:26-33).

Andırın'da görülen diğer bir toprak tipi de, etek ovalarındaki iri unsurlu kumlardan ve çakıllardan meydana gelen topraklardır. Bunlara Kolüvyal topraklar denir. Dağlardan inen sel ve derelerin akış hızlarının azaldığı yerlerde taşıdıkları unsurların bir kısmını bırakmaları sonucu oluşan bu topraklar kırmızı renkli topraklardır. Kolüvyal topraklar, Andırın'ın güneybatısında Çiçekli Köyü civarında ve yer yer dağ eteklerinde yamaç eğiminin azaldığı yerlerde görülmektedir. Su kaynaklarının daha iyi olduğu bu topraklarda sulu tarım yapılır (Foto 2.2).

Sahada mevcut toprak türleri tarımsal faaliyetler için uygun topraklardır. Eğim değerlerinin uygun olduğu alanlarda tarımsal faaliyetler yapılır. Andırın arazisi özellikle meyvecilik faaliyetleri için uygun şartlar taşımaktadır.

2.3. İklim Özellikleri

Andırın ve çevresinde görülen iklim özellikleri yerleşme yerinin seçiminde rol oynayan etmenlerin başında gelmektedir. Özellikle yükseltinin de etkisiyle yaz aylarında seyreden sıcaklık değerleri ve iklim özelliklerine bağlı olarak gelişen bitki örtüsü ve diğer doğal özellikler yerleşmenin bir yayla karakteri kazanmasına zemin hazırlamıştır.

Akdeniz bölgesinin kuzeydoğusunda yer alan çalışma alanı Akdeniz iklimi ile Karasal iklimin geçiş sahasında bulunur. Saha, Akdeniz bölgesinin Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgesinin birbirine yaklaştığı bir coğrafi konumunda ve yeryüzü şekillerinin etkisiyle Türkiye'deki makro iklim tiplerinden "Akdeniz İklimi"ne yakın bir iklim özelliği sergiler.

Araştırma sahasının iklim özelliklerinin tespit edilmesinde rasat sürelerinin kısa olmasından dolayı Andırın meteoroloji istasyonu verilerinin yanı sıra çevrede bulunan Kahramanmaraş, Kadirli ve Göksun meteoroloji istasyonlarının verileri de kullanılmıştır. Bu istasyonlara ait özellikler Çizelge 2.1'de gösterilmiştir.

Sahada iklim elemanlarından *sıcaklık* değerleri incelendiğinde, yıllık ortalama sıcaklık Kadirli'de 19 °C, Kahramanmaraş'ta 16,5 °C, Göksun'da 8,8 °C iken Andırın'da 12,6 °C dir. Bu sıcaklık değerlerine göre yıllık ortalama sıcaklıklar güneyden kuzeye doğru gidildikçe ve yükselti arttıkça düşmektedir (Çizelge 2.2, Grafik 2.1).

Çizelge 2.1. Andırın, Kahramanmaraş, Kadirli ve Göksun istasyonlarının özellikleri.

İSTASYON	Yükseklik (m)	Rasat Süresi	Enlem N	Boylam E	Yapılan Rasatlar
ANDIRIN	1050	9	37°34'N	36°12'E	Sıcaklık ve Yağış
KAHRAMANMARAŞ	549	31	37°36' N	36°56'E	Sıcaklık ve Yağış
KADİRLİ	80	8	37°22'N	36°05'E	Sıcaklık ve Yağış
GÖKSUN	1340	32	38°02'N	36°30'E	Sıcaklık ve Yağış

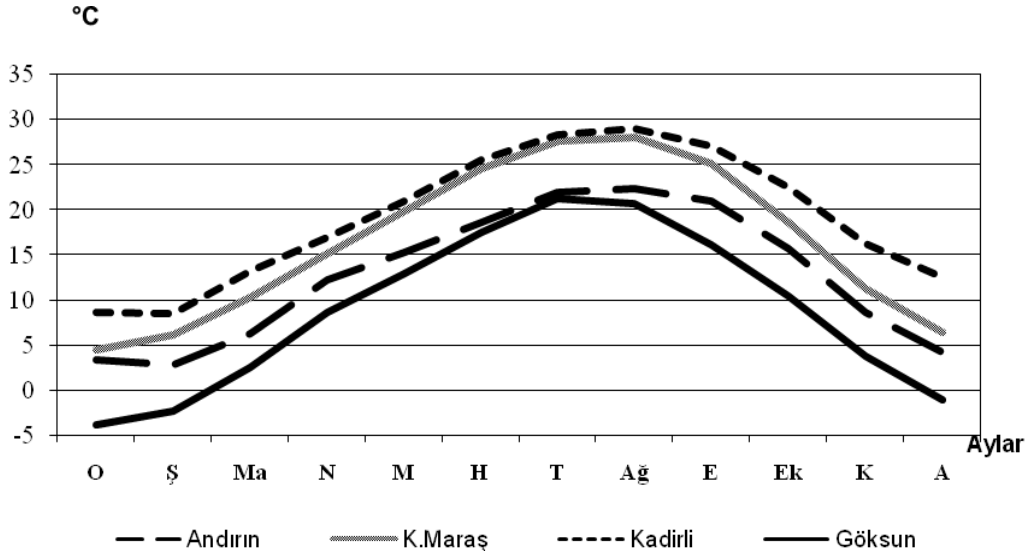
Andırın ve çevresinde *aylık ortalama sıcaklıkların* yıl içerisindeki dağılımı incelendiğinde en sıcak ayın tüm merkezlerde ağustos ayı olduğu görülür. İstasyonların ağustos ayı sıcaklık değerleri Andırın'da 22,3 °C, Kahramanmaraş'ta 28 °C ve Kadirli'de 28,9 °C'dir. Bu değer Göksun'da 21,2 °C ile temmuz ayına kaymıştır. Göksun'da aylık ortalama sıcaklık değerinin en fazla olduğu ayın Temmuz ayına

kaymasının nedeni karasallığın etkisi olarak izah edilebilir. Yine yıl içerisinde en soğuk ay Andırın'da 2,8 °C şubat ayına rastlarken Kahramanmaraş'ta 4,5 °C, Kadirli'de 8,6 °C ve Göksun'da -3,9 °C ile ocak ayına isabet ettiği görülür. Sahada Göksun hariç hiçbir yerde aylık ortalama sıcaklıklar 0 °C'nin altına düşmez. Andırın ve çevresinde aylık ortalama sıcaklıkların Göksun hariç tedrici olarak Ocak'tan Ağustos'a kadar sürekli arttığı ve bu aydan itibaren tekrar Ocak ayına kadar da düştüğü gözlemlenmiştir.

Çizelge 2.2. Andırın ve çevresinde bulunan bazı meteoroloji istasyonlarına ait aylık ve yıllık sıcaklık ortalamaları (°C).

İstasyon Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıl. Ort.
Andırın	3,3	2,8	6,2	12,2	15,3	18,5	21,9	22,3	20,9	15,6	8,6	4,2	12,6
K.Maraş	5,0	6,2	10,4	15,3	20,2	24,9	28,2	28,2	25,0	18,9	11,4	6,6	16,7
Kadirli	8,6	8,4	13,1	16,9	20,8	25,4	28,2	28,9	27	22,4	16,1	12,4	19
Göksun	-3,9	-2,4	2,5	8,6	12,9	17,5	21,2	20,7	16,0	10,3	3,8	-1,2	8,8

Kaynak: Andırın Met. İst. (1984–1995), K.Maraş Met. İst. (1975–2005), Kadirli Met. İst. (1998–2006), Göksun Met. İst.(1975–2006).

Grafik 2.1. Andırın, Kahramanmaraş, Kadirli Ve Göksun'un Aylık Ortalama Sıcaklıkların Seyri.

Çalışma alanımızda yılın en sıcak dört ayında ortalama sıcaklık 20 °C'nin üstündedir (Çizelge 2.2). Bu özelliğinden dolayı De Martonne tarafından yapılan iklim tasnifine göre çalışma alanımızda "Akdeniz İklimi" görülür.

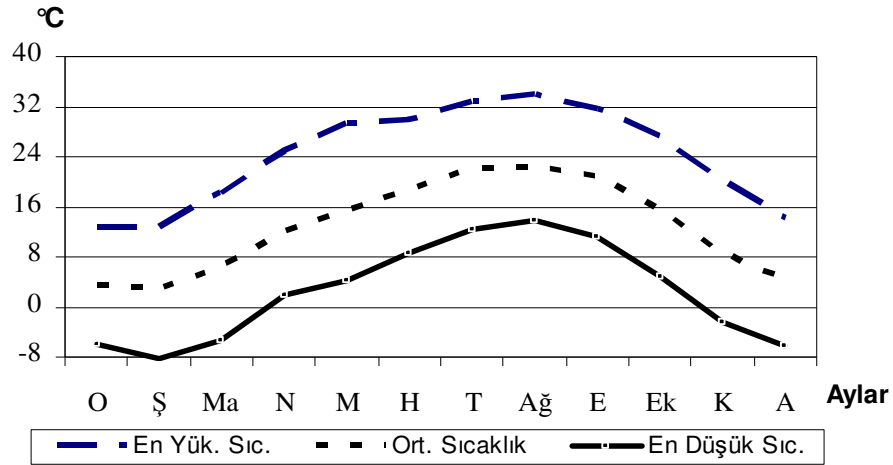
Andırın'da sıcaklık değerlerinin yıl içerisindeki seyrinin daha iyi anlaşılabilmesi ve tarımsal faaliyetlere olan etkisinin ortaya konması bakımından aylık en düşük ve en yüksek ortalama sıcaklıkların seyrinin de önem taşımaktadır. Aylık en düşük ortalama sıcaklık değerleri nisan ayından eylül ayına kadar 0°C nin üstünde bulunur. Ekim ayı ile mart ayı arasındaki devrede ise sıcaklıklar 0°C'nin altına düşebilmektedir. En düşük sıcaklık ortalamasına sahip ay şubat (-2,4 °C) ayıdır. En yüksek ortalama sıcaklık değerleri ise kış aylarında 12,6 °C'nin altına düşmezken, en sıcak ay 34 °C ile ağustos

aydır (Çizelge 2.3, Grafik 2.2). Andırın ve çevresinin deniz etkisine açık olmasından dolayı burada çok düşük kış sıcaklıklarına rastlanmaz. Sahip olduğu yükseltinin de etkisi ile yaz mevsiminde iç bölgelerimizdeki gibi yüksek sıcaklıklar yaşanmaz.

Çizelge 2.3. Andırın'da En Düşük, En Yüksek ve Ortalama Sıcaklıkların Aylık Seyri (°C).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.Ort
En Yüksek Ort.Sıcaklık	12,6	12,7	18,3	24,9	29,3	29,8	32,6	34,0	31,5	27,2	20,3	14,1	23,9
Ortalama sıcaklık	3,3	2,8	6,2	12,2	15,3	18,5	21,9	22,3	20,9	15,6	8,6	4,2	12,6
En Düşük Ort. Sıcaklık	-6,0	-8,2	-5,4	1,8	4,3	8,6	12,4	14,0	11,2	4,9	-2,5	-6,2	2,4

Kaynak: Andırın Met. İst.(1984–1995), K.Maraş Met. İst.(1975–2005), Kadirli Met. İst.(1998–2006), Göksun Met. İst.(1975–2006).

Grafik 2.2. Andırın'da En Yüksek, En düşük ve Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Seyri.

Andırın'da ortalama *donlu günler* sayısı yılda 60 gündür. Donlu günler, kasım ile nisan ayları arasındaki devrede gerçekleşir. Aralık, ocak ve şubat aylarında donlu gün sayısı 12 günün üstündedir. Nisan ayında donlu günlerin sayısı 1 gün olup, bu duruma seyrek olarak rastlanır (Çizelge 2.4). Nisan ayında gerçekleşen don olayları meyve ağaçlarının çiçek dönemine rastlaması açısından önemlidir.

Çizelge 2.4. Andırın'da Donlu Gün Sayılarının Aylara Göre Seyri.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık Ort.
Donlu Gün Sayısı	15,3	15,8	10,7	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,9	12,7	60,4

Kaynak: Andırın Met. İst.(1984–1995).

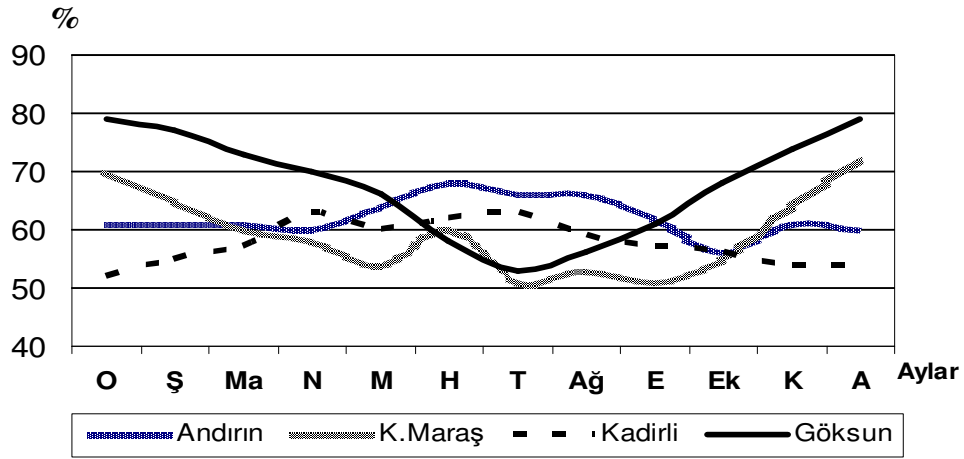
Çalışma sahamızda *nispi nem* ile ilgili değerler incelendiğinde en yüksek değerlere kış aylarında rastlanılır. Kış aylarının yağışlı geçmesi ve sıcaklık değerlerinin diğer aylara göre düşük olmasından dolayı nispi nem bu aylarda yüksek seyretmiştir. Yaz aylarında sahada etkili iklim özelliğine bağlı olarak nispi nem değerleri düşer. Sadece Andırın'da nispi nem değerleri yaz aylarında daha yüksek seyretmiştir. Bunun sebebi de yükseltinin etkisiyle yaz aylarında düşük seyreden sıcaklık değerleridir. Ayrıca yaz mevsiminde denizden karaya doğru olan hava akımlarının dağlara çarparak

yükselmesi sonucu sıcaklığının düşmesiyle burada *nispi nem* değerleri yükselmektedir (Çizelge 2.5; Grafik 2.3).

Çizelge 2.5. Andırın ve çevresinde yer alan bazı meteoroloji istasyonlarında nispi nemin aylara göre seyri.

İstasyon Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıl. Ort.
Andırın	61	61	61	60	64	68	66	66	62	56	61	60	62
K.Maraş	70	65	60	58	54	50	51	53	51	55	64	72	58
Kadirli	52	55	57	63	60	62	63	59	57	56	54	54	58
Göksun	79	77	73	70	66	58	53	56	61	68	74	79	69

Kaynak: Andırın Met. İst.(1984–1995), K.Maraş Met. İst.(1975–2005), Kadirli Met. İst.(1998–2006), Göksun Met. İst.(1975–2006).

Grafik 2.3. Andırın ve Yakın Çevresinde Nispi Nemin Aylara Göre Seyri.

Araştırma sahamız ve çevresinde *yağış* değerleri oldukça farklılık gösterir. Aylık ve yıllık yağış miktarlarındaki bu değerlerin farklılık göstermesinde; yükselti, bakı, hava kütleleri ve orografik özelliklerin çeşitlilik arz etmesi etkili olmuştur. Yıllık ortalama yağış Andırın'da 1427 mm., Kahramanmaraş'ta 731,3 mm., Kadirli'de 744,1 mm. ve Göksun'da 625,6 mm.'dir. Bu değerler incelendiğinde yıllık ortalama yağış değerlerinin Andırın'da yüksek olduğu görülür. Akdeniz üzerinden gelen nemli hava kütlelerinin Andırın ve çevresinde bulunan dağlara çarparak yükselmesi ve soğuması sonucu meydana gelen orografik yağışlar buna sebep olmaktadır. Yine bu hava kütlelerinin Andırın ve çevresine yağış bıraktıktan sonra nispeten daha kuru bir halde Göksun'a ulaşması burasını sahanın en az yağış alan yeri yapmıştır. Kadirli tamamen deniz etkisine açık olmasından dolayı Kahramanmaraş'tan daha fazla yağış alırken, yükseltisinin az olması Andırın'dan daha az yağış almasına neden olmuştur (Çizelge 2.6; Grafik 2.5).

Araştırma sahamızda *yağışın aylara ve mevsimlere göre dağılımı* incelendiğinde mevsimler arasında gözle görülür bir fark olduğu gözlemlenir. Saha en fazla kış mevsiminde yağış almaktadır. Andırın'da yıllık yağışın % 40'ı, Kahramanmaraş'ta %53'ü, Kadirli'de % 35'i ve Göksun'da % 41'i kış mevsiminde yağar (Çizelge 2.7;

Grafik 2.4). Bu merkezlerde yağış almada kış mevsimini ilkbahar, sonbahar ve yaz mevsimi takip eder (Grafik 2.4). Bu durum Akdeniz ikliminin yağış rejiminin özelliğini yansıtmaktadır.

Yağışın aylara dağılımında, Andırın ve çevresinde farklılıklar görülür. Andırın'da yağışın en fazla olduğu ay ocak (192,2 mm.) iken, Kahramanmaraş (132,3 mm.) ve Göksun'da aralık (91,4 mm.) ayıdır. Kadirli'de ise en fazla yağış görülen ay şubattır (95,6 mm.). Sahada yağışın en az olduğu ay ise Andırın (14,9 mm.), Kahramanmaraş (0,5 mm.), Kadirli (15,4 mm.) ve Göksun'da (6,5 mm.) ağustostur (Çizelge 2.6; Grafik 2.5).

Çizelge 2.6. Andırın ve Çevresinde Yer Alan Bazı Meteoroloji İstasyonlarına Ait Aylık ve Yıllık Yağış Miktarları (mm).

İstasyon Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mays	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıl. Ort.
Andırın	192,2	165,1	154,8	173,3	156,6	82,1	34,1	14,9	52,6	87,4	159,4	154,5	1427
K.Maraş	125,2	105,4	94,7	77,3	40,2	6,6	1,0	0,5	6,8	51,1	90,2	132,3	731,3
Kadirli	85,6	95,6	84,0	91,5	75,1	40,6	16,3	15,4	32,5	43,2	76,9	86,2	742,7
Göksun	87,9	71,0	76,2	70,3	59,4	18,0	8,3	6,5	14,8	49,3	72,5	91,4	625,6

Kaynak: Andırın Met. İst.(1984–1995), K.Maraş Met. İst.(1975–2005), Kadirli Met. İst.(1998–2006), Göksun Met. İst.(1975–2006).

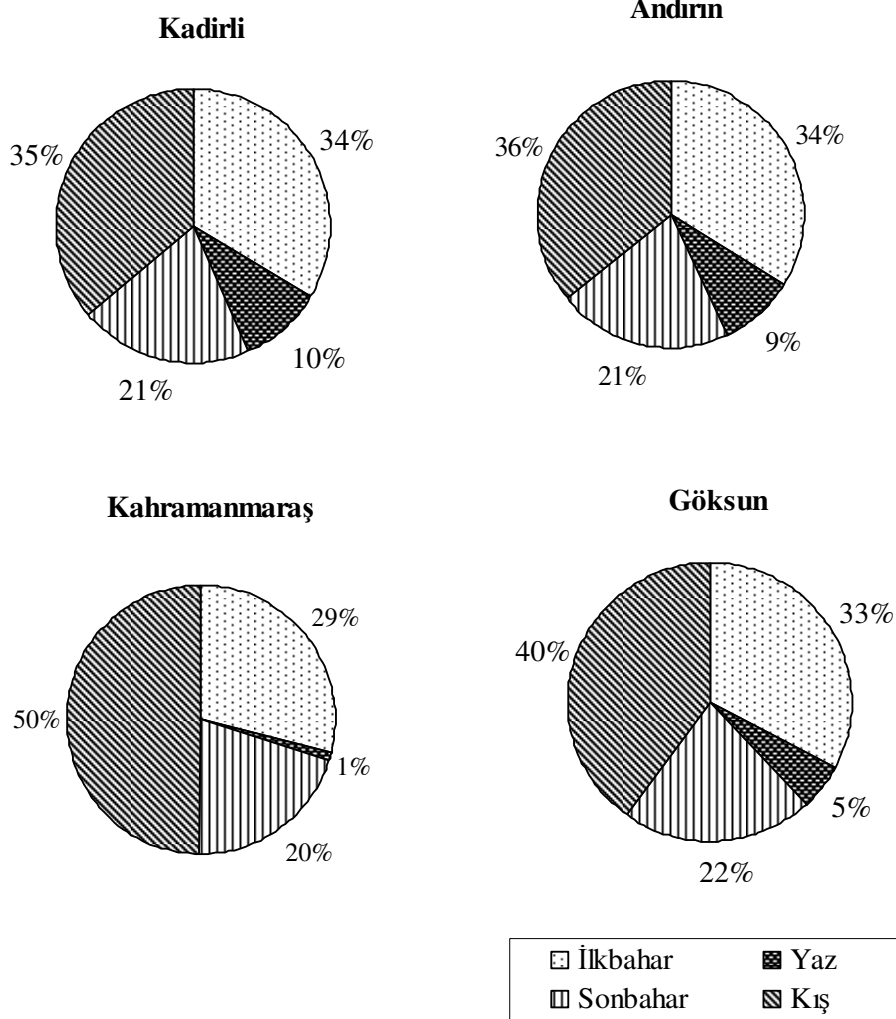
Çizelge 2.7. Andırın ve Çevresinde Yer Alan Bazı Meteoroloji İstasyonlarına Ait Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Yağış Miktarları (mm.) ve Yüzdeler Dağılımı.

İstasyon adı	İLKBAHAR	%	YAZ	%	SONBAHAR	%	KIŞ	%
Andırın	484,7	34	131,1	9	299,4	21	511,8	36
K.Maraş	212,2	29	8,1	1	148,1	20	362,9	50
Kadirli	250,6	34	72,3	10	152,6	21	267,3	36
Göksun	205,8	33	32,8	5	136,7	22	250,3	40

Kaynak: Andırın Met. İst.(1984–1995), K.Maraş Met. İst.(1975–2005), Kadirli Met. İst.(1998–2006), Göksun Met. İst.(1975–2006).

Araştırma sahamızda yağışın aylara ve mevsimlere göre dağılımının farklılık arz etmesi; sahada etkili olan Akdeniz iklimi yağış rejimi, sahanın yükseltisi ve bakı şartlarından kaynaklanır. Kış mevsiminde Akdeniz üzerinde Tropikal ve Polar hava kütlelerinin oluşturduğu cephe durumu, sahada cephe yağışlarının görülmesine neden olmuştur. Yaz mevsimine geçildikçe bu cephe, Polar hava kütlelerinin etkisini kaybetmesiyle kuzeye doğru çekilir (Gürbüz ve diğerleri 2003, s. 14). Bu nedenle en fazla yağışın görüldüğü kış mevsiminden ilkbahara geçilmesi yağışların tedrici olarak azalmasına yol açar.

Kış mevsiminde yağışların fazla olmasında düşük sıcaklıklara bağlı olarak yoğunlaşmanın çabuk olması da etkilidir. İlkbaharda az da olsa yer yer kara içlerinde ısınmaya bağlı olarak ortaya çıkan yükselici hava hareketlerine bağlı olarak konveksiyonel yağışlar meydana gelir. Andırın ve Kadirli'de Nisan ayı oldukça yağışlıdır. Yaz mevsiminde sahada etkili olan kuru ve sıcak hava yağış oluşumuna olanak vermez. Ama bu dönem oldukça kısa sürer. Araştırma sahamızda temmuz ayına

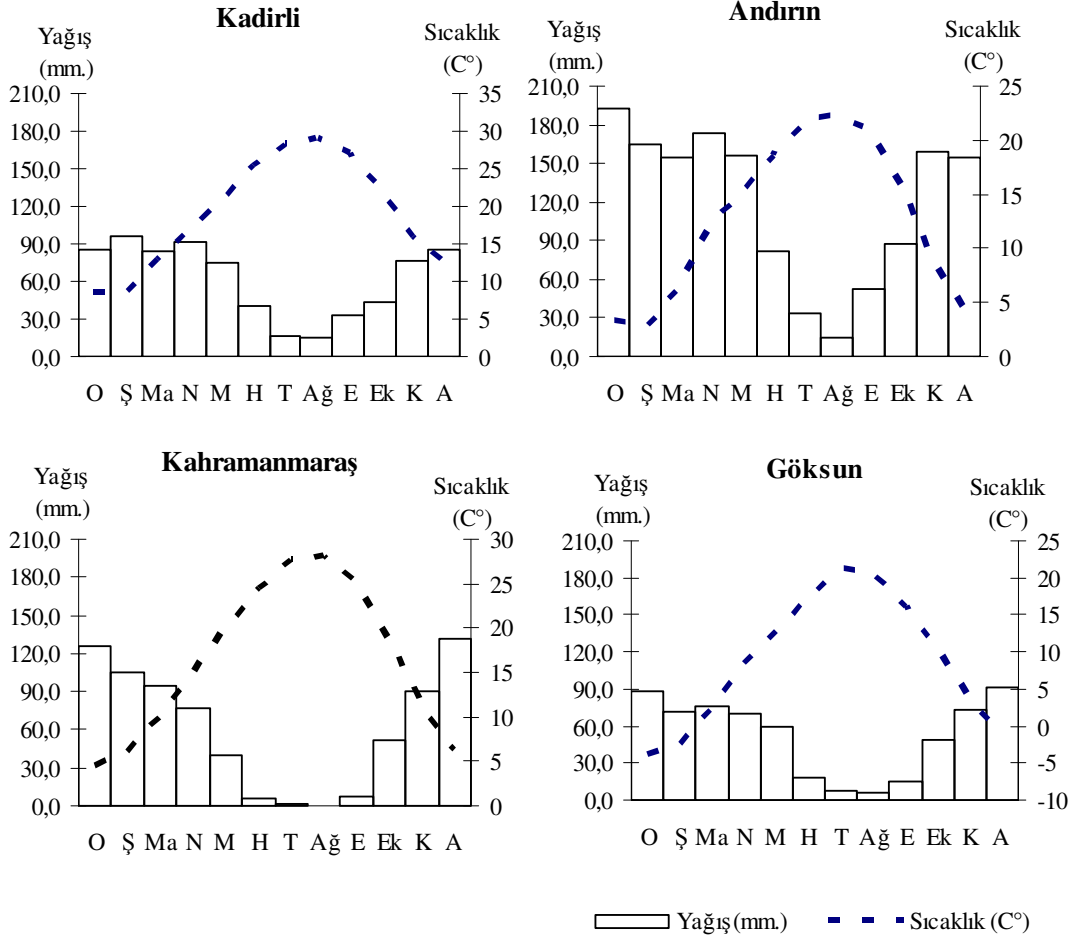
Grafik 2.4. Andırın ve Çevresinde Yer Alan Bazı Meteoroloji İstasyonlarına Ait Yağış Değerlerinin Mevsimlere Göre Dağılışı (%).

kadar devam eden yağışlı dönem, eylül ve ekim ayından sonra tekrar başlar. Sahanın yükselti ve bakı şartları kurak dönemin kısa sürmesinde etkili olmuştur.

Araştırma sahamız Akdeniz Yağış Rejimi'nin etkisi altındadır.

Andırın ve çevresinin *rüzgâr* şartları incelendiğinde şu sonuçlara ulaşabiliriz. Andırın'da esme sayısı 1299 olan rüzgâr, **S** yönlü rüzgârlardır. Bunu 1296 esme sayısı ile E yönlü rüzgârlar ile 720 esme sayısı olan **N** yönlü rüzgârlar takip eder. Andırın'da tüm yıl boyunca bu üç yönden esen rüzgârların, tüm yönlerden esen rüzgârlara oranı % 84'tür. En az esme sıklığına sahip rüzgâr yönü **SE**'dir. Aylık maksimum rüzgâr ve yönü ise **N** ve **NE** yönlü rüzgârlardır.

Kış mevsiminde ülkemizin iç bölgelerine yerleşen yüksek basınç merkezinden güneydeki alçak basınç merkezine doğru olan hava akımları kış mevsiminde kuzey sektörlü rüzgârların etkili olmasına neden olmaktadır. İlçenin kuzeyinde bulunan tepelik saha bu rüzgârların doğu ve kuzeydoğudan esmesine neden olmuştur. Yaz mevsiminde ise kış mevsimindeki şartların yer değiştirmesine bağlı olarak güney yönlü rüzgârlar sahada etkili olur. Yaz mevsiminde **S** yönlü rüzgârların yönünde sapmaya neden olacak

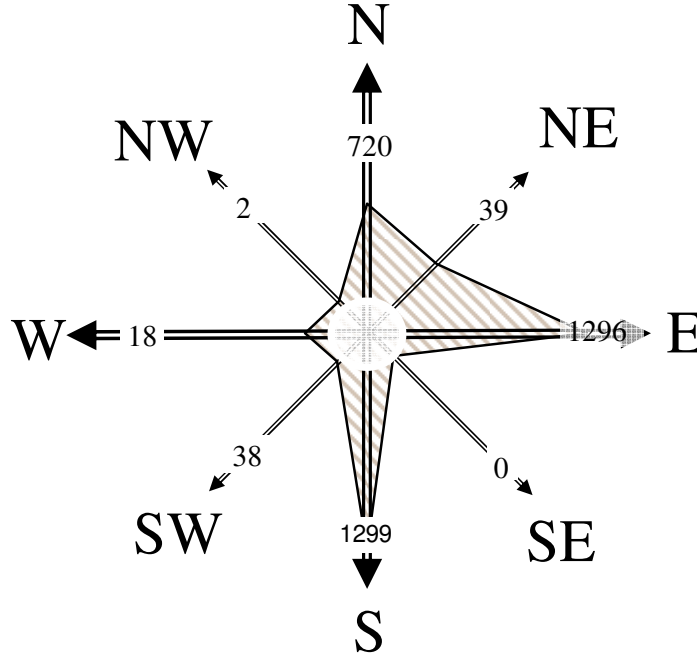
Grafik 2.5. Andırın ve Çevresinde Bulunan Bazı Meteoroloji İstasyonlarına Ait Yağış ve Sıcaklık Değerlerinin Aylara Göre Dağılım Grafikleri.

fiziki bir engel bulunmadığından GD ve GB yönünden esen rüzgarlar etkili değildir (Çizelge 2.8, Grafik 2.6).

Çizelge 2.8. Andırın'da Rüzgârların Esmeye Sayıları ve % Oranlarının Aylara Göre Seyri.

Yönler	KIŞ		İLKBAHAR		YAZ		SONBAHAR		Yıllık Top.	
	Esmeye Sayısı	%	Esmeye Sayısı	%	Esmeye Sayısı	%	Esmeye Sayısı	%	Esmeye Sayısı	%
N	125	17	175	24	144	20	276	38	720	18
NE	200	51	73	19	0	0	121	31	394	10
E	825	64	239	18	0	0	232	18	1296	33
SE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S	125	9,6	385	30	513	39	276	21	1299	33
SW	0	0	0	0	17	45	21	55	38	1
W	0	0	17	9	147	78	24	13	188	5
NW	25	100	0	0	0	0	0	0	25	1

Kaynak: Andırın Met. İst. (1984-1995).

Grafik 2.6. Andırın'da Hâkim Rüzgâr Yönü ve Frekansı

Andırın ve çevresinde etkili olan iklim özelliklerinin, iklim tasniflerinde yerinin belirlenmesi ve yağış etkinliğinin tespit edilmesi için De Martonne (1927), De Martonne ve Gottmann (1942), Thornthwaite ile Erinç iklim tasniflerinde kullandıkları yıllık kuraklık indisleri formüllerinden yararlanılarak sahanın iklimi hususunda şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Kurak ve yağışlı iklimlerin ayırt edilmesinde kullanılan De Martonne tarafından 1927 yılında ortaya konulan yıllık kuraklık indisi formülüne¹ göre yaptığımız hesaplamada şu sonuçlara ulaşılmıştır. Kuraklık indis değerleri 30'dan büyük olan Andırın (63,14) ile Göksun (33,27) "nemli"; kuraklık indis değeri 20 – 30 arasında olan Kahramanmaraş (27,39) ile Kadirli (25,61) "yarı kurak iklimlerle nemli iklimler arası" iklimler içinde yer alır (Dönmez 1984, s.249).

De Martonne, Gottmann ile birlikte 1942 yılında ortaya koydukları yeni yıllık kuraklık indisi formülüne² göre yapılan hesaplamada ise şu sonuçlara ulaşılmıştır. İndis değerleri 20'nin üstünde olan Andırın (37,98) "nemli"; indis değerleri 10 – 20 arasında olan Kahramanmaraş (13,85), Kadirli (15,36) ve Göksun (18,23) "yarı kurak sahalarla nemli bölgeler arası" iklimler içinde yer alır (Dönmez 1984, s.249).

¹. De Martonne'un iklim tasnifinde sıcaklık ve yağış dikkate alınarak yapılmıştır. Yıllık kuraklık indisi formülü kullanılmıştır.

$$I = \frac{P}{T + 10}$$

I = Kuraklık indisi, **P** = Yıllık yağış miktarı (mm), **T** = Yıllık ortalama sıcaklık (°C) ve **10** ise sıcaklık değerlerinin 0° nin altında olduğu yerlerde **T**'yi eksi değerlerden kurtarmaya yarayan sabit bir sayıdır.

Andırın ve çevresinin yağış tesirlilik durumu Erinç'in yağış müessiriyeti indisi formülüne³ göre yapılan hesaplamada ise şu sonuçlara ulaşılmıştır. Yağış tesirlilik indisi 55'in üstünde olan Andırın (59,7) "çok nemli orman" şartlarına tekabül eder. (Erinç 1965 s.26).

Araştırma sahasında etkili olan iklimin sıcaklık ve yağış değerleri arasındaki münasebetin tam olarak anlaşılması amacıyla Thornthwaite metodundan yararlanmak oldukça faydalı olacaktır. Thornthwaite formülüne göre sahanın nemlilik indisleri hesaplanmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır (Çizelge 2.9).

Hazırlanan su bilânçosunda Andırın'da ekim-haziran ayları arası dönemde (9 ay), Kahramanmaraş'ta kasım-mayıs ayları arası dönemde (7 ay), Kadirli'de Kasım – Mayıs ayları arası dönemde (7 ay) ve Göksun'da ise ekim-haziran ayları arası dönemde (9 ay) toprakta birikmiş suyun olduğu görülür. Bu merkezlerden Andırın'da temmuz-eylül ayları arası dönemde (3 ay), Kahramanmaraş'ta haziran-ekim ayları arası dönemde (5 ay), Kadirli'de haziran-ekim ayları arası dönemde (5 ay) ve Göksun'da temmuz-eylül ayları arası dönemde (3 ay) toprakta su noksanı mevcuttur. Toprakta birikmiş olan su Kahramanmaraş, Kadirli ve Göksun'da mayıs; Andırın'da ise haziran ayından itibaren sıcaklıkların artması ve buharlaşmaya bağlı olarak azalmaya başlar. Topraktaki su noksanı dönemi Kahramanmaraş ve Kadirli'de 5 ay sürerken Andırın ve Göksun'da 3 ay sürmektedir. Sahada su noksanı en az olan merkez 180,7 mm. ile Andırın'dır (Çizelge 2.9, Grafik 2.7).

Thornthwaite iklim tasnifine göre; Yağış tesirlilik indisi (108,58) **A**, sıcaklık tesirlilik indisi **B'1**, kuraklık indisi (32,50) **s** ve PE'nin en sıcak üç yaz ayına nispet indisi (48,78) **b'4** sınıflamasına uyan Andırın, çok nemli, birinci dereceden mezotermal, yaz mevsiminde orta derecede su noksanı olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahiptir (**A**, **B'1**, **s**, **b'4**). Kahramanmaraş, yarı nemli, üçüncü dereceden mezotermal, yaz mevsiminde çok kuvvetli su noksanı olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahiptir (**C2**, **B'3**, **s2**, **b'3**). Kadirli, kurak-az nemli, ikinci dereceden megatermal, kış mevsiminde su fazlası ve çok kuvvetli olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahiptir (**C1**, **B'4**, **s2**, **b'4**). Göksun ise nemli, birinci dereceden mezotermal, yaz mevsiminde çok kuvvetli su noksanı olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahiptir (**B1**, **B'1**, **s2**, **b'2**) (Çizelge 2.9) (Dönmez, 1990;120-200).

² Bu formüle 1927'den farklı olarak en kurak ayın yağışı ile en kurak ayın sıcaklığı arasındaki ilişkiyi de göz önüne almaktadır.

$$I = \frac{\frac{P}{T+10} + \frac{12p}{t+10}}{2}$$

I = Kurak indisi, **P** = Yıllık yağış miktarı (mm), **T** = Yıllık ortalama sıcaklık (C°), **p** = En düşük ayın yağışı (mm), **t** = En kurak ayın ortalama sıcaklığı (C°) ve **10** = Değerlerin eksi çıkmaması için kullanılan bir sabit sayıdır.

³ Erinç'in yağış müessiriyeti indisi yıllık ortalama yağış miktarı ve ortalama maksimum sıcaklık dikkate

$$I_m = \frac{P}{T_{om}}$$

alınarak yapılmıştır. **I** = Yağış müessiriyeti indisi, **P** = Yıllık yağış miktarı (mm) ve **Tom** = ise yıllık ortalama maksimum sıcaklığı gösterir.

Çizelge 2.9. Andırın ve Çevresinde Yer Alan Bazı Merkezlere Ait Meteoroloji İst. Su Bilânçoları.

Yarı nemli, üçüncü dereceden mezotermal, yaz mevsiminde çok kuvvetli

C_2, B'_3, s_2, b'_3

su noksanı olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahip

K.MARAŞ	O	Ş	Ma	N	M	H	T	Ağ	E	Ek	K	A	Yıllık
Sıcaklık	5,0	6,2	10,4	15,3	20,2	24,9	28,2	28,2	25,0	18,9	11,4	6,6	16,7
Sıcaklık İndisi	1,0	1,4	3,0	5,4	8,3	11,4	13,7	13,7	11,4	7,5	3,5	1,5	81,9
Düzeltilmemiş P.E.	5,0	8,0	22,0	46,0	80,0	117,0	148,5	148,5	118,0	72,0	28,0	9,0	802,0
Düzeltilmiş P.E.	4,0	7,0	23,0	51,0	98,0	143,9	185,6	174,0	122,0	70,0	24,0	7,0	910,0
Yağış	125,2	105,4	94,7	77,3	40,2	6,6	1,0	0,5	6,8	51,1	90,2	132,3	731,3
Birik. Su. Ay. Değ.	0,0	0,0	0,0	0,0	-57,8	-42,2	0,0	0,0	0,0	0,0	66,2	33,8	
Birikmiş Su	100,0	100,0	100,0	100,0	42,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,2	100,0	
Gerçek Evapotrans.	4,0	7,0	23,0	51,0	98,0	48,6	1,0	0,5	6,8	51,1	24,0	7,0	322,0
Su Noksanı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	95,3	185,0	173,5	115,2	18,9	0,0	0,0	587,9
Su Fazlası	121,2	98,4	71,7	26,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	91,5	409,1
Akış	83,6	91,0	81,4	53,8	26,9	13,5	6,7	3,4	1,7	0,8	0,4	46,0	409,2
Nemlilik	30,3	14,1	3,1	0,5	-0,6	-1,0	-1,0	-1,0	-0,9	-0,3	2,8	17,9	

Çok nemli, birinci dereceden mezotermal, yaz mevsiminde orta derecede

A, B'_1, s, b'_4

su noksanı olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahip

ANDIRIN	O	Ş	Ma	N	M	H	T	Ağ	E	Ek	K	A	Yıllık
Sıcaklık	3,3	2,8	6,2	12,2	15,3	18,5	21,9	22,3	20,9	15,6	8,6	4,2	12,6
Sıcaklık İndisi	0,5	0,4	1,4	3,9	5,4	7,3	9,4	9,6	8,7	5,6	2,3	0,8	55,2
Düzeltilmemiş P.E.	7,8	6,3	19,0	48,0	62,0	85,0	96,0	108,0	92,0	64,0	24,0	11,5	623,6
Düzeltilmiş P.E.	7,0	5,0	20,0	53,0	76,0	105,0	120,0	126,0	95,0	62,0	20,0	10,0	699,0
Yağış	192,2	165,1	154,8	173,3	156,6	82,1	34,1	14,9	52,6	87,4	159,4	154,5	1427,0
Birik. Su. Ay. Değ.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-22,9	-77,1	0,0	0,0	25,4	74,6	0,0	
Birikmiş Su	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	77,1	0,0	0,0	0,0	25,4	100,0	100,0	
Gerçek Evapotrans.	7,0	5,0	20,0	48,0	76,0	105,0	111,1	14,9	52,6	62,0	20,0	10,0	531,6
Su Noksanı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,9	111,1	42,4	0,0	64,8	0,0	227,2
Su Fazlası	185,2	160,1	134,8	125,3	80,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,8	144,5	895,3
Akış	137,0	149,0	142,0	134,0	107,3	54,0	27,0	13,5	7,0	3,5	32,4	88,5	895,2
Nemlilik	26,5	32,0	6,7	2,3	1,1	-0,2	-0,7	-0,9	-0,4	0,4	7,0	14,5	

Kurak - az nemli, ikinci dereceden megatermal, kış mevsiminde su fazlası

C_1, B'_4, s_2, b'_4

ve çok kuvvetli olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahip

KADIRLI	O	Ş	Ma	N	M	H	T	Ağ	E	Ek	K	A	Yıllık
Sıcaklık	8,6	8,4	13,1	16,9	20,8	25,4	28,2	28,9	27,0	22,4	16,1	12,4	19,0
Sıcaklık İndisi	2,3	2,2	4,3	6,3	8,7	11,7	13,7	14,2	12,9	9,7	5,9	4,0	95,8
Düzeltilmemiş P.E.	11,0	10,7	36,0	54,0	78,0	118,5	149,0	154,0	139,0	88,0	46,0	28,5	912,7
Düzeltilmiş P.E.	9,0	9,0	37,0	59,0	95,0	146,0	186,0	180,0	143,0	85,0	39,0	24,0	1012,0
Yağış	85,6	95,6	84,0	91,5	75,1	40,6	16,3	15,4	32,5	43,2	76,9	86,2	742,7
Birik. Su. Ay. Değ.	0,0	0,0	0,0	0,0	-19,9	-80,1	0,0	0,0	0,0	0,0	37,9	62,1	
Birikmiş Su	100,0	100,0	100,0	100,0	80,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	37,9	100,0	
Gerçek Evapotrans.	9,0	9,0	37,0	59,0	95,0	120,6	16,3	15,4	32,5	43,2	39,0	24,0	500,0
Su Noksanı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,4	169,7	164,6	110,5	41,8	0,0	0,0	512,0
Su Fazlası	76,6	86,6	47,0	32,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	242,8
Akış	38,4	62,5	54,7	43,6	21,8	10,9	5,5	2,7	1,4	0,7	0,3	0,1	242,6
Nemlilik	8,5	9,6	1,3	0,6	0,2	0,7	0,9	0,9	0,8	0,5	1,0	2,6	

Yarı nemli, üçüncü dereceden mezotermal, yaz mevsiminde çok kuvvetli su

B_1, B'_1, s_2, b'_2

noksanı olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahip

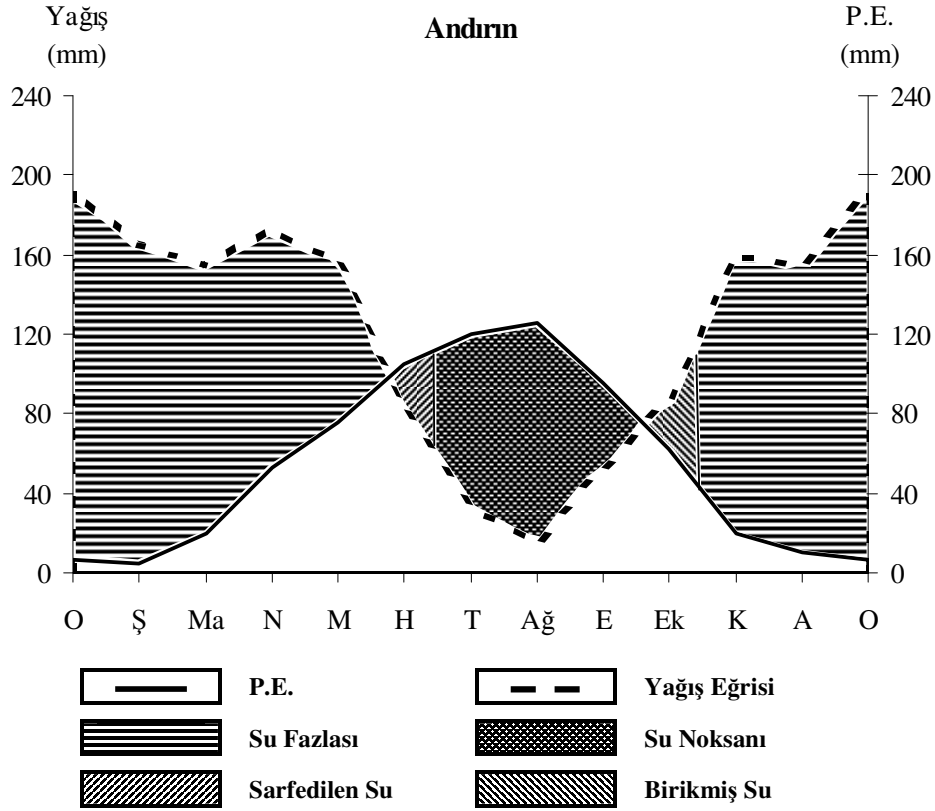
GÖKSUN	O	Ş	Ma	N	M	H	T	Ağ	E	Ek	K	A	Yıllık
Sıcaklık	-3,9	-2,4	2,5	8,6	12,9	17,5	21,2	20,7	16,0	10,3	3,8	-1,2	8,8
Sıcaklık İndisi	0,0	0	0,4	2,3	4,2	6,7	8,9	8,6	5,8	3,0	0,7	0	40,5
Düzeltilmemiş P.E.	0,0	0,0	9,0	37,0	58,5	85,0	103,0	100,5	73,0	47,0	15,0	0,0	528,0
Düzeltilmiş P.E.	0,0	0,0	9,0	41,0	72,0	105,0	129,0	118,0	76,0	45,0	13,0	0,0	608,0
Yağış	87,9	71,0	76,2	70,3	59,4	18,0	8,3	6,5	14,8	49,3	72,5	91,4	625,6
Birik. Su. Ay. Değ.	0,0	0,0	0,0	0,0	-12,6	-87,0	0,0	0,0	0,0	4,3	59,5	36,2	
Birikmiş Su	100,0	100,0	100,0	100,0	87,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	63,8	100,0	
Gerçek Evapotrans.	0,0	0,0	9,0	41,0	72,0	105,0	8,3	6,5	14,8	45,0	13,0	0,0	314,6
Su Noksanı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	120,7	111,5	61,2	0,0	0,0	0,0	293,4
Su Fazlası	87,9	71,0	67,2	29,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	55,2	310,6
Akış	57,8	64,4	65,8	47,5	23,8	11,9	5,9	3,0	1,5	0,7	0,4	27,6	310,2
Nemlilik	0,0	0,0	7,5	0,7	-0,2	-0,8	-0,9	-0,9	-0,8	0,1	4,6	0,0	

Buraya kadar yapmış olduğumuz incelemelerden şu sonuçları çıkarmak mümkündür.

Araştırma sahası “yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı Akdeniz iklimi”nin etkisi altındadır. Ancak sahip olduğu yükseltiden dolayı aylık ve yıllık sıcaklık ortalaması Kadirli’den daha düşüktür. Yazları daha serin kışları ise daha soğuktur (Grafik 2.1). Bununla birlikte aylık sıcaklık ortalaması yıl boyunca 0 °C’nin üstündedir. Sahada güneyden kuzeye doğru gidildikçe karasallık artmaktadır.

Saha sahip olduğu (yeryüzü şekilleri, bakı, yükselti vb.) fiziki özelliklerinden dolayı çevresinden daha fazla yağış almaktadır. Eylül-haziran ayları arası dönem nispeten yağışlı geçerken temmuz-ağustos ayları (2 ay) etkin şekilde kurak geçer.

Sonuç olarak Andırın ve çevresinin bariz şekilde “Akdeniz iklimi”nin etkisi altında olduğunu söyleyebiliriz. Sadece sahip olduğu yükseltinin etkisi ile yıllık sıcaklık ortalaması biraz düşerken, aldığı yağış artmıştır.

Grafik 2.7. Andırın'da Bulunan Meteoroloji İstasyonuna Ait Su Bilânçosu Diyagramı.

Araştırma sahası, sahip olduğu iklim özellikleri ile sahanın hemen güneyinde bulunan Kadirli ve çevresinde yaşayan ve yaz mevsiminde sıcaklardan bunalan binlerce insan için rekreasyon amaçlı bir yayla olmasına olanak vermiştir.

2.4. Bitki Örtüsü Özellikleri

Andirin ve çevresi çeşitli türdeki bitki topluluklarını barındırmaktadır. Bunların dağılım özellikleri; iklim, yeryüzü şekilleri, toprak özellikleri ile beşeri faktörlerin etkisinde kalmıştır.

Andirin ve çevresinde çok nemli iklim koşulları etkili olmakla birlikte yaz mevsiminde etkili olan kurak devre bitki örtüsü özelliklerini belirler. Yaz mevsiminde kurak devreyi etkili olarak hisseden ve yükseltinin az olduğu sahalarda maki türü bitki örtüsü yayılış gösterir. Yağışın yeterli ve sıcaklık değerlerinin elverişli olduğu sahalarda yayvan yapraklı ağaç türleri ile çam ağaçlarından oluşan karışık ormanlar yayılış gösterir. Yükseltinin arttığı, sıcaklık değerlerinin düştüğü ve yağışı fazla alan dağların yüksek kısımlarında ise iğne yapraklı ağaçlardan (sedir, göknar ve ardıç vs.) oluşan ormanlar yer alır. Yeryüzü şekillerinin ve toprak şartlarının elverişli olduğu vadi boylarıyla az eğimli yamaçlarda ise kültür bitkileri (elma, kiraz, kavak vs.) yayılış gösterir.

Andirin ve çevresi, iktisadi anlamda büyük oranda orman zenginliğine sahip bir sahamızdır. Kahramanmaraş Orman Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre (2006) İlçe sınırları içerisinde; Akifiye Orman İşletme Şefliği'ne bağlı 19946 ha orman alanı, Andirin Orman İşletme Şefliği'ne bağlı 24551 ha orman alanı, Kaleboynu Orman İşletme Şefliği'ne bağlı 17435 ha orman alanı ve Yeşilova Orman İşletme Şefliği'ne bağlı 18928,5 ha orman alanı olmak üzere toplam 80860,5 ha orman alanı mevcuttur. Geçmişte günümüzden daha zengin olan bitki örtüsü, tarla açma, hayvan otlatma, bilinçsiz orman kesimleri, orman kaçakçılığı ve yangın gibi sebeplerden dolayı tahrip edilmiştir.

Araştırma sahamızda bitki örtüsünü otsu bitkiler, maki türü bitkilerden oluşan çalılıklar, yaprağını döken yayvan yapraklı ağaçlar ve yaprağını dökmeyen iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar oluşurur.

Sahada etkili olan Akdeniz ikliminin özelliğine bağlı olarak yaşanan yaz kuraklığından dolayı kuraklığa dayanıklı kserofil bitkiler gelişme imkânı bulmuştur. Kserofitler genelde yeraltı suyundan yoksun veya yeraltı suyunun çok derinlerde olduğu kıraç tepelerle yükseltinin az olduğu taban arazilerin etrafında bulunan yamaçlarda yayılış gösterirler.

Andirin ve çevresinde çalılıklar 500-600 m.'lere kadar yayılış göstermektedir. Ancak çok daha yükseklerde orman örtüsünün beşeri faktörlerden dolayı ortadan kalkması sonucu yer yer çalılıklara rastlanabilmektedir. Sahada yaşanan yaz kuraklığına bağlı olarak çalı formasyonları önemli bir yayılış alanına sahiptir. Yörede kızılçam (*Pinus brutia*) ile birlikte karışık olarak yayılış gösteren çalılıklar "maki" türü bitkilerdir. Bunlardan bir kısmı yaprağını dökerken bazıları yaz kış yaprağını dökmeyizler. Makilik alanlarda yer alan bitkiler şunlardır: Küçük kozalaklı katran ardıcı (*uniperus oxycedrus*), Kermez meşesi (*quercus coccifera*), Kuşburnu (*Rosa canina*), Tavşan elması (*Cotoneaster nummularia*), Geyik dikenini (*Crataegus*), Akçaağaç yapraklı üvez (*Sorbus torminalis*), Erguvan (*Cercis siliquastrum*), Patlangaç çalısı (*Colutea cilicica*), Derici sumağı (*Rhus coriaria*), Sarı çiçekli kızılçık (*Cornus mas*), Yabani kızılçık (*Cornus sanguinea*), Adi orman sarmaşığı (*Hedera helix*), Tesbih (*Styrax officinalis*), Karaçalı (*Pliurus spina*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Zakkum (*Nerium oleander*) ve Akçakesme (*Pliilyrea latifolia*)'dir (Avşar 2002). Sahada yaygın yeryüzü şekillerinden biri olan dere kenarlarında; Aksöğüt (*Salix alba*), Boz söğüt (*Salix cinerea*), Toros kızılacağı (*Alnus glutinosa*) ve Doğu çınarı (*Platanus orientalis*) gibi yaprağını döken ağaçlar yer alır (Foto 2.3).

Foto 2.3. Andırın'da dere boyu bulunan söğüt ve çınar ağaçları sahanın önemli bitki birimlerindedir. Hemen yamaçlarda ise Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsü ve sahada yaygın bitki örtüsü olan makiliklerden bir görünüm (2007).

Andırın ve çevresinde yer alan dağlar üzerinde 600 m.'den itibaren orman kuşağı başlamaktadır. Önce kızılçam olarak başlayan orman kuşağı yükseklerle doğru çıkıldıkça tür olarak değişmektedir. Geniş alan kaplayan ağaç türlerinden oluşan ormanlar içerisinde Anadolu karaçamı (*Pinus nigra*), Kızılçam (*Pinus brutia*), Lübnan (Toros) sediri (*Cedrus libani*), Toros köknarı (*Abies cilicica*) ve Saçlı meşe (*Quercus cerris*) ağaç türleri bulunur.

Tüm Akdeniz Bölgesi'nde olduğu gibi Andırın ve çevresinde de maki formasyonu ile orman kuşağı arasında en fazla karşılaşılan tür, meşe (*Quercus*) topluluklarıdır. Bazen saf meşelik ormanlar olarak bulunurken, bazen de kızılçamlarla (*Pinus brutia*) karışık şekilde yer almaktadır. Bu meşeler yer yer 7-8 m. boya ulaşabilmektedir (Foto 2.5; Foto 2.6).

Andırın ve çevresinde yer alan orman aralarında serpilmiş olarak yayılış gösteren ağaç türleri ise şunlardır; Kokulu ardıç (*Juniperus foetidissima*), Boylu ardıç (*Juniperus excelsa*), Andız (*Arceuthos drupacea*), Adi porsuk (*Taxus baccata*), Titrek kavak (*Populus tremula*), Doğu gürgeni (*Carpinus orientalis*), Gürgen yapraklı kayacık (*Ostrya carpinifolia*), Doğu kayını (*Fagus orientalis*), Mazı meşesi (*Quercus infectoria*), Lübnan meşesi (*Quercus libani*), Dağ karaağacı (*Ulmus glabra*), Fransız akçaağacı (*Acer monspessulanum*), Yabani fındık (*Corylus avellana*) ve Çiçekli dişbudak (*Fraxinus ornus*) türleridir.

Çukurova etrafında katrana aynı zamanda kamalak, köknara mezda derler. Andırın çevresinde bir hayli kayın ve gürgen de vardır ve kayına mağraz derler. Maraş ile Andırın arasında, Geben'den inen Körsulu vadisinde, Elma dağı ve Köşürge dağı eteklerinde katran yaygındır. Andırın Akifiye'de ise yabani fındık bulunur (Saraçoğlu, 1990;44-80).

Yörede mevcut ağaç türlerinden birçoğunun yöresel adı bulunmaktadır. Yörede çiçekli dişbudağa “karadal”, doğu kayınına ise “bağraz” adı verilmektedir (Kayacık 1957). Bunun yanında yörede kızılçam “karaçam”, karaçama “akçam”, Lübnan (Toros) sediri’ne “kamalak”, kermes meşesi’ne “kesme”, Toros köknar’ına “mezdeği” ve doğu gürgeni’ne “demirçik” adı verilmektedir.

Andırın ilçe merkezinin güney ve güneybatı yönündeki tepelik alanlarla bunların çevrelerinde kızılçam ormanları yer alır. Bu kesimlerde zaman zaman orman kesimleri yapılsa da bu kızılçam ormanları Orman İşletme Müdürlüğü tarafından ağaçlandırma çalışmaları sonucu oluşmuştur. Buradaki ormanlar bu sebeple genç ağaçlardan oluşan ormanlıklar şeklindedir.

Andırın ilçe merkezinin doğusunda bulunan Sarımsak Dağı sahip olduğu bitki örtüsü ile yörenin iklim ve bitki örtüsü özelliklerini yansıması açısından önemlidir. Dağın dik ve oldukça kayalık yamaçları üzerinde maki türü çalılıklar arasında yayılmış, yörede yetiştirme imkânı olan birçok uzun boylu orman ağacını da barındırmaktadır. Buradaki bitki örtüsünün kereste olarak iktisadi değeri fazla olmasa da tür bakımından çok zengindir. Dağda bulunan ve “har” adı verilen defne ağacının (*Laurus nobilis*) yaprakları toplanmakta ve sabun yapımında kullanılmaktadır. Bitkinin yaprakları iki yıl arayla Andırın belediyesi tarafından ihale edilerek toplatılmaktadır. Her geçen gün önemi daha da artan defneyaprağının kullanım alanları da zenginleşmektedir (Foto 2.4; Foto 2.6).

Andırın’ın hemen kuzeyinde bulunan Tütünlük ve Gözetaşı tepelerinin üzerinde sedir, köknar ve karaçam ağaçlarından oluşan ormanlar sıralanır.

Andırın ilçe merkezinin içersindeki boş alanlarla mahalle kenarlarında çok sayıda çınar, akasya, ardıç, gürgen, kavak, kermes meşesi ve söğüt türü ağaçlar bulunmaktadır.

Foto 2.4. Sarımsak Dağında bulunan ve yaprakları sabun yapımında kullanılan Defne bitkisi (2007).

Foto 2.5. Andırın'da maki katının üstünde beşeri faktörlerden nispeten korunmuş yamaçlarda yayılış gösteren meşelikler (2007).

Foto 2.6. Andırın'ın doğusunda yer alan Sarımsak Dağı üzerinde çok çeşitli bitki türleri barındırmaktadır. Aynı zamanda dağın yüksek kesimlerinde seyrek de olsa bulunan sedir ve köknar ağaçları daha önce burada bulunan ormanların şahidi niteliğindedir (2007).

2.5. Hidrografya Özellikleri

Ceyhan nehrinin havzasında yer alan araştırma sahası, debileri fazla güçlü olmayan çok sayıda küçük akarsuya sahiptir. Bu akarsulardan bir kısmı sürekli akışa sahipken bazıları sadece mevsimlik olarak akmaktadır.

Araştırma sahası ve çevresi gerek sahip olduğu yeryüzü şekilleri gerekse iklimin etkisiyle zengin bir akarsu ağına sahiptir. Küçük dereler şeklindeki bu akarsular rejim bakımından Akdeniz ikliminin yağış rejimi özelliklerini yansıtır (Grafik 2.8). Sahada yaygın yeryüzü şekli olan vadiler, genelde içlerinde sürekli akışa sahip olmayan su akıntıları barındırırlar. Yaz mevsiminin gelmesiyle akımları büyük oranda azalan bu akarsuların çoğu tamamen kurur.

Sahada bulunan akarsu vadileri genelde tabansız, enine kesitleri “V” profilli ve yarma vadi şeklindedir. Sahada bulunan karstik arazi üzerinde kanyon tipi vadilere de rastlanır. Kış ve ilkbahar mevsiminde akımları güçlenen akarsular, genelde kısa boylu ve hızlı akışlıdır. Yağışların artış gösterdiği aylarda bol su taşıyan dereler taşkınlara sebebiyet verebilmektedir. Genelde yağmur ve kar sularıyla beslenen akarsuların birçoğu yaz mevsiminin gelmesiyle kuruma noktasına gelirler.

Araştırma sahasının kuzeyinde; Gözetaşı, Tütünlük ve Kürdiken tepeleri arasındaki sahanın sularını toplayan Boğasak deresi kolları durumunda olan Kürdiken ve Dar derelerini alarak Keşiş Deresine karışır (Şekil 1.2). Yıl boyu sürekli akışa sahip olmayan derenin akım ölçümleri yapılmamıştır.

Andırın ilçe merkezinin doğu ve kuzeydoğusunda Karayüce tepesi ve Sarımsak dağı arasından doğan Kuyucak deresi, önce batıya, daha sonra güneye doğru ilerleyerek Tufanpaşa Mahallesi'nden geçer. Buradaki ismi Ulusu deresi olan akarsu, ilçe merkezinin güneyinde Koz deresi ile birleşerek İnişdibi deresini meydana getirir. Ayvalcık deresi ismi ile güneye doğru ilerleyen dere Başdoğan deresi adıyla Kabağağaç mevkiinde Keşiş suyuna karışır (Şekil 1.2).

Ulusu deresi, Andırın şehir yerleşmesi içerisinde akış gösteren ve sürekli akışa sahip bir deredir. Yaz mevsiminde akımı oldukça düşen dere üzerinde bir sulama projesi yapımı düşünülmekte olup bu kapsamda D.S.İ. tarafından değişik tarihlerde ölçümler yapılmıştır. Bu ölçümlerden akarsuyun rejiminin oldukça düzensiz olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 2.10).

Çizelge 2.10. Ulusu Deresi'nin Akım Değerleri (m³/sn).

Aylar	O	Ş	Ma	N	M	H	T	Ağ	E	Ek	K	A
Yapılan Tek ölç.	0,08	-	-	0,13	-	0,09	-	0,01	0,01	-	0,01	0,40

Kaynak: D.S.İ. Kahramanmaraş XX. Bölge Müdürlüğü Kayıtlarından Derlenmiştir (Akım Yıllığı 1999).

Sahanın en önemli hidrografik birimi muhakkak Keşiş Deresidir. Keşiş Deresi'nin kaynağını, Andırın'ın kuzeyinde bulunan Ziyaret, Doğuca ve Kötükır tepeleri eteklerinden doğan ve birden fazla derenin birleşmesiyle oluşan Karasu ile Kümbetir dereleri oluşturur. Daha sonra Kırksu, Azgıt ve Boğasak derelerini alarak güneye doğru ilerler ve Keleşli obasına ulaşır. Turna Dağı eteklerinden doğan Tahtalı deresi ve Sarımsak Dağı çevresinden gelen Başdoğan deresi ile Andırın önlerinde birleşen Keşiş Deresi Kabağağaç mevkiinde Ceyhan Nehri üzerinde kurulu Aslantaş baraj gölünde Ceyhan Nehri ile birleşir.

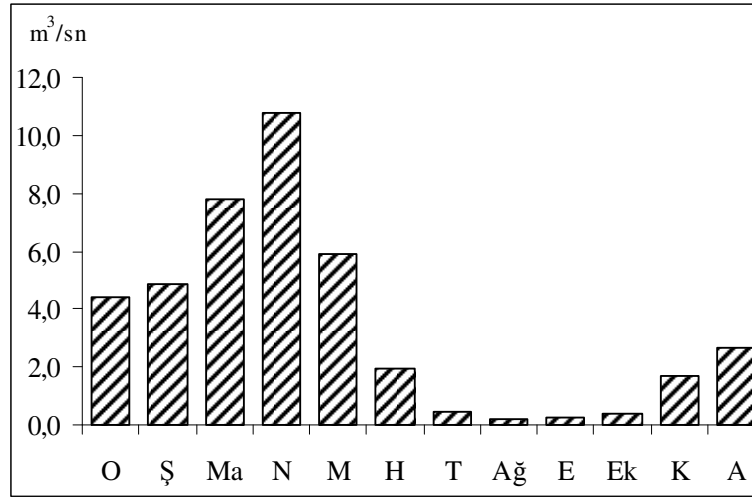
Keşiş deresi Yukarı Andırın tarafının sularını toplayarak ve derin vadilerden geçerek güneye doğru döner, birbiri arkasından gelen dar boğaz şeklinde vadilerden Ceyhan nehrine karışan bir akarsudur (Saraçoğlu 1990, s. 238).

Keşiş Deresinin debisi kış ve ilkbahar mevsiminde yağın yağmur suları ve eriyen kar sularının etkisiyle üst seviyeye ulaşır. Yaz aylarında ise akarsuyun taşıdığı su miktarında önemli bir azalma görülür (Çizelge 2.11). Andırın ilçe merkezinin batısındaki Keleşli'de D.S.İ. Kahramanmaraş XX. Bölge Müdürlüğü ölçüm istasyonunun 15 yıllık ölçümleri mevcuttur. Bu istasyonun ölçümlerine göre Keşiş Deresinin yıllık ortalama 3,4 m³/sn lik bir akımı vardır. Keşiş Deresinin akım miktarlarının yıl içerisinde değişimine bakılarak sahada akış halindeki akarsuların rejimlerinin, Akdeniz iklimin yağış rejimine paralel olarak düzensiz rejim olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 2.11. Keşiş Deresi'nin Keleşli İstasyonu'ndaki Aylık Ortalama Akım Değerleri (m³/sn).

Aylar	O	Ş	Ma	N	M	H	T	Ağ	E	Ek	K	A	Yıl. Ort.
Ay. Ort. Ak.	4,4	4,8	7,8	10,8	5,9	2,0	0,5	0,2	0,2	0,4	1,7	2,6	3,4

Kaynak: D.S.İ. Kahramanmaraş XX. Bölge Müdürlüğü Kayıtlarından derlenmiştir (1985-1999).

Grafik 2.8. Keşiş Deresi'nin Keleşli İstasyonu'ndaki Aylık Ortalama Akım Değerleri (m³/sn).

Yerleşmenin hemen güneyinden geçen Andırın suyu Çuhadarlı Köyü'nün kuzeyinden başlayıp Kabaklar Köyü'nün batısından Arıklar Köyü'nün doğusundan geçerek Tokmaklı Ovası'ndan geçerek Arslantaş Baraj gölü sularına karışır.

3. ANDIRIN'IN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. Nüfus

3.1.1. Nüfusun Tarihsel Gelişimi ve Nüfus hareketleri

Osmanlı İmparatorluğunda yapılan ilk nüfus sayımında (1831) Andırın'ın nüfusu hakkında bilgi verilmemektedir.

Anadolu'da bulunarak yerinde tespit etme imkânı bulan Albay C. W. Wilson'un 8 Mart 1882'de gönderdiği raporda, Maraş sancağındaki erkek nüfus ile ilgili içerdiği istatistiği bilgiler resmî rakamları yansıtmaktaydı. Osmanlı devletinin Halep Vilayeti Maraş Sancağı'na bağlı kaza merkezi olan Andırın nüfusu hakkında, bu raporda, erkek nüfus (7226 kişi) ile ilgili bilgi verilmiştir (Şimşir, 1989;425).

1895-1898 dönemi ile ilgili bilgi veren 1898-1900 tarihli Halep Vilayet Salnamesi'nde Maraş Sancağı'nın Kadın-Erkek Nüfusunun Dağılımı verilirken, Andırın genel nüfusu 17780 olarak gösterilmekte bunun da 9736'sını erkekler ve 8044'nü kadınlar oluşturmaktaydı (Çizelge 3.1).

1855'te Andırın'dan Kesim Köyü'ne taşınan kaza merkezi, 1863'te yeniden Andırın'a getirildi. Şemseddin Sami Andırın'ı şöyle tanıtmaktadır: “Halep Vilayeti Maraş Sancağı'na Bağlı kaza merkezi bir köydür. Her türlü tarım ürünü yetiştirildiği gibi kilim, alaca, aba ve bez dokumacılığı da yaygındır. Kazada Göksun adıyla ünlü bir ova vardır. Burada yaşayan insanlar, gümüş işlemeciliğiyle uğraşırlar. Kaza, Göksun Nahiyesi ile birlikte 81 köyden oluşur” (Türk Ansiklopedisi, 1966;5674).

1908'de kaza merkezi Göksun'a, Göksun'daki nahiye örgütü de Andırın'a taşındı. Andırın'ın ilçe durumuna getirilmesi ise 1925'te gerçekleşti (Türk Ansiklopedisi, 1966;5674). Andırın, bulunduğu konum itibariyle ana yolların uzağında kalması ve küçük bir yerleşme olmasından dolayı iki kez idari olarak ilçe statüsünü kaybetse de Andırın halkının kurtuluş savaşında gösterdiği gayret, ilçe merkezinin, tekrar Andırın'a taşınmasını sağlamıştır (Kaymakamlık Brifing Raporu, 2005).

Çizelge 3.1. Andırın'ın Bazı Kaynaklardaki Genel Nüfusu.

Yıllar	Andırın Genel Nüfusu			Kaynaklar
	Toplam	Erkek	Kadın	
1882	-	7226	-	İngilizlerin Anadolu Genel Konsolosu Albay C.W.Wilson'un 8 Mart 1882'de gönderdiği raporda Erkek Nüfusu
1895	16674	-	-	1895 Tarihli Halep Vilayeti Salnamesi, s.279
1898	17780	9736	8044	1898 Halep Vilayet Salnamesi'nde Maraş Sancağı'nın Kadın -Erkek Nüfusunun Dağılımı (Sadece Andırın'a ait bilgiler alınmıştır)

Kaynak: Şimşir, (1989;425).

Andırın nüfusu ile ilgili ilk sağlıklı bilgilere 1927 yılında yapılan genel nüfus sayımı ile ulaşabiliyoruz. Andırın ilçe merkez nüfusu 1927-2000 yılları arasında yıllık ortalama % 4,6 'lık bir nüfus artış oranı sergilemiş ve hiçbir dönemde nüfus gerilemesi olmamıştır. 1927 yılından günümüze gösterdiği gelişme dikkate alındığında nüfusun, yıllık % 0,6 ile %11 arasında değişme gösterdiği ve bu değişimin pek düzenli olmadığı görülür.

Andırın 1927 yılında toplam 553 kişi nüfusa sahip iken Andırın kırsalında, ilgili yılda 11580 nüfus barınmakta idi. Bu durum biraz değişmekle birlikte 2000 yılı nüfus sayımında 32740 kişiye ulaşmıştır. Cumhuriyet dönemi boyunca Andırın'da kır nüfusu sürekli şehir nüfusundan fazla olmuştur. Bunda Andırın ve çevresinin, yaz mevsiminde, başta Kadırlı olmak üzere Çukurova'da yaşayan nüfusun bir kısmına yayla olma fonksiyonu etkili olmuştur. Andırın ve çevresi sürekli olarak yoğun şekilde sayfiye amaçlı mevsimlik nüfus hareketlerine sahne olmaktadır.

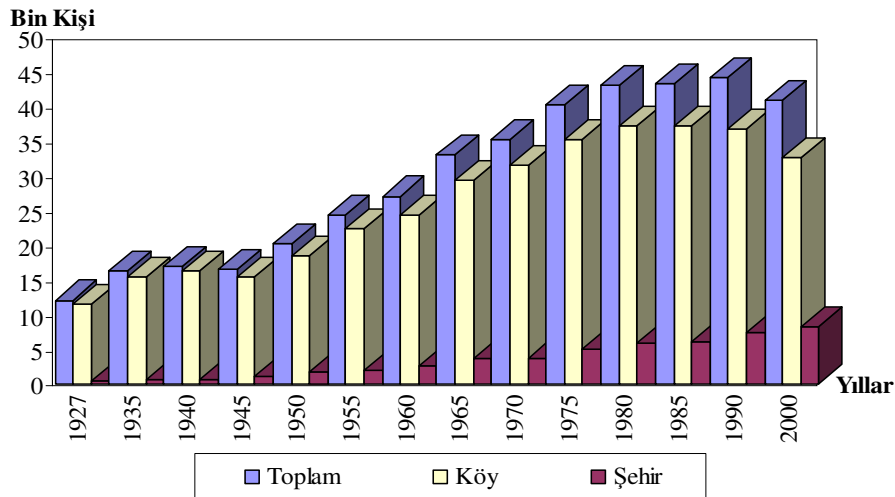
Andırın'da 1927 yılında 277'si erkek, 276'sı kadın olmak üzere toplam 553 kişi, 1935 yılında ise 346'sı erkek, 330'u kadın 676 kişi yaşamaktadır. 1940 yılına gelindiğinde ise erkek nüfus 380 kişiye, kadın nüfus 390 kişiye ulaşmış ve toplam nüfus ise 770 kişiye ulaşmıştır (Çizelge 3.2).

1927-1935 ve 1935-1940 devrelerinde Andırın'da nüfus artış oranı yıllık olarak % 2,8 oranında arttığı görülür. Bu devrelerde nüfusun artış hızı da yıllık 2,6 oranındadır. Bu dönemde nüfusta ciddi artışlar olmamıştır.

Çizelge 3.2. Andırın İlçe Merkezi'nde Nüfusun Gelişimi (1927–2000).

SAYIM YILLARI	ŞEHİR NÜFUSU			KIR NÜFUSU			TOPLAM NÜFUS
	T	E	K	T	E	K	
1927	553	277	276	11580	5709	5871	12133
1935	676	346	330	15612	8083	7529	16288
1940	770	380	390	16290	8394	7896	17060
1945	1192	619	573	15449	7785	7664	16641
1950	1698	902	796	18554	9397	9157	20252
1955	1936	1047	889	22475	11438	11037	24411
1960	2637	1403	1234	24540	12383	12157	27177
1965	3695	1927	1768	29474	14878	14596	33169
1970	3852	2058	1794	31554	15266	16288	35406
1975	5018	2568	2450	35324	17347	17977	40342
1980	5932	3080	2852	37322	18410	18912	43254
1985	6122	3129	2993	37325	18210	19115	43447
1990	7506	3938	3568	36831	17927	18904	44337
2000	8311	4342	3969	32740	15805	16935	41051

Kaynak: DİE (1935-2000).

Grafik 3.1. Andırın İlçe Merkezi'nde Nüfusun Gelişimi (1927–2000).

1940–1965 devresinde ise Andırın nüfusunda önemli nüfus artışları gerçekleşmiştir. Bu devrede nüfus 2925 kişi artarken, bunun 1547'sini erkekler, 1378'ini kadınlar meydana getirir. Nüfus 1940'da 770 kişi iken, 3695 kişiye ulaşmıştır. 1940'da %49 olan erkek nüfus oranı, 1965'te %52'ye yükselmiştir. Nüfus bu devrede % 480 oranında büyürken, nüfusun yıllık artış hızı (% 6,3) ülke değerlerinden çok daha fazladır (Çizelge 3.2; Çizelge 3.3; Grafik 3.1; Grafik 3.2; Grafik 3.3; Grafik 3.4)¹.

1965–1970 devresinde nüfus sadece 157 kişi artarken, bunun 131 kişisini erkekler, 26'sını kadınlar meydana getirir. Nüfusun yıllık artış hızı % 0,8 olmuştur. Bu yıllarda nüfusun artış hızında önceki yıllara göre bir azalma meydana gelmiştir. Bu yıllarda Andırın ve çevresinden Osmaniye'nin Kadirli ilçesine göç edenler olmuştur (İller Bankası, 1998;8). Bu dönemde Türkiye ortalaması % 2,5'tir.

1970-1980 devresinde Andırın nüfusu 2080 kişi artarken, bunun 1022'sini erkekler, 1058'ini ise kadınlar meydana getirmiştir. Bu dönemde Andırın'da yıllık nüfus artış hızı % 4,3'tür. Aynı dönemde ülkemizde bu değer % 2,3 olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 3.3; Grafik 3.2; Grafik 3.3; Grafik 3.4).

1980-1985 devresinde Andırın nüfusunda önceki döneme göre tekrar bir gerileme yaşanmıştır. Bu devrede nüfus 190 kişi artmış, bunun 49'unu erkekler ve 141'ni kadınlar meydana getirmiştir (Çizelge 3.3, Grafik 3.2; Grafik 3.3; Grafik 3.4). Nüfusun yıllık artış hızı % 0,63 olarak gerçekleşmiştir ki, bu değer, Andırın nüfusunun

Çizelge 3.3. Andırın'da Nüfusun Artış Miktarı, Yıllık Artış Oranı ve Yıllık Artış Hızları (1935–2000).

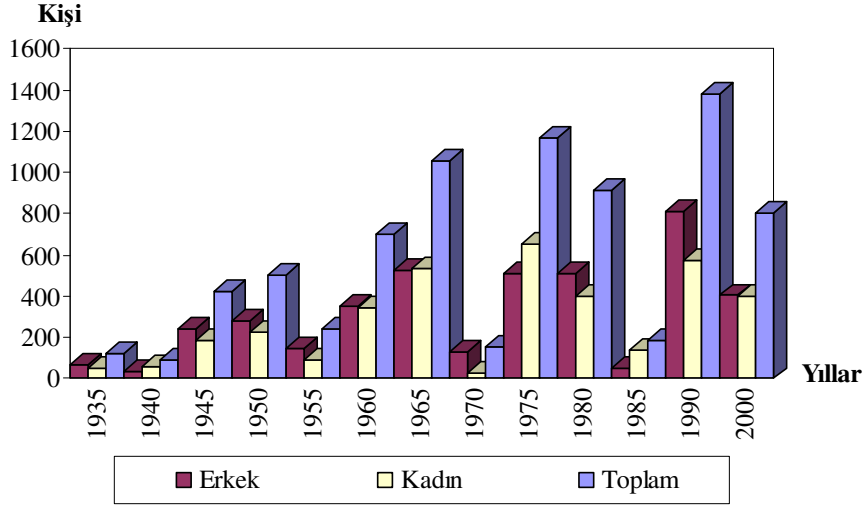
Sayım Yılları	Nüfus Artış Miktarı (Kişi)			Yıllık Nüfus Artış Oranı (%)			Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
1927–1935	123	69	54	2,8	3,1	2,4	2,51	2,78	2,23
1935–1940	94	34	60	2,8	2,0	3,6	2,60	1,87	3,34
1940–1945	422	239	183	11,0	12,6	9,4	8,74	9,76	7,69
1945–1950	506	283	223	8,5	9,1	7,8	7,08	7,53	6,57
1950–1955	238	145	93	2,8	3,2	2,3	2,62	2,98	2,21
1955–1960	701	356	345	7,2	6,8	7,8	6,18	5,85	6,56
1960–1965	1058	524	534	8,0	7,5	8,7	6,75	6,35	7,19
1965–1970	157	131	26	0,8	1,4	0,3	0,83	1,32	0,29
1970–1975	1166	510	656	6,1	5,0	7,3	5,29	4,43	6,23
1975–1980	914	512	402	3,6	4,0	3,3	3,35	3,64	3,04
1980–1985	190	49	141	0,6	0,3	1,0	0,63	0,32	0,97
1985–1990	1384	809	575	4,5	5,2	3,8	4,08	4,60	3,51
1990–2000	805	404	401	1,1	1,0	1,1	1,02	0,98	1,07

Kaynak: DİE (1927-2000).

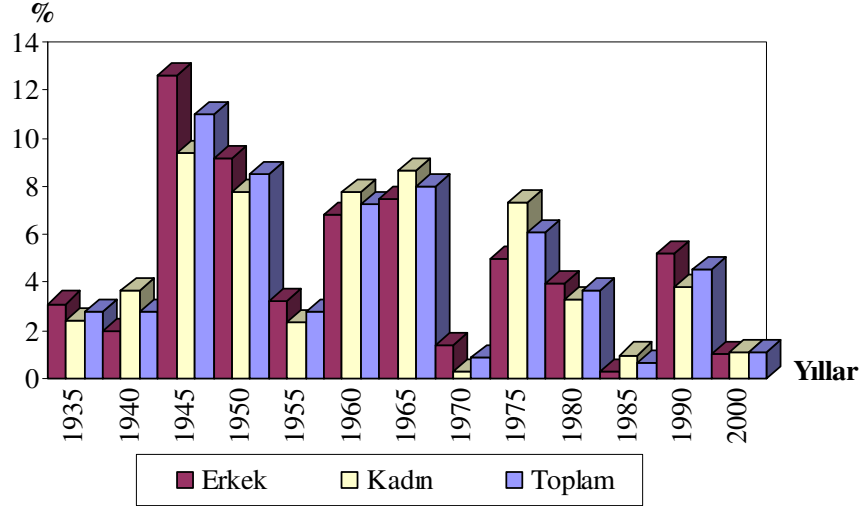
¹ Nüfus artış hızının hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$r = \frac{\log e \frac{P_{t+n}}{P_t}}{n}$$

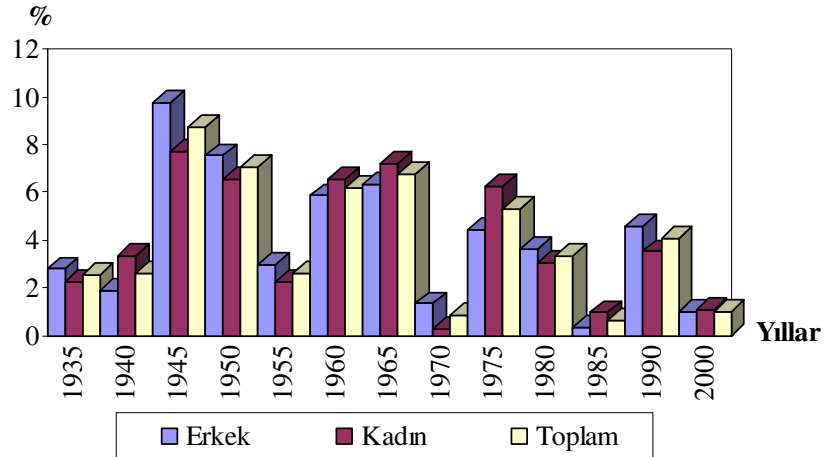
Burada P_{t+n} = Son sayım nüfusunu, P_t = Bir önceki sayım nüfusunu, n = İki sayım arasındaki yıl sayısını ve r = Nüfus artış hızını ifade etmektedir.

Grafik 3.2. Andirın İlçe Merkezi'nde Nüfus Artış Miktarlarının Seyri (1935-2000).

Grafik 3.3. Andirın İlçe Merkezi'nde Yıllık Nüfus Artış Oranlarının Seyri (1935-2000).

Grafik 3.4. Andirın İlçe Merkezi'nde Yıllık Nüfus Artış Hızlarının Seyri (1935-2000).

1927-2000 dönemindeki en düşük nüfus artış hızını oluşturur. Bu devrede hem Andırın merkez nüfusu, hem de kırsal nüfusun artış hızının düşük olmasında dışarıya yapılan göçler etkili olmuştur.

1985-2000 devresinde de nüfusta artışlar olmuştur. Bu devrede nüfus 2189 kişi artmış, bunun 1213'ünü erkekler ve 976'sını kadınlar meydana getirmiştir. Nüfusun artış hızı ise yıllık % 2,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu artışta doğal nüfus artışının yanında Andırın köylerinden gelen insanlar da etkili olmuştur. Bu devrede Andırın kırsal nüfusu 4585 kişi azalmıştır (Çizelge 3.2). Andırın köylerinden göç eden insanların büyük çoğunluğu İlçe dışına çıkarken bir kısmı da İlçe merkezine yerleşmiştir. Yaptığımız arazi gezilerinde İlçe merkezinde çalışan esnafların çoğunun bu dönemlerde yakın köylerden buraya geldikleri görülmüştür.

Sonuç olarak denilebilir ki: Andırın nüfusunun gelişim seyri incelendiğinde nüfus artış hızlarının 1950–1955, 1965–1970 ve 1980–1985 devrelerinde düştüğü göze çarpar. Bunun yanında 1927 yılında 553 nüfuslu küçük bir kır yerleşmesi konumunda olan Andırın, 73 yıllık dönemde nüfusu 15 kat artarak 8311 kişiye ulaşmıştır. Aynı dönemde ülkemizin nüfusu 5 kat artabilmiştir.

Andırın'da kırsal kesim hariç tutulacak olursa İlçe merkezi hiçbir dönemde nüfus kaybetmemiştir. Andırın, nüfusu 10000 altında bir yerleşme olmasına rağmen idari statüsünden dolayı şehir kimliği kazanmıştır.

Andırın her zaman kır nüfusu güçlü bir yerleşim merkezi olmuştur. 1927 yılında toplam nüfusun % 95'i kırsalda yaşarken, 2000 yılına gelindiğinde hala nüfusunun % 80'i kırsalda ve % 20'si merkezde yaşamaktadır. Aynı dönemde, ülkemiz genelinde ise nüfusun % 65 şehirlerde yaşarken % 35 kırsalda yaşamaktadır. Bu yönü ile Andırın şehirleşme açısından ülkemiz değerlerinin oldukça altında kalmıştır.

Bu değerlendirmeler resmi nüfus sayımları dikkate alınarak yapılmıştır. Nüfus sayımlarının genelde kasım aylarında yapıldığı dikkate alınırca bu rakamların yaz mevsiminde yöreye göç eden sayfiye amaçlı binlerce yaylacının sayılarını vermekten uzaktır. Andırın, resmi kayıtlarda görülen nüfustan çok daha fazla bir nüfusa mevsimlik de olsa ev sahipliği yapmaktadır.

3.1.2. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları

Andırın'da mahalle nüfusları hakkında bilgi sahibi olduğumuz 2000 yılı itibari ile şehir nüfusu 8311 kişiyi bulmaktadır. Toplam 3 mahalleden oluşan şehirde ortalama mahalle nüfusu ise 2770 kişidir.

Şehirde nüfus, mahallelere dengeli dağılmamıştır. Tufan Paşa mahallesinde nüfus 1959 kişi iken, Yeni mahallede nüfus 4256 kişiyi bulmaktadır. Pınar Başı mahallesinde ise nüfus 2096 kişidir (Çizelge 3.4).

Çizelge 3.4. Andırın'da Nüfus ve Konutların Mahallelere Göre Dağılışı ve Yoğunluğu (2000).

MAH. ADI	Nüf. Mik. (Kişi)	Mah. Alanı (ha)	Nüf. Yoğ. Kişi/Ha	Topl. İçnd. Nüf. %'si	Konut Sayısı	KonutYoğ. Konut/ha	Topl. İçnd. Kont. %'si
Tufanpaşa	1959	81,7	24	24	393	5	19,6
Pınarbaşı	2096	31,8	66	25	592	19	29,5
Yenimahalle	4256	79	54	51	1024	13	51,0
TOPLAM	8311	192,5	43	100	2009	10	100

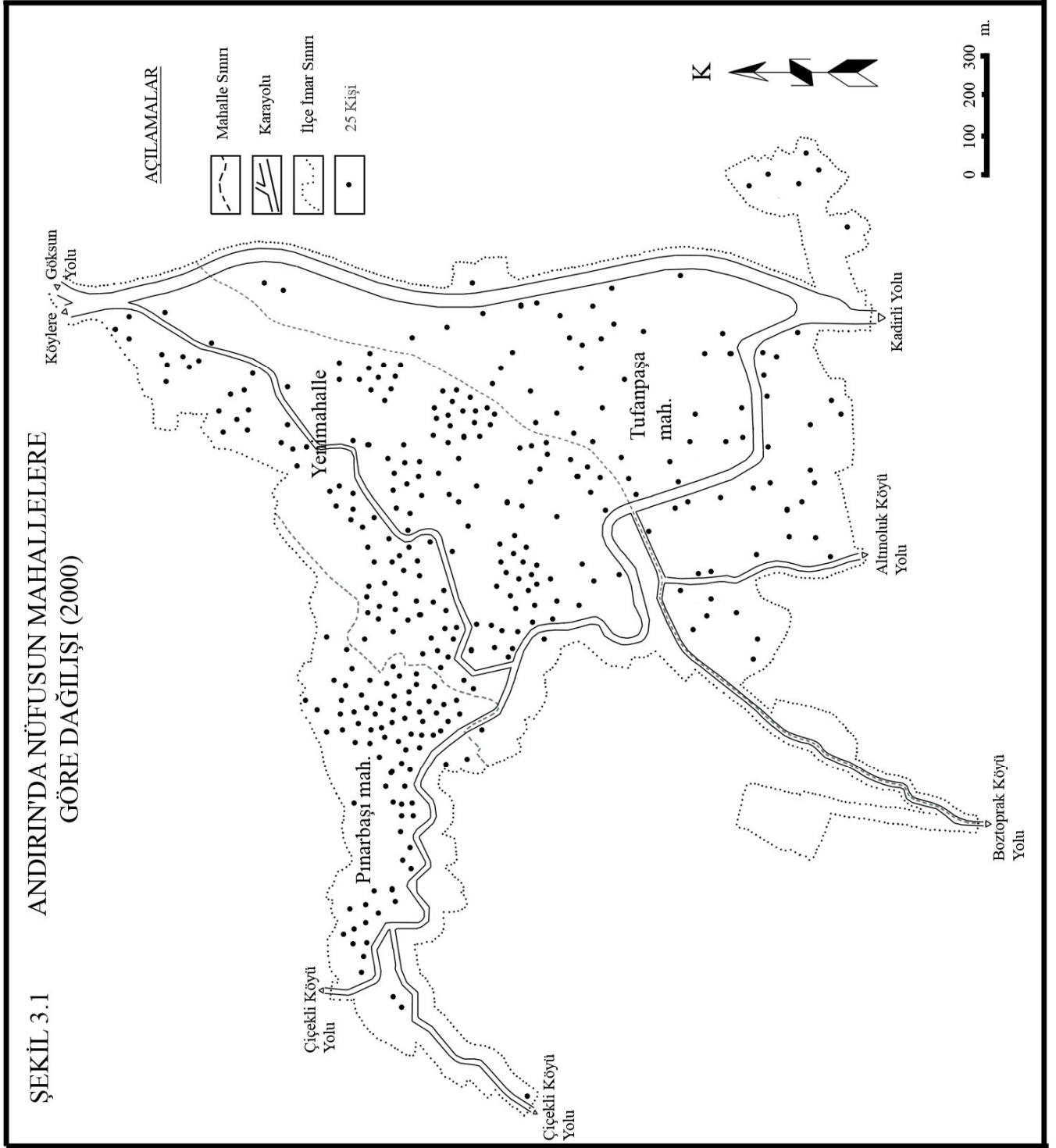
Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000). *Mahalle alan değerleri Net Cad programında hesaplanmıştır.

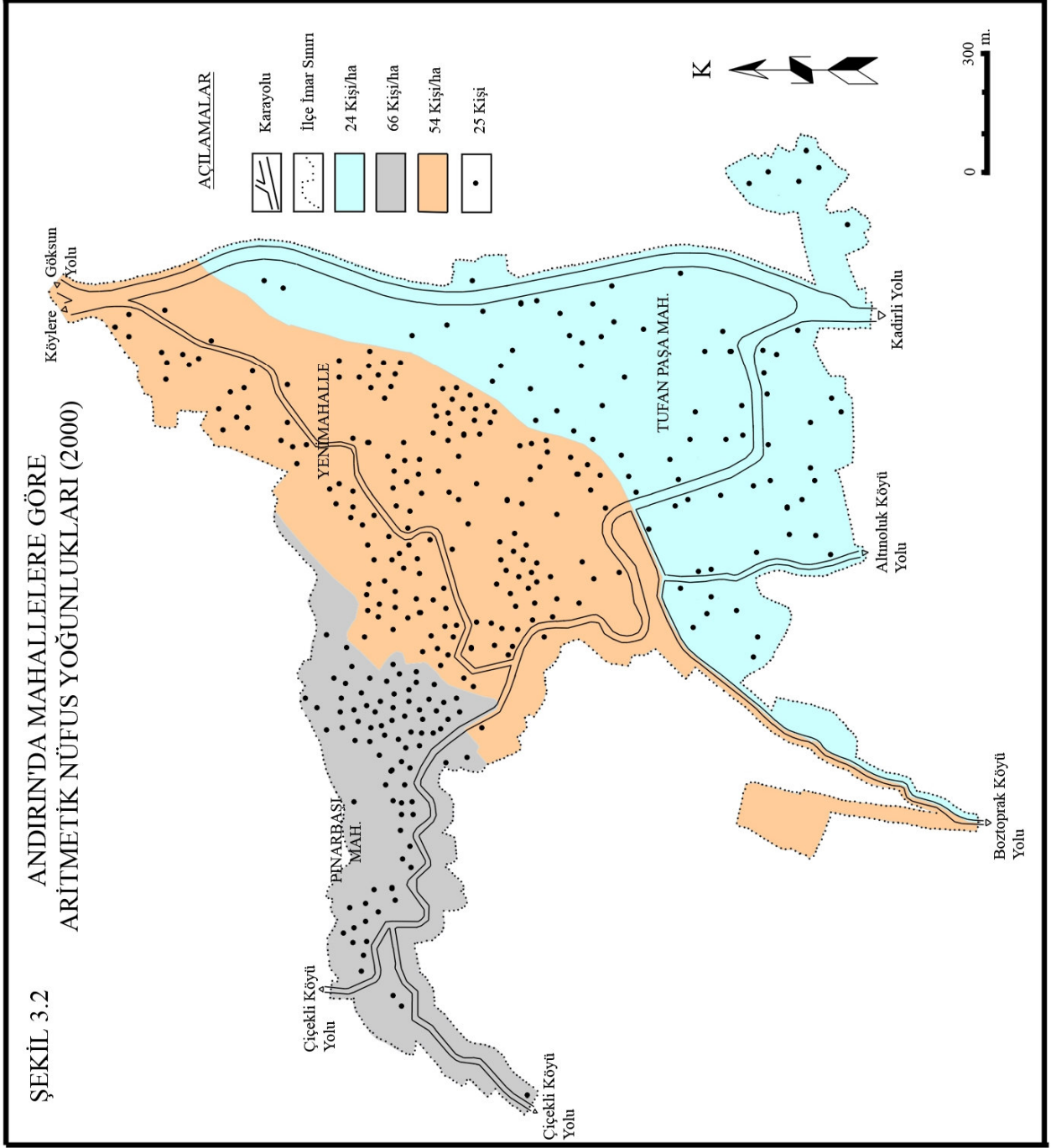
En fazla nüfus barındıran mahalle Yenimahalle'dir. Yenimahalle İlçenin orta kesimini oluşturur. Burası ticarethanelerin ve resmi kurumların yoğun olarak bulunduğu mahalledir. Andırın ilçe merkezinde mahalleleri birbirinden bariz şekilde ayırt eden topografik farklılıklara rastlanmaz. Ancak resmi kurumlar, ulaşım yolları ve ticarethaneler gibi etkenlerin varlığı mahalle nüfuslarının birbirinden farklı olmasına neden olmuştur.

İlçede en az nüfusa sahip mahalle Tufan Paşa mahallesidir (1959 kişi). Bunun sebebi mahallenin yeni olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak yaptığımız gözlemlere göre ilçede en hızlı gelişen mahalle Tufan Paşa mahallesidir. Kadirli-Göksun karayolu genişletme çalışmalarına bağlı olarak yapılan çevre yolu buradan geçmekte ve bu durum mahallede yerleşmeyi teşvik etmektedir. Yol yapım çalışmaları halen devam etmektedir. İlçe nüfusunun % 24'ü bu mahallede yaşamakta ve nüfus yoğunluğu burada hektara 24 kişi düşmektedir (Çizelge 3.4; Şekil 3.1; Şekil 3.2).

Pınarbaşı Mahallesi ilçede nüfusun en yoğun olduğu mahalledir. Nüfus yoğunluğunun hektara 66 kişiyi bulduğu mahallede 2096 kişi yaşamaktadır (Çizelge 3.4; Şekil 3.1; Şekil 3.2). Nüfus yoğunluğunun yüksek olmasında alan olarak ilçenin en küçük mahallesi olması rol oynamıştır. Pınarbaşı mahallesinin kuzey ve güneyini çevreleyen ve yerleşmeye olanaksız sarp meyilli alan mahalleyi sınırlamıştır. Mahallede konut yoğunluğu da 19 konut/ha'dır (Çizelge 3.4; Şekil 3.1; Şekil 3.2).

İlçenin orta kesimini oluşturan ve merkezi iş sahasının etrafındaki oturma alanlarını oluşturan Yenimahalle ilçenin en fazla nüfusa sahip mahallesidir. Nüfus yoğunluğu 43 kişi/ha'dır (Çizelge 3.4; Şekil 3.1; Şekil 3.2). Bu mahallede ilçe nüfusunun %51'i (4256 kişi) yaşamaktadır. Aynı zamanda ilçede yer alan konutların da %51'i bu mahallede toplanmıştır (Çizelge 3.4; Şekil 3.1; Şekil 3.2).

3.1.3. Nüfusun Cins ve Yaş Yapısı

Andırın'da şehir nüfusunda 1927'den 2000 yılına kadar olan devrede erkek sayısı kadınlara oranla daha fazla olmuştur. Erkek sayısı 1940'lı yıllar hariç her zaman kadınlardan fazla olmuştur. 1927'de %50,1 olan erkek nüfus, 1940'da % 49,4'de düşerken 1955'te % 54,1'e yükselmiştir (Çizelge 3.5). 1940'lı yıllarda baş gösteren II. Dünya Savaşı'ndan dolayı ülkemizde, erkek nüfusun büyük oranda silâh altına alınması bu durumun sebebiyet vermiş olabilir.

Çizelge 3.5. Andırın'da Cins Yapısına Göre Nüfus Miktarları (1927–2000).

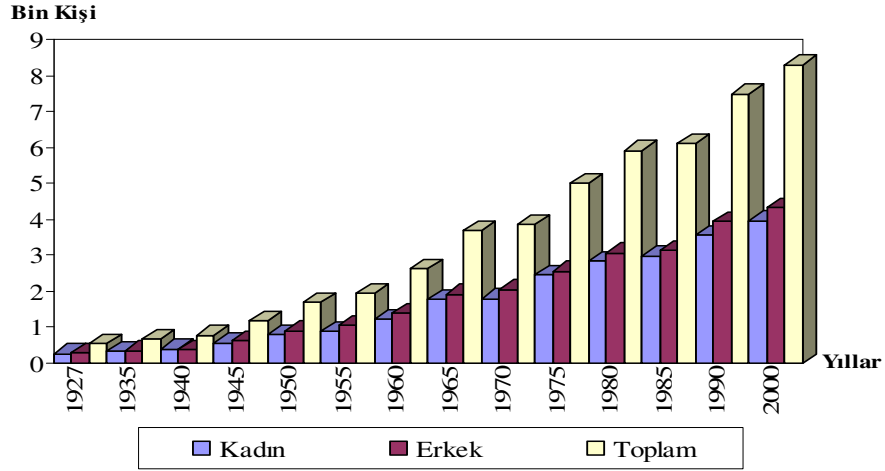
Sayım Yılları	Toplam Nüfus	Erkek		Kadın		Cins Oranı
		Sayısı	%	Sayısı	%	
1927	553	277	50,1	276	49,9	100
1935	676	346	51,2	330	48,8	105
1940	770	380	49,4	390	50,6	97
1945	1192	619	51,9	573	48,1	108
1950	1698	902	53,1	796	46,9	113
1955	1936	1047	54,1	889	45,9	118
1960	2637	1403	53,2	1234	46,8	114
1965	3695	1927	52,2	1768	47,8	109
1970	3852	2058	53,4	1794	46,6	115
1975	5018	2568	51,2	2450	48,8	105
1980	5932	3080	51,9	2852	48,1	108
1985	6122	3129	51,1	2993	48,9	105
1990	7506	3938	52,5	3568	47,5	110
2000	8311	4342	52,2	3969	47,8	109

Kaynak: DİE (1927, 2000).

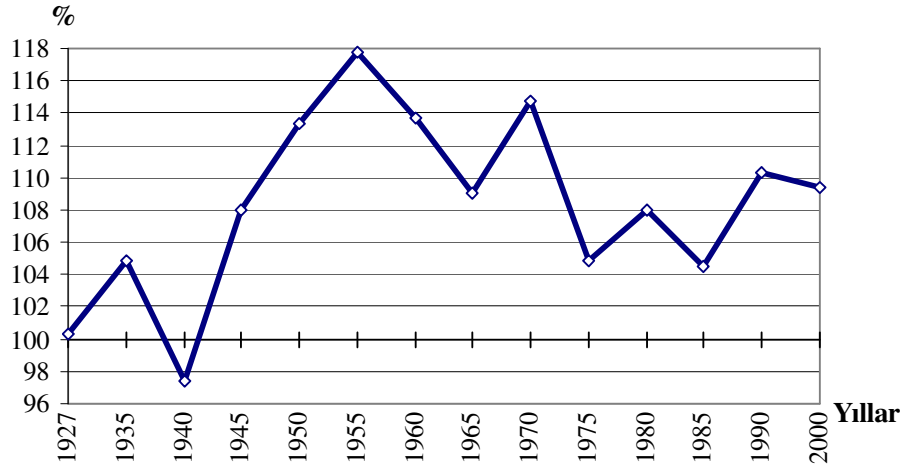
1935 yılında % 51,2'si erkek, % 48,8'i kadın olan Andırın nüfusunun bu cins oranı, 1940'lı yıllar hariç her zaman erkeklerin lehine olmuştur. Cins oranı bir yerdeki nüfusun yapısının daha iyi ortaya konulması için kullanılabilir. 100 kadın sayısına karşılık gelen erkek sayısını ifade eder. Cins oranı, bir yerdeki nüfusun erkek ve kadın oranlarını vermektense kadın ve erkek nüfusları arasındaki dengenin kurulup kurulmadığı üzerinde durur. Andırın nüfusundaki cins oranlarını verecek olursak; 1927'de cins oranlarında bir denge söz konusudur. 100 kadına düşen erkek sayısı: 1935 yılında 105 erkek, 1940'da 97 erkek olmuş ve bu oran artarak 1955 yılında 118 erkek ile zirveye ulaşmıştır.

1955'ten itibaren % 54,1 olan erkek nüfus oranı 1975 yılına kadar düşerek % 51,2 ye gerilemiştir. 2000 yılına gelene kadar fazla değişmeyen Andırın nüfusunda erkek nüfus oranı % 52,2, kadın nüfus oranı % 47,8 ve cins oranı 109 olmuştur (Çizelge 3.5; Grafik 3.5; Grafik 3.6).

Andırın nüfusunda erkek nüfus oranının fazla olması şehrin ekonomik gelişimi ile yakından ilgilidir. Andırın'da, kamu dairelerinde çalışan çok sayıda insanın buraya yerleşmesi, İlçe merkezine yakın olan köylerden ilçe merkezine geliş-gidiş yapan bazı işyeri sahipleri, Andırın dışından gelerek burada ev kiralayarak kalan öğrenciler ve kırsaldan aldığı göçler erkek nüfusun fazla olmasına neden olmuştur.

Grafik 3.5. Andırın'da Cins Yapısına Göre Nüfus Miktarlarının Seyri (1927-2000).

Grafik 3.6. Andırın'da Cins Oranlarının Seyri (1927-2000).

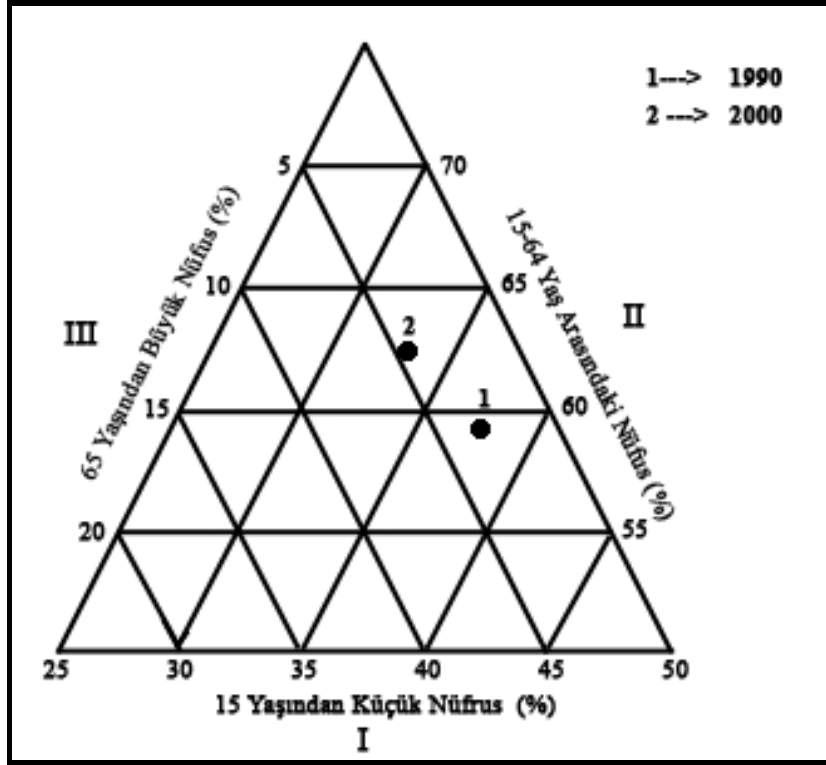
Araştırma sahasında yapmış olduğumuz gözlemler sonucunda şu neticelere ulaşılmış bulunuyoruz ki; Andırın'da çoğu ailede, kardeşlerden biri hariç diğerleri ilçe dışına göç etmektedir. Yörede iş imkânlarının çok zayıf ve doğal kaynakların yöre nüfusunu beslemekten uzak olması bu durumun ortaya yaşanmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki okuyarak bir meslek sahibi olmak yörede zaruri bir hal almış gibi algılanmaktadır. Yörede eğitim düzeyinin oldukça yüksek olması (% 90) da bu durumun bir sonucu olarak oraya çıkmıştır (DİE, 2002).

Andırın köylerinde nüfusun cins oranlarında 1970 yılına kadar erkek nüfus oranı kadın nüfus oranından fazla olmuştur. Bu yıldan itibaren dışarıya yapılan göçlerle erkek nüfus oranı (% 48,4) kadın nüfus oranı (% 51,6)'ın gerisine düşmüştür. Andırın ilçe merkezinde ise şehirleşme hızına paralel olarak 1940'lı yıllar hariç erkek nüfus sürekli kadın nüfustan fazla olmuştur (Çizelge 3.6).

Bir ülke ya da yerleşme alanındaki toplam nüfusun miktarı yanında, onun çeşitli yaş gruplarının da bilinmesi, özellikle çalışabilir ya da aktif nüfus olarak adlandırılan 15-64 yaş arasındaki nüfus miktarlarının işgücü kapasitesi, çeşitli hizmet türlerine

duyulan ihtiyaç, aile tipleri, doğum ve ölüm oranları ve nihayet göçler bakımından önem taşımaktadır (Tümertekin, 1978;92).

Araştırma alanı *yaş gruplarına göre incelendiğinde* ise, geniş aralıklı yaş gruplandırmasında yetişkin yaş grubunun fazla olduğu dikkati çeker. 15-64 yaş grubunun toplam nüfusa oranı 1990 yılı itibariyle % 58,8 ve 2000 yılında ise % 62,8'dir. Andırın'da 1990-2000 yılları arasında 0-14 yaş grubunda bir azalma görülüyorken, 65 yaş ve üzerindeki grupta bir artış söz konusudur. 10 yıllık zaman zarfında geniş aralıklı yaş gruplamasında meydana gelen değişim nüfusun orta yaş grubu genç nüfusun aleyhine genişlemiştir. Bu oranlar bir yerdeki nüfusun ekonomik yapısını da yansıtmaktadır (Çizelge 3.7).

Grafik 3.7. Andırın İlçe Merkez Nüfusunun Geniş Aralıklı gruplandırılması (2000).

Yetişkin nüfusa cinsiyet açısından baktığımızda 1990 ve 2000 yılları arasında 15-64 yaş grubundaki nüfusun % 53'nü erkekler oluştururken 2000 yılında bu oran % 52'ye gerilerken, kadın nüfus ise % 47'den 2000 yılında % 48 şeklinde değişmiştir (Çizelge 3.6; Çizelge 3.7).

2000 yılında yetişkin nüfusun % 52,3'ünü (2728 kişi) 15-29 yaş grubu oluşturur. Bu durum çalışma çağındaki nüfusun genç ve dinamik yapısını ortaya koymaktadır. Çalışan nüfusun % 40,7'si (652 kişi) bu yaş grubunda yer alır. Bu grupta yer alan nüfusun % 53,1'ini (1449 kişi) erkekler, % 46,9'unu (1279 kişi) kadınlar meydana getirirken, bu gruptaki çalışan nüfusun % 77'sini (503 kişi) erkekler oluşturur.

30-44 yaşları arasındakiler ise yetişkin nüfusun % 27,3'ünü (1424 kişi) meydana getirirken aynı zamanda çalışan nüfusun % 39,4'ü de (632 kişi) bu yaş grubundadır. 30-44 yaş grubundaki nüfusun % 51,1'i (727 kişi) erkekler, % 48,9'unu (697 kişi) kadınlar oluştururken, bu gruptaki çalışan nüfusun % 87,7'sini (554 kişi) erkekler oluşturur (Çizelge 3.6; Çizelge 3.7, Grafik 3.9).

Çizelge 3.6. Andırın'da Nüfusun Yaş grupları ve Cinsiyete Göre Miktar ve Oranları (1990, 2000).

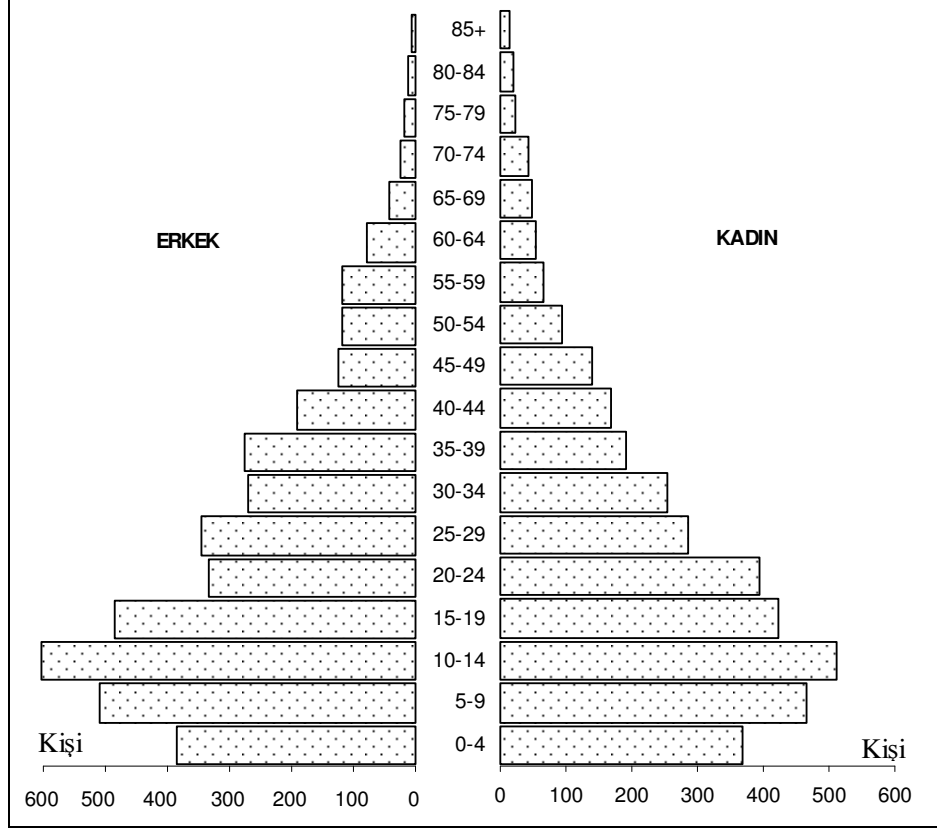
Yaş Grb.	1990						2000					
	T	%	E	%	K	%	T	%	E	%	K	%
0-4	755	10,1	386	5,1	369	4,9	809	9,7	423	5,1	386	4,6
5-9	977	13,0	510	6,8	467	6,2	832	10,0	430	5,2	402	4,8
10-14	1114	14,8	604	8,0	510	6,8	1109	13,4	590	7,1	519	6,2
0-14	2846	37,9	1500	20,0	1346	17,9	2750	33,1	1443	17,4	1307	15,7
15-19	909	12,1	485	6,5	424	5,7	1136	13,7	606	7,3	530	6,4
20-24	727	9,7	333	4,4	394	5,3	872	10,5	476	5,7	396	4,8
25-29	629	8,4	344	4,6	285	3,8	720	8,7	367	4,4	353	4,2
30-34	523	7,0	269	3,6	254	3,4	532	6,4	274	3,3	258	3,1
35-39	467	6,2	275	3,7	192	2,6	506	6,1	259	3,1	247	3,0
40-44	360	4,8	190	2,5	170	2,3	386	4,6	194	2,3	192	2,3
45-49	264	3,5	124	1,7	140	1,9	360	4,3	190	2,3	170	2,0
50-54	211	2,8	117	1,6	94	1,3	323	3,9	170	2,0	153	1,8
54-59	185	2,5	119	1,6	66	0,9	210	2,5	96	1,2	114	1,4
60-64	135	1,8	80	1,1	55	0,7	169	2,0	84	1,0	85	1,0
15-64	4410	58,8	2336	31,1	2074	27,6	5214	62,8	2716	32,7	2498	30,1
65-69	90	1,2	42	0,6	48	0,6	148	1,8	86	1,0	62	0,7
70-74	66	0,9	24	0,3	42	0,6	106	1,3	61	0,7	45	0,5
75-79	40	0,5	18	0,2	22	0,3	47	0,6	24	0,3	23	0,3
80-84	33	0,4	12	0,2	21	0,3	19	0,2	4	0,0	15	0,2
85+	19	0,3	5	0,1	14	0,2	22	0,3	5	0,1	17	0,2
65+	248	3,3	101	1,3	147	2,0	342	4,1	180	2,2	162	2,0
Topl	7504	100	3937	52,5	3567	47,5	8306	100	4339	52,2	3967	47,8

Kaynak: DİE (1990, 2000).

Çizelge 3.7. Andırın'da 12 ve Üstü Yaş Grubundaki Çalışan Nüfusun Dağılımı (1990, 2000).

Yaş Grubu	1990						2000					
	T	%	E	%	K	%	T	%	E	%	K	%
12-14	15	0,2	12	0,2	3	0,0	1	0,0	0	0,0	1	0,0
15-19	100	1,3	90	1,2	10	0,1	74	0,9	52	0,6	22	0,3
20-24	234	3,1	167	2,2	67	0,9	274	3,3	212	2,6	62	0,7
25-29	299	4,0	256	3,4	43	0,6	304	3,7	239	2,9	65	0,8
30-34	301	4,0	246	3,3	55	0,7	261	3,1	214	2,6	47	0,6
35-39	262	3,5	246	3,3	16	0,2	214	2,6	195	2,3	19	0,2
40-44	184	2,5	170	2,3	14	0,2	157	1,9	145	1,7	12	0,1
45-49	125	1,7	111	1,5	14	0,2	143	1,7	130	1,6	13	0,2
50-54	97	1,3	92	1,2	5	0,1	94	1,1	89	1,1	5	0,1
54-59	88	1,2	83	1,1	5	0,1	30	0,4	25	0,3	5	0,1
60-64	39	0,5	37	0,5	2	0,0	17	0,2	16	0,2	1	0,0
65+	37	0,5	33	0,4	4	0,1	32	0,4	25	0,3	7	0,1
Toplam	1781	23,7	1543	20,6	238	3,2	1601	19,3	1342	16,2	259	3,1

Kaynak: DİE (1990, 2000).

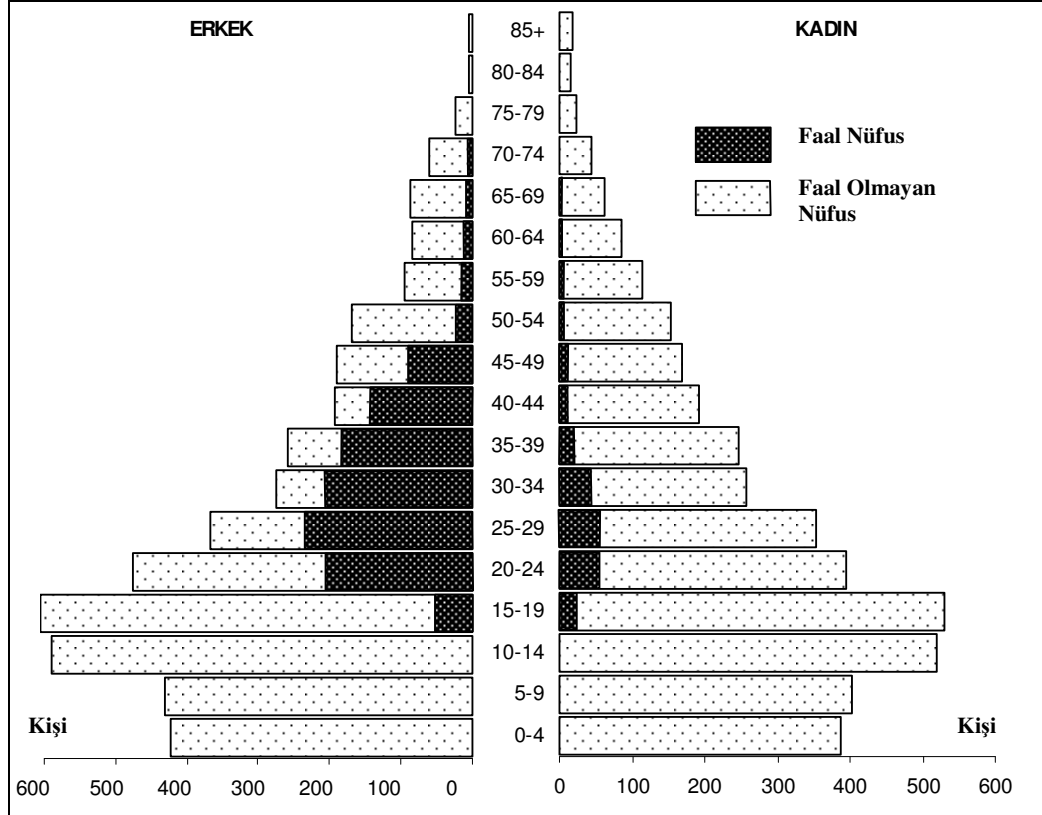

Grafik 3.8. Andırın'ın Nüfus Piramidi (1990).

45-64 yaşları arasındakiler ise yetişkin nüfusun % 20,4'ünü (1062 kişi) meydana getirirken aynı zamanda çalışan nüfusun % 17,7'si de (282 kişi) bu yaş grubundadır. 45-64 yaş grubundaki nüfusun % 50,8'i (540 kişi) erkekler, % 49,2'sini (522 kişi) kadınlar oluştururken, bu gruptaki çalışan nüfusun % 91,5'ini (260 kişi) erkekler oluşturur (Çizelge 3.6; Çizelge 3.7; Grafik 3.9).

1990 yılında 2023 kişi olan 10-19 yaşları arasındaki nüfus, 2000 nüfus sayımında 1592 olan 20-29 yaşları arasındaki nüfusu oluşturmaktadır. 10 yıl içerisinde bu yaş grubu 431 kişi (% 21,3) azalmıştır. İlçe dışına çıkan bu 431 kişiden 242'si 20-24 yaş grubu nüfusa aittir. 1990 yılından 2000 yılına kadar geçen 10 yıl içerisinde 20-24 yaş grubundaki nüfusun önemli bir kısmı askerlik ve üniversite okumak gibi sebeplerle ilçe dışına çıktığını ve 25-29 yaş grubundaki nüfus azalmasına bakılırsa ilçeden ayrılan nüfusun geri dönmediği ve ayrılış nedenlerinin içerisinde ekonomik sebeplerin olduğu anlaşılır (Çizelge 3.6; Grafik 3.8).

Araştırma sahasında nüfusun önemli bir bölümünü ise genç nüfus meydana getirir. 0-14 yaş grubunun toplam nüfusa oranı 1990 yılında % 38 iken, 2000 yılında önemli bir azalış göstererek % 33'e gerilemiştir. Kısacası genç nüfusun ilçe nüfusu içerisindeki oranı son 10 yılda % 5 azalmıştır.

Grafik 3.9. Andırın'ın Nüfus Piramidi (2000).

65 yaşın üzerindeki yaşlı nüfus ise ilçe merkez nüfusunun 1990 yılında % 3'ünü oluştururken bu oran 2000 yılında % 4'e yükselmiştir (Çizelge 3.6; Grafik 3.7). Bir yerdeki nüfusun genç sayılabilmesi için 65+ yaş grubunun toplam nüfusun % 4'ünü geçmemesi gerektiği görüşü göz önünde bulundurulursa (Türkay, 1962;72); Andırın ilçe merkez nüfusunda bu oran 1990 yılında % 3 ve 2000 yılında % 4 olarak gerçekleşmesi burada nüfusun oldukça genç bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

Andırın ilçe merkez nüfusunun 1990-2000 yılları arasındaki yaş yapısı incelendiğinde; 1990 yılındaki 0-4 yaş grubu 2000 yılının 10-14 yaş grubunu oluşturur ki 10 yıllık sürede bu yaş grubunda % 3,3 oranında bir artış meydana gelmiştir. Bu yaş grubu haricindeki yaş gruplarında bir azalma meydana gelmiştir (Çizelge 3.6; Grafik 3.9).

Yetişkin yaş grubundaki nüfusun toplam nüfusa oranı % 62,8'dir. Bu nüfusun iş hayatı açısından ne derece önemli olduğu dikkate alınacak olursa; bu durum, Andırın ilçe merkezinin geleceği açısından umut verici bir gelişmedir. Ancak 0-4 yaş grubu ile 65 ve üzerindeki yaş grubu dışında kalan yaş gruplarında meydana gelen azalma ilçenin hemen her yaşta dışarıya göç verdiğini göstermektedir. Bu durum özellikle 1970 sonrasında baş gösteren, 1985'ten itibaren de hız kazanan, büyük şehirlere doğru çoğu ekonomik kaygı taşıyan genç nüfus göçleridir.

3.1.4. Nüfusun Eğitim ve Kültürel Durumu

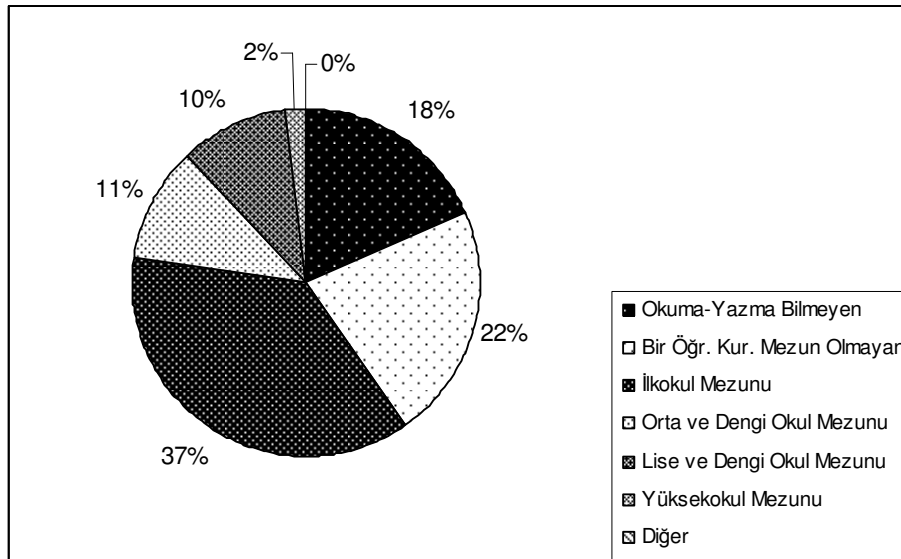
Bir alanın eğitim düzeyi sadece okuryazarlık oranı ile ölçülemeyeceği gibi okullaşma oranı, nüfusun eğitim kademeleri arasındaki durumu ve okul-öğretmen-öğrenci sayısı dengesi gibi konuların da ele alınması gerekmektedir (Doğanay, 1994;163). Yine de ilk bakışta nüfusun eğitim düzeyinin belirlenmesi amacıyla nüfusun okuryazarlık durumu hakkında bilgi vermek gerekir.

1985 yılı verilerine göre Andırın'da 6 ve daha yukarı yaş grubundaki okuma yazma bilen nüfus miktarı 4148 (% 81,6) kişidir. Okuma yazma bilmeyenlerin sayısı ise 934 (% 18,4) kişidir. Okuma ve yazma bilen nüfusun içerisinde erkeklerin sayısı 2347 (% 56,6) ve kadınların sayısı 1801 (% 43,4) kişidir. Okuma yazma bilmeyen nüfusun içerisinde ise erkeklerin sayısı 251 (% 26,9) ve kadınların sayısı ise 683 (% 73,1)'dir (Çizelge 3.8; Grafik 3.10).

Çizelge 3.8. Andırın'da Cinsiyete Göre Eğitim Durumu (1985).

EĞİTİM DURUMU	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%
Okuma-Yazma Bilmeyen	934	18,4	251	26,9	683	73,1
Okuma-Yazma Bilen	4148	81,6	2347	56,6	1801	43,4
Bir Öğr. Kur. Mezun Olmayan	1115	21,9	570	51,1	545	48,9
İlkokul Mezunu	1872	36,8	1039	55,5	833	44,5
Orta ve Dengi Okul Mezunu	561	11,0	348	62,0	213	38,0
Lise ve Dengi Okul Mezunu	503	9,9	309	61,4	194	38,6
Yüksekokul Mezunu	92	1,8	78	84,8	14	15,2
Diğer	5	0,1	3	60,0	2	40,0
Okuma-Yazma Bilip Bilm. Bilinmeyen	1	0,0	1	100,0	-	-
TOPLAM	5083	100,0	2599	51,1	2484	48,9

Kaynak: DİE (1987).

Grafik 3.10. 1985 Yılına Göre Andırın'da Eğitim Durumu.

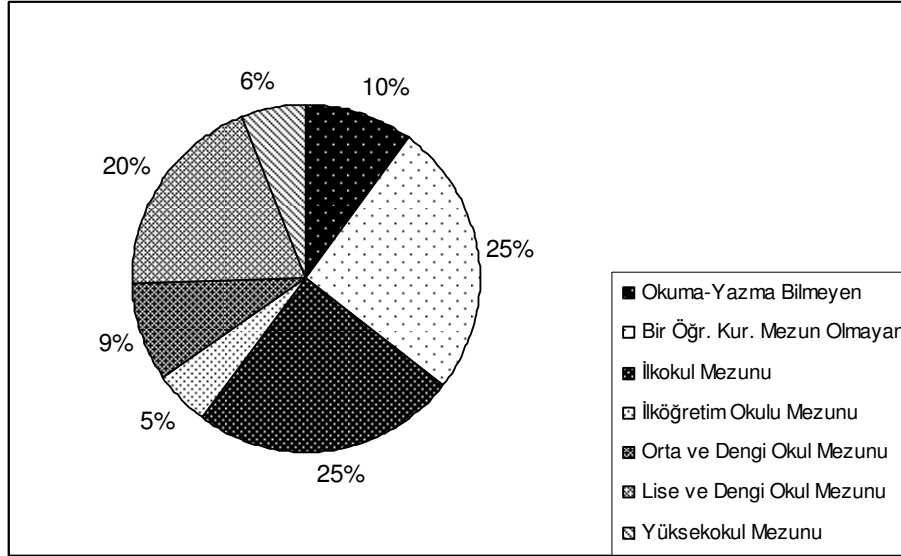
2000 yılında gelindiğinde Andırın'da okuma yazma bilenlerin sayısı 6616 (% 90) kişi olup, bunun 3660 (% 55,3) kişisi erkek, 2956 (% 44,7) kişisi kadındır. Okuma

yazma bilmeyenlerin sayısının 734 (% 10) kişi olduğu Andırın'da, bunun 181 (%24,7) kişisini erkekler, 553 (% 75,3) kişisini kadınlar oluşturur (Çizelge 3.9; Grafik 3.11).

Çizelge 3.9. Andırın'da Cinsiyete Göre Eğitim Durumu (2000).

EĞİTİM DURUMU	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%
Okuma-Yazma Bilmeyen	734	10,0	181	24,7	553	75,3
Okuma-Yazma Bilen	6616	90,0	3660	55,3	2956	44,7
Bir Öğr. Kur. Mezun Olmayan	1880	25,6	957	50,9	923	49,1
İlkokul Mezunu	1809	24,6	858	47,4	951	52,6
İlköğretim Okulu Mezunu	370	5,0	197	53,2	173	46,8
Orta ve Dengi Okul Mezunu	675	9,2	495	73,3	180	26,7
Lise ve Dengi Okul Mezunu	1441	19,6	841	58,4	600	41,6
Yüksekokul Mezunu	441	6,0	312	70,7	129	29,3
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Okuma-Yazma Bilip Bilm. Bilinmeyen	0	0,0	0	0,0	0	0,0
TOPLAM	7350	100,0	3841	52,3	3509	47,7

Kaynak: DİE, (2002).

Grafik 3.11. 2000 Yılına Göre Andırın'da Eğitim Durumu.

1985 yılında okuma yazma bilen nüfusun % 36,8'i ilkokul, % 11'i orta ve dengi okul, % 9,9 lise ve dengi okul, % 1,8 yüksek okul veya fakülte ve % 21,9'u bir öğretim kurumundan mezun değildir.

2000 yılında ise okuma yazma bilen nüfusun % 24,6'sı ilkokul, % 5'i ilköğretim, % 9,2'si orta ve dengi okul, % 19,6 lise ve dengi okul, % 6 yüksek okul veya fakülte ve % 25,6'sı bir öğretim kurumundan mezun değildir.

1985 yılında ilkokul mezunlarının % 44,5'i kadın iken, bu oran 2000 yılında % 52,6'ya, lise ve dengi okul mezunlarının % 38,6'ı kadın iken % 41,6'ya, yüksek okul mezunlarının ise % 15,2'si kadın iken % 29,3'e yükselmiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin sayısı ise 1985'te 934 (% 18,4) kişi iken, 2000 yılına gelindiğinde bu sayı

734 (% 10) kişiye gerilemiştir. Bu durum Andırın nüfusunun eğitim yapısının nasıl olumlu bir yönde geliştiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz ki; Andırın'da 1985 ile 2000 yılları arasında kıyaslama imkânı bulduğumuz verilerden ve sahada yapmış olduğumuz araştırma gezilerinin bir sonucu olarak 15 yıl gibi bir sürede gözle görülür gelişmeler kaydedilmiştir. Ayrıca Andırın'da bulunan Sağlık Meslek Lisesi hem iş imkânı sunması ve hem de daha ziyade kız çocuklarına hitap etmesi eğitim açısından yöreye etkisi büyük olmuştur. Ancak bu okul 2001 yılında kapanması ilçe için bir talihsizlik olmuştur. Andırın'da okuma ve yazma oranının bu denli yüksek olması sahanın doğal çevre özellikleri ile tezat oluşturmaktadır. Şöyle ki birçok büyük şehrimizde eğitim imkânlarının çok daha iyi olmasına rağmen bu başarı yakalanamamaktadır. Andırın'da doğal çevre koşullarının insanların geçim kaynakları açısından fazla olumlu şartlar taşıması, yöre halkını, eğitim konusunda olumlu yönde motive etmiştir. Andırın'da ve köylerinde birçok aile çocuklarını İlçe merkezinde ve Kadirli gibi yakın şehirlerde evler kiralarak eğitim hayatlarını sürdürme yoluna başvurmuştur. Ayrıca son yıllarda ilköğretim okullarının zorunlu olması ile başlayan taşınmalı eğitim sayesinde birçok köyden öğrencilerin servislerle taşıma merkezi okullara taşınması, öğrencileri eğitim olanakları açısından yetersiz köy okullarında okumaktan kurtarmıştır.

3.1.5. Nüfusun Ekonomik Nitelikleri

1990 yılı itibarıyla ilçe merkezinde 12 ve daha yukarı yaş grubunda olan nüfus miktarı 5293 kişidir. Bunun 1781'i (% 34) iktisaden faal olan nüfusu, 3512'si (% 66) ise iktisaden faal olmayan nüfusu meydana getirir. 12 yaş ve yukarı nüfusun 2777'si (% 52) erkek, 2516 kişi ise (% 48) kadındır.

İktisaden faal olan nüfusun 1543 kişisi (% 87) erkek, 238 kişisi (% 13) kadındır. İktisaden faal olmayan nüfusun ise 1234 kişisini (% 35) erkekler, 2276 kişisini (% 65) kadın nüfus meydana getirir. Toplam nüfus içerisinde erkek nüfusun % 39'u (1543 kişi) iktisaden faal iken, % 61'i (2394 kişi) faal değildir. Kadınların ise % 7'si (238 kişi) iktisaden faal iken, % 93'ü (3329 kişi) faal değildir. Ancak kadınların bazıları herhangi bir yerde çalışmasalar da bağ-bahçe ve hayvancılık faaliyetlerinde çalışmaktadırlar (Çizelge 3.10).

Çizelge 3.10. Andırın'da 12 Yaş Üstü, Faal Olan ve Olmayan Nüfus Miktarları ve Oranları (1990, 2000).

Yıllar	1990			2000		
	T	E	K	T	E	K
Toplam Nüfus	7506	3938	3568	8311	4342	3969
Faal Olm. Gereken Nüfus	5293	2777	2516	6261	3266	2995
%	71	37	34	75	39	36
İkt. Faal Olan Nüfus	1781	1543	238	1601	1342	259
%	24	87	13	19	84	16
İkt. Faal Olmayan Nüfus	3512	1234	2278	4660	1924	2736
%	47	35	65	56	41	59

Kaynak: DİE (1992, 2002).

İktisaden faal olmayan erkek nüfusun 469 kişisini iş arayanlar, 89 kişisini emekliler, 553 kişisini öğrenciler ve 131 kişisini diğer nedenlerle faal olmayanlar meydana getirir. Faal olmayan kadın nüfusun ise 165 kişisini iş arayanlar, 8 kişisini

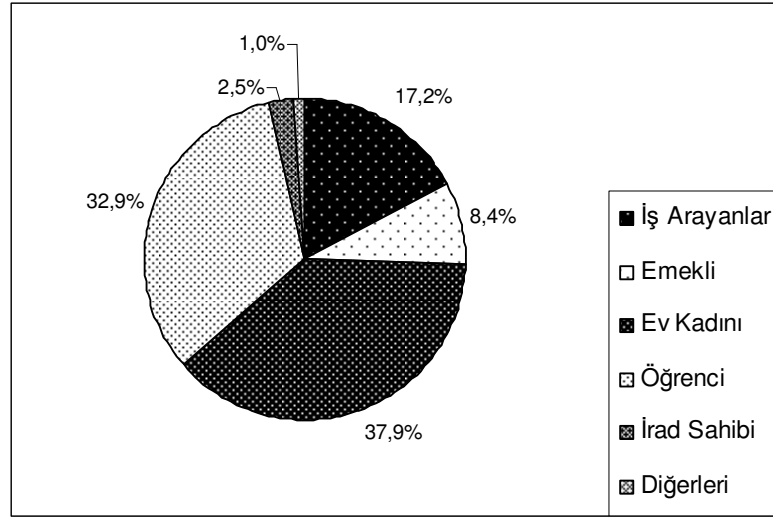
emekliler, 1643 kişisini ev kadınları, 453 kişisini öğrenciler ve 8 kişisini diğer nedenlerle faal olmayan nüfus meydana getirir.

2000 yılına gelindiğinde bu sonuçlar 1990 yılı ile kıyaslandığında son 10 yıl içerisinde iş arayanların sayısının 168 kişi, emeklilerin sayısının 303 kişi, ev hanımlarının sayısının 124 kişi, öğrenci sayısının 527 kişi arttığı ve diğerleri grubundan 91 kişinin faal olanlar arasında geçtiği görülür (Çizelge 3.11; Grafik 3.12).

Çizelge 3.11. Andırın'da Faal Olmayan Nüfusun Faal Olmama Nedenleri (1990, 2000).

Faal Olmayan Nüfus	1990						2000					
	T	%	E	%	K	%	T	%	E	%	K	%
İş Arayanlar	634	18	469	74	165	26	802	17	561	70	241	30
Emekli	89	3	81	91	8	9	392	8	332	85	60	15
Ev Kadını	1643	47	-	-	1643	100	1767	38	-	-	1767	100
Öğrenci	1006	29	553	55	453	45	1533	33	884	58	649	42
İrad Sahibi	-	-	-	-	-	-	116	2	105	91	11	9
Diğerleri	139	4	131	94	8	6	48	1	43	90	5	10
TOPLAM	3511	100	1234	35	2277	65	4658	100	1925	41	2733	59

Kaynak: DİE, (1992, 2002).

Grafik 3.12. Andırın'da Faal Olmayan Nüfusun Faal Olmama Nedenleri (2000).

Sonuç olarak sayılarında artış görülen emekliler ve ev hanımlarının faal nüfusa katılmadığı kabul edilecek olursa, bunun yanında işsiz olup iş arayanlar ve öğrencilerin sayılarındaki artışlar ile 0-11 yaş grubundakiler de bunlara eklendiğinde, Andırın'da nüfusun 1990'da 5724 kişisi (toplam nüfusun % 76'sı) bağımlı nüfus iken, 2000 yılına gelindiğinde bağımlı nüfus, 984 kişi daha artarak 6708 kişiye (toplam nüfusun % 81'i) ulaşmıştır. Ancak bu nüfusun bir kısmı bağ-bahçe ve hayvancılıkla uğraşarak üretime katılmaktadır.

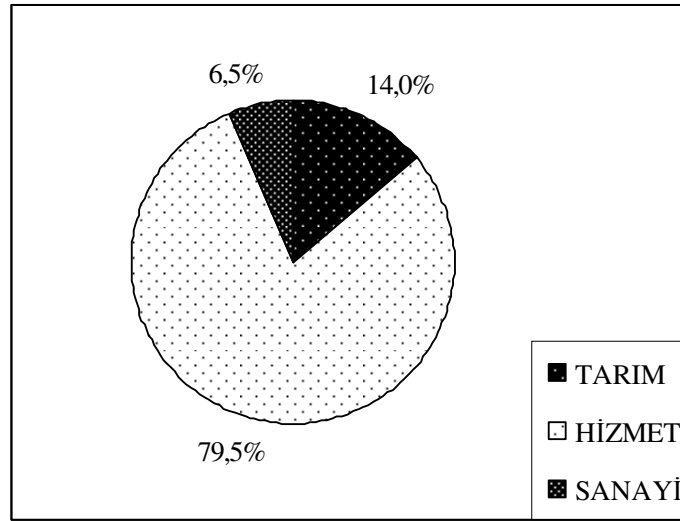
Andırın'da 1990 yılında çalışan nüfusun % 8,8'i sanayi, % 18,2'i tarım ve % 73'ü hizmet sektöründe çalışmaktadır. İlçe ekonomisinde hizmet sektörü hâkim olup, bu durum Andırın'ın sektörel özelliğini ortaya koymaktadır (Çizelge 3.12; Grafik 3.13; Grafik 3.14).

Bu değerleri 2000 yılı ile kıyasladığımızda; 10 yıllık geçen sürede, tarım sektörü % 4,2 ile sanayi sektörü % 2,3 oranında gerilerken, hizmet sektörü % 6,5 oranında gelişme göstermiştir (Çizelge 3.12, Grafik 3.13, Grafik 3.14). Hizmet sektöründe meydana gelen gelişme umut verici iken, sanayi sektöründe meydana gelen gerileme Andırın'ın geleceği açısından pek olumlu karşılanamaz.

Çizelge 3.12. Andırın'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (1990-2000).

SEKTÖRLER	1990						2000					
	T	%	E	%	K	%	T	%	E	%	K	%
TARIM	324	18,2	258	79,6	66	20,4	224	14	149	66,5	75	33,5
HİZMET	1301	73	1164	89,5	137	10,5	1273	79,5	1098	86,3	175	13,7
SANAYİ	156	8,8	121	77,6	35	22,4	104	6,5	95	91,3	9	8,7
TOPLAM	1781	100	1543	86,6	238	13,4	1601	100	1342	83,8	259	16,2

Kaynak: DİE (1992, 2002).

Grafik 3.13. Andırın'da Çalışan Nüfusun Sektörel Bölünüşü (2000).

Andırın'da tarım sektöründe çalışan nüfus miktarı 224 kişidir. Buna göre ilçe nüfusunun % 14'ü geçimini toprağı işleyerek sağlamaktadır.

Hizmet sektöründe çalışan kişi sayısı 1273 olup, bu nüfusun, 28 kişisi elektrik, gaz ve su işlerinde; 146 kişisi inşaat işlerinde; 190 kişisi toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller gibi işyerlerinde, 91 kişi ulaştırma, haberleşme ve depolama işlerinde; 74 kişisi mali kurumlar, sigorta, taşınmaz mallara ait işler ve kurumları ile yardımcı iş hizmetlerinde ve son olarak 744 kişi toplum hizmetleri ile sosyal ve kişisel hizmetlerde çalışmaktadır. Bu hizmet kolları içersinde toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller gibi işyerlerinde çalışanlar tüm hizmet sektöründe çalışanların % 15'ini ve toplum hizmetleri ile sosyal ve kişisel hizmetlerde çalışanlar % 58'ini meydana getirir. Andırın'da bu hizmet kolları ön plana çıkmış durumdadır (Çizelge 3.13).

Andırın'da çalışan nüfusun sektörel bazda cinsiyet durumu incelendiğinde ise ortaya şu sonuçlar çıkar. Tarım sektöründe çalışan 224 kişilik nüfusun % 66,5'ini (149 kişi) erkekler, % 33,5'ini (75 kişi) kadınlar meydana getirir. Sanayi sektöründe çalışan 104 kişilik nüfusun % 91,3'ünü (95 kişi) erkekler, % 8,7'sini (9 kişi) kadınlar oluşturur.

Hizmet sektöründe çalışan 1273 kişilik nüfusun % 86,3'ünü (1098 kişi) erkekler, % 13,7'sini (175 kişi) kadınlar oluşturmaktadır (Çizelge 3.13; Grafik 3.14).

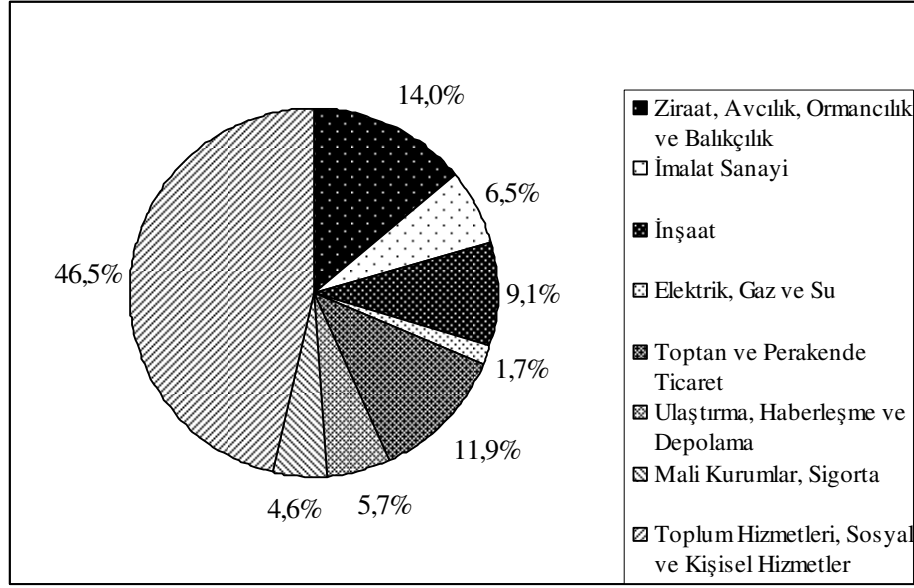
Çizelge 3.13. Andırın'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2000).

SEKTÖR	Faaliyet Kolu	Cinsiyet	Nüfus Miktarı	Toplam	Genel Toplam	İktisadi Faal. Kolu (%)	Sektörel (%)
TARIM	Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	E	149	224	224	14,0	14
		%	66,5				
		K	75				
		%	33,5				
SANAYİ	İmalat Sanayi	E	95	104	104	6,5	6,5
		%	91,3				
		K	9				
		%	8,7				
HİZMET	İnşaat	E	143	146	1273	9,1	79,5
		%	97,9				
		K	3				
		%	2,1				
	Elektrik, Gaz ve Su	E	28	28		1,7	
		%	100				
		K	-				
		%	-				
	Toptan ve Perakende Ticaret	E	186	190		11,9	
		%	97,9				
		K	4				
		%	2,1				
	Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	E	90	91		5,7	
		%	98,9				
		K	1				
		%	1,1				
	Mali Kurumlar, Sigorta	E	61	74		4,6	
		%	82,4				
		K	13				
		%	17,6				
	Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	E	590	744		46,5	
		%	79,3				
		K	154				
		%	20,7				
GENEL TOPLAM	E	1342	1601	1601	100	100	
	K	259					

Kaynak: DİE (2002).

1990 yılı itibariyle son hafta içerisinde çalışan 1781 kişilik nüfusun % 34'ünü (598 kişi) tarım dışı üretim faaliyetlerinde (imalat sanayi gibi) çalışanlar ve ulaştırma makinesi kullananlar oluşturur. Bu nüfusun % 94'ünü (561 kişi) erkekler meydana getirir.

Son hafta çalışan nüfusun % 16'sını (291 kişi) ziraat, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar oluşturur. Bu nüfusun % 77'sini (225 kişi) erkekler, % 23'ünü (66 kişi) kadınlar meydana getirir.

Grafik 3.14. Andırın'da Çalışan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü (2000).

Hizmet işlerinde çalışanlar tüm çalışanların % 15'ini (261 kişi) oluşturur. Hizmet işlerinde çalışanların % 98'ini (256 kişi) erkekler, % 2'sini (5 kişi) kadınlar meydana getirir.

İlmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve ilgili mesleklerde çalışanların oranı % 14 (247 kişi) olup, bu çalışanların % 63'ünü (155 kişi) erkekler, % 37'sini (92 kişi) kadınlar oluşturur.

Ticaret ve satış personeli olarak çalışan nüfusun da önemli kısmını erkekler (% 97) oluşturur. Bu iş kolunda 141'i erkek olmak üzere toplam 145 kişi çalışmaktadır.

İdari personel olarak çalışan 212 kişinin % 84'ü (178 kişi) erkeklerden oluşurken kadınların oranı % 16'dır (34 kişi). Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticilerinin toplam sayısı 27 kişidir (Çizelge 3.14; Grafik 3.15).

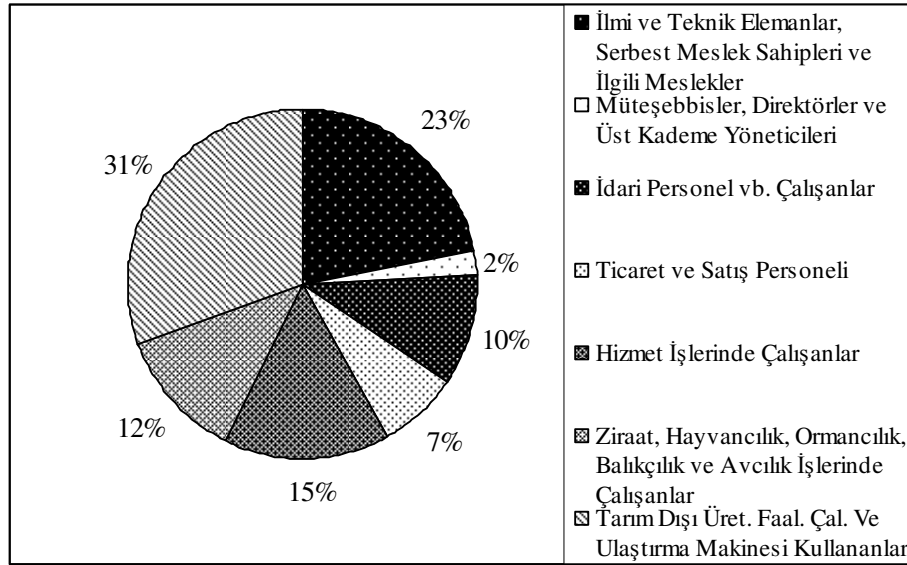
1990 yılı ile 2000 yılı verilerini karşılaştığımızda ise şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Son hafta çalışanların toplam sayılarında geçen 10 yıllık sürede %10,1 (180 kişi) oranında bir gerileme meydana gelmiştir. İş sahaları olarak ele aldığımızda İlmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve ilgili mesleklerde çalışanlar ile müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticileri gibi işlerde çalışanların sayısında bir artış meydana gelirken diğer tüm iş gruplarında çalışan nüfus miktarında bir azalma olmuştur. İlmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve ilgili mesleklerde çalışanların oranı % 14'ten (247 kişi), % 22'ye (351 kişi) ulaşmıştır. Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticileri gibi işlerde çalışanların sayısı 27'den 35'e çıkarken yüzde olarak bir değişiklik olmamıştır.

Ziraat, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanların oranı geçen 10 yıllık sürede % 16'dan (291 kişi) % 12'ye (197 kişi) düşmüştür. Hizmet işlerinde çalışanlar sayısı ise 261 kişiden 246 kişiye gerilemiştir. Ticaret ve satış personeli olarak çalışan nüfus % 8'den (145 kişi) % 7'ye (120 kişi) gerilemiştir. İdari personel olarak çalışanların oranı ise % 12'den (212 kişi) % 10'a (165 kişi) düşmüştür. Tarım dışı üretim faaliyetlerinde (imalat sanayi gibi) çalışanlar ve ulaştırma makinesi kullananların oranı da % 34'den (598 kişi), % 30'a (472 kişi) gerilemiştir (Çizelge 3.14; Grafik 3.15).

Çizelge 3.14. Andırın'da Çalışan Nüfusun Son Haftada Tuttuğu İş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1990-2000).

Son Haftada Tutulan İş	1990						2000					
	T	%	E	%	K	%	T	%	E	%	K	%
İlmi ve Teknik Elemanlar, Serbest Meslek Sahipleri ve İlgili Meslekler	247	14	155	63	92	37	351	22	238	68	113	32
Müteşebbisler, Direktörler ve Üst Kademe Yöneticileri	27	2	27	100	-	-	35	2	35	100	-	-
İdari Personel vb. Çalışanlar	212	12	178	84	34	16	165	10	135	82	30	18
Ticaret ve Satış Personeli	145	8	141	97	4	3	120	7	117	98	3	3
Hizmet İşlerinde Çalışanlar	261	15	256	98	5	2	246	15	222	90	24	10
Ziraat, Hayvancılık, Ormancılık, Balıkçılık ve Avcılık İşlerinde Çalışanlar	291	16	225	77	66	23	197	12	123	62	74	38
Tarım Dışı Üret. Faal. Çal. Ve Ulaştırma Makinesi Kullananlar	598	34	561	94	37	6	487	30	472	97	15	3
TOPLAM	1781	100	1543	87	238	13	1601	100	1342	84	259	16

Kaynak: DİE (1992, 2002).

Grafik 3.15. Andırın'da Çalışan Nüfusun Son Haftada Tuttuğu İşe Göre Bölünüşü (2000).

Sonuç olarak Andırın'da 2000 yılı nüfus sayımında çalıştığı tespit edilen nüfusun, çalıştığı iş kolu ve meslekler itibarıyla % 84'ünü erkek nüfus meydana getirirken, ancak % 16'sını kadınlar meydana getirmiştir. Kadınlar daha çok ilmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve ilgili meslekler, idari personel olarak ve zirai faaliyetlerde çalışmaktadır.

Andırın İlçe merkezinde nüfusun *bağımlılık oranları* 1990'da % 70 iken, 2000 yılında % 59'a gerilemiştir.¹ Giderek azalan bağımlılık oranı, nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı açısından olumlu bir gelişme olarak görülebilir.

Çizelge 3.15. 1990 ve 2000 Yıllarında Andırın'da Nüfusun Bağımlılık Oranları.

YILLAR	YAŞ GRUPLARI			BAĞIMLILIK ORANI
	0-14	15-64	65+	
1990	2846	4410	250	70
2000	2750	5214	347	59

Kaynak: DİE (1992, 2002).

1990 yılında 2846 kişi olan 0-14 yaş grubundaki insanların sayısı, 2000 yılında 2750 kişiye düşmüştür. 10 yıllık sürede bu yaş grubunda 96 kişilik bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalmanın en önemli sebebi civar köylerden İlçe merkezine gelerek burada ev kiralarak kalan öğrencilerin artık gelişen ulaşım imkânlarının bir sonucu olarak evlerine gidiş-geliş yapacak servis imkânına sahip olmalarıdır.

1990-2000 yılları arasındaki nüfus piramitleri incelendiğinde, 15-64 yaşları arasındaki çalışabilen nüfusun sayısının arttığı, bu yaş grubuna bağımlı olan 0-14 ve 65 yaş ve üzeri nüfusun ise sayısında önemli sayılabilecek artışların olmadığı görülmekte ve buna bağlı olarak hesaplanan bağımlı nüfus oranlarının azaldığı görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Andırın'ın sahip olduğu iş gücü dinamizmini ortaya koymaktadır. Bu potansiyel, özellikle yaz mevsiminde artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yatırımlarla değerlendirilmek zorundadır. Araştırma sahasına yapmış olduğumuz gezilerde ortaya çıkmıştır ki; sayfiye amaçlı olarak yaz mevsiminde Andırın'a gelen nüfus, gününbirlik ihtiyaçlarını karşılamak üzere özellikle haftanın Cuma günleri Kadırlı'ye gitmektedir. Andırın nüfusu yaz mevsiminde nerdeyse 2 katına (14772 kişi) çıkmaktadır (Andırın Merkez Sağlık Ocağı E.T.F. Raporları, 2005). Aksi takdirde bu dinamik nüfus kendisine başka alanlar arayacak ve Andırın'ı terk etmeye devam edecektir.

1990 yılında 250 olan 65 yaşın üzerindeki nüfus, 2000 yılında 347 kişiye ulaşmıştır. Geçen 10 yıllık sürede yaşlı nüfus % 37 (97 kişi) oranında artmıştır. Bu artışta Andırın'da sağlık hizmetlerinde meydana gelen iyileşme, ortalama yaşam koşullarında meydana gelen olumlu gelişmeler ve yaşlı nüfus için daha cazip olan şehir yaşantısı gibi etmenler etkili olmuştur.

$$\text{Nüfusun Bağımlılık Oranı} = \frac{(0-14)+(65+)}{(15-64)}$$

¹

Formülü ile hesaplanmıştır.

Sonuç olarak 1990 yılında faal olan 100 kişi faal olmayan 70 kişiyi geçindirmek durumunda iken, 2000 yılına gelindiğinde 59 kişiyi geçindirmek durumunda kalmıştır. Bu durum Andırın'ın refah seviyesi açısından olumlu bir gelişmedir.

2000 yılı bina sayım cetvellerinden ve arazi gözlemlerimizden elde ettiğimiz sonuçlara göre, Andırın'da tarım önemli iş kollarından birisidir. Ancak değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlara artık bu sektör cevap verememektedir. Çünkü şehir içinde işlenecek tarım alanları yok denecek kadar azdır. Andırın yaylalarında, yaylacıların büyük çoğunluğunu emekli ve memur gibi belirli bir eğitim ve ekonomik seviyeye sahip insanlar oluşturmaktadır. Yaylacıların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ve nitelik açısından da yaylacılara hitap eden, ihtiyaçlara uygun tarımsal faaliyetlere yer verilmeli, yetiştirilen ürünlerin kalitesi ve bunların yaylacılara arzı hususunda etkin girişimlerde bulunulmalıdır. Böylece yaylacıların yöreye ekonomik olarak katkıları sağlanmalıdır. Yaylacılık ilçenin ekonomik yapısının güçlenmesi açısından önemli bir fonksiyondur. Ayrıca yaylalarda turizm aktivitelerini çeşitlendirmek için bisiklet turları, kış turizmi, dağcılık, olta balıkçılığı ve doğa yürüyüşleri yapılmalıdır.

3.2. Yerleşme

3.2.1. Andırın'ın Kuruluş ve Gelişmesi

Andırın'ın kuruluşu hakkında kesin bir tarihlendirme yapmak zordur. Ancak yerleşmenin yer aldığı bölgenin tarihi hakkında yapılan araştırmaların incelenmesi sonrasında Andırın ve çevresinin tarihi aydınlığa kavuşmaktadır.

Özellikle Karatepe'de yapılan kazılar, ovanın tarih öncesini aydınlatmasından dolayı önemlidir. Andırın Çukurova'da cereyan eden siyasi hareketlerden sürekli etkilenmiştir. Kadirli ve yakın çevresine hâkim olan ilk devlet organizasyonu Hitit imparatorluğu ile başlamıştır. Bir Hitit boyu olarak kabul edilen Luviler, M.Ö. 1900'lerde krallık kurmuşlardır. Krallıklarının merkezi Kadirli yakınlarındaki Karatepe mevkidir (Vayısoğlu, 2000;11).

Yedioluk, Çardak yaylası ve Savrungözü gibi yörelerde rastlanan mağara evler, Andırın ilçesinde M.Ö. 5000'lere uzanan insan yerleşim yerlerinin bulunduğunu kanıtlamaktadır (Yurtsever, 1999;1).

Çukurova'dan Orta Anadolu yaylasına geçit veren bir kervan yolunun doğusunda Arslantaş baraj gölü yer almaktadır (Yurtsever, 1999;5-7). Tarihi göç yolunu ve Ceyhan ırmağı geçitlerini kapayan ve kurucusunun ismine hitaben Asitavandas diye anılan Karatepe, Ceyhan-Osmaniye ovalarından çıkıp, Andırın-Göksun-Pınarbaşı üzerinden ve Anti-Toroslardan aşarak, Orta Anadolu'ya yol vermekteydi. Bu yol "Akyol" adıyla anılmaktaydı. Civar köylüler bu yolu "Ağyol-Kocayol" şeklinde söylemekte (Altay, 1965;53).

Hitit kralı Asativandas'ın Mısır'a kadar gönderdiği haberciler, kervanlarla Anadolu'ya kalay ve kumaş taşıyan Asurlu tüccarlar, hatta Ortaçağda kutsal topraklara giden Haçlılar tarihi Akyol'u kullanmışlardır. Ayrıca bu yolu Sayda'dan gelen Fenikeli tüccarlar da kullanmışlardır. Anadolu'dan aldıkları bakır ve gümüşü ülkelerine bu yoldan taşımışlardır. Toroslardan kestikleri sedir tomruklarını da Ceyhan nehri üzerinde yüzdürerek bugün Yumurtalık'ın bulunduğu kıyılara kadar taşıyıp, Fenike'ye sevk etmişlerdir (Arman, 1994;110; Şekil 4.1).

Bu yol; yakın zamana kadar Yörüklerin göç yolu da olmuştur (Vayısoğlu, 2000;105).

Bu yol, Andırın ve çevresinin yerleşme tarihinin ne kadar eskilere dayandığını göstermektedir. Kafkaslar'dan İç Anadolu ve Çukurova bağlantısını sağlayan yol, Kayseri-Göksun-Andırın- Anavarza istikametine uzanırken yol boyunca yapılan kaleler bu yolların emniyetini sağlamada önemli roller üstlenmişlerdir (Foto 3.1). Yol boyunca çevrede yerleşim imkânı doğmuş ve birçok yerde yapılan kilise ve evlere, yeraltı kanalizasyonu ile sular götürülmüştür. Sarımsak dağı eteklerinde, Fenk'te yer alan kilisede bu su taşımacılığının izlerini görebiliriz.

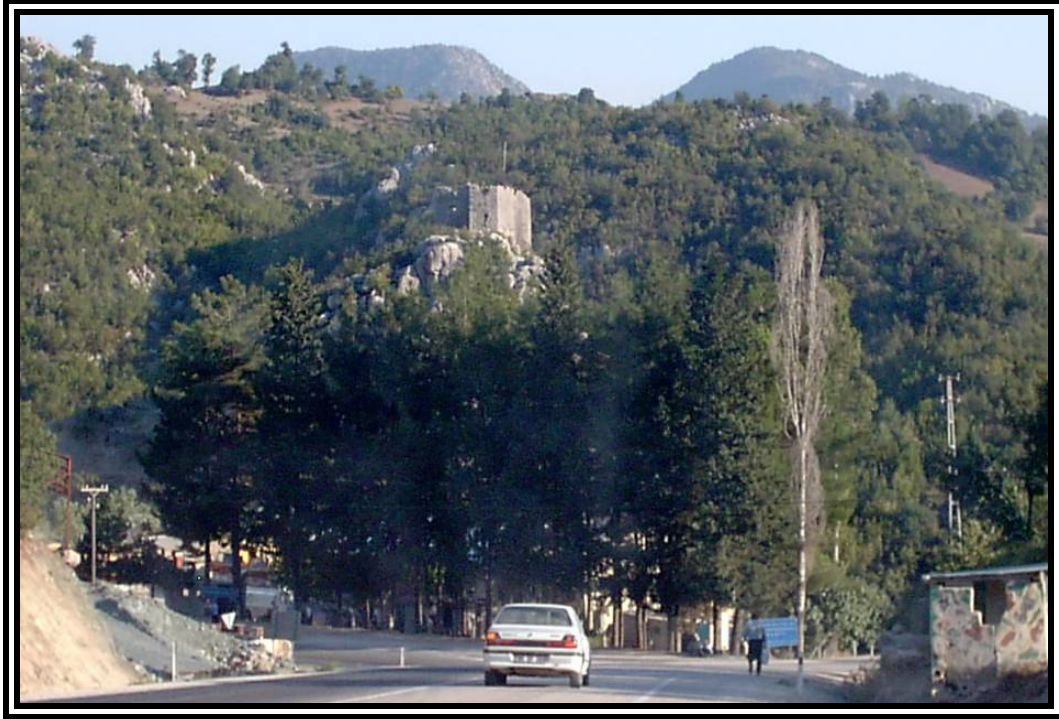

Foto 3.1. Doğu Çukurova'yı İç Anadolu'ya bağlayan tarihi Akyol üzerinde sıralanan ve yol güvenliğini sağlamaya yönelik kalelerden birisi Akkale'nin 2 km güneyinde olan Haştırın Kalesinden bir görünüm. Kale aynı zamanda Maraş tarafına ayrılan İpek yolu ile Akyol'un kavşak noktasında bulunmaktaydı. Kale şu an Maraş, Andırın ve Kadirli üç yol kavşağındadır (2007).

Andırın'ın üzerinde kurulduğu dağlık saha, oldukça çok eskiden beri hemen eteklerinden itibaren başlayan Çukurova yerleşmelerinden olan Kadirli ve yakın çevresinde yaşayan insanların sürekli yaylası olmuştur. Bu özelliğinden dolayı Andırın, Kadirli ve çevresinde cereyan eden olaylardan sürekli etkilenmiştir. Aynı zamanda yakın tarihte daha iç kesimlerde bulunan Maraş, Göksun vb. sahalara yakınlığından dolayı iç kesimler ile Çukurova arasında bir geçiş noktası olmuştur.

Andırın ve çevresinin iskânı hakkında elimizde kesin bilgiler mevcut değildir. Andırın ve çevresi sırası ile Etiler-Frigyalılar, Romalılar ve Bizanslıların egemenliğinde kalmıştır. İlçe sınırları içerisinde bulunan kaleler de bu döneme aittir. 8. yüzyılın ortalarından itibaren Abbasi yönetimine geçen Andırın ve çevresi 11. yüzyılda tekrar Bizans ve Selçuklu akıcıları arasında birkaç defa el değiştirmiştir. Daha sonraki dönemlerde Dulkadiroğulları beyliği yönetimine giren Andırın 1515'de Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı imparatorluğuna bağlanmıştır. Maraş 1866 yılında Padişah

Abdulaziz devrinde Halep Vilayetine bağlanınca, Andırın da Halep'e bağlı kalmıştır (Kahramanmaraş Turiz Envanteri, 2002;88-89).

Kars-ı Maraş (Kadirli) Sancağı 1563/1662 tarihli Tapu Tahrir defterinde Andırın'ın yerleşim merkezi ile ilgili kayıtlar açık değildir. Andırın ovası denilen ve bugün büyük bölümü Arslantaş baraj suları altında kalan verimli ovalarda ziraat yapıldığı anlaşılmaktadır. Andırınlı ismiyle bilinen boy Haştırın'da (Torlar köyünde) yerleşik olarak yaşayıp ziraat yapmaktadır. Andırın vadileri boyunca geçit yollarının kavşağında bulunan Haştırın, Andırın nahiyesinin yönetim merkezidir (Andırın Kültür Dergisi 1994;13).

Yavuz Sultan Selim'in 23 Ağustos 1514 'te Çaldıran ovasında Şah İsmail'i yenilgiye uğratıp geri dönüşü sırasında, İran seferine çağrılmasına rağmen ve ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'na karşı tavır alan Dulkadir Bey'i Alaüddöve üzerine yürüdüğü ve Andırın'ın Akkale olarak bilinen yere kadar geldiği, burada kendisini karşılayan Andırın eşrafının gençlerini işaret ederek, "Bunlar arasından Mekteb-i Enderun'a talebe alınsın" şeklinde, mahiyetindekilere emir verdiği, Mekteb-i Enderun 'a öğrenci olarak gidenlerin izine gelişlerinde, kendilerine Enderunlu denildiği, bunların memleketlerine de Enderun denildiği, "Enderun" kelimesinin halk dilinde değişerek "Andıran" ve daha sonraları da "Andırın" şekline dönüştüğü ve ilçenin bugünkü adının buradan geldiği rivayet edilir (Türkiye'de Beldeler, 1986;4).

1855'te Andırın'dan Kesim Köyü'ne taşınan kaza merkezi, 1863'te Yeniden Andırın'a getirildi. Şemseddin Sami Andırın'ı şöyle tanıtmaktadır: "Halep Vilayeti Maraş Sancağı'na bağlı kaza merkezi bir köydür. Her türlü tarım ürünü yetiştirildiği gibi kilim, alaca, aba ve bez dokumacılığı da yaygındır. Kazada Göksun adıyla ünlü bir ova vardır. Burada yaşayan halk, gümüş işlemeciliğiyle uğraşırlar. Kaza, Göksun Nahiyesi ile birlikte 81 köyden oluşur".1908'de kaza merkezi Göksun'a, Göksun'daki nahie örgütü de Andırın'a taşındı. Andırın'ın ilçe durumuna getirilmesi ise 1925'te gerçekleşti (Türk Ansiklopedisi, 1966;5674).

30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra işgal hareketlerinden sonra Fransızlarla birlikte Ermeniler de Maraş'a girmişlerdir. Ermeniler Fransızların giremediği Andırın'a girmişler, insanlık dışı imha hareketleri ile birçok köyü yakıp yıkmış, önlerine gelenleri akıl almaz bir şekilde öldürmüşlerdir. Kurtuluş savaşı yıllarında bütün Çukurova aynı durumda idi. Kurtuluş savaşında Çukurova'da, Doğu Bölgesi savaşının merkezini teşkil eden Andırın'ın hizmeti büyük olmuştur.

4-12 Eylül 1919 tarihleri arasında yapılan Heyeti Temsiliye'nin seçildiği Sivas Kongresinden sonra Çukurova Bölgesi Kuvayı Milliye Teşkilatını kurması için bizzat Mustafa Kemal tarafından görevlendirilen Osman Tufan Paşa 1920 yılı Ocak ayı başında Sivas-Develi-Göksun güzergahını takiben Andırın' a gelmiştir. Andırın' da teşkilatını hemen oluşturan Osman Tufan Paşa, birlikleri ile Andırın; Kadirli, Haruniye, Osmaniye ve Kozan'ın kurtuluş hareketlerinin öncüsü olmuştur (Yurtsever, 2007;129-152).

Milli mücadeledeki büyük hizmetlerinden dolayı Andırın, 1925 yılında ikinci kez ilçe teşkilatına kavuşmuştur (Andırın Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2005).

1890 başlarında Andırın bir nahie ve 82 köyden ibaretti (Yurt Ansiklopedisi, 1982;5664).

1898 Halep Vilayet Salnamesi'nde Maraş Sancağı'na bağlı Andırın kadın-erkek nüfusunun etnik ve dinsel dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir. Kır nüfusu ile birlikte 17000'den fazla nüfus burada yaşamaktadır. Andırın ve çevresinde, yoğun bir nüfusun yaşadığı anlaşılmaktadır (Yurt Ansiklopedisi, 1982;5664; Çizelge 3.1).

Andırın 1927 yılında nüfusu 553 olan küçük bir yerleşmedir. Buradan anlaşılan şu ki; Andırın'ın bu günkü ilçe merkezi, küçük bir yerleşme olarak cumhuriyet dönemine kadar gelmiştir. Belediye teşkilatı 1925 yılında kurulmuştur.

1940 yılında Andırın ilçe merkezinin nüfusu 770' tir. Kasaba'da 4 km. kadar şose yol vardır. İçme suyu, kasaba içindeki kaynaklardan sağlanır. İlkokulu, 25 kadar mağaza ve dükkânı, bir aşevi, han, otel ve 5 fırını vardır. Çevresinde pirinç, fasulye, buğday arpa, susam ve pamuk üretilir. Ayrıca kasabada dokumacılık da vardır (Türk Ansiklopedisi, 1966;471).

1965 yılında nüfusu 3695 kişiye ulaşan ilçe merkezi iki mahalleden oluşuyordu. 1967 yılında belediyenin gayrimenkul olarak umuma ait bir bahçesi, bir hamamı, elektrik ihtiyacını karşılamak için bir dizel motoru vardı. İlçede sanayi olmadığından gece saat 24'e kadar evlere ve sokaklara elektrik verilmekteydi. 159 elektrik abonesi, 214'ü bulan içme suyu abonesi bulunmaktaydı. Aynı dönemde belediyenin sağlık şartlarına haiz bir de mezbahası mevcut idi (Kahramanmaraş İl Yıllığı, 1967;28, 315).

Andırın ilçesi 2000 yılı genel nüfus sayımında 8311 kişi olan nüfusu ile bir kır yerleşmesi olmaktan çıkıp gelişmekte olan ve şehir yerleşmeleri arasında yerini bulmaya çalışan bir ilçemizdir.

Şehir yerleşmeleri, Coğrafya biliminin dallarından birisi olan yerleşme coğrafyasının ilgi alanına girmektedir. Yerleşmelerin kır ve şehir olarak sınıflandırılmasında nüfus, yönetim, fonksiyonlar ve planlama gibi muhtelif ölçütler kullanılmaktadır. Nüfus kriteri, basit ve kullanımı kolay olması bakımından en çok tercih edilen ve tartışılanıdır.

Ülkemizde kır ve şehir yerleşmeleri üzerinde araştırma yapan coğrafyacılar, yerleşmelerin kır-şehir ayrımında farklı nüfus miktarlarını esas almışlardır. Bunlardan Tümertekin ve Doğanay, şehirleri belirlerken 10.000 nüfus miktarını, bir ölçüt olarak kabul edilmesini ülkemiz şartları açısından uygun olacağını önermektedirler (Tümertekin, 1973;23-24; Doğanay, 1994;410-411). Bu alanda çalışma yapan coğrafya bilim adamlarından önemli bir kısmı 10.000 nüfus miktarı kriterini esas almakla birlikte; yine Tümertekin ve Tunçdilek bazı çalışmalarında 5000 nüfus miktarı kriterini de şehir yerleşmeleri için bir ölçüt olarak kullanmışlardır (Tunçdilek ve Tümertekin, 1959). Ayrıca kır ve şehir yerleşmeleri ayrımında 20.000 nüfus kriteri gerektiği fikrini savunan coğrafya bilim adamları da mevcuttur. Örneğin; Tandoğan, **Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu** adlı çalışmasında 10.000 ve 20.000 nüfus miktarı kriterlerini kullanmıştır (Tandoğan, 1998).

Büyük Menderes Havzasında yapılan bir çalışmada ise nüfusu 3000'i geçen ilçe ve bucak merkezi durumundaki yerleşmeler şehir kabul edilmiştir (Güney, 1975;263). Bunun yanında **Yeni İlçe Merkezlerinin Fonksiyonel Bakımdan Gösterdiği Özellikler** adlı araştırmasında Özgür, 10.000 nüfus miktarı kriterinin yeni yönetim fonksiyonu kazanmış yerleşmelerin kır-şehir ayrımında her yerleşme için standart olamayacağını belirtmiştir (Özgür, 1996;12).

Görüldüğü gibi tek başına nüfus miktarı kriterini esas almak mümkün gözükmemektedir. Bu sebeple yerleşmeleri sınıflandırırken yerleşmenin fonksiyonları da bu sınıflamada belirleyici olabilmektedir. Doğanay, **Türkiye Beşeri Coğrafyası** adlı çalışmasında, herhangi bir yerleşmede 12-64 veya 15-64 yaş dilimleri toplamının (ki çalışan nüfus olarak kabul edilir) % 50'den fazlası tarım dışı sektörlerde çalışıyorsa, bu grup yerleşmeleri şehir saymak görüşündedir (Doğanay, 1994;411). Yine Karaboran şehirlere nitelik veren unsurun fonksiyonlar olduğunu ve bu sebeple fonksiyonların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerektiğini söylemektedir (Karaboran, 1984;12).

Ülkemizde köy, kasaba ve şehir yerleşmelerinin sınıflandırıldığı 1924 tarihi ve 442 sayılı *Köy Kanunu*'nda ise, nüfusu ne olursa olsun *il ve ilçe merkezleri* şehir kabul edilmektedir.

Bu açıklamalar ışığında nüfusu, 2000 yılı genel nüfus sayımında 8311 olan Andırın ilçe merkezinin kasaba mı yoksa şehir statüsüne sahip bir yerleşme mi olduğu konusu tartışmalı bir hal almaktadır. Andırın ilçesini şehirleşme açısından değerlendirdiğimizde; 10.000 nüfus kriterine göre Andırın ilçesi kasaba özelliği taşımaktadır. Ancak bu konuda önemli çalışmaları bulunan bazı coğrafya bilim adamlarının görüşlerine göre nüfusu 10000'in altında bulunan bazı yerleşmelerin de şehir olarak kabul edilebileceği anlaşılmaktadır. Andırın ilçesi nüfusunda Cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde gerileme olmamıştır. Dolayısıyla ilçe nüfusunun 2000 yılı genel nüfus sayımından bugüne kadar geçen 7 yıllık sürede nüfusun 10000 eşiğini geçme ihtimali bulunmaktadır. Ayrıca ilçe nüfusu yaz mevsiminde yaylacılık faaliyetlerine ev sahipliği yapmasından dolayı binlerce insanı ağırlamaktadır. Andırın ilçesi bu özelliklerinden dolayı şehirleşmede esas alınan 10.000 nüfus kriterini fazlasıyla aştığı kanaatindeyiz.

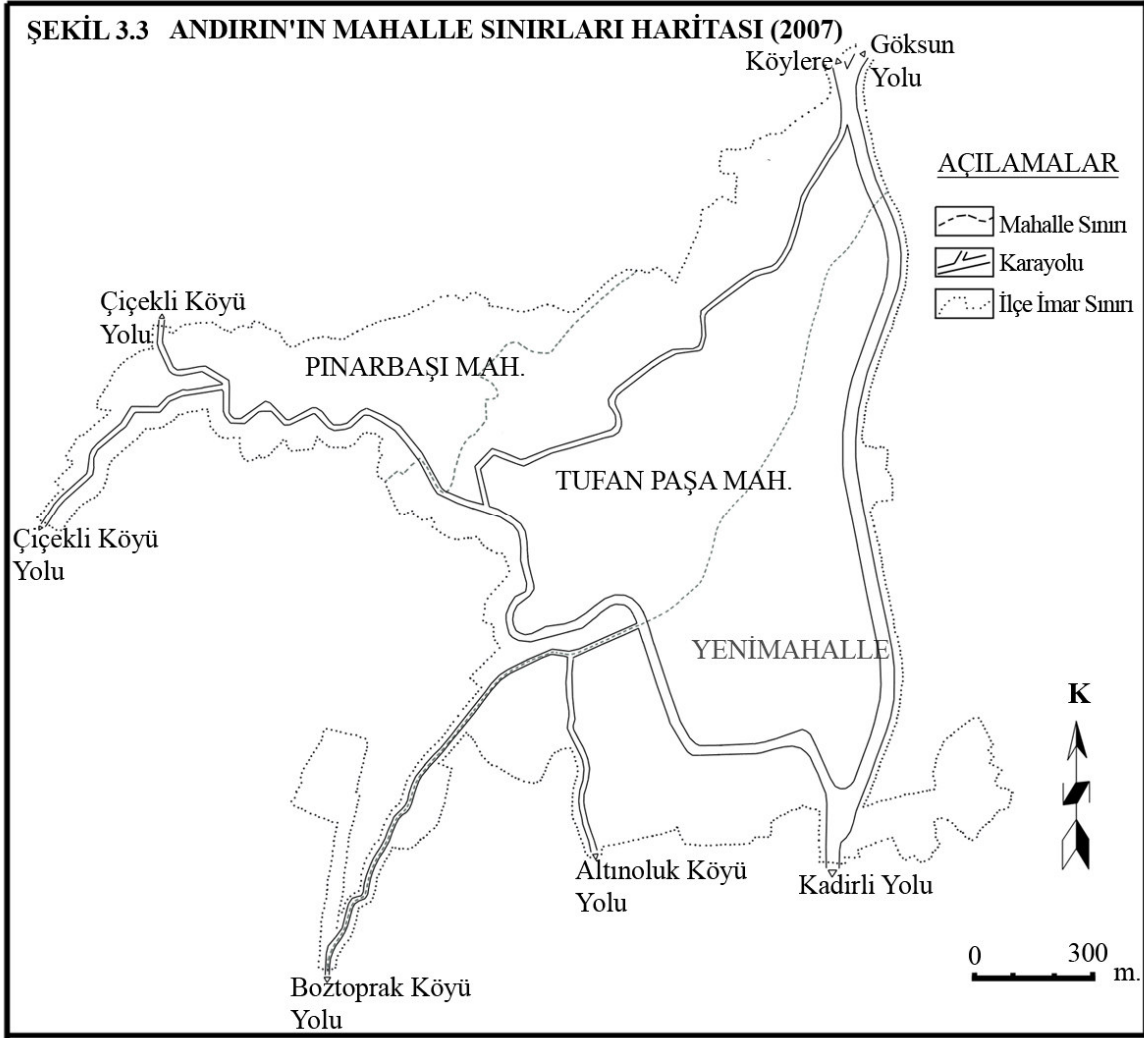
Yukarıda bahsedildiği üzere şehirleşmede diğer bir kriter olan faal nüfusun yarısından fazlasının tarım dışı sektörde istihdam olması kriterini Andırın ilçesine uyguladığımızda; ilçede, çalışan nüfusun % 14'ü tarım, % 79,5'i hizmet ve % 6,5'i sanayi sektöründe çalışmaktadır (DİE, 2002; Çizelge 3.12). Görüldüğü gibi Andırın ilçesinde çalışan işgücünün % 86'sı tarım dışı faaliyetlerden geçimini sağlamaktadır. Andırın ilçesinde hâkim fonksiyon hizmet sektörüdür. Kuşkusuz bunda 1925 yılından beri idari olarak ilçe statüsüne sahip olması ve ilçenin sahip olduğu yayla fonksiyonu bunda etkili olmuştur. Doğanay, kent yerleşmelerinde nüfusunun, geniş ölçüde topraktan kopmuş olması gerektiğini ve böyle bir yapısal değişiminin olabilmesi için, bir yerleşmede nüfusun mutlaka 10.000'e ulaşmış olmasının gerekmediğini vurgulamıştır (Doğanay, 1994;414).

Andırın ilçesi her ne kadar nüfusu 10,000'in altında bir yerleşme olsa da ilçe, tarımsal fonksiyonlardan ziyade gerek idari statüsü ve gerekse tarım dışı fonksiyonların hâkim fonksiyon olmasıyla şehir olmayı bizce hak etmiştir.

3.2.2. Andırın'da Şehir İçi Arazi Kullanımı

Sosyal yapıları ve ekonomik faaliyetleri birbirinden farklı çok sayıda insanın dar bir saha üzerinde yerleşmiş bulunması şehirlerin özelliklerindedir. Bu arada gerek şehrin kendi nüfusu, gerek hinterlandındaki nüfus, sahip olduğu merkezi ve özel fonksiyonlarından dolayı bir takım tesis ve hizmetlerden yararlanmaktadır. Şehrin çeşitli fonksiyonlara sahip olması dolayısı ile nüfusun ihtiyaçlarını karşılaması, farklı kullanım alanlarının meydana gelmesine ve gelişmesine sebep olmaktadır (Denker, 1976;31).

Andırın ilçe merkezi, toplam 123500 ha olan ilçe arazisinin % 1,8'ini (2257 ha) kapsamaktadır. Bu alanın içersinden tarım alanları (640 ha), orman alanları (1409 ha) ve şehirsiz fonksiyonlar için kullanılmayan boş alanlar çıkarıldığında geriye (210 ha) yerleşme alanı kalmaktadır. İlçe merkezinde mahalleler arasında mekânsal açıdan farklılar bulunur. En büyük alana 81,7 ha ile Tufan Paşa Mahallesi, en küçük alana 31,7 ha ile Pınarbaşı mahallesi sahiptir. Yenimahalle ise 79 ha alan kaplamaktadır (Şekil 3.3).

Günümüzde Andırın ilçe merkezini meydana getiren 3 mahallenin toplam alanı 192,5 hektardır. Andırın ilçe merkezi imar sınırları içerisinde kayda değer tarım alanı bulunmamasına rağmen mahallelerin merkezi iş sahasına uzak alanları henüz kırsal karakterli yerleşmelere sahiptir. Bu açıdan Andırın ilçe merkezi şehrsel aktivitelerin henüz gelişme aşamasında olduğu bir yerleşme alanı olarak görülmektedir.

Andırın'da mahallelerin barındırdıkları nüfus ve nüfus yoğunlukları birbirinden farklıdır. İlçenin 2000 yılı itibari ile barındırdığı toplam nüfus 8311 kişi, ortalama aritmetik nüfus yoğunluğu ise hektara 43 kişidir. İlçenin doğu kesiminde bulunan Tufan Paşa mahallesinde bahçeli evlerin geniş yer tutmasından dolayı aritmetik nüfus yoğunluğu ortalamanın (24 kişi/ha) bir hayli altındadır. Pınarbaşı Mahallesi en küçük alana sahip mahalle olarak nüfus yoğunluğu en yüksek (66 kişi/ha) mahalle olmuştur. Yeni mahallede ise nüfus yoğunluğu hektara 54 kişidir.

3.2.2.1. Konut Alanları

Andırın'da arazi kullanım açısından tarım alanları, orman ve koruluklardan sonra konutlar önemli yer kaplayan alanlardandır. İş ve ticaret alanlarının çevresinde gelişme gösteren konut alanlarının dağılımında arazinin eğim derecesi ile bakı gibi fiziksel özellikleri de etkili olmuştur. Andırın'ın ilk kuruluş yeri olarak kabul edebileceğimiz Merkez cami ve çevresinde geleneksel mimariyi yansıtan çok güzel konut tipleri görmek mümkündür. Bununla birlikte Andırın'da gerek arazi özelliklerinden gerekse plansız yerleşmelerden dolayı cadde, sokak ve oturma alanlarının planlı ve modern bir görünüme sahip olmadıkları görülür (Foto 3.2).

Andırın'da yerleşim, yerleşme alanının arazi özelliklerinden dolayı üçgeni andırır bir şekle sahip görünmektedir. Andırın'ın kuzeyinde bulunan kuvvetli eğime sahip Kürdiken tepesinin güney yamaçlarında başlayan kuvvetli eğim ile yerleşme alanın hemen güney sınırını çizen yine çok kuvvetli eğime sahip bir şev yerleşmeyi yatay istikamette kuzey ve güney yönünde bazı noktalarda önemli ölçüde sınırlandırmıştır. Ayrıca doğu istikametinde bulunan Sarımsak Dağı da yatay istikamette yerleşmenin doğu sınırını çizmiştir. Bütün bu doğal ve beşeri engeller konutların yatay gelişimini engelleyen sınırları meydana getirmektedir.

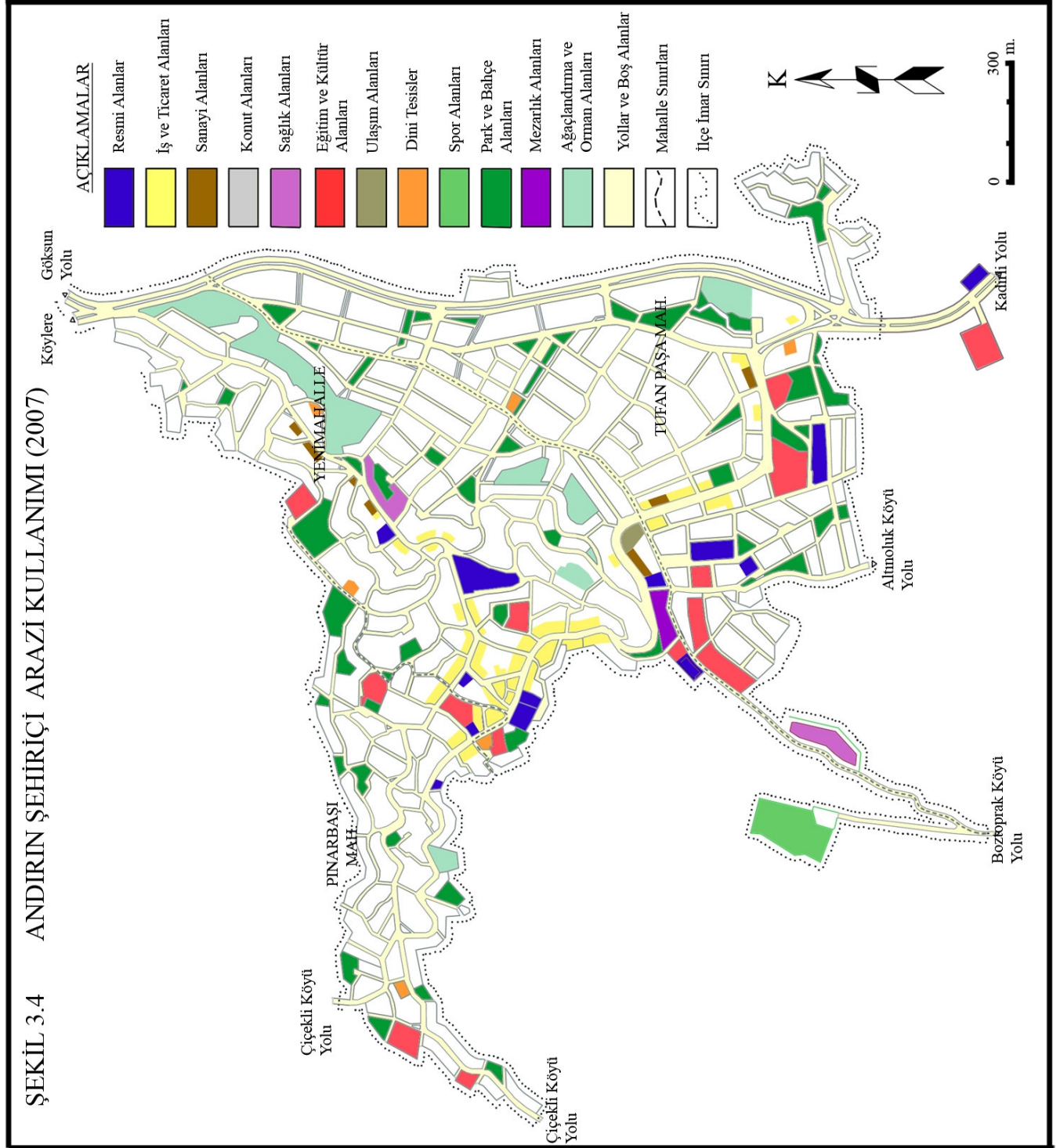
Andırın ilçe merkezi Tufan Paşa, Yeni Mahalle ve Pınarbaşı mahalleleri olmak üzere 3 adet mahalleden meydana gelir. Yerleşmede, yatay yönlü gelişme, kuzeyde ve güneyde kısmen de olsa fiziki engellerle karşılaşmasından dolayı arazinin daha uygun şartlar taşıdığı Kadirli yolu ile Göksun yolu istikametinde gelişme eğilimindedir. Özellikle ilçenin güneydoğusunda bulunan Kadirli yolu çevresi, burada hastane ve okulların bulunmasının da etkisiyle yeni yapılacak olan konut alanları için cazibe oluşturmaktadır.

Şehirdeki konut alanları, Kadirli yolu çıkışından İlçe merkezine kadar uzanan Kadirli bulvarı ile Hükümet Caddesi ile Hükümet caddesinden başlayıp Göksun yolu çıkışına kadar uzanan Göksun caddesi ile İlyas Paksoy caddelerinin her iki yanında gelişmiş durumdadır (Şekil 3.4).

İlçe merkezinin kuzeyinde bulunan Kürdiken tepesinin kuvvetli eğimli güney yamaçları, yine İlçenin batı ucundan başlayıp yerleşmenin güney sınırı boyunca Hastane alanına kadar uzanan çok eğimli yamaçlar, yerleşmenin güneyinde bulunan tarım alanları ile ormanlık saha ve yerleşmenin doğusunda yer alan Sarımsak Dağının ilçeye dönük yamaçları konutsal gelişimin olmadığı alanlar olarak kendini gösterir (Şekil 3.4; Şekil 3.5).

İlçe merkezinde nüfusun mahallelere göre dağılımında yoğunluk bakımından çok büyük farklılıklar göze çarpmaz. Sadece ticarethanelerin toplandığı merkezi iş sahasına yakın alanlarda yoğunluk biraz fazladır. Andırın'da merkezi iş sahasından uzaklaştıkça bahçeli evlerin sayısı artmakta ve bu durum hektara düşen konut yoğunluğunu azaltmaktadır. Kuzey, güney ve batı yönünde yerleşme alanının sınırlandığı ve 31,8 hektar alana sahip Pınarbaşı mahallesinde nüfus yoğunluğu (66 kişi/ha) yüksektir. 81,7 hektar alana sahip ilçenin en büyük mahallesi Tufan Paşa Mahallesinde bahçeli evlerin fazla olması yanında konut sayısının da az olmasından dolayı nüfus yoğunluğu (24 kişi/ha) azdır. İlçenin üçüncü mahallesi ise 79 hektar alana sahip Yenimahalle'de nüfus yoğunluğu 54 kişi/ha'dır (Şekil 3.2).

Son yıllarda gelişen ve nüfusu artan Yeni mahalle ile Tufanpaşa Mahallesi Göksun ve Kadirli yolu çevresinde yer almaları ve nispeten Andırın ilçe merkezinde yüzey şekillerinin elverişli alanlarda bulunmalarından dolayı gelişme göstermiştir.

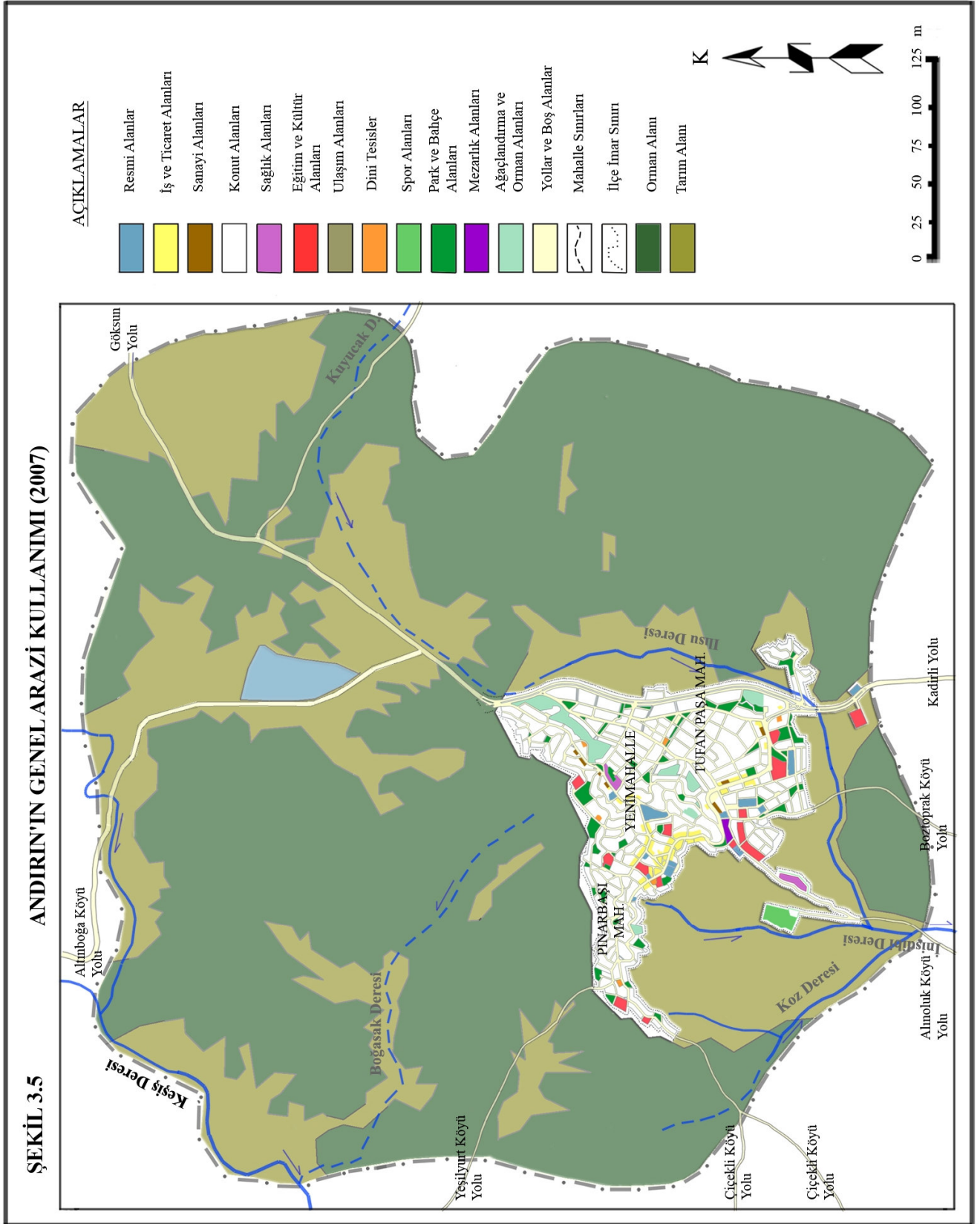

Foto 3.2. İlçenin özellikle merkezi iş sahasından uzak mahalle aralarında sadece yürümeye olanak veren dar sokaklar bulunur (2007).

Kadirli-Göksun karayolunu bu alanda birbirine bağlayacak olan çevre yolu, burada yerleşme açısından bir hareketliliğe neden olmuştur. Aynı zamanda İlçe merkezinin batı kesiminde bulunan ve nispeten eski diyebileceğimiz Dumlupınar Mahallesi plansız ve dar sokak aralarına sahip bir yerleşme görüntüsü vermektedir. Diğer iki mahalle, konut alanlarına göre daha modern bir görünüme sahiptir. Yerel yönetim bu mahallelerde okul, hastane ve park yaparak yerleşmeyi bu yönde teşvik etmektedir. Alınoluk caddesi üzerinde bulunan ve Andırın'ın ilk ve tek toplu konut özelliğindeki S.S. Yapı Kooperatifi de Tufanpaşa mahallesine yapılmıştır.

2000 yılı bina sayım cetvellerine göre Andırın'ın bu 3 mahallesinde, 2009 adet konut bulunmaktadır. İlçede en fazla konut 1024 adetle Yenimahalle'de ve en az konut 393 adetle Tufan Paşa mahallesinde bulunur. Pınarbaşı mahallesinde ise 592 adet konut bulunmaktadır. Andırın'da konutlar toplam 192,5 hektara yayılmakta ve hektara ortalama 10 konut düşmektedir (Çizelge 3.16).

Çizelge 3.16. Andırın'da Konutların Mahallelere Göre Dağılışı ve Yoğunluğu (2000).

MAH. ADI	Nüf. Mik. (Kişi)	Mah. Alanı (ha)	Nüf. Yoğ. Kişi/Ha	Topl. İçnd. Nüf. %'si	Konut Sayısı	Konut Yoğ. Konut/ha	Topl. İçnd. Kont. %'si
Tufanpaşa	1959	81,7	24	24	393	5	19,6
Pınarbaşı	2096	31,8	66	25	592	19	29,5
Yenimahalle	4256	79	54	51	1024	13	51,0
TOPLAM	8311	192,5	43	100	2009	10	100

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

Andırın'da konut sayıları mahallelere eşit olarak dağılmamıştır. Bu dağılımda konutların % 51'ine sahip olan Yeni mahalle Andırın'ın en büyük mahallesidir. Geriye kalan konutların % 29,5'ine Pınarbaşı ve % 19,6'sına ise Tufan paşa mahallesi sahiptir (Çizelge 3.16).

İmar planı içersinde yer alan 192,5 hektarlık İlçe arazisi çeşitli fonksiyonel faaliyetler tarafından kullanılmaktadır. Mahalle alan büyüklüğü bakımından Tufan Paşa Mahallesi (81,7 ha) ilk sırada yer alırken, onu Yenimahalle (79 ha) ve Pınarbaşı mahalleleri (31,8 ha) takip etmektedir (Şekil 3.3).

Andırın'da 1985 yılı genel nüfus sayımı istatistik sonuçlarına göre toplam yerleşik nüfus miktarı 7165 kişi iken, 2000 yılında 8311 kişiye ulaşmıştır. Toplam hane halkı sayısı ise 1985 yılında 1281 iken, 2000 yılında 1558 olarak gerçekleşmiştir. Hane halkı büyüklüklerinde 6 ve 6'nın altındaki hane halkı sayısında bir artış gerçekleşirken, 6'nın üzerindeki hane halkı büyüklüğünde bir azalma meydana gelmiştir. Buna bağlı olarak ortalama hane halkı büyüklüğü 1985 yılında 5,6 iken, aradan geçen 15 yıllık zaman süresince bu değer 2000 yılında 5,2'e gerilemiştir. Muhakkak ki bu gerilemede pedersahi aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş etkili olmuştur (Çizelge 3.17).

Çizelge 3.17. Andırın'da Yerleşik Nüfus, Hane Halkı Sayısı ve Büyüklüğü

Yıllar	TOP. HANE HALKI SAYISI	TOPLAM YERLEŞİK NÜFUS	HANE HALKI BÜYÜKLÜĞÜ										ORT. HANE HALKI BÜY.
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+	
1990	1281	7165	40	94	141	192	196	197	152	100	75	94	5,6
2000	1558	8074	52	136	190	282	294	244	147	84	48	81	5,2

Kaynak: DİE (1992, 2002).

Andırın'da *kat yükseklikleri* konusunda neredeyse homojen bir özellik gösterir. Sadece son zamanlarda Yeni mahalle ve Tufanpaşa mahallelerinde 3-4 katlı binalara rastlanmaktadır. İlçede 2'den fazla kata sahip binaların sayısı oldukça azdır ve bunların çoğunluğu da kamuya ait binalardır. İlçede 3 katlı Hükümet Konağı, 4 katlı Devlet hastanesi, 3 katlı 75 Yıl İ.Ö.O., 4 katlı 75. Yıl İ.Ö.O. Öğrenci Pansiyonu, 4 katlı Cumhuriyet İ.Ö.O.'nun bulunduğu binaları ve yaygın olmasa da özellikle Tufanpaşa mahallesinde az da olsa yeni yapılan 3-4 katlı binalar bulunmaktadır. Bunun haricinde kalan kesimlerde ise genellikle tek katlı ya da 2 katlı bahçe içersinde müstakil yapılar yaygındır (Foto 3.3).

Bununla beraber ilçede 2 katlı evler yaygındır. Yöre insanı için eskiden beri hayvancılık önemli bir geçim kaynağı durumundadır. Toroslar üzerinde bulunan tüm dağ köylerinde olduğu gibi burada da insanlar yaygın bir kültür olarak evlerinin alt katını hayvan barınağı olarak, üst katını ise kendileri için ev olarak kullanmaktaydılar. Hayvancılığın, ilçenin büyümesine paralel olarak terk edilmesiyle evlerin alt katının konut olarak düzenlenmesiyle yaylacılara kiraya verme veya işyeri olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca yaz mevsiminde yoğun olarak yaylacı ağırlayan Andırın'da, yaylacıların kendilerine genelde tek katlı ve ön kısmında sofa denilen balkonumsu çıkıntıya sahip yayla evleri yaptıkları gözlemlenmektedir (Foto 3.4; Foto 3.6; Şekil 3.6).

İlçede toplu konut yapımı bakımından önem arz eden ve 1998 yılında yapımına başlanan Mehmetler yapı kooperatifi 2003 yılında tamamlanmıştır. Çift katlı dublex daireler şeklinde yapılan evlerin modern şehir dokusuna uygun olması Andırın şehir

Foto 3.3. Genelde 2 ve 3 katlı binaların yaygın, 4 katlı binaların ise az bulunduğu Andırın'dan bir görünüm (2007).

planı açısından önemlidir. Tufanpaşa mahallesinde bulunan yapı kooperatifi 21 daireden oluşmuştur (Foto 3.5).

İlçede özellikle eski yapılarda sahanın coğrafi özelliğine bağlı olarak taş malzeme yanında yoğun ahşap ile yığma binalar yapılmıştır. Ancak yeni yapılan binalarda ise çoğunlukla betonarme karkas kullanılmakta, duvarlar briketle ve nadiren de olsa tuğla ile örülmektedir. Andırın'da yapılan meskenlerde çoğu tek yada iki katlı olarak yapılan yayla evleri yer yüzeyinden 1-2 m. yüksekliğe kadar taş dolgu malzemesiyle yükseltilmektedir. Çatıda örtü malzemesi olarak saç kullanılmakta ve tavan tahtayla kaplanmaktadır. Konutlarda kat seviyesinin ön kısımlarında açık havadan yararlanmak amacıyla geniş balkonlar yer almaktadır. Bu modern meskenlerin hemen tamamında uzak çevreden getirilen çağdaş yapı malzemeleri kullanılmıştır. Genelde ilçe merkezinin kenar kısımlarında konutların çevreleri küçük çaplı bahçeler olarak düzenlenmektedir. Bu bahçelerde insanlar kendi ihtiyaçlarına yönelik çeşitli sebze ve meyve yetiştirmektedirler (Foto 3.4; Foto 3.6).

Andırın'da konutlarda yapı malzemesi kullanımı eski ve yeni konutlarda farklılık arz etmektedir.

İnşa malzemesi olarak taş, yörede Toros dağları üzerinde kurulmuş olan Andırın'da kolay bulunan bir malzeme olarak yaygın şekilde kullanılır. Çevreden kazılarak ya da kırılarak elde edilen marnlı kalkerler kolay ve ucuz elde edilmesinden dolayı diğer yapı malzemelerine bir üstünlük sağlamış durumdadır. Bu taşlar genelde pek işlenmeden düz yüzeyleri birbirine getirilerek ve son zamanlarda dayanıklılığı artırıcı olarak aralarında çimentodan yapılmış harçlar kullanılarak örülür. Pencere ve kapı üstlerindeki duvarı durdurmak amacıyla tahta veya lata gibi ahşap malzemeler kullanılır. Taş malzemedan yapılan evler kerpiç evlerin aksine 2 kat yapılmaya olanak verirler. Yörede kerpiç yapılara rastlamak pek mümkün değildir (Foto 3.6).

Foto 3.4. Andırın'da özellikle 1982'li yıllardan sonra yapımı yaygınlaşan yayla evlerinden bir görünüm. Yayla evleri sezon dışı zamanlarda kapı ve pencereleri kapatılarak boşaltılmaktadır (2007).

Foto 3.5. Tufanpaşa mahallesinde yer alan ve 2003 yılında yapımı tamamlanan Mehmetler kooperatifinden bir görünüm (2007).

Tuğla ve briketin mesken inşaatlarında kullanılmaya başlanması ile konutların tip ve şekillerinde bazı değişimler meydana gelmiştir. Genellikle kare şeklinde ve iki katlı olarak inşa edilen evler eski evlere göre pencereler daha büyük ve oda sayıları daha fazladır.

Andırın ve çevresinde bulunan yoğun bitki örtüsü yörede yapılan meskenlerde ahşap kullanımını yaygın hale getirmiştir. Özellikle taş malzemeden yapılan meskenlerde ahşap kullanılarak oluşturulan karkas sistemi uygulanır. Binanın temel taşıyıcıları ahşaptır. Üstü saç ile kaplı çatı iskeleti, tavan kısmı ve çardak adı verilen taban kaplaması tamamen ahşaptan yapılır (Foto 3.6).

Andırın'da ağacın ağırlıklı olarak kullanıldığı meskenlerin yıkılarak yerine çağdaş yapı malzemeleriyle yapılan yeni konutlar yerleşmelerin doğal görünümünü bozarak sıkışık kent görünümünü vermektedir. Ancak bu yeni yapılar dinlenmeye yönelik olduklarından oturma itibarıyla daha geniş ve modern tipte olduğu için daha kullanışlıdır. Ayrıca eskiden yörede bulunan ahşap barakaların yapımı da artık terk edilmiştir. Andırın'da kırsal kesimde nadir de olsa rastlanan ahşap barakaların yapımı esnasında fazla miktarda kereste kullanıldığından dolayı bu yapı tarzının terk edilmiş olması çevrede bulunan ormanları büyük bir baskıdan kurtarmıştır.

Foto 3.6. Ahşap malzeme ve çevreden temin edilen taşların yoğun olarak kullanılmasıyla yapılan ve iki kat şeklinde inşa edilen bu evlerin önceleri hayvan beslemek için kullanılan ilk katları daha sonraları hayvancılığın terk edilmesi ve yaz mevsiminde yaylacılığa bağlı artan kiralık ev taleplerine bağlı olarak bu evlerin ilk katları düzenlenerek yaylacılara kiraya verilen eski bir Andırın evinden bir görünüm (2007).

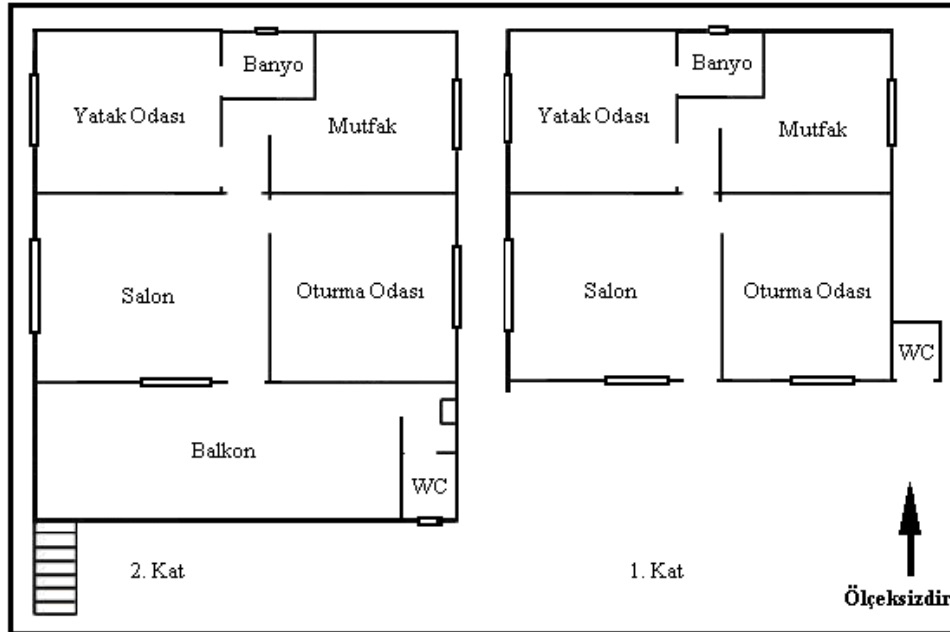
Yörede yaylacıların geçici olarak yerleştiği yerlerde tercih edilen çadır tipi meskenlerin yapımında ise genelde naylon brandalar kullanılmaktadır. Sıcaklığın yalıtımında ve çadırların ön kısımlarında gölge oluşturmak amacıyla çevreden temin edilen ağaç dalları kullanılmaktadır. Hayma da denilen bu çadırların ön kısımlarında yaylacıların dinlenme vs. ihtiyaçları için yapılmış küçük birer çardak yer almaktadır. Çadırdaki yaşayan ailelerin hemen tamamının şahsi tuvaletleri mevcuttur. Çadırların iç

kısımlarında kullanılan direk vs. gibi çadırı ayakta tutmaya yarayan malzemeler ise çoğu ahşap olup çok yıllık kullanıma yönelik olarak kullanılmaktadır. Çadırlar söküldüğünde bu malzemeler derlenip toparlanarak yaylada kalıcı konutlarda yaşayan komşuların evlerinde diğer yıl için saklanmaktadır. Çadırların sayısı tüm yaylalarda giderek azalmaktadır. Yapımı kolay ve ucuz olmasına rağmen yeterli konfora sahip olmayan bu haymalar giderek yerini kalıcı yayla evlerine bırakılmaktadır. Çadır türü meskenleri daha çok yaylalarda arazisi olmayan ve hazine arazisi üzerine yerleşen yaylacılar ile dar gelirli yaylacılar tercih etmektedirler.

Andırın'da meskenlerin çatı tipleri damlarda kullanılan örtü malzemelerinin cinsi ve kışın kar yağışlarının etkisi gibi birçok faktöre bağlı olarak değişir. Eskiden yapılan ahşap barakalarda kullanılan ve hartama adı verilen tahtalar ile 35-40 derece eğim oluşturacak şekilde ve yağın kar ve yağmur sularını içeriye almadan uzaklaştırmak amacıyla üst üste bindirme yoluyla kaplanmaktaydı.

Kısmen ahşap ve taş kullanılarak inşa edilmiş ekseri 2 katlı meskenlerde ise yaygın bir şekilde oluklu veya düz saç örtü malzemesi olarak kullanılır. Bu saçlar yine yağın yağmur ve karı çabucak uzaklaştırmak amacıyla 35-40 derecelik eğimli çatıların üzerine kaplamakta kullanılır. Nadiren de olsa bu saç yerine kiremit kullanılmıştır.

Son zamanlarda inşa edilen yeni yapılarda çatı sistemi eskisi kadar tercih edilmez olmuştur. Ancak kamu binalarının damlarında hala çatı sistemi kullanılmakta ve örtü malzemesi olarak da oluklu veya düz saç ile kiremit tercih edilmektedir. Betonarme iskeletli, briket ve tuğla kullanılarak oluşturulmuş bu yapılarda damlar beton ve düzdür. Bu şekilde oluşturulmuş damlar üzerinde yaz aylarında halk tarafından buğday yayma, üzüm yetiştirmek amacıyla asma oluşturma ve sıcak geçen yaz gecelerinde uyumak amacıyla kullanılmaktadır (Foto 3.7).

Şekil 3.6. Yenimahalle'de yer alan ve daha önce hayvancılık amaçlı kullanılan 1. katın daha sonra düzenlenerek yaylacılara kiraya verilmek üzere düzenlenen eski bir ev planı (2007).

Andırın ilçe merkezinde meskenlerin çatı sistemlerinde farklılıklar görülmektedir. Bunda konutların inşa edilme dönemleri, yörenin yağış alma durumu ve insanların artık evlerde çatı yapmayı ekstra bir masraf olarak görmeleri ve düz damları bazı ihtiyaçları için kullanmak istemeleri etkili olmuştur. Andırın'da yinede çatılı evler düz damlı evlere göre hâkim durumdadır.

Andırın cumhuriyet tarihi boyunca hızlı olmasa da itidalli bir büyüme sergilemiş, sanayi ve şehirleşme fonksiyonları zayıf da olsa sahip olduğu iklimi ve bitki örtüsü ile Kadırlı, Osmaniye ve Adana gibi yerlerde yaz mevsiminde sıcaklardan bunalan insanların dinlenmek için sürekli tercih ettiği yayla yerleşmelerinden biri olacaktır. Düzensiz ve plansız yapılaşma yerine son zamanlarda yaygınlaşan toplu konut projeleri ile bazı sorunlar çözüme kavuşacaktır.

Foto 3.7. Andırın'da Tufanpaşa mahallesinde bulunan modern tarzda inşa edilmiş çok katlı bir meskenden görüntü (2007).

3.2.2.2. Resmi ve İdari Fonksiyon Alanları

İlçede toplam 94 dekar alan kaplayan idari kurumlar yerleşme alanının % 5'ini kaplamaktadır. Resmi ve idari kurumların büyük çoğunluğu Hükümet Caddesi üzerinde yer alırken bir kısmı ise ilçenin farklı alanlarına dağılmış durumdadır. Andırın ilçe merkezinde idari kurumlar genelde Hükümet Caddesi üzerinde toplanmış durumdadır. Burası aynı zamanda ilçenin merkezi iş sahası olarak da nitelendirilebilir. İlçedeki idari kurumların toplandığı Hükümet Konağı ve Belediye binası bu alandır. Hükümet Konağı içerisinde başta kaymakamlık makamı olmak üzere çeşitli bakanlıklara bağlı ilçe müdürlükleri ile onlara ait hizmet birimleri yer alır (Foto 3.8).

Kabaca Güneydoğu-kuzeybatı istikametinde uzanan Hükümet Caddesi üzerinde Belediye binası ile özel idare arasında kalan alanı ilçenin idare merkezi olarak vasıflandırılabilir. Hükümet Konağı, Belediye Binası (Foto 3.9), Ziraat bankası, İlçe Jandarma Karakolu, Özel İdare Merkezi, Postane ve Türk Telekom A.Ş bu alanda yer alır. Ayrıca Esnaf ve Sanatkârlar Odası, Esnaf ve Sanatkârlar Derneği, Ziraat Odası Başkanlığı, Şoförler Odası Başkanlığı, Esnaf Kredi ve Kefalet kooperatifi, İlçe Halk Kütüphanesi ile Andırın Meslek Yüksek Okulu gibi resmi alanlar bu alanda bulunmaktadır (Şekil 3.4).

İlçede İşletme Caddesi ile Göksun caddesinin kesişme noktasında Orman İşletme Müdürlüğü, yine Orman İşletme Şefliğine bağlı Altınboğa Köyü yolu üzerinde bulunan orman ürünleri depo alanı, İlçeye güneyden girişte Kadirli yolu üzerinde Köy Hizmetleri Şefliği, Almoluk caddesi ile Ş. İsa Tanta caddesinin kesişme noktasında İlçe Emniyet Müdürlüğü, Akpınar caddesi ile Göksun caddesinin birleşme noktasında Orkçöy ve Cezaevi İlçede bulunan resmi ve idari alanlar olarak sayılabilir.

Foto 3.8. Yenimahalle'de bulunan Kaymakamlık binasından bir görünüm (2007).

Foto 3.9. Hükümet caddesi üzerinde ve Kaymakamlık binasının hemen doğusunda yer alan Belediye binası (2007).

3.2.2.3. Ekonomik Fonksiyon Alanları

3.2.2.3.(a). İş ve Ticaret Alanları

Andirin ve yakın çevresinde ekonomik yapı tarım ve hayvancılık faaliyetlerine dayalıdır. Bunun yanında orman işletmeciliği ve buna bağlı gelişen küçük sanayi işletmeleri de önemlidir. Şunu belirtelim ki Andirin'da, ancak burada ve köylerde yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılayacak iş sahaları gelişmiştir. Andirin'da hizmet sektörü en güçlü ekonomik faaliyet koludur.

Andirin'da iş ve ticaret birimleri genellikle tüm mahallelere yayılmış olmakla beraber Hükümet Caddesi ile Göksun Caddesi üzerinde sıralanmış durumdadır. Yoğunluk Hükümet Caddesi ile Göksun caddelerinin birleşme kavşağından başlar ve bu alandan uzaklaştıkça yoğunluk azalır. Burası aynı zamanda ilçenin merkezi iş sahasını meydana getirir (Foto 3.10).

Hükümet konağı ve Belediye binasının bulunduğu yer bu iş sahasının batı ucunu oluşturur. Buradan Hükümet caddesinin iki yanına sıralanmış olarak Belediye Terminaline kadar devam eden bu iş yerleri, Andirin'ın büyümesinde ve gelişmesinde etkili olan ticaret alanıdır. Güneyden Andirin'a girişte insanları karşılayan bu cadde eskiden beri önemini koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Merkezi iş sahası, batıda hükümet konağı ve Belediye binasına doğru, güneydoğu yönünde Belediye Terminaline doğru ve Kuzeyde ise neredeyse doğu-batı uzanışlı olarak uzanan Göksun caddesine üzerinde gelişme göstermiştir (Foto 3.11).

İş sahasının kuzeye doğru gelişmesinde; Orman işletme şefliğinin, Sağlık Ocağının, Orkoy ve Atatürk İlköğretim okulunun bu alanda açılması etkili olan nedenlerdendir. Andirin morfolojisinin özellikleri de iş sahasının her yönde gelişimini

Foto 3.10. Merkezi iş sahasının yer aldığı Hükümet Caddesinden bir görünüm (2007).

kısıtlamıştır. İş sahasının giderek doğu, kuzeydoğu ve güney doğu yönünde gelişme göstermesinde konut alanlarının bu alanda yayılması da etkili olmaktadır.

Günümüzde Andırın ilçe merkezinin sahip olduğu ticari fonksiyon, hizmet ettiği nüfus miktarındaki artışa ve hinterlandının genişliğine bağlı olarak gelişme göstermiştir. Andırın nüfusu eskiden bu yana Kadirli ile iç içe olmuş durumdadır. Andırın ve köylerinde yaşayan nüfusun büyük çoğunluğunun Kadirli ile Kadirli'de yaşayan azımsanamayacak bir nüfus kitlesinin Andırın ile canlı bir bağı mevcuttur. Dolayısıyla gerek Andırın'da yaşayan nüfus, gerekse geçici olarak yaz aylarında Andırın ve yaylalarına gelen nüfus, ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunun karşılanmasında Andırın iş sahası yeri yerine daha büyük olan Kadirli iş sahası tercih etmektedir. Bu durum Andırın iş sahasının yeteri kadar gelişmesinin önünde sürekli bir engel durumundadır.

İş yerlerinin ilçe merkezi içersindeki dağılımına bakıldığında ticarethanelerin ana hatları iki oluşum gösterdikleri gözlenir. Birinci oluşum, Andırın idare merkezi çevresinden başlayıp Hükümet Caddesi üzerinden Kadirli çıkışına doğru uzanır. İkinci oluşum ise yine aynı noktadan başlayıp Göksun çıkışına doğru uzanan Göksun Caddesi üzerinde gelişmiştir. Bu iki caddenin birbirine yaklaştığı Belediye binası ve Hükümet konağının yer aldığı idare merkezine yakın alanlar ticarethanelerin yoğun olduğu sahalardır.

Andırın ilçe merkezinde iş ve ticaret birimlerini perakende ticaret, küçük sanayi ve imalathaneler, yeme-içme, dinlenme ve eğlenme yerleri, mesleki bürolar, bankalar ve sigorta acenteleri, ulaşım ile ilgili ticaret ve sanat işletmeleri, ulaşım hizmetleri ve sağlık hizmetleri olarak dokuz ana grupta ele alabiliriz.

Foto 3.11. İlçenin merkezi olan Hükümet Caddesi ile Göksun Caddesi arasında uzanan merkezi iş sahasının bir bölümünden görünüm (2007).

Karaboran (1982)'den faydalanılarak yapılan bu sınıflandırmaya göre;

Bakkal, market, fırın, kasap ve manav gibi günlük ihtiyaçlara yönelik ticarethaneler; tuhafiye, konfeksiyon, ayakkabıcı, manifaturacı ve züccaciye gibi periyodik ihtiyaçlara yönelik ticarethaneler; beyaz eşya satıcısı, kuyumcu, mobilyacı ve halıcı gibi uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik ticarethaneler ile hırdavatçı, nalbur ve av malzemeleri satıcıları perakende ticaret kapsamında ele alınmıştır (Çizelge 3.18). Bu iş kolunda toplam 153 iş yeri bulunmaktadır. Buna göre Andırın'da günlük ihtiyaçlara yönelik iş yerlerinin % 53'si bakkal ve market, % 13'i fırın, % 9'i manav, % 8'si tatlıcı, % 7'si kasap, % 5'ü tekel bayii ve geriye kalan % 5 ise büfe, tuzcu, tavukçu, hamam vs.'dir. Periyodik ihtiyaçlara yönelik iş yapan yerlerin % 23'ü manifatura, % 17'si züccaciye, % 15'i konfeksiyon, % 13'ü ayakkabıcı, % 9 tuhafiye, % 6'sı fotoğrafçı, % 4'ü kırtasiye, % 4'ü tüpçü, % 4'ü kasetçi ve geriye kalan % 4'ü camcı ve kuru temizlemedir. Uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik iş yerlerinin % 35'i kuyumcu, % 29'u mobilyacı, % 12'si lastikçi, % 12'si sobacı, % 6'sı saatçi, % 6'sı telefoncu, % 6'sı kilimci ve % 5'i beyaz eşyacıdır. Ayrıca hırdavatçı, nalbur ve av malzemeleri satıcılarından da 1'er işyeri mevcuttur. İlçede perakende ticaret kolunda toplam 220 kişi çalışmaktadır. Çalışanların % 62'si günlük ihtiyaçların karşılanmasına yönelik işyerlerinde, % 24'ü periyodik ihtiyaçların karşılanmasına yönelik iş yerlerinde, % 13'ü uzun vadeli ihtiyaçların karşılanmasına yönelik iş yerlerinde ve % 1'i ise hırdavatçı, nalbur ve av malzemeleri gibi işyerlerinde çalışmaktadır (Çizelge 3.18; Bina sayım cetvelleri, 2000).

İnşaat malzemeleri satıcıları, toprak mahsulleri ve yem ticareti yapan iş yerleri ile tarımsal alet, ilaç ve gübre ticareti yapan iş yerleri büyük ticaret olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 3.19). Bu kapsamda Andırın'da inşaat malzemeleri satan işyerlerinin % 80'i demir, çimento, kireç ve kum satan işyerleri ve geriye kalan % 20'si ise briketçidir. Toprak mahsulleri ve yem ticareti yapan işyerlerinin tamamını hububatçılar oluşturur. Tarımsal alet, ilaç ve gübre ticareti yapan işyerleri sayısı 1 olup

Çizelge 3.18. Andırın'da Yer Alan Perakende Ticaret İşletmeleri (2000).

PERAKENDE TİCARET											
Günlük İhtiyaçlar			Periyodik İhtiyaçlar			Uzun Vadeli İhtiyaçlar			Hırdavatçı, Nalbur, Av Malz.		
Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Bakkal	42	46	Konfeksiyon	7	7	Beyaz eşya	1	2	Av malz.	1	1
Kasap	6	9	Tuhafiye	4	4	Kilimci	1	1	Nalburiy	1	1
Manav	8	9	Manifatura	11	12	Mobilyacı	5	11			
Tekel b.	4	4	Züccaciye	8	8	Kuyumcu	6	8			
Tavukç.	1	2	Camcı	1	1	Lastikçi	2	2			
Fırın	11	26	Kasetçi	2	2	Saatçi	1	2			
Büfe	1	1	Ayakkabı	6	7	Sobacı	2	2			
Hamam	1	1	Fotoğrafçı	3	5	Telefoncu	1	1			
Market	3	5	Kırtasiye	2	3						
Tuzcu	1	1	Kuru temz.	1	1						
Tatlıcı	7	9	Tüpcü	2	2						
TOPLAM	85	137		47	52		19	29		2	2

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

bu işyeri de zirai ilaç bayiidir. Andırın'da büyük ticaret kapsamında değerlendirilen işyerlerinde toplam 24 kişi çalışmaktadır. Çalışanların % 67'si inşaat malzemeleri satan işyerlerinde, % 29'u toprak mahsulleri ve yem ticareti yapan işyerlerinde ve % 4'ü ise tarımsal alet, ilaç ve gübre satan işyerlerinde çalışmaktadır (Çizelge 3.19).

Çizelge 3.19. Andırın'da Yer Alan Büyük Ticaret Kapsamındaki İşletmeler (2000).

BÜYÜK TİCARET								
İnşaat Malz. Sat.			Toprak Mah. Ve Yem Tic.			Tarım Alet.-İlaç ve Gübre Tic.		
Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Brikethane	2	3	Hububatçı	7	7	Zirai ilaç bayi	1	1
İnşt. mlz. Sat	8	13						
TOPLAM	10	16		7	7		1	1

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

Ayakkabı tamircisi, berber, terzi, kaynakçı, marangoz, dokumacı ve demirci gibi el sanatları ve küçük sanatlara yönelik ticarethaneler ile değirmen ve hızar gibi işyerleri küçük sanayi ve imalathaneler olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 3.20). Bu iş kolunda toplam 74 işyeri bulunmaktadır. Bu durumda Andırın'da el sanatları ve küçük sanatlara ait işyerlerinin % 22'si berber, % 16'sı terzi, % 16'sı marangoz, % 6'sı elektrikli ev aletleri tamircisi, % 5'i fotoğrafçı, % 3'ü ayakkabı tamircisi, % 3'ü sobacı, % 3'ü semerci, % 3'ü tornacı, % 3'ü kalaycı, % 3'ü köşger ve geriye kalan % 22'si beyaz eşya tamircisi, camcı, elektrikçi, su tesisatçısı, tahta imalathanesi, sandıkçı, saatçi, kaportacı, kaynakçı, kuaför ve matbaa gibi işyerleridir. Değirmen ve hızar gibi işyerlerinin % 70'ini hızar ve % 30'unu değirmen gibi işyerleri oluşturmaktadır. Andırın'da küçük sanayi ve imalathaneler gibi iş yerlerinde toplam 101 kişi çalışmaktadır. Çalışanların % 87'si el sanatları ve küçük sanatlarda, % 14'ü ise değirmen ve hızar gibi işyerlerinde çalışmaktadır (Çizelge 3.20).

Çizelge 3.20. Andırın'da Yer Alan Küçük Sanayi ve İmalathaneler (2000).

KÜÇÜK SANAYİ VE İMALATHANELER								
Değirmen, Hızır, Karasör Yap			El Sanatları ve Küçük Sanatlar					
Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Değirmen	3	5	Ayakkabı tamircisi	2	3	Fotografçı	3	5
Hızır	7	9	Berber	14	21	Kalaycı	2	1
			Terzi	10	13	Kaportacı	1	1
			Marangoz	10	14	Kaynakçı	1	1
			Elektrikli ev alet. t.	4	4	Köşger	2	2
			Beyaz eşya tamircisi	1	1	Kuaför	1	2
			Camcı	1	2	Matbaa	1	1
			Elektrikçi	1	2	Sandıkçı	1	3
			Sobacı	2	2	Semerci	2	2
			Su tesisatçısı	1	2	Saatçi	1	2
			Tahta imalathanesi	1	2	Tornacı	2	2
TOPLAM	10	14		57	65		17	22

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

Çay ocağı, kahvehane, kiraathane, lokanta, kebabçı, pastane, birahane, pansiyon, internet kafeterya ve gazino gibi ticarethane ve işyerleri yeme, içme, dinlenme ve eğlence yerleri olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 3.21). Bu iş kapsamında Andırın'da 44 işyeri bulunmaktadır. Bu işyerlerinin % 30'u kahvehane, % 25 lokanta, % 25'i çay ocağı, % 9'u internet kafeterya, % 5'i pastane, % 2 kafeterya, % 2 gazino ve % 2 spor kulübü gibi işyerleridir. Bu işyerlerinde toplam 77 kişi çalışmaktadır. Çalışanların %51'i çay ocağı ve kahvehanelerde ve % 31'i ise lokanta ve kebabçı gibi işyerlerinde çalışmaktadırlar (Çizelge 3.21).

Avukat, muhasebeci, dernek, siyasi parti temsilcilikleri, noter, basın ve yayın temsilcilikleri, gibi işyerleri büro hizmetleri sınıfında değerlendirilmiştir (Çizelge 3.21). Bu iş kolunda toplam 9 işyeri bulunmaktadır. Andırın'da bu grupta yer alan işyerlerinin % 44'ünü siyasi partiler geriye kalan % 56'sını ise noter, sürücü kursu, dernek ve vakıflar ile basın yayın bürosu gibi işyerleri oluşturur. Bu iş kolunda Andırın'da toplam 17 kişi çalışmakta ve bunların % 47'si siyasi parti temsilciliklerinde çalışmaktadır (Çizelge 3.21).

Çizelge 3.21. Andırın'da Yer Alan Yeme-İçme-Dinlenme-Eğlenme Hizmeti ve Büro Hizmeti Veren İş Yerleri İle Bankalar ve Sigorta Acenteleri (2000).

YEME-İÇME-DİNLENME-EĞLENME HİZ.			BÜRO HİZ. (Adli,Mali,Dernek,Sendika,Parti,Vakıf)			BANKALAR VE SİGORTA ACT.		
Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
İnternet kafe	4	6	Noter	1	2	Banka	2	24
Kafeterya	1	2	Sürücü kursu	1	2	Sigortacı	2	4
Kahvehane	13	20	Dernek ve Vakıf	1	2			
Çay ocağı	11	19	Avukat bürosu	1	1			
Lokanta	11	24	Siyasi Parti	4	8			
Pastane	2	3	Basın-Yayın Bürosu	1	2			
Kulüp (Gazino)	1	2						
Spor kulübü	1	1						
TOPLAM	44	77		9	17		4	28

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

Banka ve sigorta gibi işyerleri bankalar ve sigorta acentelikleri kapsamında değerlendirilmiştir (Çizelge 3.21). Andırın'da bu grup işyerleri içerisinde değerlendirilen işyeri sayısı 4'tür. Bu tür işyerlerinin % 50'sini bankalar meydana getirirken diğer yarısını ise sigorta acentelikleri oluşturur. Bu iş kolunda toplam 28 kişi çalışmaktadır. Çalışanların % 86'sı bankalarda çalışmaktadır (Çizelge 3.21).

Ulaşım araçlarıyla ilgili sanat işletmesi, oto yedek parçacısı, oto ve traktör galerisi ile bisiklet satıcısı gibi işyerleri ulaşım ile ilgili ticaret ve sanat işletmeleri grubunda değerlendirilmiştir (Çizelge 3.22). Andırın'da bu tür iş kolunda toplam 21 işyeri bulunmaktadır. Bu tür işyerlerinin % 71'ini ulaşım ile ilgili sanat işletmeler (oto elektrikçisi, oto tamircisi, oto kaportacısı vb.) ve % 29'u ulaşım ile ilgili ticaret işletmeleri (otomobil galerisi ve oto yedek parça satıcısı vb.) oluşturur. Andırın'da bu tür işyerlerinde toplam 38 kişi çalışmaktadır. Çalışanların % 66'sı ulaşım ile ilgili sanat işletmeleri gibi işyerlerinde çalışmaktadırlar (Çizelge 3.22).

Belediye terminali, petrol istasyonu ve minibüs yazıhaneleri gibi işyeri ve ticarethaneler ulaşım hizmetleri grubunda değerlendirilmiştir (Çizelge 3.22). Bu iş grubuyla ilgili işyerlerinin sayısı 7 olup bunların % 57'si minibüs ve otobüs yazıhanesi, % 29'u petrol istasyonu ve % 14'ü ise belediye terminalidir. Bu iş yerlerinde toplam 9 kişi çalışmaktadır. Bunların % 67'si minibüs ve otobüs yazıhanelerinde çalışmaktadır (Çizelge 3.22).

Doktor, dişi ve veteriner hekim muayenehanesi, eczane ve özel poliklinik gibi işyerleri sağlık hizmetleri kapsamında değerlendirilmiştir (Çizelge 3.22). İlçede bu iş kolunda toplam 13 işyeri bulunmaktadır. Buna göre bu tür işyerlerinin % 38'ini eczaneler, % 23'ünü doktor muayenehaneleri, 15'ini dişi muayenehaneleri ve geriye kalan % 24'ünü ise veteriner hekim muayenehanesi, sağlık ocağı ve hastane gibi işyerleri meydana getirir. İlçede bu iş kolunda toplam 120 kişi çalışmaktadır. Çalışanların % 56'sı (67 kişi) hastanede çalışmaktadır (Çizelge 3.22).

Çizelge 3.22. Andırın'da Yer Alan Ulaşım İlgili Ticaret ve Sanat İşletmeleri ile Ulaşım Hizmetleri ve Sağlık Hizmeti Veren İşletmeler (2000).

ULAŞIMLA İLGİLİ TİCARET VE SANAT İŞLETMELERİ			ULAŞIM HİZMETLERİ			SAĞLIK HİZMETLERİ		
Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Faaliyet Kolu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Ulaşım İlgili Sanat İşletmeleri			Belediye Terminali	1	1	Ticari Sağlık Hizmeti		
Oto elektrik	4	7	Petrol İstasyonu	2	2	Doktor Mua.h.	3	4
Oto tamiri	5	11	Min-Otob. Yazıh.	4	6	Dişi Muay. h.	2	3
Oto yağ.ve yık.	1	2				Veter. Muay.	1	1
Kaportacı	1	1				Eczane	5	13
Lastik Tamirc.	2	2				Toplam	11	21
Traktör tamirc.	1	3				Resmi Sağlık Hizmeti		
Tornacı	1	1				Sağlık Ocağı	1	32
Toplam	15	27				Hastane	1	67
Ulaşım İlgili Ticaret İşletmeleri						Toplam	2	99
Oto galeri	2	5						
Oto Yağı Sat.	1	1						
Oto Yed. Parça	3	5						
Toplam	6	11						
TOPLAM	21	38		7	9		13	120

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

Ticarethanelerin türü ve sayısına göre mahallelere göre dağılımı ise şöyledir:

İlçede perakende ticaret yapan işyeri sayısı 153'tür. Bakkal, market, fırın, kasap ve manav gibi günlük ihtiyaçlara yönelik ticarethaneler; tuhafiyeye, konfeksiyon, ayakkabıcı, manifaturacı ve züccaciye gibi periyodik ihtiyaçlara yönelik ticarethaneler; beyaz eşya satıcısı, kuyumcu, mobilyacı ve halıcı gibi uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik ticarethaneler ile hırdavatçı, nalbur ve av malzemeleri satıcıları perakende ticaret kapsamında iş yerleridir (Çizelge 3.18). Perakende ticaret yapan bu işyerlerinin % 86'sı (131 iş yeri) Yeni mahallede, % 10'u (15 iş yeri) Pınarbaşı mahallesinde ve geriye kalan % 5'i (7 iş yeri) Tufanpaşa mahallesindedir. Perakende ticaret yapan işyerleri büyük oranda Yeni mahallede toplanmış durumdadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

İnşaat malzemeleri satıcıları, toprak mahsulleri ve yem ticareti yapan iş yerleri ile tarımsal alet, ilaç ve gübre ticareti yapan iş yerleri büyük ticaret olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 3.19). Andırın'da büyük ticaret kapsamında 18 iş yeri bulunmaktadır. Bu işyerlerinin % 89'u (16 iş yeri) Yeni mahallede ve geriye kalan % 11'i (2 iş yeri) ise Tufanpaşa mahallesindedir. Bu iş kolu da büyük oranda Yenimahalle'de toplanmış durumdadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

Ayakkabı tamircisi, berber, terzi, kaynakçı, marangoz, dokumacı ve demirci gibi el sanatları ve küçük sanatlara yönelik ticarethaneler ile değirmen ve hızar gibi işyerleri küçük sanayi ve imalathaneler olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 3.20). Andırın'da küçük sanayi ve imalathane türünde 74 işyeri mevcuttur. Bu iş yerlerinin % 82'si (61 iş yeri) Yeni mahallede, % 11'i (8 iş yeri) Pınarbaşı mahallesinde ve % 7'si Tufanpaşa mahallesinde bulunmaktadır. Bu durumda küçük sanayi ve imalathane cinsinden işyerleri büyük oranda yine Yeni mahallede toplanmış durumdadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

Çay ocağı, kahvehane, kıraathane, lokanta, kebabçı, pastane, birahane, pansiyon, internet kafeterya ve gazino gibi ticarethane ve işyerleri yeme, içme, dinlenme ve eğlence yerleri olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 3.21). Andırın'da yeme, içme, dinlenme ve eğlence türünde 44 iş yeri bulunmaktadır. Bu iş yerlerinin % 89'u (39 iş yeri) Yeni mahallede, % 7'si (3 iş yeri) Tufanpaşa mahallesinde ve % 5'i (2 iş yeri) Pınarbaşı mahallesinde bulunmaktadır. Bu iş koluna ait iş yerleri yine Yeni mahallede yoğunlaşmış durumdadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

Belediye terminali, petrol istasyonu ve minibüs yazıhaneleri gibi işyeri ve ticarethaneler ulaşım hizmetleri grubunda değerlendirilmiştir (Çizelge 3.22). Andırın'da bu tür işyerlerinin sayısı 7 olup, bunların % 57'si (4 iş yeri) Yeni mahallede ve geri kalan % 47'si Tufanpaşa mahallesinde bulunmaktadır. Bu iş koluna ait iş yerleri Yeni mahalle ile Tufanpaşa mahallesine dağılmış durumdadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

Banka ve sigorta gibi işyerleri bankalar ve sigorta acentelikleri kapsamında değerlendirilmiştir (Çizelge 3.21). Andırın'da banka ve sigorta acentesi gibi 4 iş yeri bulunmaktadır. Bu iş yerlerinin % 75'i (3 iş yeri) Yeni mahallede ve % 25'i (1 iş yeri) Pınarbaşı mahallesinde bulunmaktadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

Avukat, muhasebeci, dernek, siyasi parti temsilcilikleri, noter, basın ve yayın temsilcilikleri, gibi işyerleri büro hizmetleri sınıfında değerlendirilmiştir (Çizelge 3.21). Andırın'da bu iş kolunda 9 iş yeri bulunmaktadır. Bu iş yerlerinin % 78'si (7 iş yeri) Yeni mahallede ve % 22'si (2 iş yeri) Pınarbaşı mahallesinde bulunmaktadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

Doktor, dişçi ve veteriner hekim muayenehanesi, eczane ve özel poliklinik gibi işyerleri sağlık hizmetleri kapsamında değerlendirilmiştir (Çizelge 3.22). Andırın'da bu iş kolunda 13 iş yeri bulunmakta ve bunların % 69'u (9 iş yeri) Yeni mahallede, % 15 (2

iş yeri) Pınarbaşı mahallesi ve % 15'si (2 iş yeri) Tufanpaşa mahallesinde bulunmaktadır (Çizelge 3.23; Şekil 3.7).

Çizelge 3.23. Andırın'daki Ticarethanelerin Mahallelere Göre Dağılımı (2000).

Ticareth. Türü	Perakende Ticaret		Büyük Ticaret		Küçük Sanayi İmal.		Yeme-İç. Din-Eğl.		Ulaşım Hizmeti		Banka ve Sig.Act.		Büro Hizmeti		Sağlık Hizmeti		Toplam İşyeri Say.
	İşyeri Say.	%	İşyeri Say.	%	İşyeri Say.	%	İşyeri Say.	%	İşyeri Say.	%	İşyeri Say.	%	İşyeri Say.	%	İşyeri Say.	%	
Tufanpaşa	7	5	2	11	5	7	3	7	3	43	-	-	-	-	2	15	22
Pınarbaşı	15	10	-	-	8	11	2	5	-	-	1	25	2	22	2	15	30
Yeni M.	131	86	16	89	61	82	39	89	4	57	3	75	7	78	9	69	270
Toplam	153		18		74		44		7		4		9		13		322

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

Sonuç olarak Andırın'da tüm ticarethanelerin % 84'ü (270 iş yeri) Yeni mahallede, % 9'u (30 iş yeri) Pınarbaşı mahallesinde ve % 7'si (22 iş yeri) Tufanpaşa mahallesinde bulunmaktadır (Çizelge 3.23; Bina Sayım Cetvelleri, 2000). İlçede ticarethaneler büyük oranda Yeni mahallede yoğunlaşmış durumdadır. Merkezi iş sahasının ve idare merkezinin bu mahallede toplanmış olması bunda etkili olmuştur. Ayrıca İlçenin sürekli ilişki içerisinde bulunduğu Osmaniye'nin Kadırlı ilçesi ve Göksun ilçesi çıkışlarını oluşturan Hükümet Caddesi ile Göksun Caddesi ticarethanelerin gelişme gösterdikleri alanlardır.

3.2.2.3.(b). Tarım Alanları

Andırın ilçe merkezi sınırları içerisinde kalan alanı 2257.3 hektardır. Bu alanın % 9'luk kısmını imar sınırı içerisindeki şehirselle kullanım alanları, % 63'lük kısmını orman alanları ve % 28'lik kısmını tarım alanları oluşturur (Çizelge 3.24).

Çizelge 3.24. Andırın'da Arazi Miktarı ve Kullanım Durumu (2007).

	Tarım Alanı (da)			Orman Alanı (da)	Şehirselle Kullanım (da)	Toplam Alan (da)
	Sulu Tarım	Kuru Tarım	Toplam			
Dekar	1560	4799	6359	14097	2108	22573
%	25	75	28	63	9	100

Kaynak: Belediye İmar Planı, Andırın Orman İşletme Şefliği Orman Haritası (2007).

Andırın belediye sınırları içerisinde kalan tarım arazileri üzerinde yaptığımız gözlemler neticesinde ve haritalar üzerinde yapılan alan ölçümleri sonucuna göre tarım alanlarının % 85'i tarla, geri kalan % 15'i meyve ve sebze bahçesi ile kavaklık olarak değerlendirilmektedir.

Andırın belediye sınırları içerisinde bulunan tarım alanları, yeryüzü şekillerinin bir sonucu olarak parçalı durumdadır. Tarım alanlarının % 66'sı ilçe merkezinin kuzeydoğu-kuzey ve kuzeybatı istikametinde bulunmaktadır. Bu tarım alanları imar sınırının hemen kuzeyindeki üstü ormanla örtülü Gözetaşı ve Tütünlük tepelerinin arkasından itibaren başlar ve genelde ormanlık tepeler arasında parçalar halindedir. Kuzeydeki bu tarlalar, üç parça halinde olup etrafına göre çukur ve eğim şartlarının uygun olduğu arazilerdir (Şekil 3.5). Önemli sayılabilecek bir diğer tarım alanı, İlçenin doğusundaki Tufanpaşa mahallesi ile Sarımsak dağının etekleri arasındaki az eğimli tarlalardır. Son tarımsal alan ise İlçe merkezinin hemen güneyindeki İnişdibi deresi ile Ulusu deresinin birleşme noktası ile ilçe yerleşmesi arasındaki az eğimli sahadır. İnişdibi deresinin vadisi niteliğindeki bu alan Andırın belediye sınırları içerisinde sulama imkânına sahip tek tarım alanı sayılabilir (Şekil 3.5).

Andırın ilçe merkezinde bulunan tarım alanlarının yaklaşık % 75'i kuru tarım alanı olup bu tarlalarda sadece tahıl tarımı yapılmaktadır. Sulama imkânına sahip olan ve ilçe merkezinin güneyinde bulunan tarım alanları ise sebze ve meyve bahçeleri ile kavak bahçeleri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Andırın'da yerleşme alanı içerisinde bahçeli konutların aralarında küçük sebze ve meyve bahçeleri bulunur.

3.2.2.3.(c). Sanayi Alanları

Andırın'da sanayi fonksiyonu gelişmemiş bir fonksiyon olarak ortaya çıkmaktadır. Bu alanın büyük çoğunluğunu küçük sanatlara ait iş yerleri oluşturur. Bunun haricinde küçük sanayi sitesinde bulunan işyerleri ile hızar ve değirmen türü işyerleri geride kalan sanayi alanlarını oluşturur.

Küçük sanatlara ait işyerleri ilçenin merkezi iş sahası içerisinde dağılmış durumda iken, küçük sanayi sitesinde bulunan işyerleri Belediye terminalinin bulunduğu alanın hemen yanında belediye tarafından yapılmış dükkânların bulunduğu alandadır. Hızar türü iş yerleri genelde Göksun Caddesi üzerinde sıralanmışlardır. İlçede bulunan değirmenler mahallelere dağılmış durumdadır (Şekil 3.4).

Sanayi alanlarının Andırın'da bu kadar dar olmasında, genelde küçük ölçekli yerleşmelerde ilk olarak ortaya çıkan tarımsal hammaddeye dayalı olarak gelişen sanayi

için sahada yeterli hammadde bulunmayışı, ulaşımdan kaynaklanan sorunlar ve yakınlarında bulunan büyük yerleşmelerin varlığı burada sanayinin gelişmesinin önünde bulunan engeller olarak sayılabilir.

Andırın'da bulunan Küçük Sanayi Sitesi Yenimahalle'de bulunan belediye terminalinin hemen yanı başındadır. Burada 4 oto elektrikçisi, 5 oto tamircisi, 1 oto yağlama ve yıkamacısı, 1 kaportacı, 1 traktör tamircisi, 2 lastik tamircisi ve 1 tornacı bulunmaktadır. Bu iş yerlerinin sayısı 15 olup, bu işyerlerinde toplam 27 kişi çalışmaktadır (Çizelge 3.22; Şekil 3.4). Andırın'da sanayi alanından sayılacak diğer işyerleri 3 değirmen ve 15 hızar bulunur (Foto 3.12).

Foto 3.12. Gökşun Caddesi üzerinde sıralanmış olan hızar atölyelerinden bir görünüm (2007).

3.2.2.4. Sosyal ve Kültürel Fonksiyon Alanları

Andırın'da sosyal fonksiyon alanlarından sağlık alanları 9,5 dekarlık bir alan kaplamaktadır. Andırın ilçe merkezinde sağlık hizmetleri 25 yataklı Devlet hastanesi ile Merkez sağlık ocağı tarafından yürütülmektedir. Ayrıca ilçede ticari amaçla özel hizmet veren 3 doktor muayenehanesi ile 2 dış hekimi muayenehanesi yanında 2 adet veteriner kliniği ve 5 eczane bulunmaktadır.

Devlet hastanesi, Tufanpaşa mahallesinde, ilçenin güneyinde Boztopraklı köyü yolu üzerinde 6,5 dekarlık alan üzerinde kurulmuştur (Şekil 3.4). 25 yatak kapasite ile çalışan Devlet hastanesi, 1985 yılında hizmete girmiştir. Hemen yanı başında hastane personeli için 10 dairelik lojmanı bulunmaktadır. Hastanede 2 uzman doktor, 9 pratisyen doktor, 1 dış hekimi, 7 sağlık memuru, 6 röntgen teknisyeni, 8 laboratuvar teknisyeni, 5 anestezi teknisyeni, 17 hemşire, 15 ebe, 2 tıbbi sekreter, 1 hastane müdürü, 1 hastane müdür yardımcısı, 2 memur, 2 şoför ve 6 hizmetliden oluşan 84 kişilik sağlık personeli bulunmaktadır. Hastane, ilçe merkezi ve yakın köylerden gelen hastalara hizmet vermektedir.

1965 yılında hizmete giren Merkez Sağlık Ocağı ise Yenimahalle'de, Göksun Caddesi üzerinde bulunmaktadır. 2 dekarlık alan üzerinde kurulan Sağlık Ocağında 3 pratisyen doktor, 3 sağlık memuru, 1 röntgen teknisyeni, 1 laboratuvar teknisyeni, 6 hemşire, 12 ebe, 2 memur, 4 hizmetli ve 3 sıtma işçisinden oluşan 35 sağlık personeli görev yapmaktadır.

İlçede özel sağlık hizmeti veren diğer kuruluşlar arasında 5 eczane, 2 diş polikliniği, 3 muayenehane ve 2 veteriner kliniği bulunmaktadır. Bu türdeki sağlık hizmeti veren alanlar, genelde ilçenin her tarafından kolay ulaşılabilecek ana caddelerin bulunduğu merkezi kısımlarda yer almaktadır.

Andırın'da eğitim kurumlarından Atatürk İlköğretim Okulu, 1961 yılında Yenimahalle'de Kadirli Caddesi üzerinde yaklaşık 3 dekarlık bir alanda hizmete girmiştir. Atatürk İlköğretim Okulu şu an hizmet verdiği binaya 1961 yılında taşınmıştır. Okul binası eski Amerikan baraka tipi olup tek katlıdır. Bu yıla kadar Kaymakamlık lojmanın olduğu yerde hizmet vermiştir. İlk kuruluşu kesin bilinmemekle beraber Cumhuriyetin kuruluşunun ilk yıllarına dayanır (Şekil 3.4).

Anadolu Lisesi 1967 yılında eğitim-öğretime açılmıştır. Yenimahalle'de Hükümet binasının yakınında, cadde üzerinde yapılmıştır. Okulun buradaki alanı 1,9 dekadır. Andırın Anadolu Lisesi 1996 yılında Andırın Orta Okulu binasında eğitim öğretime başladı. Daha sonra Ortaokul Binası Anadolu Lisesine devredildi. 2006 yılında okul bahçesinin kuzey cephesine, 2 derslik ve bir kantin yapılmıştır (Şekil 3.4).

Cumhuriyet İlköğretim Okulu 1965 yılında Devrim İlkokulu olarak eğitime başladı. 1980 yılında Cumhuriyet İlkokulu oldu. 2000 Yılında 4 katlı yeni binasına kavuştu. Cumhuriyet İ.Ö.O. Yenimahalle'de 2,7 dekar alan üzerinde kuruludur (Şekil 3.4; Foto 3.13).

Foto 3.13. 1965 yılında Yenimahalle'de eğitime başlayan ancak bu binasına 2000 yılında taşınan Cumhuriyet İlköğretim Okulundan bir görünüm (2007).

Andırın İmam Hatip Lisesi 1993 yılında Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesine E-Blok olarak açılmış ve 1995 yılında Andırın İmam Hatip Lisesi olarak isim değişikliğine gitmiştir. Daha sonra Tufanpaşa mahallesinde bulunan 1,5 dekar üzerindeki binasına taşınmıştır.

Andırın Çok Programlı Lisesi 1953 yılında şimdiki Andırın Ortaokulunun bulunduğu binada ortaokul olarak açılmıştır. 1973 yılında ise ortaokulun öğrenim gördüğü binada ve ortaokulla müşterek olarak lise açılmıştır. 1979 Mayıs ayında ilçenin yaklaşık olarak 1 km. dışındaki yeni binasına taşınmıştır. Tufanpaşa mahallesindeki yeni bina 10 dekar alan üzerinde kuruludur.

Andırın'da eğitim ve kültür fonksiyon alanları olarak ele alınabilecek olan okullar, özel dershaneler, özel öğrenci yurtları, mesleki kurslar, halk kütüphanesi, halk eğitim merkezi ve öğretmen evi gibi yapılar ilçenin farklı alanlarına dağılmış durumdadır. Toplam 5 ilköğretim okulu, 3 lise ve dengi okul, bir meslek yüksek okulu bulunan ilçede, okullar mahallelere dağılmış olmakla birlikte 1997 yılında 75. Yıl İ.Ö.O. okulu, Andırın Çok Programlı Lisesi, Tufanpaşa İ.Ö.O. Kadirli yolu çıkışına doğru sıralanmış durumdadır.

Andırın'da eğitim kurumlarında eğitime devam eden öğrencilerin önemli bir kısmı Andırın kırsalından buraya gelen öğrencilerden oluşmaktadır. İlçede kiralık ev problemi olmamakla birlikte özel yurtların sağladığı konaklama imkânları da mevcuttur. İlçede Andırın Çok Programlı Lisesi pansiyonunda 40, 75. Yıl Y.İ.B.O. pansiyonunda ise 386 öğrenci kalabilecek kapasiteli pansiyon bulunmaktadır. Ayrıca ilçede 2 adet özel öğrenci yurdu da bulunmaktadır. Öğrenci yurtlarının dışında birçok öğrenci de ya akrabalarının yanında kalarak ya da ev kiralarak konaklama imkânı bulmaktadırlar.

Çizelge 3.25. Andırın'da Eğitim Kurumlarının Yapılış Tarihi ve Mahallelere Göre Dağılımı (2005).

Eğitim Kurumunun Adı	Yapılış Tarihi	Bulunduğu Mahalle
Cumhuriyet İ.Ö.O.	2000	Pınarbaşı
Andırın Çok Prog. Lisesi	1978	Tufanpaşa
Atatürk İ.Ö.O.	1961	Yeni
Andırın 75. Yıl Y.İ.B.O.	1997	Tufanpaşa
M. Akif Ersoy İ.Ö.O.	1986	Yeni
Tufanpaşa İ.Ö.O.	1976	Tufanpaşa
Andırın İmam Hatip Lisesi	1993	Tufanpaşa
Anadolu Lisesi	1996	Yeni

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü.

Andırın'da eğitim fonksiyonunun gelişmesinde önemli bir rolü olan eğitim kurumlarından birisi de Sütçü İmam Üniversitesi'ne bağlı 2 yıllık ön lisans eğitimi veren Andırın Meslek Yüksek Okulu'dur. M.Y.O., Pınarbaşı mahallesinde ilçenin idari merkezine çok yakın, Ziraat bankasının hemen arkasında bulunan binasında eğitim yapmaktadır. Okulda Fidan Yetiştirme, Mobilya ve Dekorasyon ve Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama olmak üzere 3 program üzerine eğitim ve öğretim faaliyeti yürütülmektedir. Programların öğrenci kapasiteleri 30'ar kişiliktir. Okulda 13 teknik ve öğretim elemanı ve 5 idari personel bulunmaktadır (Şekil 3.4; Foto 3.14).

İlçede eğitim kurumları arasında sayabileceğimiz çeşitli türde mesleki kuruluşlar da bulunur. Bunlar arasında 1 sürücü kursu ile merkezi Kahramanmaraş'ta bulunan Özel bir dershaneye bağlı bir şube olarak açılmış etüt merkezi bulunmaktadır.

Foto 3.14. Yenimahalle’de bulunan ve Andırın’ın önemli eğitim kurumlarından biri olan Andırın Meslek Yüksek Okulu’ndan bir görünüm (2007).

Bu iki özel eğitim kurumu da Yenimahalle’de eğitimini sürdürmektedir.

Ayrıca ilçede Kültür Bakanlığına bağlı 1 Halk Kütüphanesi bulunmaktadır. Kütüphane Pınarbaşı mahallesinde hükümet binasından Çiçekli köyüne doğru giderken cadde üzerindedir. 10.000 civarında kitaba sahip kütüphanenin 50 kişilik okuma salonu mevcuttur. Özel İdarenin binasını kullanmaktadır.

Kültürel fonksiyonlar, geniş kapsamlı hizmetleriyle yerleşmelerin dini ve kültürel hayatları üzerinde sürekli etkilidirler. Kültürel değerlerdeki birikim aynı zamanda yerleşmelerin kimliklerini de ortaya koyarlar.

Andırın’da en eski cami 1969 yılında yapılan Merkez camiidir. Pınarbaşı mahalle sınırları içerisinde yer alan cami Hükümet binası, Belediye binası gibi idare binalarının bulunduğu merkezi alanda yer alır. Tufanpaşa mahallesinde yer alan Tufanpaşa Camii, 1984 yılında, Yeni mahallede yer alan Mağarabaşı Camii 1986 yılında, yine Yeni

Çizelge 3.26. Andırın’da Bulunan Camilerin Yapılış Tarihi ve Mahallelere Göre Dağılımı (2005).

Cami Adı	Yapım Yılı	Bulunduğu Mahalle
Merkez Camii	1969	Pınarbaşı
Tufanpaşa Camii	1984	Tufanpaşa
Mağarabaşı Camii	1986	Yeni
Yeni Mahalle Camii	1986	Yeni
Süleymaniye Camii	1992	Pınarbaşı
Merkez Yayla Camii	2001	Yeni

Kaynak: Andırın Müftülüğü (2007).

Foto 3.15. İlçe’de bulunan tek halı saha Andırın Çok Programlı Lise’sinin bahçesinde yer alır ve İlçe’deki spor etkinlikleri açısından önemli bir alandır (2007).

mahallede bulunan Yenimahalle Camii 1986 yılında, Pınarbaşı mahallesinde yer alan Süleymaniye Camii 1992 yılında ve Yenimahalle’de bulunan Merkez Yayla Camii 2001 yılında yapılarak ibadete açılmıştır. İlçede kültürel fonksiyonlar alanında değerlendirilebilecek camiler toplam yaklaşık 4850 m² alan kaplamaktadır (Şekil 3.4).

Ayrıca ilçede dini eğitim veren kurumlar da bulunmaktadır. Pınarbaşı mahallesinde bulunan ve 1969 yılından itibaren eğitim yapan Merkez Kuran kursu 60 öğrenci kapasitelidir. Burada kalan öğrencilerin çoğunluğunu Andırın köylerinden gelerek yatılı kalan öğrenciler oluşturur.

Spor tesisleri, yerleşmelerin sosyo-kültürel fonksiyonlarındandır. Andırın’da spor alanı olarak ilçenin güneyinde Boztopraklı köyü yolu üzerinde Devlet hastanesinin karşısında oyun alanı olarak ayrılmış futbol sahası ile Andırın Çok Programlı Lisesinin bahçesinde bir adet futbol oynama amaçlı halı saha alanı mevcuttur (Şekil 3.4; Foto 3.15).

3.2.2.5. Diğer Fonksiyon Alanları

Andırın’da park, bahçe ve ağaçlandırma alanları gibi yeşil sahalarda genellikle yerleşme alanının doğusunda Yeni mahalle içerisinde ve genel olarak da yerleşme alanının çevresinde ağaçlandırma alanları mevcuttur. Ayrıca yine Yeni mahalle içerisinde doğal özelliği koruma altına alınmış alanlar bulunmaktadır.

Andırın’da parklar, bahçeler ve ağaçlandırma alanları oldukça fazla yer tutan alanlardır. Andırın doğal çehresi korunabilmiş alanlara sahiptir. İlçe merkezinde, mahalle araları oldukça yoğun diyebileceğimiz farklı ağaç türlerinden oluşan bir bitki örtüsü zenginliğine sahiptir. Bu tip alanlar, bağ-bahçe ve yerleşme amaçlı kullanıma uygun olmayan alanlardır. Bunların dışında doğal özelliği koruma altına alınmış alanlar da mevcuttur.

Hükümet Caddesi üzerinde, Hükümet Konağı ile Anadolu Lisesi arasında bulunan “Kışla Parkı” ilçenin en güzide yerlerinden birisidir. Çay bahçesi olarak insanlara hizmet vermektedir. Park büyük çınar ağaçlarının gölgesinde çay içmek isteyen insanlarla dolup taşmaktadır. Yaz mevsiminde ilçeye dinlenmek amacıyla gelen yaylacıların oturmak ve çay içmek için ideal bir yer olan parkta bir çeşme ve kafeterya hizmetleri için yapılmış küçük bir bina da bulunmaktadır (Şekil 3.4; Foto 3.16).

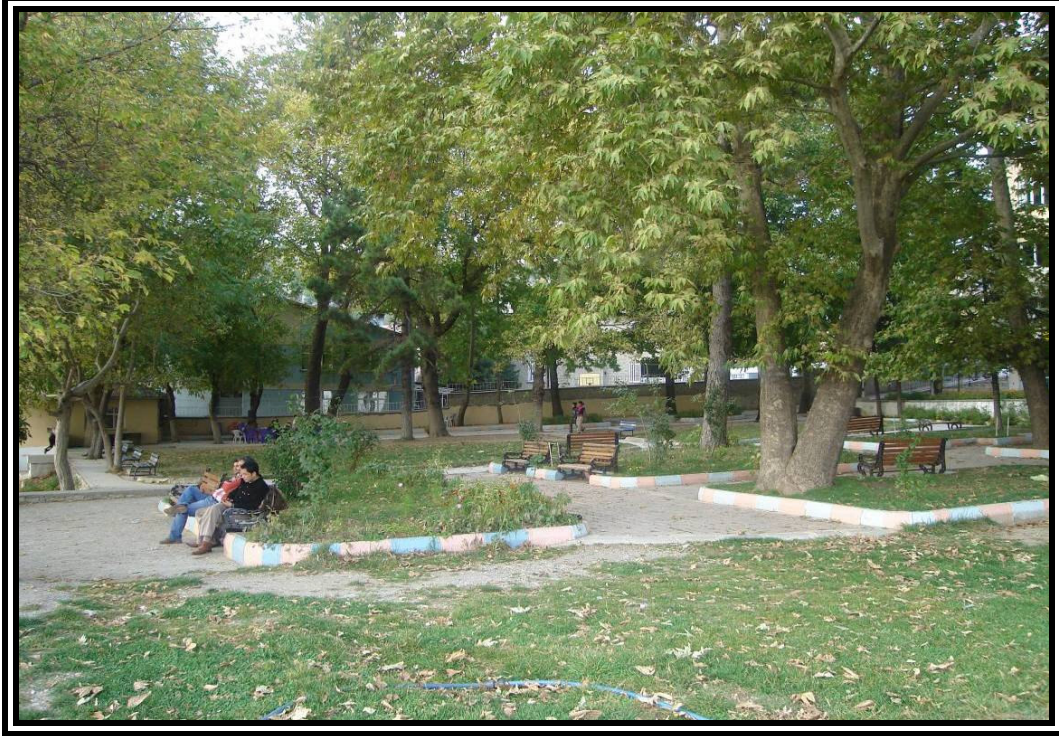

Foto 3.16. Andırın'da özellikle yaz mevsiminde insanların önemli uğrak yerlerinden biri olan Kışla Park'tan bir görünüm. Parkta aynı zamanda bir de hizmet binası bulunmaktadır (2007).

İlçede doğal karakteri korunacak alanlar ile ağaçlandırılmış ya da ağaçlandırılmakta olan alanlar vardır. Özellikle ilçenin kuzeydoğu köşesinde bulunan alan ile orman işletme şefliğine ait alan üzerinde ağaçlandırma alanı bulunmaktadır (Şekil 3.4).

İlçede farklı kullanım alanlarından birisi de *mezarlıklardır*. Andırın ilçe merkezi sınırları içersinde sadece bir yerde mezarlık bulunmaktadır. Belediye terminalinden ilçe merkezine doğru ilerlerken hükümet caddesi ile hastane caddesi arasında Asri mezarlık bulunmaktadır. Yeni mahallede yer alan mezarlık 9 dekadır (Şekil 3.4).

İlçede arazi kullanım alanları arasında dikkat çeken diğer bir fonksiyon da *ulaşım ile ilgili* alanlardır. Yerleşmelerin en önemli özelliklerinden birisi, çevresiyle olan bağlantılar ve bu bağlantıların kullanım yoğunluğudur. Ulaşım fonksiyonundaki gelişmeler aynı zamanda diğer şehirseller fonksiyonların da gelişmesini sağlamaktadır. Buna göre şehirleşmede ulaşım faktörü göz ardı edilemez. Bilindiği gibi şehirleri kır yerleşmelerinden ayıran özellikler idari, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantıdaki gelişmeler ve bu gelişmelerin mekâna yansımalarıdır.

Andırın coğrafi konumu itibari ile her ne kadar büyük yerleşim yerlerine uzak biraksa da tarihi Akyol her zaman burasını özel bir konuma sokmuştur. Çukurova'dan Kayseri istikametine olan geçişlerde önemli geçitlerden birisi de burası olmuştur.

Yenimahalle'nin güneyinde bulunan ilçe terminali 2,4 dekar alan üzerine kurulmuştur. Terminal, Andırın'ın çevresi ile bağlantısını sağlamaktadır (Şekil 3.4; Foto 3.17).

Andırın ana ulaşım şebekesinden biraz uzakta kalmaktadır. Ancak Adana, Kahramanmaraş ve İskenderun'daki çeşitli ulaşım imkânlarından yararlanabilme imkânı mevcuttur. Karayolu olarak ilçe merkezi asfalt yolla yurdun dört bir yanına ulaşabilmektedir. Demiryolu için en yakın istasyon 95 km uzaklıktaki Türkoğlu ve 101 km uzaklıktaki Osmaniye'dedir. Kahramanmaraş hava alanı ile hava ulaşımı, İskenderun limanı ile de deniz yolu ulaşımı imkânı vardır.

Foto 3.17. Yenimahalle'de bulunan ve Kahramanmaraş, Kadirli ve Göksun'a düzenli seferlerin yapıldığı Belediye Terminalinden bir görünüm (2007).

Andırın, karayoluyla Kadirli'ye 55 km., Kahramanmaraş'a 81 km., Adana'ya 145 km. ve Göksun'a 65 km. uzaklıktadır. Andırın'ın direkt bağlantılı olduğu düzenli seferlerin yapıldığı merkezler Kahramanmaraş, Kadirli ve Göksun'dur. Bu merkezlerle düzenli aralıklarla seferler düzenlenmektedir. Ayrıca haftanın her günü sabah erken saatlerde köylerden gelen minibüsler öğleden sonra köylere dönmektedir. Köy minibüsleri durak olarak ilçe terminalini kullanmaktadırlar. Ayrıca ilçede Yenimahalle'de bir adet de otopark bulunmaktadır.

4. ANDIRIN'IN FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ**4.1. Andırın'ın Resmi ve İdari Fonksiyonları**

Andırın ilçe merkezinde, idari fonksiyonundan dolayı birçok resmi kuruluşun bulunduğunu görmekteyiz. İdari fonksiyonuna bağlı olarak burada toplanmış olan idari kuruluşların varlığı, Andırın'a bağlı yerleşmelerin bu kuruluşlarla ilgili işlerin yürütülmesinde merkez olmuştur. Andırın şehirsal fonksiyonları tamamen yerleşmiş bir yerleşme olmamakla beraber, Andırın'da resmi kurum ve kuruluşların çalışma hayatı, sağlık hizmetleri, tarımsal örgütlenme, ulaşım, haberleşme, bankacılık, askeri hizmet gibi birçok kamu hizmetinde Andırın'ın idari fonksiyonunun etkisi gözlenmektedir.

Andırın tarihi tam olarak aydınlığa kavuşturulmuş değildir. Bu konuda yeterli çalışmalar yapılmamıştır.

Yedioluk, Çardak yaylası ve Savrüngözü gibi yörelerde rastlanan mağara evler, Andırın ilçesinde M.Ö. 5000'lere uzanan insan yerleşim yerlerinin bulunduğunu kanıtlamaktadır (Yurtsever, 1999;1).

Andırın çevresinde sayıları 17'yi bulan tarihi kaleler, Sumaklı köyünde bulunan manastır, Efirağızlı köyünde büyük bir köşk ya da saray kalıntısı gibi tarihi eserlerin Roma dönemine ait kalıntılar olduğu büyük olasılıktır.

Andırın ve çevresinin iskânı hakkında elimizde kesin bilgiler mevcut değildir. Andırın ve çevresi sırası ile Etiler-Frigyalılar, Romalılar ve Bizanslıların egemenliğinde kalmıştır. İlçe sınırları içerisinde bulunan kaleler de bu döneme aittir. Daha sonraki dönemlerde Dulkadiroğulları beyliği yönetimine giren Andırın 1515'de Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı imparatorluğuna bağlanmıştır. Maraş 1866 yılında Padişah Abdülaziz devrinde Halep Vilayetine bağlanınca, Andırın'da Halep'e bağlı kalmıştır (Kahramanmaraş Turizm Envanteri, 2002).

Andırın, 1515'ten 1865'e kadar Maraş beylerbeyliğine bağlı 5 sancaktan biri olan Kars-ı Zülkadriyye sancağının sınırları içerisinde yer almıştır (Vayisoğlu, 2000;31).

1562-1563 tarihli kanuni dönemine ait Kars-ı Maraş sancağı Tapu Tahrir defterlerine göre Andırın bir nahiye ve kendisine bağlı 5 köyden meydana gelmekteydi (Vayisoğlu, 2000;31).

Osmanlı idari yapısında meydana gelen değişme sonucu 1867 yılında Adana eyaletinin Maraş sancağı ile birlikte Halep eyaletine bağlanması ile Andırın Halep'e bağlanmıştır (Güler, 1999;53-54).

Kars-ı Zülkadriyye kasabası 1865'ten 1879'a kadar Halep eyaletine bağlı kalmıştır. Bu dönemde Andırın vadileri boyunca geçit yollarının kavşağında bulunan Haştırın, Andırın nahiyesinin yönetim merkezidir (Andırın Kültür Dergisi, 1994;13).

1855'te Andırın'dan Kesim Köyü'ne taşınan kaza merkezi, 1863'te Yeniden Andırın'a getirildi. Şemseddin Sami Andırın'ı şöyle tanıtmaktadır: "Halep Vilayeti Maraş Sancağı'na bağlı kaza merkezi bir köydür. Her türlü tarım ürünü yetiştirildiği gibi kilim, alaca, aba ve bez dokumacılığı da yaygındır. Kazada Göksun adıyla ünlü bir ova vardır. Burada yaşayan Çerkezler, gümüş işlemeciliğiyle uğraşırlar. Kaza, Göksun Nahiyesi ile birlikte 81 köyden oluşur". 1908'de kaza merkezi Göksun'a, Göksun'daki nahiye örgütü de Andırın'a taşındı. Andırın'ın ilçe durumuna getirilmesi ise 1925'te gerçekleşti (Türk Ansiklopedisi, 1966;5674).

1890 başlarında Andırın bir nahiye ve 82 köyden ibaretti (Türk Ansiklopedisi, 1966;5664).

1898 Halep Vilayet Salnamesi'nde Maraş Sancağı'na bağlı Andırın kır nüfusu ile birlikte 17000'den fazla nüfusa sahip Andırın ve çevresinde yoğun bir nüfusun yaşadığı anlaşılmaktadır (Türk Ansiklopedisi, 1966;5664).

Cumhuriyet dönemi itibari ile günümüzde Maraş iline bağlı bir ilçe merkezidir. Andırın ilçesinin merkez bucağı olan Andırın, 1855 yılında kazandığı ilçe statüsünü, ilçe teşkilatı, 1855-1863 yılları arası dönemde Kesim köyüne ve 1908-1925 yılları arası dönemde ise Göksun'a taşınmasından dolayı kesintiye uğramış olması hariç tutulacak olursa günümüze kadar devam etmiştir. Belediye teşkilatına ise 1925 yılında kavuşmuştur.

Çizelge 4.1. Yıllara Göre Andırın'ın Sahip Olduğu Köy Sayıları (1935–2000).

Yıllar	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000
Köy. Say.	48	48	48	48	47	47	46	48	48	49	49	50	52

Kaynak: DİE, 2002.

Çizelge 4.2. İdari Bakımdan Andırın İlçesine Bağlı Olan Köylerin Eski ve Yeni Adları, Nüfus Miktarları ile Merkeze Bağlı Uzaklıkları (1990).

S. NO	Yerleşmenin Adı	Eski Adı	Nüfus	Uzakt. (Km.)	S. NO	Yerleşmenin Adı	Eski Adı	Nüfus	Uzakt. (Km.)
	Merkez Bucağı		7506						
1	Akçakoyunlu	-	829	25	27	Gökgedik	Pertler	583	20
2	Akgümüş	Bunduk	763	33	28	Haciveliuşağı	-	599	15
3	Alameşe	Babikli	615	35	29	Kabağağaç	-	648	45
4	Alanlı	Orçan	679	22	30	Kabaklar	Kabakesme	251	17
5	Alınoluk	-	345	3.5	31	Karapınar	-	380	10
6	Anacık	-	829	27	32	Kargaçayırı	-	656	20
7	Arıklar	-	703	15	33	Kıyıkçı	-	377	40
8	Ayşepınarı	-	496	37	34	Kızık	-	1224	30
9	Başdoğan	-	688	15	35	Altınyayla	Sisne	1252	24
10	Bektaşlı	-	296	35	36	Köklü	Balk	457	17
11	Beşbucak	-	1135	25	37	Köleli	-	350	40
12	Boğazören	-	767	22	38	Kumarlı	-	812	28
13	Bostanlı	-	308	25	39	Kuzgun	Mollamehmetli	598	40
14	Boynuyğunlu	Teciker	289	33	40	Sumaklı	-	693	30
15	Boztopraklı	-	879	7	41	Torlar	Tatarlı	1153	15
16	Bulgurkaya	Takvalar	738	25	42	Torun	Kastal	608	10
17	Camuzluk	-	478	25	43	Yeniköy	Azgit	356	7
18	Çiçekli	-	1387	3	44	Yeşilova	Tokmaklı	2802	25
19	Çuhadarlı	-	447	23	45	Çokak	-	571	19
20	Darıovası	-	1044	15	46	Akifiye	-	519	14
21	Efirağızlı	-	919	17	47	Altınboğa	-	228	8
22	Emirler	-	523	15	48	Canbaz	-	1138	13
23	Erenler	Dırdıbtılı	378	35	49	Çiğsar	-	347	23
24	Geben	-	2708	28	50	Rifatiye	-	873	15
25	Gökahmetli	-	498	28	51	Yeşiltepe	Kümbetir	319	13
26	Gökçeli	-	496	4		-	-	-	-

Kaynak: DİE, 2002; Andırın Kaymakamlığı Brifing Raporu (2006).

1935'te 1 Nahiye ve 48 köy Andırın'a bağlı iken, uzun yıllar köy sayılarında fazla bir değişme olmamakla birlikte son yıllarda Andırın kırsalında yayla turizmine bağlı olarak irili ufaklı çok sayıda yerleşme ortaya çıkmıştır. 1975-1980 döneminde Altınboğa, 1985-1990 döneminde Başdoğan ve 1990-2000 döneminde Altınyayla, Orhaniye ve Osmancık adıyla yeni köy yerleşmelerinin kurulması karara bağlanmıştır. Böylece 2000 yılı itibarı ile Andırın'ın hizmet verdiği köy sayısı 52 olmuştur (Çizelge 4.1; Çizelge 4.3). Andırın, ilçe merkezi ve kırsal kesimde olmak üzere toplam 41051 nüfusun idare merkezi olma vasfını üzerinde taşır.

İlçe merkezi imar sınırları içinde kalan 192.5 ha alan üzerinde 3 mahalleden meydana gelmektedir. İlçede, idari fonksiyonun bir sonucu olarak ortaya çıkan Hükümet Konağı, Belediye Başkanlığı, Özel İdare Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü, PTT, Türk Telekom, Orman İşletme Şefliği başta olmak üzere resmi kurum ve kuruluşlarda, ilçenin idari fonksiyonunun belirlenmesinde ve ilçenin yakın çevresinde yer alan, idari bakımdan ilçe merkezi ile doğrudan ilişkili 1 bucak ile 52 köyün resmi işlemleri yürütülmektedir (Çizelge 4.2; Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. İdari Bakımdan Andırın İlçesine Bağlı Olan Köylerin Eski ve Yeni Adları, Nüfus Miktarları ile Merkeze Bağlı Uzaklıkları (2000).

S. NO	Yerleşmenin Adı	Eski Adı	Nüfus	Uzaml. (Km.)	S. NO	Yerleşmenin Adı	Eski Adı	Nüfus	Uzaml. (Km.)
	Merkez Bucağı	-	8311				-		
1	Akçakoyunlu	-	695	25	27	Hacıveliüşağı	-	515	15
2	Akgümüş	Bunduk	565	33	28	Kabaağaç	-	520	45
3	Alameşe	Babikli	532	35	29	Kabaklar	Kabakesme	216	17
4	Alanlı	Orçan	535	22	30	Karapınar	-	331	10
5	Alınoluk	-	313	3.5	31	Kargaçayırı	-	529	20
6	Altınyayla	Sisne	909	24	32	Kıyıkçı	-	325	40
7	Anacık	-	646	27	33	Kızık	-	1039	30
8	Arıklar	-	532	15	34	Köklü	Balk	491	17
9	Ayşepınarı	-	365	37	35	Köleli	-	227	40
10	Başdoğan	-	654	15	36	Kumarlı	-	747	28
11	Bektaşlı	-	336	35	37	Kuzgun	Mollamehmetli	594	40
12	Beşbucak	-	1059	25	38	Sumaklı	-	822	30
13	Boğazören	-	543	22	39	Torlar	Tatarlı	866	15
14	Bostanlı	-	276	25	40	Torun	Kastal	425	10
15	Boynuyğunlu	Teciker	304	33	41	Yeniköy	Azgit	226	7
16	Boztopraklı	-	840	7	42	Yeşilova	Tokmaklı	2828	25
17	Bulgurkaya	Takvalar	682	25	43	Yeşilyurt	-	371	3.5
18	Camuzluk	-	492	25	44	Çokak	-	536	19
19	Çiçekli	-	480	3	45	Akifiye	-	478	14
20	Çuhadarlı	-	377	22	46	Altınboğa	-	178	8
21	Darıvası	-	945	15	47	Canbaz	-	675	13
22	Efirağızlı	-	739	17	48	Çiğşar	-	299	23
23	Emirler	-	415	15	49	Orhaniye	-	424	13
24	Erenler	Dırdıbtılı	315	35	50	Osmancık	-	297	15
25	Geben	-	3155	28	51	Rifatiye	-	445	15
26	Gökahmetli	-	359	28	52	Yeşiltepe	Kümbetir	254	13
27	Gökçeli	-	433	4	-	-	-	-	-
28	Gökgedik	Pertler	586	20	-	-	-	-	-

Kaynak: DİE, 2002; Andırın Kaymakamlığı Brifing Raporu (2006).

İlçede idari fonksiyon alanları idare merkezi olan hükümet konağı ve belediye başkanlığı binası etrafında yoğunlaşmış olmakla birlikte diğer alanlara da dağılmış resmi ve idari kurumlara rastlanır. Bunlar, insanların her taraftan rahatlıkla ulaşabilecekleri ana güzergâhlar ile resmi kurumun oturma alanına bağlı olarak reliefin uygun olduğu yerlerde bulunmaktadır.

4.2. Andırın'ın Ekonomik Fonksiyonu

4.2.1. Ticaret Fonksiyonu

Andırın ilçe merkezi sahip olduğu lokasyon koşulları, fiziki ve beşeri özellikleri itibari ile ticari fonksiyonu yeterince gelişmemiş bir yerleşim birimidir. Sahip olduğu ticari aktivite İlçe merkezi ve kendi kırsalına yöneliktir.

Andırın tarihinde ticari faaliyetler hakkında somut bilgilere ulaşmak pek mümkün olmamakla birlikte Andırın'ın kuruluşunda etkili olan beşeri faktörlerden birisi, belki de en önemlisi ticarettir denilebilir.

Hitit kralı Asativandas'ın Mısır'a kadar gönderdiği haberciler, kervanlarla Anadolu'ya kalay ve kumaş taşıyan Asurlu tüccarlar, hatta Ortaçağda kutsal topraklara giden Haçlılar tarihi Akyol'u kullanmışlardır. Ayrıca bu yolu Sayda'dan gelen Fenikeli tüccarlar da kullanmışlar, Anadolu'dan aldıkları bakır ve gümüşü ülkelerine bu yoldan taşımışlardır. Toroslardan kestikleri sedir tomruklarını da Ceyhan nehri üzerinde yüzdürerek bugün Yumurtalık'ın bulunduğu kıyılara kadar taşıyıp, Fenike'ye sevk etmişlerdir (Arman, 1994;110).

Bu yol; yakın zamana kadar Yörüklerin göç yolu da olmuştur (Vayısoğlu, 2000;105). Andırın tarihi dönemler içerisinde bir geçiş yeri olması ve sahip olduğu coğrafi özelliklerinden dolayı sürekli yaylacılık faaliyetlerine ev sahipliği yapmıştır. Andırın'da işyerlerinin sayısı geçmişten günümüze sürekli bir artış göstermiştir.

Günümüzde perakende ticaret işletmelerinin % 59'unu (96 iş yeri) **günlük ihtiyaçlara** cevap veren iş yerleri oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan işletmelerin çoğunluğunu bakkallar 46 (iş yeri), fırınlar (11 iş yeri), lokantalar (11 iş yeri), manavlar (8 iş yeri), kasaplar (6 işyeri) ve tatlıcı (7 iş yeri) oluşturmaktadır. Genellikle ilçe halkının günlük ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bu işletmeler özellikler son yıllarda yaz mevsiminde ilçeye gelen yaylacılara ve artan ilçe nüfusuna paralel olarak sayıları çoğalmaktadır (Çizelge 3.18).

Perakende ticaret işletmelerinin % 29'unu (52 iş yeri) oluşturan **periyodik ihtiyaçlara** yönelik iş yerlerinin önemli bir kısmını manifaturacılar (11 iş yeri), züccacıyeciler (8 iş yeri), konfeksiyoncular (7 iş yeri), ayakkabıcılar (7 iş yeri) ve tuhafiyeciler (4 iş yeri) meydana getirir. Andırın ilçe merkezi ve kırsalında yaşayan insanların giyim kuşam ihtiyaçlarının karşılandığı bu işletmelerin sayıları her geçen gün artmaktadır. Ayrıca camcı, züccacıyeci, kırtasiyeci, tüpçü, fotoğrafçı ve kuru temizlemeci gibi işyerlerinin de sayısı artma eğilimindedir (Çizelge 3.18).

Uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik işyerleri, perakende ticaret işletmelerinin % 12'sini (19 iş yeri) meydana getirir. Bu grupta yer alan işletmelerden Andırın'da yoğunluk kazanan iş yerleri arasında kuyumcular (6 iş yeri) ve mobilyacılar (5 iş yeri) başı çekmektedir (Çizelge 3.18). Bu tür iş yerlerinin sayısının az oluşu, sadece ilçe merkezine hitap eden iş yer olmalarından kaynaklanmaktadır.

Günümüzde toptan (büyük) ticaret işletmelerinin % 42'sini (10 iş yeri) toprak mahsulleri ve yem ticareti yapan işletmeler % 29'unu (7 iş yeri) hububatçılar ve % 25'ini (6 iş yeri) ise ulaşım ile ilgili ticaret işletmeleri oluşturur (Çizelge 3.19). Andırın

ekonomisinin temeli tarıma dayalı küçük ölçekli yerleşmelerden biri olarak gözüktüğü de Andırın ilçe merkezinde ticari faaliyetler içerisinde tarıma dayalı ticarethanelerin sayısı oldukça azdır. Örneğin tarım aletleri, ilaç ve gübre ticarethaneleri sınıfında bir iş yeri bulunmaktadır. Andırın sınırları içerisinde bulunan ve yoğun tarım yapılan tarım alanları genel olarak ilçe merkezinin güneyinde yer almaktadır. Yeşilova ve çevresinde bulunan yerleşmelerin Andırın'dan daha büyük bir yerleşme olan Kadırlı ile ticari ilişkiler kurması ve birçok ihtiyaçlarını buradan temin etme yoluna gitmeleri Andırın'da söz konusu ticarethanelerin gelişmesini ve sayılarının çoğalmasında olumsuz yönde etkilemiştir.

Andırın'da ulaşım ile ilgili ticaret, inşaat malzemeleri satışı ve bakkaliye gibi büyük ticarete konu olan işletmelerin sayısı da oldukça sınırlı kalmıştır.

Andırın'da oto yedek parça ve galeri türünde ticaret yapan 6 iş yeri bulunmaktadır (Çizelge 3.22). Andırın'da çalışan nüfusun büyük çoğunluğunun hizmet sektöründe çalışması ve bilhassa bunların büyük çoğunluğunun düzenli gelire sahip insanlar olması ilçede taşıt yoğunluğunu artırmıştır. Özellikle otomobil türü araçların bakım ve onarım işlerini yürütecek imkânlar ilçede mevcuttur. Özellikler yaz mevsiminde yaylacıların ilçeye gelmesiyle ilçede araç yoğunluğundan park sorunu yaşanmaktadır.

İmalat ile ilgili iş yerlerinin sayısı ilçede *değirmen ve hızar* gibi imalata yönelik küçük ölçekli sanayi tesisleri vardır. Değirmen (3 iş yeri) ve hızar (10 iş yeri) Andırın ve yakın çevresine hizmet vermektedir. *Marangoz, terzi, demirci, kaynakçı, tornacı, ve elektrikçi gibi el sanatları ve küçük sanatlara* ait 64 iş yeri bulunmaktadır. Bu işyerlerinin imalat sektörü içerisinde oranı % 72'dir. (Çizelge 3.20). Bu iş yerleri Andırın ve yakın çevresinde yaşayan halka hizmet etmektedir.

Andırın ilçe merkezinin hemen kuzeyinde, Altınboğa köyü yolu üzerinde bulunan ve 190 dekar alan kaplayan Orman İşletme Deposu bulunmaktadır. Andırın ilçe merkezi sınırları içerisinde bulunan orman alanlarından ve daha ziyade ise Andırın kuzeyinde bulunan dağlardaki ormanlardan kesilen ağaçlar bu depoya taşınmaktadır (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4. Andırın'da Orman Varlığına Bağlı Olarak Üretilen Orman Ürünleri ve Miktarı (2005).

Yıllar	Üretimin Cinsi (m ³)							
	Tomruk	Tel Direk	Sanayi Odunu	Maden Direk	Kağıtlık Odun	Lif Yonga	Endüstriyel Odun	Yakacak Odun(Ster)
2004	9450	-	2182	1720	4733	2050	20135	3916
2005	12970	223	2491	5092	4006	4507	29109	29710

Kaynak: Andırın Kaymakamlığı Brifing Raporu (2005).

Andırın'da imalat sektörüne dâhil olan iş yerlerinin % 17'lik kısmını ise *ulaşım ile ilgili sanat işletmeleri* oluşturmaktadır. Bu iş kolunda oto motor tamirhanesi, kaportacı, oto elektrikçisi, oto lastik tamircisi, traktör tamircisi gibi branşlarda meslekler bulunmaktadır (Çizelge 3.22). Oto tamir, bakım ve onarım işleri için Andırın, Andırın ve çevresi ile Kahramanmaraş'ın yakın köylerine hizmet vermektedir.

Günümüzde hizmetler sektörüne ait iş yerlerinin % 57'sini (44 iş yeri) *yeme-içme, dinlenme ve eğlenme hizmetlerine ait iş yerleri* oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan iş yerleri arasında çoğunlukta olanlar kahvehaneler (13 iş yeri), lokantalar (11 iş yeri), çay ocakları (11 iş yeri) ve internet kafeler (4 iş yeri)'dir (Çizelge 3.21). Ayrıca ilçede belediyeden onaylı 3 otel bulunmaktadır. Andırın ve çevresinde yaşayan

insanların faydalandığı bu tesisler, yıldan yıla sayıları en fazla artan hizmetler grubunda yer almaktadır.

Hizmetler sektörüne ait iş yerlerinin % 12'sini *sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal içerikli hizmetler sunan bürolar* oluşturur. Büro hizmetleri içerisinde yer alan bu tür iş yerleri arasında siyasi partiler, avukat bürosu, basın-yayın bürosu, çeşitli dernek ve vakıflar, noter vb. gibi büro hizmetlerinin müşteri ve üyelerini büyük ölçüde kırsal alanda yaşayan insanlar oluşturmaktadır (Çizelge 3.21).

Hizmetler sektörüne ait iş yerlerinin % 7'si *ulaşım ile ilgili hizmetlerdir*. İlçe'de 3 petrol istasyonu, 4 minibüs ve otobüs yazıhanesi, 1 oto park ve 1 belediye terminali ilçede yer almaktadır (Çizelge 3.22). Ulaşım hizmetlerinin hedefi Andırın ile Kadirli, Kahramanmaraş, Göksun ve kendi köyleri arasındaki bağlantıyı sağlayabilmek amacıyla gerekli olan ikmal, taşıma, ulaştırma ve park hizmetlerini sunmaktır.

Hizmetler sektörüne ait iş yerlerinin % 16'sı *sağlık hizmetleri* sunan iş yerleridir. İlçede bu hizmetlerle ilgili 120 kişi çalıştığı toplam 13 iş yeri bulunmaktadır. Bu işyerleri içerisinde 2 dişçi kliniği, 3 doktor muayenehanesi, 5 eczane, 1 veteriner kliniği yer almaktadır (Çizelge 3.22). Bu sağlık hizmetlerinden Andırın ve köyleri ile az da olsa Kahramanmaraş'ın Andırın'a yakın köylerinde yaşayan insanlar faydalanmaktadır (Çizelge 4.3).

İlçede hizmetler sektörüne ait iş yerlerinin % 5'ni ise *bankalar ve sigorta acenteleri* oluşturmaktadır. Toplam 28 kişinin çalıştığı bu iş kolunda 2 banka ile 2 sigorta acentesi bulunmaktadır (Çizelge 3.21). Bu iş kolunda sunulan hizmetler tamamen Andırın ve köylerinde yaşayan insanlara yöneliktir (Çizelge 4.3).

4.2.2. Tarım Fonksiyonu

Andırın ilçesi 1235700 dekarlık bir alana sahiptir. Bu toprakların % 20'si (250000 da) tarım alanı, % 1'e (3400 da) yakını mera alanı, % 66'sı (819840 da) orman alanı ve % 13'ü (162460 da) tarım dışı alandır. Tarım dışı alan içerisinde yerleşim alanı, taşlık alan vb. gibi tarım dışı alanlar yer almaktadır (Çizelge 4.5).

Andırın ilçe merkezi içerisindeki toplam alanı 22573 dekar olup, bu alanın % 9'u (2108 da) yerleşme alanı, % 28'i (6359 da) tarım alanı ve % 62'si (14097 da) orman alanıdır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Andırın İlçe ve Merkezinin Arazi Miktarı ve Kullanım Durumu (2007).

	Toplam Alan (da)	Tarım (da)	%	Mera (da)	%	Orman (da)	%	Tarım Dışı (da)	%
İlçe Geneli	1235700	250000	20	3400	1	819840	66	162460	13
İlçe Merkezi	22573	6359	28	-	-	14097	62	2108	9

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2007).

Andırın genelindeki toplam tarım alanının % 2,5'i ilçe merkezinde bulunmaktadır. İlçe merkezindeki tarım alanlarında, ciddi bir tarımsal üretimden bahsedilemez. Bu sebeple Andırın'ın tarım fonksiyonu hususunda fikir vermesi açısından ilçe genelindeki tarımsal faaliyetler hakkında bilgi verebiliriz.

İlçe genelindeki toplam 250.000 dekar tarım arazisininin % 40,1'ini hububat arazisi, % 26,3'ünü nadas arazisi, % 2,4'ünü yem bitkileri, % 9'unu endüstri bitkileri, % 2,9'unu yemeklik baklagiller, %2,8'ini meyvelikler, % 5,8'ini sebze bahçeleri, % 1'ini

bağlar ile diğer tarla bitkileri ve % 10,2'ini çayır arazisi ve kullanılmayan tarım alanları oluşturur (Çizelge 4.6).

Çizelge 12. Andırın İlçe ve Merkezinde Ekili-Dikili Arazilerin Kullanım Şekline Göre Durumu (2005).

	Tarla (da)						Meyve (da)	Sebze (da)	Bağ (da)	Çayır Arazisi ve Kullanılma Tarım Alanı (da)	Toplam (da)
	Hububat Arazisi (da)	Nadas Arazisi (da)	Yem Bitkl. (da)	Endüstri Bitkl. (da)	Yemelik Baklagil. (da)	Diğer Tarla Bitk. (da)					
İlçe Geneli	98000	64374	5750	22100	7120	1170	6876	12810	1270	24860	244330
%	40,1	26,3	2,4	9	2,9	0,5	2,8	5,2	0,5	10,2	100

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2005).

İlçe Tarım Müdürlüğü verilerine göre ilçenin sahip olduğu bu tarım alanlarından 2005 yılı içerisinde 24490 ton buğday, 550 ton arpa, 11880 ton mısır, 700 ton nohut, 21 ton fasulye, 4800 şeker pancarı, 600 ton pamuk, 46 ton susam, 250 ton ayçiçeği, 4060 ton yerfıstığı ve 657 ton soya üretimi gerçekleştirilmiştir. Böylece 2005 yılı itibariyle Andırın ilçe genelindeki tarım alanlarından 48054 ton tarla mahsulü üretilmiştir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Andırın İlçe Genelinde Üretilen Başlıca Ürünler ve Miktarları 2005 (Ton).

	Buğday	Arpa	Mısır	Nohut	Fasulye	Şeker pancarı	Pamuk	Susam	Ayçiçeği	Yerfıstığı	Soya	Toplam
İlçe Geneli	24490	550	11880	700	21	4800	600	46	250	4060	657	48054

Kaynak: İlçe Tarım Müdürlüğü (2005).

Andırın ilçe merkezi içerisinde yer alan 6359 da tarım alanının neredeyse tamamında kuru tarım yapılmaktadır. Sulama probleminden dolayı tahıl tarımı yapılan bu alanlar ilçenin iktisadi yapısında önemli bir yer tutmaz. Tarım alanları 1000-1100 m. yükselti aralığında olması ve sulama sorunundan dolayı tarımsal faaliyetler sınırlanmıştır. Bu yükselti katının meyve kültürleri için yetiştirme sahası olması halinde bu tür tarım alanlarının çok daha verimli şekilde değerlendirilmiş olacağı kuşkusuzdur. Meyve kültürleri eğimli sahalarda bile taraça yapılmak suretiyle yapılabilir olması yöredeki tarım alanlarının ne şekilde değerlendirileceği hususunda bizlere fikir vermektir (Tunçdilek, 1985;148).

Sonuç olarak denilebilir ki, İlçe tarım alanlarının yalnızca % 2,5'inin yer aldığı ilçe merkezinde; ciddi bir tarımsal alan ve bu alanda kayda değer bir tarımsal üretimden söz edilemez. Bu durum tarımsal üretime de yansımış olmalı ki; İlçe Tarım Müdürlüğünde ilçe merkezine ait tarımsal faaliyetlere özel verilere ulaşamamış bulunmaktayız. Andırın ilçe merkezi, sahanın fiziki çevre koşullarının bir sonucu olarak tarım sektörünün fazla gelişmediği bir yerleşme alanı olmuştur.

Andırın ilçe merkezinde ekonomik hayat içerisinde tarımsal faaliyetler fazla bir önem arz etmez. 2000 yılı nüfus istatistiği verilerine göre, tarımda çalışan nüfus miktarı tüm çalışanlar içerisinde % 14'lük bir oran sergiler. Araştırma sahamızda hizmet sektörü (% 79,5) oldukça güçlüdür. Bu durum Andırın gibi küçük sayılabilecek yerleşmeler için oldukça sıra dışı bir durumdur (Çizelge 3.12). Bu oranların günümüz itibariyle de

fazla değişeceği beklenmemekle birlikte az da olsa olabilecek değişiklik tarım sektöründe çalışanların oranının düşmesi yönünde gerçekleşecektir. Çünkü her geçen gün biraz daha yaygınlaşan yaylacılık faaliyetlerine bağlı olarak sahaya gelen yaylacıların ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çoğalan ticarethanelerde çalışanların sayısı artmaktadır.

Andırın ilçe merkezinde hane halkı reisinin yaptığı iş göz önünde bulundurularak yapılan araştırma ile tarımda çalışan ya da çalışması mümkün olan nüfus miktarı yaklaşık olarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre ilçede yaşayan nüfusun önemli bir bölümü belirli bir işe sahip olarak ilçede oturduğu halde, belirli dönemlerde ekip biçme faaliyetlerine katılmakta, bazı memur ve memur emeklileri kendilerine ait bahçeleri ile uğraşmaktadır. Bazı aileler, mevsimlik olarak toplu olarak Sarımsak dağı üzerinde bulunan defneyaprağı toplama işine katılmaktadır. Andırın ilçe merkezinde mevsimlik işçi olarak Çukurova'ya turp sökme, pamuk toplama ve fıstık sökme vs. işlerine gitme işi kırsalda yaygın olsa da burada fazla yaygın değildir.

İlçe merkezinde, özellikle Yenimahalle ve Tufanpaşa mahallelerinin kenar kısımlarında, halkın büyük çoğunluğu, evlerinin etrafında küçük sebze bahçeleri ve meyvelikler oluşturmuşlardır. Bu bahçelerde üretilen sebzeler ve meyveler ailelerin kendi sebze ve meyve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olup geçim amaçlı değildir. Yine bu ailelerin büyük çoğunluğu evlerinin bir köşesinde genelde bir inek beslemektedirler. Süt için beslenen bu hayvanlar geçime yönelik olarak barındırılmaktadır. İlçe merkezinde bulunan bu hayvan sayıları, bina sayım cetvellerinde bulunan ahır sayılarından yaklaşık olarak çıkarılabilir. Tufanpaşa mahallesinde 25, Pınarbaşı mahallesinde 51 ve Yenimahalle'de 25 olmak üzere ilçede toplam 101 ahır bulunmaktadır (Bina Sayım Cetvelleri, 2000). Tahminen ilçe merkezinde 100 aile büyükbaş hayvan olarak inek beslemektedir. Bu hayvanlardan elde edilen süt komşulara ve özellikle de yaz mevsiminde ilçeye gelen yaylacılara satılarak değerlendirilmektedir.

Sarımsak dağında bulunan Defne ağacının toplanan yaprağı tarımsal değer taşımaktadır. Sarımsak dağının belediye sınırı içersinde kalan kesimlerinde bulunan Defne dallarının (Har dalı) kırımı ihaleye verilerek kırılmakta ve kırılan yapraklar başta Hatay olmak üzere yurdun birçok yerine gönderilmektedir.

Andırın ve çevresi akarsular ve kaynak suları bakımından oldukça zengin olmasına rağmen balıkçılık yeterli düzeyde değildir. Bunun yanında Haştırın, Akifiye ve Kızıloluk'a kurulan Alabalık tesisleri yöre halkının balık ihtiyacını karşılamakla birlikte buradan çevre ilçelere de balık satışı yapılmaktadır.

Sonuç olarak denilebilir ki; Andırın genelinde önemli tarım alanları bulunsa da araştırma sahamız olan İlçe merkezinde yüzey şekillerinin bir sonucu olarak önemli bir tarımsal alandan bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenden dolayı tarımsal faaliyetler ilçe merkezinde iktisadi hayatta önemli bir yer tutmaz. İlçe merkezinde 2000 nüfus sayımına göre çalışan nüfusun ancak % 14'ünün tarım sektöründe iş görmesi bunu desteklemektedir. İlçede bu sektörün yerini hizmet sektörü doldurmuştur. Tüm çalışanların % 80 gibi bir oranla hizmet sektöründe çalışmaları, ilçe merkezinde iktisadi hayatın nasıl işlediği hususunda bize önemli ipuçları vermektedir. Tarım alanlarının darlığı, olumsuz arazi koşulları ve ilçede sanayi tesisi bulunmamasından kaynaklanan gelir düşüklüğü aileleri başka iş sahalarına yöneltmiştir.

4.2.3. Sanayi Fonksiyonu

Andırın'da ulaşım ile ilgili sanat, orman ürünleri hammaddesine dayalı imalat ve ilçenin yakın çevresindeki halkın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik el sanatlarının ağırlıkta olduğu küçük sanayi söz konusudur.

Andırın'da 2000 yılında yapılan bina sayım cetvellerine göre 74 adet küçük sanayi tesisi bulunmaktadır. Andırın'da büyük sanayi niteliğinde bir tesis bulunmamaktadır. Andırın'da küçük sanayi niteliğindeki işletmelerde çalışanların büyük çoğunluğunu ilçe merkezinde oturan insanlar oluşturmakla birlikte, yakın çevresindeki köylerden (Gökçeli, Çiçekli gibi) gelenler oluşturmaktadır. Bu iş kolunda ortalama iki kişi çalışmaktadır. Ancak ideal sistemde çalışan iş yerlerinde 1 usta, 2 kalfa ve bir çıraktan oluşan 4 kişilik kadrolar nadir de olsa vardır.

Bu işyerlerinde çalışanlardan Andırın'a yakın köylerde yaşayanlar, işyerlerine gününbirlik gidiş geliş yaparlar. Biraz uzaktan gelerek bir yakının yanında kalan ya da kiralık evlerde kalanlar izinli oldukları haftanın bir gününde izinlerini geçirmek üzere köylerine giderler.

Küçük sanayi, imalathane ve el sanatları, işletmelerde kullandıkları malzeme, araç-gereç ve yedek parçalar genellikle Ankara, İstanbul, Adana, Kahramanmaraş ve Kadırlı'den sipariş olarak temin edilmektedir. Yapılan hizmetler ise genellikle Andırın ve yakın çevresinde bulunan köylere yönelik olmakla birlikte kereste imalathanelerinde hizmet alanı daha geniştir.

Andırın'da daha önce de belirtildiği gibi küçük ölçekli sanayi ve imalathane sayısı 90'dır. Bu işletmelerin % 72'si (64 işyeri) el sanatları ve küçük sanatlar, % 17'si (16 işyeri) ulaşım ile ilgili sanatlar ve % 11'i (10 kişi) de değirmen ve hızar gibi işyerleri oluşturur (Çizelge 3.20). İlçede bu sektörde toplam 128 kişi çalışmaktadır. Çalışanların % 68'i (87 kişi) el sanatları ve küçük sanatlarda, % 21'i (28 kişi) ulaşım ile ilgili sanatlarda, % 11'i (14 kişi) de değirmen ve hızar gibi işlerde çalışmaktadır (Çizelge 3.20).

Berber, marangoz, terzi, demirci, kaynakçı, tornacı, ve elektrikçi gibi el sanatları ve küçük sanatlara ait işletmeler, aynı grupta yer alan bıçakçı, beyaz eşya tamircisi, sandıkçı, semerci, kalaycı, tenekeci, soba imali ve soba tamircisi gibi sayıları az ve yavaş yavaş yok olmakta olan işletmelere oranla daha yaygın olarak görülmektedir. El sanatları ve küçük sanatlara ait bu iş yerleri daha çok Andırın ve çevresindeki kırsal alanlarda yaşayan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilecek sayı ve niteliktedir.

Oto tamircisi, oto kaportacı, oto elektrikçisi, oto yağlama ve yıkama, oto lastik tamircisi, motosiklet tamircisi gibi ulaşım ile ilgili sanat işletmeleri sadece yöre ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Henüz sayıları fazla olmayan bu işyerlerine Andırın ve çevre köyleri ile Kahramanmaraş merkeze bağlı bazı köylerden de gelenler olmaktadır.

Çizelge 4.8. Andırın'da Yer Alan Küçük Sanayi İşletmelerinin Mahallelere Göre Dağılımı (2000).

Mahalleler	Küçük Sanayi ve İmalathaneler				Ulaşım ile İlgili Sanat İşletmeleri				Mahalle Toplamları			
	İşyeri Sayısı	%	Çalışan Sayısı	%	İşyeri Sayısı	%	Çalışan Sayısı	%	İşyeri Sayısı	%	Çalışan Sayısı	%
Tufanpaşa	5	7	8	8	2	13	4	15	7	8	12	9
Pınarbaşı	8	11	9	9	-	-	-	-	8	9	9	7
Yenimahalle	61	82	84	83	14	87	23	85	75	83	107	84
TOPLAM	74	100	101	100	16	100	27	100	90	100	128	100

Kaynak: Andırın Belediyesi (Bina Sayım Cetvelleri, 2000).

Andırın'da küçük sanayi işletmeleri ve imalathaneler kapsamında ele alınabilen 3 değirmen ile 7 hızar imalathanesinde toplam 14 kişi çalışmaktadır (Çizelge 3.20). Andırın'da hızar türü işyerleri genelde Göksun Caddesi üzerinde sıralanmış durumdadırlar. Kadirli bulvarı üzerinde bulunan Belediye terminali yanındaki küçük sanayi sitesinde ulaşım ile ilgili sanat işletmeleri bulunmaktadır (Çizelge 4.8).

4.3. Andırın'ın Ulaşım Fonksiyonu

Andırın ulaşım fonksiyonu açısından önemli bir geçit yeri üzerinde kurulmuştur. Andırın'ın tarihi dönem içinde Doğu Çukurova'dan Göksun ve Kayseri istikametine ve yine Doğu Çukurova'dan Kahramanmaraş istikametinde iç kesimlere geçişte önemli geçit yolları üzerinde bulunması burasının sosyal ve kültürel aktivitesini olumlu yönden etkilemiştir.

Andırın, coğrafi konumu itibari ile tarihin en eski dönemlerinden itibaren önemli ticaret yollarından biri olan tarihi "Akyol" üzerinde yer almaktadır. Akyol; Karatepe'nin batı eteklerinden geçip, Andırın ovasına inen, oradan da Har boğazı arasından Andırın'a çıkan yoldur. Andırın'dan sonra Meryemçil belini aşarak Göksun'a ulaşan bu yol, "Göç Yolu" adıyla Doğu Çukurova ile Kapadokya arasında, eski devirlerden beri bağlantıyı sağlamaktadır (Alkım, 1952;612; Şekil 4.1).

Doğu Çukurova'dan Andırın'a Akyol olarak ulaşan bu tarihi yol Göksun tarafına doğru Göç Yolu olarak devam ederken; yörede yapmış olduğumuz gezilerden anlaşıldığına göre bu yol Andırın yakınlarındaki tarihi Haştırın kalesinin bulunduğu yerde ikiye ayrılmakta ve bir diğer yol da doğuya doğru yönelerek Maraş istikametine gitmektedir. Yakın denilebilecek zamanlara kadar kervan yolu olarak kullanılan ve halk arasında İpek Yolu olarak anılan bu yol, şu an Başkonuş dağının güneyinde bulunan Hacı belden aşarak Maraş ovasına inmektedir.

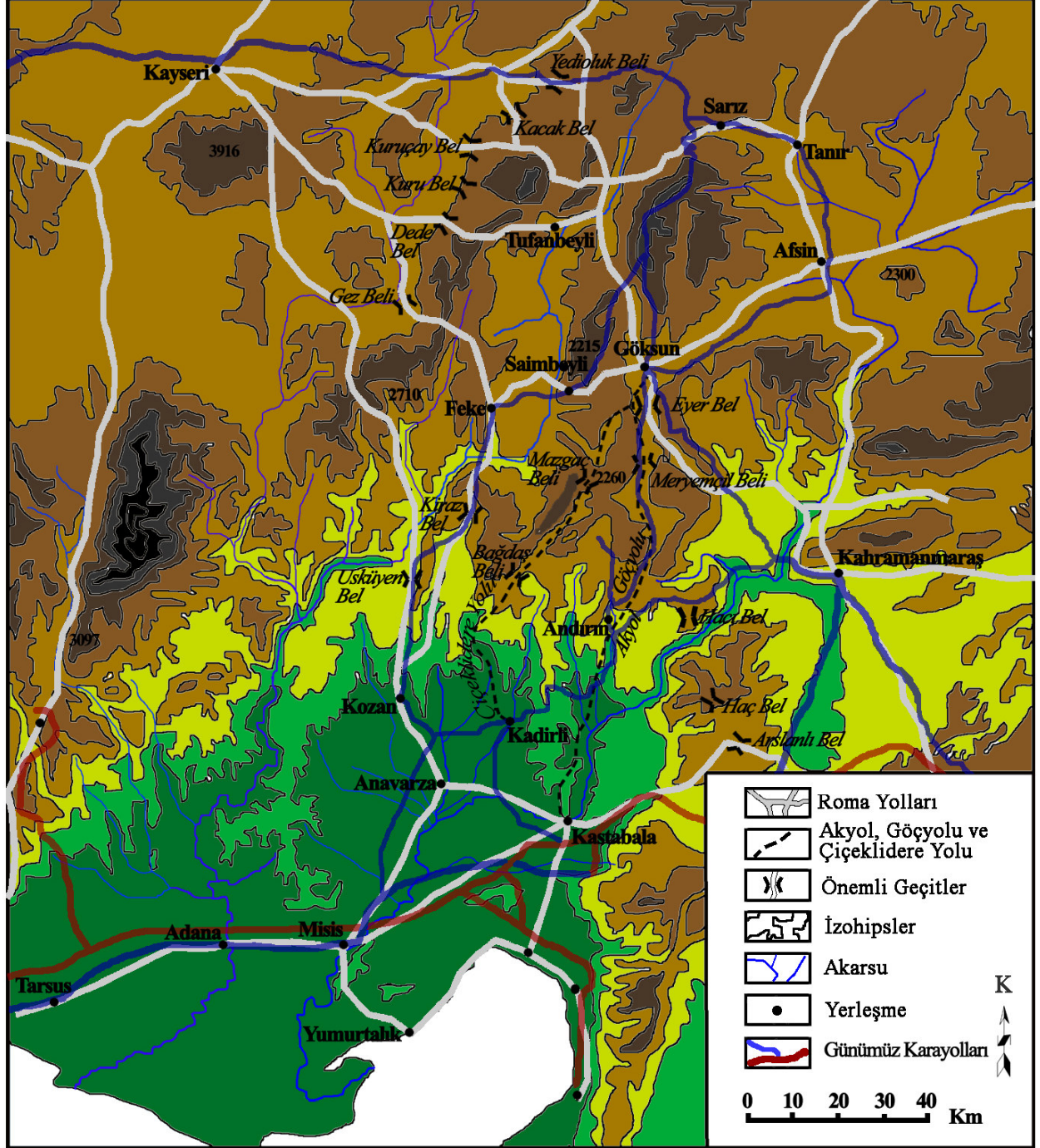
Doğu Çukurova'nın kilit noktasında bulunan Karatepe ile Kapadokya'nın mühim bir yol kavşağında olan Göksun arasındaki irtibat, Göksun'dan çıkıp aşağı yukarı kuzey-güney istikametinde seyrederek, Çukurova ile Kapadokya'nın bir kısmının irtibatını sağlayan bu yoldur. Hemen belirtmek gerekir ki, dağlık bölgeden geçerek, kuzeyden güneye inmek isteyen bir kimse batıda Mazgaç ve Bağdaş bellerini, doğuda ise Meryemçil belini aşmak zorundadır. Böylece biri doğuda biri batıda olmak üzere Göksun ile Doğu Çukurova arasında iki esas yol söz konusudur. Ana yol durumunda olan ve doğuda bulunan yol "Akyol" adıyla anılır. Çukurova'nın doğu kısmından başlayıp Karatepe'nin eteklerine kadar tırmanır. Har boğazından, Antitorosların güneybatı bitimini teşkil eden dağlardaki vadikiklerden ve nihayet Meryemçil belinden (Geben Beli) geçerek Göksun'a uzanır. Bu yol Andırın'a kadar "Akyol", Andırın ile Göksun arasında ise "Göç Yolu" adını alır. Andırın topraklarından geçen yine bu ikinci ana yol ise Çiçeklidere vadisini takip ederek Bağdaş Belini ve sonra daha kuzeydeki Mazgaç Belini aşarak Göksun'a ulaşır. Bu yol bu gün "Çiçeklidere Yolu" adıyla anılmaktadır (Alkım, 1959;61-62).

Bu iki ana yol boyunca sıralanan çeşitli anıtlar, bu yolların çeşitli çağlarda kullanılmış olduklarının adeta delilidirler (Alkım 1959.s.79).

Sir Charles Wilson "Küçük Asya" adlı rehberinde, Göksun'dan Meryemçil belini aşarak Kars Pazarı'na (Kadirli) bir yolun (Akyol) gittiğini yazmaktadır. Aynı yol İngiliz Bahriye İstihbarat Dairesi'nin Küçük Asya'ya dair hazırlanmış olduğu rehberde de, Doğu Çukurova'ya bağlayan en kısa yol kaydıyla bahsedilmektedir. Bu yolun güzergâhı ise şöyledir: Kars Bazar-Andırın-Geben-Meryemçil Kalesi-Göksun (Alkım, 1959;85).

ŞEKİL 4.1

ANDIRIN ÇEVRESİNDE TARİHİ YOLLAR

Kaynak: Alkm (1959) Harita 2 ve 3 Birleştirilerek Hazırlanmıştır.

Foto 4.1. Andırın-Kadirli bağlantısını sağlayan yolda devam eden yapım, onarım ve genişletme çalışmalarından bir görünüm (2007).

Bu iki ana yol ve bunların arasındaki tali yolların büyüklü küçüklü kalelerle donatılmış olması, yol sisteminin tarihin orta zamanlarında da gerek stratejik ve gerekse ticaret bakımından büyük rol oynamış olduklarını göstermektedir. Mesela 13. ve 14. yüzyılda Sivas ile Adana'nın güneyinde bir Akdeniz limanı olan Ayas (Yumurtalık) arasında bir ticaret yolunun bu bölgeden geçmiş olduğu bilinmektedir. Bu tarihi yollar, Doğu Çukurova'da yaşayıp sıcak yaz aylarında yaylaya çıkan köylü ve göçebeler tarafından halen kullanılmaktadır (Alkım, 1959;71-72; Şekil 4.1).

Andırın'ın günümüzde ulaşım güzergâhlarını dört gruba ayırabiliriz. Bunlar: Andırın-Kadirli-Osmaniye-Adana güzergâhı, Andırın-Göksun güzergâhı, Andırın-Kahramanmaraş güzergâhı ve Andırın kuzeyinde bulunan köy ve yaylalara olan bağlantıyı sağlayan Andırın-Altınboğa-Çokak-Çiğşar güzergâhıdır (Şekil 4.1; Şekil 3.5).

1955 yılında Arslantaş baraj gölüne dökülen Keşiş suyu üzerinde Kesim köprüsü yapılmış, Andırın-Kadirli karayolu 1965 yılında stabilize hale getirilmiş ve 1974 yılında da asfaltlanmıştır. Bu yol 1959 yılında inşa edilen Savrun Köprüsü'yle Adana karayoluna bağlanmıştır. Bu yolun Andırın ilçe merkezi içersinde kalan kısmı, Kadirli bulvarı, üzerindeki gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Bu ana aksın Andırın-Kadirli arası olan kısmı asfalt kaplama olmakla birlikte çoğu yerde hem dar ve hem de çok virajlı olması ulaşımı olumsuz etkilemektedir. Bu sebepten dolayı 2005 yılında bu yolda genişletme çalışmalarının yanında bazı virajları ortadan kaldırma çalışmaları başlamış ve halen devam etmektedir. Bu çalışmalar tamamlandığı zaman Andırın-Kadirli güzergâhı üzerinde ulaşımın rahatlaması ve bu karayolunun eskiye göre kısaltılması hedeflenmektedir. Bu aks aynı zamanda ilçenin Adana, Mersin, Ankara ve İstanbul gibi büyük merkezlere bağlantıyı sağlar (Şekil 3.5; Şekil 4.1; Foto 4.1).

Andırın-K.Maraş güzergâhı ilçenin İl ile bağlantısını sağlar. Bu yol uzun yıllar stabilize olarak kaldıktan sonra 1995 yılında Başkanuş dağı üzerinden geçirilerek asfalt kaplama haline getirilmiş ve 81 km'lik mesafeye sahiptir.

Andırın-Göksun karayolu 65 uzunluğundadır. Asfalt kaplama olan bu güzergâhta ileriye yönelik genişletme çalışmalarının yapılması düşünülmektedir. Bu karayolu, Göksun'da K.Maraş-Kayseri karayoluna bağlanarak Andırın'ın bu ana aksa bağlantısını sağlar. Bu güzergah ilçenin Kayseri, Ankara ve İstanbul gibi büyük merkezlere en kısa bağlantısını oluşturur (Şekil 4.1).

Andırın'ın kuzeyinde bulunan bir çok köy ve yayla ile İlçenin bağlantısını sağlayan köy yolu Çokak nahiyesine kadar olan 20 km.lik kısmı asfalt kaplama olup, buradan sonrası stabilize durumdadır. İlçe merkezinde Göksun Bulvarı bitiminde Göksun yolundan sola ayrılarak devam eden yol yaz aylarında yöreye yoğun olarak gelen yaylacıların yaylalara ulaşımı açısından büyük öneme sahiptir.

Demiryolu için en yakın istasyon Osmaniye'dir. K.Maraş ve Adana havaalanıyla havayolu ulaşımı, Mersin ve İskenderun limanlarından da denizyolu ulaşım imkânları vardır.

Andırın, karayoluyla K.Maraş'a 81 km., Kadirli'ye 55 km., Göksun'a 65 km., Adana'ya 145 km. ve Osmaniye'ye 101 km. uzaklıktadır. Andırın'ın direkt bağlantılı olduğu düzenli minibüs seferlerinin yapıldığı merkezler K.Maraş, Kadirli ve Göksun'dur. Andırın'da, ulaşım fonksiyon alanı olarak Kadirli Bulvarı üzerinde bulunan Belediye Terminali kullanılır. Burası aynı zamanda köy minibüslerine de garaj olarak hizmet vermektedir. Andırın'ın köyleri ile K.Maraş, Kadirli ve Göksun'a düzenli minibüs seferleri yapılmaktadır. Sınırları çizilen bu alanda bulunan yerleşmeler Andırın ile ilişki içerisinde bulunmaktadır.

Andırın'da K.Maraş, Kadirli ve Göksun'a her yarım saate bir sefer yapan 3 minibüs firması bulunmaktadır. Andırın'da bu merkezlere yapılan sefer sayısı ve taşınan yolcu sayısı çoğunluktadır. Yıllarca dışarıya göç veren Andırın bu merkezler ile ilişki içersindedir. Köy minibüsleri ise sabah ilçe merkezine gelmekte ve öğleden sonra tekrar geldikleri köylere hareket etmektedir.

Ulaşım fonksiyonu içersinde değerlendirebileceğimiz haberleşme hizmetleri araştırma sahamızda şu şekildedir. Pınarbaşı mahallesinde bulunan PTT binası ile Türk Telekom binası ilçenin haberleşme hizmetlerini yürüten merkezlerdir. İlçede tam otomatik bir telefon santrali mevcuttur. İlçe'de belediyenin kontrolünde TV ve Radyo aktarıcıları da mevcut olup Gözetaşı tepesinde bulunmakta olup arızalıdır. Artık bu işlevi uydu sistemlerinin yürütmesinden dolayı tamiri yapılmamaktadır.

Ayrıca 2003 yapımına başlanan ve 2006 yılında yapımı tamamlanan 1760 km uzunluğundaki Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru araştırma sahamızdan geçen ulaşım sistemlerinden sayılır. Boru hattının saha için herhangi bir ekonomik getirisi olmasa da ülkemiz açısından önemi tartışılmazdır.

4.4. Andırın'ın Sosyal Fonksiyonu

Sosyal fonksiyonlardan biri olan sağlık hizmetlerinin Andırın'da geçmiş hakkında elimizde detaylı bilgiler bulunmamaktadır. 1967 yılından daha öncesinde herhangi bir sağlık hizmetlerini yürütecek kurum bulunmayan Andırın'da ilk sağlık kurumu, günümüzde Merkez Sağlık Ocağı olarak kullanılan ve 1967 Yılında hizmete açılan sağlık ocağıdır. Aynı yıl Andırın kırsalında 5 köyde daha sağlık ocağı yapılarak hizmete girmiştir.

İlçede sağlık hizmetleri, ilçe merkezinde bulunan 25 yataklı Devlet hastanesi, Merkez Sağlık Ocağı ve Sağlık Grup Başkanlığı bünyesinde çalışan Acil Yardım Servisi tarafından yürütülmektedir. Ayrıca Geben, Yeşilova, Çokak, Efirağzılı ve Kızık'ta aynı isimlerle anılan sağlık ocakları ve bunlara bağlı sağlık evleri kırsaldaki sağlık hizmetlerini yürütmektedirler.

Devlet hastanesi, ilçedeki en önemli sağlık kuruluşudur. Tufanpaşa mahallesinde bulunan hastane ilçenin güneyinde hastane caddesi üzerinde ilçenin dışında yer almaktadır. 25 yatak kapasite ile 1985 yılında hizmete giren hastane yanında 10 adet de sağlık personeli için lojman bulunmaktadır (Foto 4.2).

Foto 4.2. Yenimahalle'de bulunan Andırın Devlet Hastanesi'nden bir görünüm (2007).

Hastanede 1 dâhiliye uzmanı, 1 çocuk hastalıkları uzmanı, 1 genel cerrahi uzmanı, 1 diş hekiminden oluşan 4 uzman hekim ve 7 pratisyen doktor görev yapmaktadır. Hekim dışında hastanede görev yapan diğer sağlık personeli kapsamında 18 hemşire, 15 ebe, 8 laboratuvar teknisyeni, 4 anestezi teknisyeni, 8 diş protez teknisyeni, 6 röntgen teknisyeni ve 5 sağlık memuru olmak üzere toplam 64 sağlık personeli bulunmaktadır. Ayrıca hastanede genel ve idari işler grubunda görev yapan 1 hastane müdürü, 1 hastane müdür yardımcısı, 1 tıbbi teknolog, 3 tıbbi sekreter, 1 veri hazırlama ve kontrol işletmeni, 1 memur, 1 hizmetli ve 1 şoför ile birlikte 10 kişilik personel çalışmaktadır (Çizelge 4.9).

Hastane, iç hastalıkları, genel cerrahi, kadın hastalıkları, çocuk sağlığı ve hastalıkları, ortopedi ve travmatoloji, KBB, göz hastalıkları, enfeksiyon hastalıkları, cildiye, anestezi, röntgen teşhis, biyokimya, bakteriyoloji gibi uzmanlık alanlarında doktor sayısının çok yetersiz olmasından dolayı ameliyatların çoğu ve tedaviler yapılamamakta ve hastalar çoğunlukla Kahramanmaraş, Kadirli ve Adana gibi büyük sağlık kuruluşlarına sevk edilmektedir.

Hastanede, yatan ve poliklinikte muayene olan hasta sayısı, yıllara göre farklılıklar gösterir. Hastanede bulunan uzman doktor sayısı ve onların tedavide gösterdikleri başarı oranları ile yatan hasta sayısı arasında yakın bir bağlantı vardır (Karakaş 1996, s.151). Andırın'da hastane içersinde hastalara yönelik imkânlar geliştikçe muayene edilen hasta sayıları ile yatan hasta sayıları artmıştır. Buna göre Andırın'da yatan hasta sayısı 2001 yılında 490'dan 2002 yılında 330'a düşerken; 2003 yılında 441'e yükselmiş, 2004 yılında 368'e düşmüş, 2005 yılında 617'ye ve 2006 yılında 1055'e yükselmiştir. Aynı zamanda poliklinik muayene sayısı 2001 yılında 22645'ten 2002 yılında 32841'e yükselirken; 2003 yılında 30715'e, 2004 yılında 25041'e düşmüş, 2005 yılında 43370'e ve 2006 yılında 1055'e yükselmiştir. 2001–2006 yılları arasında poliklinik muayene sayısı % 130 (29508 kişi) oranında artarken, yatan hasta sayısı % 115 (597 kişi) oranında artmıştır (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.9. Andırın Devlet Hastanesinde Bazı Yıllara Ait Personel Durumu (2001–2007).

Personel	2001	2002	2003	2004	2005	2007
Uzman Doktor	1	3	2	2	2	3
Pratisyen Doktor	4	7	6	8	9	7
Diş Hekimi	2	2	2	2	1	1
Hemşire	12	10	11	20	18	18
Ebe	15	14	14	15	15	15
Lab. Teknisyeni	6	4	4	7	8	8
Anestezi Teknisyeni	3	3	2	6	4	4
Diş Perotez Teknisyeni	-	-	-	-	-	8
Röntgen Tek.	6	5	5	6	6	6
Sağlık Memuru	4	4	4	5	5	5
Diğer	14	13	12	12	12	10
Toplam	67	65	62	83	80	85

Kaynak: Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü (2007).

Çizelge 4.10. Andırın Devlet Hastanesinde Yıllara Göre Tedavi Edilen Hasta Sayısı (2000–2006)

Yıllar	Poliklinik	Yatan Hasta
2001	22645	490
2002	32841	330
2003	30715	441
2004	25041	368
2005	43370	617
2006	52153	1055

Kaynak: Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü (2006).

Doktor ve yatak sayısına bağlı olarak, yatılı hastaya düşen doktor ve yatak sayısı yıllara göre değişiklik gösterir. Buna göre 2001 yılı itibariyle 20 hastaya 1 yatak düşerken, hastanenin yatak kapasitesinin sabit kalmasına ve yatan hasta sayısının artmasına bağlı olarak 2006 yılına gelindiğinde 42 hastaya bir yatak düşmüştür. Yine 2001 yılında 1 doktora 98 yatılı hasta düşerken, 2002'de 33 hasta, 2003 yılında 55 hasta, 2004 yılında 36 hasta, 2005 yılında 69 hasta ve 2006 yılında 104 hasta düşmektedir. Yatan hastaların büyük çoğunluğunun burada tedavi edilememesi ve uzman doktor azlığından dolayı doktor başına düşen yatılı hasta sayısı az olarak gerçekleşmektedir (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Devlet Hastanesi'nde Doktor, Yatak Sayısı ile Doktora ve Yatağa Düşen Hasta Miktarı (2001-2006).

Yıllar	Yatan Hasta	Doktor Sayısı	Yatak Sayısı	Doktora Düş. Hasta Say.	Yatağa Düş. Hasta Say.
2001	490	5	25	98	20
2002	330	10	25	33	13
2003	441	8	25	55	18
2004	364	10	25	36	15
2005	617	9	25	69	25
2006	1041	10	25	104	42

Kaynak: Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü (2006).

Doktor ve yatak sayısına bağlı olarak, doktor ve yatak sayısı 2000 yılında 1 doktora 1662 kişi düşerken, 332 kişiye bir yatak düşmektedir (Çizelge 4.11). Türkiye ortalamasına göre ise 2000 yılında 1 doktora 886 kişi düşmektedir. Andırın'da bu veriler ışığında yatak ve doktor başına düşen kişi sayısı Türkiye ortalamasının altındadır. Andırın'da 2006 yılında Devlet hastanesinde yatak işgal oranı % 38'dir. Aynı yıl yatak işgal oranı Kahramanmaraş Devlet Hastanesinde % 78'dir. Bu durum uzman doktor yetersizliğine bağlı olarak açıklanabilir.

Çizelge 4.12. Yıllara Göre Doktora ve Yatağa Düşen Kişi Sayısı (2000).

Yıllar	Nüfus	Doktor Sayısı	Yatak Sayısı	Dok. Düş. Kişi Say.	Yatağa Düş.Kişi Say.
2000	8311	5	25	1662	332

Kaynak: Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü (2000).

2007 yılı şubat ayından itibaren Andırın devlet hastanesinde diyaliz ünitesi hizmete girmiştir. İki diyaliz makinesi hastaların hizmetine girmiştir. Andırın ve çevresinde bulunan ve diyaliz makinesine bağımlı yaşayan hastalar artık Andırın'da bu hizmete ulaşabilmektedir.

Andırında Devlet hastanesi bünyesinde Sağlık Grup Başkanlığına bağlı 112 acil yardım servisi bulunmaktadır.

Hastane kayıtlarından anlaşılacağı üzere Andırın devlet hastanesi, Andırın ilçe merkezi, Andırın'a bağlı köyler ve az da olsa Kahramanmaraş'a bağlı birkaç köyden hastalara hizmet vermektedir. Şu an 25 olan yatak sayısındaki işgal oranından da anlaşılacağı üzere bu kapasite yeterlidir. Ancak dâhiliye, genel cerrahi ve çocuk hastalıkları uzmanlıkları dışında uzman doktorun olmaması ve araç-gereç yetersizliğinden dolayı hastanede yatan hastaların büyük çoğunluğu bir üst basamak sağlık kurumuna sevk edilmektedirler. 2000 yılı verilerine göre Kadırlı devlet hastanesine gelen hastaların % 18 (24632 kişi)'i Andırın ve köylerinden gitmişlerdir.

Andırın'da 1967 yılından önce sağlık ocağı bulunmazken, bu yıl *Merkez Sağlık Ocağı* hizmete açılmıştır. Merkez sağlık ocağı Andırın ilçe merkezinin ilk ve tek sağlık ocağıdır. İlçe merkezinde bulunan 3 mahalle ve 12 köye hizmet vermektedir. İlçe sınırları içerisinde bulunan Yeşilova, Geben, Kızık, Çokak ve Efirağzılı kasaba ve köylerinde bulunan sağlık ocakları ise diğer köylere sağlık hizmeti vermektedir. Günümüzde Merkez Sağlık Ocağında 3 pratisyen doktor, 6 hemşire, 12 ebe, 2 laborant ve teknisyen, 3 sağlık memuru, 2 memur, 3 sıtma işçisi ve 4 hizmetliden oluşan toplam 35 personel görev yapmaktadır (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13. Andırın'daki Merkez Sağlık Ocağının Personel Durumu (2007).

Sağlık Ocağı	Doktor	Hemşire	Ebe	Laborant ve Teknisyen	Sağlık Memuru	Memur	Hizmetli	Sıtma İşçisi	Toplam
Merkez Sağlık Ocağı	3	6	12	2	3	2	4	3	35

Kaynak: Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü (2007).

Merkez sağlık ocağı faaliyet sahası içerisinde Tufanpaşa, Yenimahalle ve Pınarbaşı mahalleri ilçe merkezinde yer alırken; Yeniköy, Alınoluk, Yeşilyurt, Gökçeli, Çiçekli, Gökgedik, Emirler, Torun, Arıklar, Boztopraklı, Başdoğan ve Torlar gibi sağlık ocağı olmayan köylere de sağlık hizmeti vermektedir. 2006 yılı itibari ile 14336 kişiyi bulan bu hizmet alanı içerisindeki nüfusun yarıya yakını ilçe merkezinde %50'sini (7215 kişi) yaşayanlar, % 50'sini (7121 kişi) ise kırsalda yaşayanlar oluşturur (Çizelge 4.14). Sağlık ocağı, hizmet sahası içerisinde çok yönlü sağlık hizmetleri, doğum hizmetleri, bulaşıcı hatalıklara karşı tedbir ve tedavi hizmetleri, doğum öncesi ve sonrası bebek ve çocuk izlemleri, bağışıklama hizmetleri, halk sağlığı için eğitim hizmetleri, aile planlaması ile ilgili hizmetler, yerleşme yeri içme ve kullanma sularının tetkiki ve gıda analizleri, gıda imal ve satış yerlerinin sağlığa uygunluk durumlarının kontrolü ve esnaf denetimleri gibi daha birçok hizmetler sayılabilir. Sağlık Ocağının 2006 yılı kayıtlarına göre yıl boyunca 37253 hasta muayene isteğinde bulunmuştur. 3 doktoru bulunan sağlık ocağında 1 doktor ortalama olarak 12417 hastalık vakasına teşhis ve tedavi uygulamış, ölüm olaylarına ise rastlanmamıştır (Merkez Sağlık Ocağı, 2006).

Çizelge 4.14. Andırın'daki Merkez Sağlık Ocağının Faaliyet Sahası İçerisindeki Nüfusun Yıllara Göre Seyri (2001–2006).

Yıllar	Şehirselsel Nüfus	%	Kırsal Nüfus	%	Toplam
2001	7388	48	7995	52	15383
2002	7412	48	7975	52	15387
2003	7452	49	7742	51	15194
2004	7492	50	7476	50	14968
2005	7389	50	7383	50	14772
2006	7215	50	7121	50	14336

Kaynak: Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü (2006).

Sosyal Fonksiyonlar çerçevesinde hizmet yürüten dernek ve vakıf gibi sivil toplum örgütleri ile çeşitli yardımlaşma birliklerine ait temsilciliklerin de yer aldığı Andırın'da bu alanda hizmetlerini sürdüren 9 kuruluş yer almaktadır. Bunlar Andırın Yeşildağ Spor Derneği, Andırın Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Esnaf ve Sanatkârlar Derneği, Esnaf ve Sanatkârlar Odası, Ziraat Odası, Andırınlılar Kültür, Eğitim, Sağlık ve Yardımlaşma Derneği ve Andırın Gelişim Platformu Derneği gibi kuruluşları sayabiliriz. Söz konusu bu toplumsal örgütler faaliyet gösterdikleri alanlarda birlik, beraberlik ve dayanışmanın en iyi örneklerini sergilemektedirler.

Bunların dışında Andırın Kaymakamlığı bünyesinde faaliyetini sürdüren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Andırın'da yardıma muhtaç insanların bazı ihtiyaçlarını karşılama konusunda faaliyetlerde bulunmaktadır.

Sosyal fonksiyonlar içerisinde sayabileceğimiz sportif faaliyetler Andırın'da istenilen düzeyde değildir. Andırın'da 1971 yılında Andırın Spor adıyla bir spor kulübü kuruldu. Kulüp resmi yükümlülüklerini yerine getiremediği için 1984 yılında feshedildi. Daha sonra 1987 yılında Andırın Yeşildağ Spor adıyla yeni bir kulüp kuruldu. Şu an 1. amatör kümede zor şartlarda mücadele vermektedir. İlçede 1987 yılında futbol sahası olarak düzenlenen bir saha mevcuttur. Etrafı tel örgülerle çevrilen saha toprak zemin olup, yanında inşaatı devam 70 m²'lik soyunma odası mevcuttur. Andırın'da ayrıca Kaymakamlık tarafından yapılan ve Çok Programlı Lisenin bahçesinde bir de halı saha bulunmaktadır.

4.5. Andırın'ın Kültürel Fonksiyonu

Kültürel fonksiyon alanlarının genişliği yerleşmelerin şehrsel özelliklerindedir. Eğitim kurumları, yerleşmelerin kendi bünyesinde olduğu kadar çevresine de sunduğu kültürel hizmetlerdedir. İlçe merkezinde kültürel fonksiyonlar içerisinde en önemli yere sahip olan eğitim kurumları faaliyet göstermektedir. Bu kurumlardan 5'i ilköğretim okulu, 3'ü ortaöğretim ve 1'i yüksek okuldur.

İlçe merkezindeki ilköğretim kurumlarından öğretime açılış tarihleri en eski olanı Atatürk ilköğretim okuludur. Bu gün hizmet verdiği binaya 1961 yılında taşınmıştır. İlk kuruluş tarihi kesin bilinmemekle birlikte Cumhuriyetin kuruluşuna kadar uzandığı tahmin edilmektedir. 1976 yılına kadar tek ilkokulun olduğu ilçede ilkokul sayısı; Tufanpaşa (1976), Mehmet Akif Ersoy (1986), Andırın 75. Yıl (1997) ve Cumhuriyet (2000) ilköğretim okullarının açılmasıyla 5'e çıkmıştır (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. Andırın'da Eğitim Kurumlarının Yapılış Tarihi ve Mahallelere Göre Dağılımı.

Eğitim Kurumunun Adı	Yapılış Tarihi	Bulunduğu Mahalle
Cumhuriyet İ.Ö.O.	2000	Pınarbaşı
Atatürk İ.Ö.O.	1961	Yeni
Andırın 75. Yıl İ.Ö.O.	1997	Tufanpaşa
M. Akif Ersoy İ.Ö.O.	1986	Yeni
Tufanpaşa İ.Ö.O.	1976	Tufanpaşa
Andırın Çok Programlı Lisesi	1978	Tufanpaşa
Andırın İmam Hatip Lisesi	1993	Tufanpaşa
Anadolu Lisesi	1996	Yeni

Kaynak: Andırın İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü.

Bu okullarda 2006-2007 öğretim yılında görev yapan öğretmen sayısı 106 olup, öğrenim gören öğrenci sayısı ise 1806 kadardır. Yine söz konusu öğretim yılında, bu ilköğretim kurumlarında 65 adet derslik bulunmaktaydı. Andırın ilçe merkezinde 2006–2007 öğretim yılında, ilköğretim kurumlarında 1 öğretmene yaklaşık 17 öğrenci düşerken, bir dersliğe düşen öğrenci sayısı da 29'dur. Aynı eğitim öğretim yılında Türkiye ortalaması 1 öğretmene 26 öğrenci, 1 dersliğe ise 34 öğrenci düşecek şekilde gerçekleşmiştir. Türkiye ortalamasının altında gerçekleşen bu değerler Andırın'daki eğitimin genel durumu açısından oldukça olumlu bir durumdur (Çizelge 4.16).

Andırın ilçe merkezinde bulunan ilköğretim okullarının tamamı tek tek ele alındığında tamamının gerek öğretmen sayısı, gerekse derslik sayısı olarak ilçe nüfusuna yeterli olduğu görülmektedir. İlçe nüfusunun dışarıya çok göç vermesinden dolayı genç nüfus sürekli daha büyük kentlere kayması bu durumu izah etmektedir.

Andırın'da 2006–2007 öğretim yılı itibarıyla, 1 Anadolu lisesi (Andırın Anadolu Lisesi), 1 çok programlı lise (Andırın Çok Programlı Lisesi) ve 1 meslek lisesi (İmam Hatip Lisesi) olmak üzere 3 ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Bu okullardan Andırın Çok Programlı lisesi 1978 yılında, Andırın İmam Hatip Lisesi 1993 yılında ve Andırın Anadolu Lisesi 1996 yılında hizmete açılmıştır. Aynı öğretim yılında, İlçedeki ortaöğretim kurumlarında 1121 öğrenci, 58 öğretmen vardır. Bu okullardaki derslik sayısı 37'dir. Orta öğretimde bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 16, bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 25'tir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Andırın'da Yer Alan Eğitim Kurumları, Öğrenci-Öğretmen, Personel ve Derslik Sayısı (2006-2007).

Eğitim Kurumlarının Adı	Öğrenci Sayısı			Öğret. Sayısı	Personel Sayısı	Derslik Sayısı	Dersliğe Düş. Öğr. Say.	Öğret. Düş. Öğr. Say.
	Kız	Erkek	Toplam					
M. Akif Ersoy İ.Ö.O.	71	85	156	14	-	9	17	11
Atatürk İ.Ö.O.	206	208	414	24	1	8	52	17
Cumhuriyet İ.Ö.O.	288	326	614	30	3	25	25	20
Tufanpaşa İ.Ö.O.	125	112	237	12	1	9	26	20
Andırın 75. Yıl P.İ.O.	193	192	385	26	-	14	28	15
Anadolu Lisesi	127	140	267	18	2	12	22	15
Andırın Çok Prog. Lisesi	303	477	780	31	8	20	39	25
Andırın İmam Hatip Lisesi	57	17	74	9	1	5	15	8
TOPLAM	1370	1557	2927	164	16	102	29	18

Kaynak: Andırın İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (2007).

Andırın kırsalında orta öğretim olarak bir okul Geben kasabasında ve bir okul da Yeşilova kasabasında bulunmaktadır. Bu iki kasaba dışındaki Andırın köylerinde bulunan öğrenciler ilçede bulunan orta öğretim kurumları kadar Kadırlı ve Kahramanmaraş gibi daha büyük şehirlerde bulunan okullara devam etmektedirler. İlçe merkezinde bulunan eğitim kurumlarında eğitim şartları her ne kadar olumlu şartlar taşısaya da, öğrencilerin, kalacak yer problemi ve üniversite sınavına daha iyi hazırlanabilme düşüncesi, çocuk eğitimine çok önem veren yöre halkını özellikle yakın olan Kadırlı'deki eğitim kurumlarına yöneltilmektedir.

Andırın'da yaygın eğitim kurumlarından biri olan Halk Eğitim Merkezi, çeşitli dallarda kursların düzenlendiği çalışmalarına 1977 yılında Hükümet binasında başlamıştır. Halk Eğitim Merkezinde 1 müdür, 1 müdür yardımcısı, 2 öğretmen, 1 memur ve 22 geçici usta öğretici olmak üzere toplam 28 personel görev yapmaktadır. Giyim, makine nakışı, daktiloğrafı, halıcılık, kilim dokumacılığı, çiçekçilik, trikotaj, el nakışı, kumaş boyama, bilgisayar, yabancı dil kursu, güreş eğitimi yanında sosyal ve kültürel kurslardan üniversite sınavına hazırlık, orta öğretim kurumları sınavına hazırlık, ev ekonomisi ve ana çocuk sağlığı kursları ihtiyaca yönelik olarak düzenlenmektedir. 2006 yılında 61 dalda açılan kurslarda 535 kişiye belge verildi (Andırın Halk Eğitim Merkezi, 2006).

Andırın'da bulunan eğitim kurumlarından birisi de Sütçü İmam Üniversitesi'ne bağlı *Andırın Meslek Yüksekokulu*'dur. Okulda Fidan Yetiştirme, Mobilya ve Dekorasyon ve Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama olmak üzere 3 program üzerine

eğitim ve öğretim faaliyeti yürüten okulda 7 derslik vardır. Programların öğrenci kapasiteleri 30'ar kişiliktir. Okulda 13 teknik ve öğretim elemanı ve 5 idari personel bulunmaktadır. 2007-2008 döneminde 156 öğrenci mevcut olup öğrenciler tercih usulü ile buraya gelmiş olmakla birlikte öğrencilerin % 60'ı il içersinden gerisi ise il dışından gelen öğrencilerdir. Andırın ve yakın çevresinden gelen öğrenci sayısı fazladır.

Andırın eğitim faaliyetlerinde, ilköğretim düzeyinde, belediye sınırları içersinde kalan sahaya ve okulu olmayan veya sadece ilköğretimin birinci kademesi olup da ikinci kademe okulu bulunmayan yakın köylere hizmet etmektedir. Bu özelliklere sahip yerleşmelere ait öğrenciler taşıma merkezi konumunda bulunan merkez ilköğretim okullarına taşınması yapılmaktadır. Ayrıca taşıma kapsamına alınamayan ve söz konusu özelliklere sahip yerleşmelerde bulunan öğrenciler de 75 Yıl Y.B.İ.O.'lu bünyesinde bulunan 384 öğrenci kapasiteli pansiyona yatılı olarak alınmaktadır. Böylece ilçede bulunan ilköğretim okullarının hizmet sahası yakın köyleri de içine almıştır.

75. Yıl Y.B.İ.O. pansiyonuna 17 köyden öğrenci alımı yapılmaktadır. İlköğretim Okulu hiç olmayan veya ikinci kademesi bulunmayan ancak taşıma kapsamına da alınmayan köy ve obalar; Alanlı köyü Dereyeri ile Asmaüstü obası, Rifatiye köyü Fen kocası, Başdoğan köyü Büyükesik obası, Sumaklı köyü Bössek obası, Efirağzlı köyü Karaveliler obası, Gökgedik köyü merkezi ile Pertler, Müminler, Kabacalar, Değirmenbaşı ve Kasımlı obası, Akçakoyunlu köyü Çatalağaç obası, Torlar köyü Havyacık obası, Kagaçayırı köyü Sıtmalı obası, Emirler köyü merkezi ile Suuçan obası, Boztaopraklı köyü Köstük ve Armutkuyusu obası, Akifiye köyü Kırıklı obası, Köleli köyü merkezi ile Kayaönü obası, Hacıveliüşağı köyü Çarıkçı obası, Karapınar köyü Kisecek obası, Bulgurkaya köyü Karadut obası ve Akgümüş Köyü merkez yerleşmelerinde bulunan öğrenciler bu pansiyona alınmaktadır (Foto 4.3).

Foto 4.3. Tufanpaşa mahallesinde bulunan ve hemen karşısında 384 öğrenci kapasiteli pansiyonu bulunan 75. Yıl Y.B.İ.Ö.O.'ndan bir görünüm (2007).

Orta dereceli okullar, Andırın kırsalında sadece Geben ve Yeşilova beldelerinde yer almaktadır. İlçede Anadolu Lisesi, Andırın Çok Programlı Lisesi ve İmam Hatip Lisesi gibi okulların yöredeki eğitim ihtiyacına tam olarak cevap verememesi ve bu okullara devam etmek isteyen öğrenciler için kalacak yer sıkıntısı gibi mevcut bazı problemlerden dolayı öğrenciler başta Kadirli olmak üzere, Kahramanmaraş ve Osmaniye gibi eğitim olanaklarının daha iyi olduğu şehirlerdeki okulları tercih etmektedirler. 2005-2006 öğretim yılında Andırın'da bulunan ilköğretim okullarından 910 kadar öğrenci mezun olmuşken ancak 600'e yakın sayıdaki öğrenci Andırın'da bulunan liselerden birine kayıt yaptırmıştır. Bu durumda Andırın'da ilköğretim okullarından mezun olan öğrencilerin % 65'i mevcut liselerden birine kayıt yaptırırken, % 35'lik öğrenci grubu ya bir okula kayıt yaptırmamış veya Andırın dışında bulunan liseleri tercih etmişlerdir.

Andırın doğal şartların elverişsizliği nedeniyle yöre halkı eğitime çok önem vermektedir. Öğrenciler için iş sahibi olmanın neredeyse tek yolu iyi bir eğitim almaktır. İnsanların eğitime bakış açısı Andırın'da bulunan ilk ve orta öğretim kurumlarının başarısını etkilemiştir. 2006 yılında yapılan ÖSS'de ilçe başarısı % 35, OKS başarısı ise % 45 olarak gerçekleşmiştir (Andırın İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2006).

Yüksek öğrenim kurumları, merkezi sınav sistemi ve tercih usulüne göre öğrenci kabul ettiklerinden, Andırın Meslek Yüksek Okulu'nda okuyan öğrencilerin % ... Türkiye'nin çeşitli il ve ilçe nüfuslarına kayıtlıdır. Andırın'da bulunan yüksek okul ilçenin kültürel fonksiyonu açısından önemli bir unsurdur.

Andırın'da *dini eğitim veren kurumlar* da vardır. Bu kurumlar genellikle ilköğretimi olmayan, öğrenimini tamamlamamış ya da ilköğretim mezunu kız öğrencilere hizmet vermektedir. Öğrenciler genellikle Andırın ve yakın çevresinden geliş gidış yaparak bu eğitim kurumunda eğitim görmektedir. Kur'an Kursu niteliğinde Andırın Müftülüğü'ne bağlı olarak eğitim veren ve 1969 yılında hizmete başlayan ve 60 öğrenci kapasiteli Merkez Kur'an kursu'dur. Pınarbaşı mahallesinde bulunan bu Kur'an Kursunda 33 öğrenci eğitim almaktadır (Andırın Müftülüğü, 2006).

Kültürel faaliyetler içersinde yer alan *kütüphaneleri* incelediğimizde, Andırın'da 1981 yılında hizmete açılan ve Kültür Bakanlığına bağlı bir Halk Kütüphanesi bulunmaktadır. 10000 civarında kitaba sahip kütüphanenin 50 kişilik okuma salonu mevcuttur. 4000 civarında kitap Kaymakamlığın yardımları alınması ile Andırın İlçe Halk Kütüphanesi Kahramanmaraş'ın en büyük 2. kütüphanesi unvanına kavuşmuştur. Kütüphanenin 2006 yılı kayıtlarına göre 204 üyesi bulunmakta ve yıl içersinde 19298 kişi kütüphaneden yararlanmıştır. Yararlananların ne kadar ve nereden sorularına cevap bulamadığımız kayıtlarda kütüphanenin daha çok ilçe'de bulunan öğrenciler tarafından ziyaret edildiği, okunan kitapların konusu ve türü itibariyle anlaşılmaktadır.

Andırın'da mahalli *basın organı* "Andırın Postası" adında yerel bir gazete 24.04.1984 tarihinde yayın hayatına başladı. Haftalık olarak basılan gazete, 700 adet basılmakta ve ilk çıktığı günden beri yayın hayatına devam etmektedir. Gazeteler Andırın ve köylerinin yanı sıra Türkiye'nin belirli şehirlerine de gönderilerek okunmaktadır.

Türkiye'de yayınlanan diğer gazeteler de günlük olarak ilçede okunabilmektedir. Gazete bayilerinden alınan bilgilerin tahmini olması sebebiyle, satılan gazete sayıları hakkında sağlıklı istatistik sonuçlara ulaşamadığımız Andırın'da, Türkiye'de yayınlanan gazetelerin birçoğu okuyucu bulabilmektedir.

Andırın'da dini hizmetlerin yerine getirilmesinde *Camiler* önemli rol oynar. İlçe merkezinde çeşitli mahalle ve mevkilerde 6 adet cami bulunmaktadır (Çizelge 3.26). Camilerden Merkez Cami hariç (1969 yılı) diğer camiler 1980 sonrasında yapılmıştır. İlçede tarihi yapı olarak eski bir cami bulunmamaktadır. 1984 yılında Tufanpaşa Camisi yapılarına kadar ilçede tek cami bulunmaktaydı. İlçede en son Yeni mahallede Merkez Yayla Camisi 2001 yılında hizmete açılmıştır (Şekil 3.4).

Kültürel fonksiyonlara içerisinde değerlendirilebilecek *festivaller* de Andırın için önemli zenginliklerdendir. Her yıl Çınar Geçidi dinlenme parkında düzenlenen sünnet şöenlerine büyük katılımlar olmaktadır. Andırın ve yakın çevresinden birçok insanın katıldığı şöenler büyük bir coşku içerisinde gerçekleşmektedir. Bunun yanında düzenli olmasa da bazı yıllar Andırın'ın Çiğşar yaylasında Kiraz festivali düzenlenmektedir. Yaz mevsiminde kirazların olgunlaşma döneminde yapılan festivale oldukça katılım olmaktadır. Festival geniş ölçekli olmasa da yörenin tanıtımı açısından büyük önem arz etmektedir. İlaçsız olarak üretilen ve kalitesi oldukça yüksek Andırın kirazlarının tanıtımının daha iyi yapılması gerekmektedir.

4.6. Andırın'ın Turizm Fonksiyonu

Andırın ve çevresi günümüzden çok daha eskilere dayanan yaylacılık faaliyetlerine ev sahipliği yapmaktadır. Daha önceleri hayvancılık amaçlı kullanılan yaylalar 1980'li yıllardan sonra bu özelliğini kaybederek turizm amaçlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu değişimde etkili olan temel neden ilçe nüfusuna kayıtlı, başta Kadirli ve Adana olmak üzere ilçe dışında yaşayan ve belirli bir gelir seviyesine sahip yöre insanının hem nostaljik duyguların etkisi hem de Kadirli, Adana ve Osmaniye gibi Çukurova'da yaz mevsiminde iklimin bunaltıcı ve sıcak etkisinden kısıya sürede olsa uzaklaşarak tatil yapma istekleridir.

Tüm dünya genelinde olduğu gibi, ülkemizde de son dönemlerde kentlerin hızlı ve plansız büyümesi, iş imkânlarının bu büyük şehirler çevresinde yoğunlaşması gibi gerekçelerle doğal alanlardan uzak, kentlerin gürültülü ve betonlaşmış ortamında yaşamak zorunda kalan kişiler, bu özlemlerini gidermek için yeni kaynaklar aramaya başlamışlardır. Son dönemlerde oldukça sık duyulmaya başlayan eko turizm de bu yönelimlerin sonuçlarından birisi olarak ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde kıyı alanlarına olan yaygın turistik talep, son zamanlarda bozulmamış doğal alanlara doğru kaymaktadır. Andırın çevresi, dağları, ormanları, akarsuları, iklimi, kültürel ve diğer doğal değerleriyle söz konusu ilgiyi fazlasıyla hak etmektedir. Yörenin sahip olduğu bu yüksek potansiyel karşısında, yöreye olan talebin her geçen yıl büyüyen devam ettiği gözlemlenmiştir.

Yaylacılar Andırın'a sıcaklıkların yükselmeye başladığı yaz mevsiminin başlarında gelmeye başlarlar. Okulların tatile girdiği haziran ayı yaylacıların Andırın'a en yoğun olarak geldiği dönemdir. Yayılda kalınan dönem ortalama üç aydır. Okulların açıldığı eylül ayı ortalarında yaylacılar tekrar sürekli ikamet ettikleri evlerinde göç etmektedirler. Yaz mevsimi Andırın için hem iktisadi hem de sosyal açıdan oldukça hareketli geçer. Bu dönem ilçede bulunan ve özellikle perakende ticaret yapan iş yerleri için oldukça verimlidir. Yaylacılık Andırın'ın ekonomik yapısına katkıda bulunan iktisadi faaliyetlerden birisidir.

Araştırmamızda, ilçe merkezine yaz mevsiminde gelen yaylacıların sayısı ve nitelikleri hakkında somut bilgilere sahip olamadık. Eldeki bilgiler yöre insanının konu hakkında yaptıkları yorumlardan öteye gidememiştir. 2006 yılında yöreye yaptığımız gezide yöre hakkında bazı genel bilgilere ulaşılmış bulunuyoruz. Andırın'a bağlı tespit

edebildiğimiz 28 yayla yerleşmesi bulunmaktadır. Kış mevsiminde yaylaların % 69'u (18 yayla) tamamen boşalmaktadır. 2400 civarında kalıcı konut ile 890 civarında çadır denilen geçici konut bulunan yaylalarda toplam 3290 yayla meskeni bulunduğunu tahmin etmekteyiz. Bu yayla konutlarında ortalama 4 kişinin ikamet ettiği kabul edilecek olunursa; Andırın kırsalındaki bu yaylalara 13000'den fazla yaylacı gelmektedir. 2000 yılı bina sayım cetvellerinde İlçe merkezinde 195 konut boş durumdadır. Ayrıca sahaya yaptığımız araştırma gezilerinde birçok ailenin evinde bazı küçük değişiklikler yaparak evinin bir bölümünü yaylacılara yaz mevsiminde kiraya vermektedir. Yaz mevsiminde Andırın'da kiralık ev bulmanın neredeyse imkânsız olduğunu düşünecek olursak boş evlerin tamamı dolmaktadır (Foto 4.4).

Foto 4.4. Yenimahalle'de modern yapı malzemeleri ile güçlendirilmiş, yan tarafına yaz mevsiminde Andırın'a gelen yaylacılara kiraya verilmek üzere ek yapılmış ve yine aynı amaçla daha önce hayvancılık amaçlı kullanılan evin alt katı düzenlenerek oturulabilir hale getirilmiş bir evden görünüm (2007).

Araştırma sahasına yaptığımız gezilerde yaylacıların bir kısmı günlük ihtiyaçlarının bir kısmını karşılamada Kadirli'de bulunan işyerlerini tercih etmektedir. Haftada ya da iki-üç hafta aralıklarla sürekli ikamet ettikleri evlerini kontrol etmek amacıyla yaptıkları ziyaretler yapan yaylacılar, bu esnada özellikle de Kadirli'den bazı ihtiyaçlarını da temin etmektedirler. Andırın'da büyük ve kapsamlı alışveriş merkezlerinin olmaması ve yaz mevsiminde yükselen ürün fiyatları bu durumun yaşanmasına neden olmaktadır.

Andırın ilçe merkezi ve yaylalarında yaz mevsiminde yaşanan yaylacılık faaliyetleri ilçe ekonomisi için oldukça önemlidir. İlçe yaz mevsiminde binlerce yaylacıyı misafir etmektedir. İlçe merkezinde çalışanların iktisadi faaliyet kollarında göre dağılımında hizmet sektöründe çalışanların oranının (% 79,5) olması (Bina Sayım Cetvelleri, 2000), ilçenin ekonomik yapısı hakkında bize oldukça önemli bilgiler vermektedir. Hiç kuşkusuz bu Çizelgenun ortaya çıkmasında yörede yaşanan yaylacılık

faaliyetlerinin büyük etkisi olmuştur. Araştırma sahamızın da konusu olan ilçe merkezi çoktan bir tarım toplumu olmaktan çıkmış ve eko turizm de denilen yayla turizmi açısından çekiciliği ön plana çıkmış bir merkez olarak şehirleşme alanında önemli gelişmeler kaydetmiştir. İlçenin bu potansiyelini destekleyici projelerin yapılarak hayata geçirilmesi bu küçük ilçenin geleceği açısından önemlidir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Genel Değerlendirme

Araştırmamıza konu olan Andırın, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer alan Kahramanmaraş ilinin batısındadır. Burası, Orta Toroslar ile Amanos dağlarının birbirine yaklaştığı sahasının kuzeybatısına denk gelen tepelik bir alana karşılık gelmektedir.

Yüz ölçümü yaklaşık 2257 ha olan araştırma bölgemizin yaklaşık % 25 (553 ha) kadarı ova, % 75 (17041 ha) kadarı da dağlık ve tepelik alanlardan oluşmaktadır.

Andırın arazisi mesozoyik ve Orta paleozoyik yaşlı kalker, marnlı kalker, kumtaşı ve marnlı kumtaşı serilerinden oluşur. Dağlık ve tepelik sahalarda kalan çukurluklar ise etraftan getirilmiş alüvyonlarla dolmuştur.

Araştırma sahası, tipik Akdeniz ikliminin tesiri altındadır. Ancak saha sahip olduğu yükselti, kıyıdan uzaklık ve bakı şartlarından dolayı yıllık sıcaklık ortalaması biraz düşerken, aldığı yağış miktarı artmıştır. Bakı şartlarından dolayı deniz etkisine açıktır. Nitekim Andırın kıyıya 110 km uzaklıkta ve 1050 m. yükseklikte bulunmaktadır.

Thornthwaite iklim tasnifine göre, çok nemli, birinci dereceden mezotermal, yaz mevsiminde orta derecede su noksanı olan ve denizel şartlara yakın bir iklime sahiptir.

Andırın ilçesi, iktisadi açıdan önem arz eden bitki örtüsü, ülkemizin önemli orman alanlarındandır. Araştırma sahasının % 62'si ormanlarla kaplıdır. Orman alanı olarak kabul edilen alanların bir kısmı özellikle Sarımsak dağı ve etekleri makiliklerle kaplıdır. Yükseltinin nispeten az, yağış değerlerinin yeterli, insan ve hayvan müdahalelerine karşı korunabilmiş yamaçlarda geniş meşelikler vardır. Daha yükseklerde ise sedir, göknar, çam ve ardıç türlerinden oluşan iğne yapraklı ormanlar yer alır. İlçenin güneyinde yükseltinin az ve toprak şartlarının iyi olduğu arazilerde kızılçam ormanları bulunur. Sahada yaygın yeryüzü şekillerinden olan dere boylarında ise çeşitli söğüt türleri ile çınar ağaçları sıralanmıştır.

Andırın ve çevresinde bulunan toprağın ana kayasını kalker, kumtaşı ve marn oluşturur. İlçenin büyük bir alanı çok meyilli olması ani ve çok şiddetli yağışların sonucu olarak yamaçlar toprak oluşumuna pek elverişli değildir. Andırın ve çevresinde görülen yaygın toprak türlerinden en önemlisi Kahverengi orman topraklarıdır. Dağ eteklerinde eğimin azaldığı yerlerde kolüvyal topraklara rastlanır. Andırın ve çevresi toprak bakımından fazla zengin olmamakla birlikte toprak örtüsünden yoksun, çıplak kayalık alanlar da önemli yer tutar. Dik-sarp, eğimli, taşlı-kayalı ve şiddetli aşınım etkisindeki arazi orman, çalılık ve otlak halindedir. Tarım arazisi olarak kullanılan yerlerde toprağın verimi oldukça yüksektir. Etekler ve dağlar arasındaki yumuşak eğimli alanlar kuru tarım ve meyvelik olarak değerlendirilmeye elverişlidir.

Ceyhan nehrinin havzasında bulunan sahada debileri fazla güçlü olmayan çok sayıda akarsu bulunur. Bu akarsulardan bir kısmı sürekli akışa sahip iken çoğu yaz mevsiminde kurur. Araştırma sahasının sularını toplayan birçok dere ve çayın birleşmesiyle oluşan ve sahanın en önemli hidrografik birimini oluşturan Keşiş suyu, Kabağaç mevkiinde, Ceyhan Nehri üzerinde kurulu Arslantaş baraj gölünde Ceyhan ile birleşir. Andırın ve çevresinde bulunan akarsular rejim bakımından Akdeniz ikliminin yağış rejimi özelliklerini yansıtır.

Andırın ve çevresi bulunduğu saha itibariyle oldukça engebeli bir arazidir. Araştırma sahası Toros dağlarının üzerinde ve Toros dağları ile Amanos dağlarının birbirine yaklaştığı orta yükseklikteki tepeliklerden oluşmaktadır. Tarımsal faaliyetler ancak dağlar arasında bulunan ve çoğu karstik erime sonucu oluşmuş küçük çukur

alanlarda yapılabilmektedir. Andırın, doğu-batı uzanımlı Toros dağlarının nispeten geçit verdiği ve umumiyetle kuzeydoğu-güneybatı istikametindeki vadilerin bulunduğu bir kesimdedir. Bu sebeptendir ki doğu Çukurova'dan Anadolu'nun iç kesimlerine giden tarihi göç yolu olan "Akyol" buradan geçmektedir.

Andırın dağlık bir alanda bulunmasına karşın sahip olduğu coğrafi konum, Andırın ve çevresini insanların uğrak yerlerinden biri yapmıştır. Andırın ilçe merkezi oldukça yeni bir yerleşme alanı olsa da Andırın ve çevresinde yer alan yaylalar ile buradan geçen Akyol'un tarihi, Çukurova'da kurulan yerleşmeler kadar eskidir. Andırın'ın kuruluş ve gelişmesinde en eski yerleşim merkezi olan Karatepe'ye ulaşan önemli tarihi ticaret yollarına göre konumu etkili olmuştur.

Andırın nüfusu ile ilgili edindiğimiz ilk bilgiler 1882 yılına aittir. Bu yılda Andırın nüfusu yaklaşık 7226 erkek olarak belirtilmektedir. Yine 1895 ve 1898 yıllarında ise Andırın toplam nüfusu yaklaşık 17780 kişi olmakla beraber bu nüfusun büyük çoğunluğunu kırsalda yaşayan insanlar oluşturmaktadır.

Andırın ilçe merkezi ile ilgili ilk sağlıklı bilgilere 1927 yılında yapılan genel nüfus sayımları ile ulaşmaktayız. Andırın nüfusunun 1927 yılından günümüze gelişim seyri incelendiğinde nüfus artış hızlarının 1950-1955, 1965-1970 ve 1980-1985 dönemlerinde düşük; 1955-1965, 1970-1980 ve 1985-2000 dönemlerinde ise yüksek seyrettiği gözlenmektedir. Andırın ilçe merkezi nüfusu, 73 yıllık dönemde 15 kat artış göstermiş ve bu dönemin hiçbir safhasında nüfus gerilemesi yaşanmamıştır.

1927 yılında nüfusun % 95'i köylerde yaşayan Andırın nüfusunun 1960'ta % 90'ı, 1980'de % 86'sı ve 2000 yılında % 80'i köylerde yaşamaktadır. Andırın köylerinde nüfus 1965'e kadar hızlı artarken bu tarihten sonra neredeyse hiç artmamıştır. Andırın köylerinde de 1965'ten günümüze kadar geçen sürede nüfusun gelişme göstermemesi, tüm yurttaki olduğu gibi Andırın köylerinde de başta ilçe merkezi ve Kadirli olmak üzere büyük şehirlere doğru bir göç hareketinin varlığını ortaya çıkarmaktadır.

İlçe merkezinde yaşayan nüfus, köylerin tersine sürekli bir artış göstermiştir. 1927 yılında 553 nüfuslu bir köy görünümünde olan Andırın 2000 yılında 8311 kişinin yaşadığı bir yerleşme haline gelmiştir. Andırın ilçe merkezi, yerleşmelerin hızlı büyümelerinde etkili olabilecek tarım ve sanayi faaliyetlerinin gelişim imkânı olmayan bir yerleşme olmuştur. Ancak ilçenin idari statüsü ve yaz mevsiminde kökeni çok daha eskilere dayalı yaylacılık faaliyetlerine ev sahipliği yapması ilçe nüfusunun sürekli bir artış içerisinde olmasını sağlamıştır.

Andırın, fonksiyonel olarak şehir kimliği kazanmasında idari statüsü ve yaz mevsiminde sahada yaygın olarak yapılan dinlenme amaçlı yaylacılık faaliyetlerinden dolayı ilçeye gelen yaylacılar etkili olmuştur. Özellikle 1980 yıllarından sonra yaygınlaşan dinlenme amaçlı yaylacılık faaliyetleri ilçede nüfusun artışıyla birlikte çeşitli hizmet kollarının ortaya çıkması ve iş kollarında görülen çeşitlilik bunda etkili olmuştur.

İlçe nüfusu mahallelere dengeli olarak dağılmamıştır. Mahalle nüfusları 2000 ile 5000 arasında değişir. İlçe nüfusunun % 51'i (4256 kişi) Yeni mahallede, % 25'i (2096 kişi) Pınarbaşı mahallesinde ve % 24'ü (1959 kişi) Tufanpaşa mahallesinde yaşamaktadır. Merkezi iş sahası ve Göksun ile Kadirli yollarının kavşağında bulunan Yeni mahalle ilçede en fazla nüfus bu mahallede yaşar. Alan olarak en küçük olan Pınarbaşı Mahallesi nüfusu en yoğun (66 kişi/ha) mahalledir. İlçe'de ortalama nüfus yoğunluğu 43 kişi/ha'dır.

Andırın'da erkek nüfus sayısı 1940 yılları hariç tutulacak olursa her zaman kadın nüfusundan fazla olmuştur. Kuşkusuz bu dönemde çok sayıda erkek nüfusun silâh altına

alınması bunda etkili olmuştur. 1935’de % 52 olan erkek nüfus oranı, 1940’da % 49’a gerilemiştir. 1945 yılından itibaren erkek nüfus sayısı, erkeklere oranla daha fazla artmaya başlamış ve 1955 yılında nüfusun % 54’ünü erkeklerden oluşturken, kadın nüfusun oranı % 46’ya gerilemiştir. Erkek nüfus oranındaki bu fazlalık günümüze kadar devam etmiştir. 2000 yılına gelindiğinde nüfusun cins oranı % 52 erkek ve % 48 kadın olarak devam etmektedir. İlçe nüfusunda erkek nüfusun kadın nüfusa göre fazla olması ilçenin ekonomik yapısı ve gelişiminin olumlu yönde bir değişim içersinde olduğunu gösterir.

Araştırma sahasında, yetişkin yaş grubunun fazlalığı dikkati çekmektedir. *15-64 yaş grubunun* toplam nüfusa oranı 1990 yılı itibariyle % 59 iken, 2000 yılında bu oran % 63’e yükselmiştir. Andırın’da 1990- 2000 yılları arasında geçen 10 yıllık sürede 0-14 yaş grubunda bir azalma olurken, 65 yaş ve üzeri grupta az da olsa bir artış söz konusudur. Bu durum ilçe merkezinde faal nüfus ile bağımlı nüfus oranlarına yansımaktadır. 1990 yılında iktisaden faal her 100 kişi 70 kişiyi geçindirmek durumunda kalırken, 2000 yılında bu oran 59’a düşmüştür. Bu rakamlar Andırın’da ekonomik yapıda meydana gelen değişimin yönünü göstermesi açısından önemlidir.

2000 yılı itibari ile ilçede 12 ve daha yukarı yaş grubunda olan nüfus miktarı 6261 kişidir. Bunun 1601’i (% 26) iktisaden faal olan nüfusu, 4660’ı (% 74) iktisaden faal olmayan nüfusu meydana getirir. Faal nüfusun 3266 kişisi (% 52) erkek iken, 2995 kişisi (% 48) kadınlardan meydana gelir. İktisaden faal olan nüfusun ise 1342 kişisi (% 84) erkek iken, 259 kişisi (% 16) kadındır.

Andırın’da 1990 yılında nüfusun bağımlılık oranı % 70 iken, 2000 yılına gelindiğinde bu oran % 59’a gerilemiştir. İlçede yaş bağımlılık oranındaki bu düşüş, nüfusun iktisadi ve sosyal yapısı açısından olumlu bir gelişmedir.

Araştırma sahasında nüfusun önemli bir parçasını da genç nüfus oluşturmaktadır. *0-14 yaş grubunun* toplam nüfusa oranı 1990 yılında % 38’den iken, 2000 yılında önemli bir azalış göstererek % 33’e gerilemiştir. Kısacası genç nüfusun ilçe nüfusu içersindeki oranı son 10 yılda % 5 azalmıştır. 65 yaşın üzerindeki yaşlı nüfus ise ilçe merkez nüfusunun 1990 yılında % 3’ünü oluştururken bu oran 2000 yılında % 4’e yükselmiştir. Bu veriler ilçe’de nüfusun oldukça genç bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

Andırın ilçe merkez nüfusunun 1990–2000 yılları arasındaki yaş yapısı incelendiğinde; 1990 yılındaki 0-4 yaş grubu 2000 yılının 10-14 yaş grubunu oluşturur ki 10 yıllık sürede bu yaş grubunda %3,3 oranında bir artış meydana gelmiştir. Bu yaş grubu haricindeki yaş gruplarında bir azalma meydana gelmiştir. Yetişkin yaş grubundaki nüfusun toplam nüfusa oranı % 4 oranında büyümüştür. Bu nüfusun iş hayatı açısından önemi dikkate alınacak olursa; bu Andırın ilçe merkezinin geleceği açısından umut verici bir gelişmedir. Ancak 0-4 yaş grubu ve 65 ve üzerindeki yaş grubu dışında kalan yaş gruplarında meydana gelen azalma ilçenin hemen her yaşta dışarıya göç verdiğini göstermektedir. 1990 yılında 2023 olan 10-19 yaşları arasındaki nüfus, 2000 nüfus sayımında 1592 olan 20-29 yaşlarındaki nüfusu oluşturmaktadır. 10 yıl içersinde bu yaş grubu 431 kişi (% 21) azalmıştır. İlçe dışında çıkan bu 431 kişiden 242’si 20-24 yaş grubu nüfusa aittir. 1990 yılından 2000 yılına kadar geçen 10 yıl içersinde 20-24 yaş grubundaki nüfusun önemli bir kısmı askerlik ve üniversite okumak gibi sebeplerle ilçe dışına çıktığını ve 25-29 yaş grubunda da nüfus azalmasına bakılırsa ilçeden ayrılan nüfusun geri dönmediği ve ayrılış nedenlerinin içersinde ekonomik sebeplerin olduğu anlaşılır. Bu durum özellikle 1970 sonrasında baş gösteren, 1985’ten itibaren de hız kazanan, büyük şehirlere doğru çoğu ekonomik kaygı taşıyan genç nüfus göçleridir.

Andırın'da eğitim konusu uzun zaman önce insanların hayatına girmiştir. Özellikle 1980'li yıllardan önce, kırsal kesimde ortaöğretim kurumlarının bulunmaması veya az olmasından dolayı çocuğunu okutmak isteyen aileler, çocuklarını, şehirde bir yakınlarının yanına göndermek, ev kiralamak ya da bir öğrenci yurdu gibi kalacak bir yer bulmak suretiyle özellikle de erkek çocuklarının okumasını sağlıyorlardı. Daha sonraları ulaşım imkânlarının gelişmesi, ilköğretimde taşınabilir sisteme geçilmesiyle kırsal ile ilçe merkezi arasında gününbirlik servis imkânı ortaya çıkmıştır. Andırın'da insanlar için okumanın ve eğitilmiş insanın önemi çok büyüktür. İlçede okuma yazma bilenlerin sayısı 1985 yılında okuma yazma bilenlerin sayısı 4148 kişi iken, 2000 yılında 6616 kişiye yükselmiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin sayısı ise 1985'de 934 kişi iken, 2000 yılında 734 kişiye düşmüştür. Bu gelişme ilçe nüfusunun eğitim yapısı ve ilçede eğitime verilen önemin bilinmesi açısından önemlidir. Şöyle ki birçok büyük şehrimizde eğitim imkânlarının çok daha iyi olmasına rağmen bu başarı yakalanamamaktadır. Andırın'da doğal çevre koşullarının insanların geçim kaynakları açısından fazla olumlu şartlar taşıması, yöre halkını, eğitim konusunda olumlu yönde motive etmiştir.

Andırın'da 2000 yılında çalışan nüfusun % 6'sı sanayi, % 14'ü tarım ve % 80'i hizmet sektöründe çalışmaktadır. İlçe ekonomisinde hizmet sektörü hakim olup, bu durum Andırın'ın sektörel özelliğini yansıtmaktadır.

Andırın'da 2000 yılı nüfus sayımı verilerine göre çalışan nüfusun, çalıştığı iş kolu ve mesleklerine ilişkin bilgilere göre; çalışan nüfusun % 84'ünü erkekler meydana getirirken, % 16'sını kadınlar oluşturur. Kadınların daha çok toplum hizmetleri ile ilgili meslekler ile zirai faaliyetlerde çalışmaktadır.

Andırın'ın kuruluşu hakkında kesin bir tarihlendirme yapmak mümkün olmamakla beraber Andırın'ın Çukurova'dan Orta Anadolu yaylasına geçit veren bir göç yolu üzerinde olması, burasını stratejik açıdan önemli bir yerleşme olmasını sağlamıştır. Bu yol üzerinde yer alan Karatepe'de yapılan kazılar bu yörenin tarihine ışık tutmuştur. Akyol adıyla anılan bu yolu Anadolu'ya kalay ve kumaş taşıyan Asurlu tüccarlar, Ortaçağda kutsal topraklara giden Haçlılar ve hatta Sayda'dan gelen Fenikeli tüccarlar bu yolu kullanmışlardır. bu yoldan taşımışlardır. Bu yol; yakın zamana kadar Yörüklerin göç yolu da olmuştur. Andırın'ın kuruluş ve gelişmesinde bu yolun rolü büyük olmuştur.

Andırın bir yerleşme olarak eski bir yerleşme sayılmaz. Ancak bir ara kesintiye uğramakla beraber Andırın 1850'li yıllarda kaza merkezi olmuş bir yerleşmedir. Andırın Cumhuriyetin kuruluş yıllarında bir köy görünümünde iken, kendi kırsalındaki güçlü nüfusa merkez olması ve oldukça fazla nüfusa sahip köylerinden aldığı göçlerin de etkisi ile gelişerek 1965'li yıllarda büyükçe bir kasaba görünümü kazanmıştır. Andırın, ve özellikle 1980'li yıllardan sonra yaz mevsiminde başta Kadırlı ve Adana olmak üzere İlçe dışında yaşayan ve belirli bir gelire sahip yöre insanının yaz mevsiminde Andırın yaylalarına gelmesi ile yaşanan yaylacılık faaliyetlerine ev sahipliği yapması ilçede şehrsel fonksiyonların gelişmesine neden olmuştur. 1990 sonrasında ilçede toplu konut projelerinin yapılmaya başlandığı bir yerleşme olmuştur.

Andırın ilçe merkezi 2257 ha alana sahiptir. İlçenin fonksiyonel arazi kullanım alanları hesaplandığında, arazi kullanımının % 63'ünü ormanlık alanlar, % 28'ini tarım alanları ve % 9'unu şehrsel kullanım alanları oluşturur.

İlçeyi meydana getiren 3 mahalle toplam 192,5 ha alan kaplar. Bunlardan Yenimahalle 79 ha alana sahip olup iş ve ticaret alanları ile idari, resmi ve eğitim kültür alanlarının büyük çoğunluğu bu mahallede toplanmış durumdadır. Bundan dolayı şehrsel fonksiyonlar daha ziyade bu mahallede belirgin olarak ortaya çıkmaktadır.

İlçede orman ve tarım alanlarından sonra en büyük alanı konutlar oluşturur. Konutlar merkezi iş sahası ile idari binaların bulunduğu alanı Kadirli ile Göksun yollarına bağlayan caddelerin üzerinde yoğunluk kazanmıştır. Yine ilçe içersinde konut alanları arasında çok belirgin farklar yoktur. Andırın'da yöreye özgü mimari tarzını yansıtan bina tiplerine ilçenin birçok yerinde rastlamak mümkündür. Özellikle 1965 öncesi yıllara ait yerleşme alanlarında sokak araları çok dar olup oturma alanlarının plansız oldukları görülür. Ancak son zamanlarda dar sokakların bir çoğu genişletilmek suretiyle ve 1965 yıllarından sonra oturma alanı haline gelen yerler planlı ve modern görünüme sahiptir.

Andırın'da yerleşme kabaca üçgenimsi bir şekle sahiptir. Yerleşmenin ana omurgasını Kadirli ile Göksun yollarına bağlı iki cadde ve bunların kavşak noktasında bulunan iş ve ticaret alanları ile bunların etrafını saran konut alanları ile kaplıdır. Yerleşmenin kuzeyinde bulunan tepelik alanın çok eğimli yamaçları ile güneyde kuvvetli eğime sahip bir şev batıda birleşerek bu yönlerde büyük oranda konutların yatay gelişimini engellemiştir. Şu an konutların yatay gelişimi için uygun olan yerleşmenin doğusu ise Sarımsak dağının eteklerinde son bulur. İlçede bütün bu doğal unsurlar birer engel olarak konut alanlarının yatay yönde gelişimini sınırlandırır.

Andırın'da idari kurumlar, her taraftan kolay ulaşılabilen ve ulaşım güzergâhlarının kavşak noktasını oluşturan merkezi alanda yer alır.

Andırın'da iş ve ticaret birimleri genelde Göksun ile Kadirli yolları ile bağlantılı olan Göksun ve Hükümet caddeleri ile bu caddelerin kavşak noktasında yer alır. Burası ilçenin merkezi iş sahasını meydana getirir. Merkezi iş sahası bu iki cadde üzerinde Kuzeydoğu ve Güney doğu yönünde gelişme göstermektedir.

İşyerlerinin ilçe içersinde dağılımına gelince; ticarethanelerin % 84'si merkezi iş sahasının bulunduğu Yenimahalle'de, % 9'u Pınarbaşı ve % 7'si Tufan paşa mahallesinde bulunur.

İlçe'de, sanayi, gelişme imkânı bulamayan fonksiyonlardandır. Bu grupta sayılabilecek küçük birkaç işyeri genelde Göksun Caddesi üzerindedir.

Andırın ve çevresi ülkemizin önemli sayılabilecek orman alanlarından. İlçe merkezinin % 62'si (1410 ha) ormanlarla kaplıdır. Bundan dolayı ilçede orman ürünlerine dayalı sanayi tesisleri bulunmaktadır.

İlçenin % 28'ini (636 ha) kaplayan tarım alanları yeryüzü şekillerinin bir sonucu olarak parçalı durumdadır. Büyük çoğunluğunda kuru tarım yapılan tarım alanlarında ilçenin iktisadi hayatı etkileyecek bir tarımsal üretim söz konusu değildir.

Andırın 1927 yılında 553, 1955'te 2000, 1975'te 5000 ve 2000'de 8000'den fazla insanın yaşadığı bir yer olmuştur. Hiçbir dönemde nüfus gerilemesi yaşamayan ve bugün 10000'in üzerinde insanın yaşadığını tahmin ettiğimiz ilçe gelişimini sürdürmektedir. İlçe bir tarım toplumu olmaktan çoktan sıyrılmış ve hizmet sektörü ön plana çıkmıştır. Andırın gerek nüfus miktarı, nüfus yoğunluğu, konut sayısı ve gerekse burada yaşayan insanların sosyal, kültürel ve ekonomik aktivitelerinde görülen çeşitlilik ile yerleşmenin çevresine sunabildiği hizmetler bakımından üstlendiği rolü ile coğrafi anlamda şehir diyebileceğimiz bir yerleşme olmuştur.

5.2. Başlıca Sorunlar ve Çözüm Önerileri

İnceleme konusu olarak seçtiğimiz Andırın yerleşmesinin beşeri ve ekonomik özellikleri irdelenmiş olup, yerleşmenin şehirsiz fonksiyonlarının belirli bir seviyeye ulaştığı tespit edilmiştir. Bu ulaşılan sonuçlar itibariyle, bir coğrafyacı gözüyle

değerlendirdiğimizde, zaman içerisinde kesinlikle geliştiği söyleyebildiğimiz Andırın ilçesi muhakkak önemli birçok sorun ile beraber yaşamaktadır.

Yerleşmenin bizim tarafımızdan tespit edilen temel sorunları ele almakla, Andırın'ın ileriye yönelik olarak daha planlı ve problemlerini çözebilecek bir bakış açısına sahip olabilmesinde az da olsa katkımız olabileceğini düşünüyoruz.

Bilimsel bazı yaklaşımlarla ortaya koymaya çalıştığımız bazı sorunlar ve öneriler, planlamacı bir yaklaşımla, ilerleyen yıllarda Andırın ilçesinin mevcut sorunlardan uzaklaşacağı ve ileride gelişimini tehdit edecek unsurların ortadan kalkacağı kanaatindeyiz.

Andırın'ın en büyük sorunu işsizliktir. Andırın sahip olduğu yeryüzü şekillerinin özelliklerine bağlı olarak ciddi sayılabilecek tarım alanlarına sahip değildir. İlçede tarım sektöründe çalışan nüfusun bu derece azlığı mevcut durumu yansıtmaya açısından önemlidir. Andırın gibi 10.000 nüfusa sahip yerleşmelerde tarıma dayalı olarak ortaya çıkan ve zamanla gelişme gösteren sanayi burada tarımsal hammadde eksikliği, yetersiz ulaşım ağı vb. gibi nedenlere bağlı olarak gelişme göstermemiştir. Bu durum ilçe nüfusunun sürekli olarak dışarıya göç etmesine neden olmuştur. Yaz mevsiminde Andırın ve kırsalına dolan binlerce yaylacının Andırın nüfusuna kayıtlı olduğu göz önüne alınınca yaşanan göç olayının mahiyeti göz önüne serilmektedir.

Andırın'da saydığımız nedenlere bağlı olarak burada büyük sanayinin gelişmesi beklenemez. Bunun yerine küçük ve orta ölçekli sanayinin gelişmesi teşvik edilmelidir. Andırın ve çevresi önemli orman varlığına sahiptir. Burada orman ürünleri işleyen mevcut işyerleri güçlendirilerek ve hammaddesi ormana dayalı orman ürünleri üretimi yapacak sanayi geliştirilerek bu konuda burası söz sahibi bir merkez haline getirilebilir. Bu sayede yöredeki işsizliğe ve buna bağlı olarak yaşanan göç sorunu çözülebilir.

Andırın ilçe merkezinin % 28'ini (6389 da) tarım alanları oluşturur. Bu arazinin neredeyse tamamı kuru tarıma (Hububat) ayrılmıştır. 2000 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre Andırın'da çalışan nüfusun % 14'ü tarım sektöründe çalışmaktadır. İlçenin iktisadi hayatında tarımsal faaliyetler fazla önem arz etmemektedir.

Tarımsal faaliyetlerin ilçe ekonomisine daha büyük katkılar sağlayabilmesi açısından 1000–1100 m. yükselti aralığında bulunan tarım alanlarında meyve kültürlerine ağırlık verilmesi coğrafi şartların bir gereğidir. Sahanın sahip olduğu yükselti katında meyveler alt kata göre daha kaliteli ve verimli olmaktadır. Çiğşar'da yetiştirilen ve çoğu yurt dışına ihraç edilen kirazlar bunu desteklemektedir. Thourntwaite göre temmuz, ağustos ve eylül aylarında su eksikliği olan sahada bitkilerin fizyolojik gelişimi için sulama imkânının geliştirilmesi ve eğimli arazilerde taraçalar yapılmak suretiyle mevcut tarım alanlarının çok daha verimli bir şekilde değerlendirilmesi mümkündür.

Andırın çevresi, doğal güzellikleri, iklimi ve beşeri özellikleri ile dinlenme amaçlı yaylacılık faaliyetleri açısından çok müsait şartlara sahip, yurdumuzun önemli alanlarından birini oluşturmaktadır. Yörede yaylacılık faaliyetleri yanı sıra tırmanma, trekking, kampçılık gibi dağ turizmi yanı sıra kış turizmi açısından da yeterli potansiyele sahip alanlar bulunmaktadır. Yörenin sahip olduğu bu yüksek potansiyel karşısında, yöreye olan talebin her geçen yıl büyüyerek devam ettiği gözlemlenmiştir. Kahramanmaraş valiliğinin de girişimleriyle yörenin “Turizm Merkezi” ilan edilmesi için Turizm Bakanlığına gerekli girişimlerde bulunulmuştur.

Andırın sahip olduğu coğrafi konum ve tarımsal potansiyel burada büyük ve orta ölçekli sanayinin gelişini engellediği gibi ilçenin geleceği açısından da bir ümit vaat etmemektedir. Tüm bunların üzerine Andırın'ın sahip olduğu “turizm potansiyeli” ilçenin gelişimi açısından vazgeçilmez bir aktivitedir. Yörede yaz mevsiminde 2000

yılından itibaren düzenli olmasa yapılan festivaller yörenin tanıtımı için yeterli olmamaktadır. Andırın isminin yaylacılıkla eş anlama gelecek şekilde tanıtımına ağırlık verilmeli ve yaz mevsiminde yöreye gelen yaylacıların sorunlarının çözümüne yönelik kalıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Yayla yolları iyileştirilmeli, yaylaların sürdürülebilir kullanım için planlamaları yapılmalı, ayrıca yaylalarda turizm aktivitelerini çeşitlendirmek için bisiklet turları, kış turizmi, dağcılık, olta balıkçılığı ve doğa yürüyüşleri yapılmalı ve yaylacıların gününbirlik ihtiyaçları Andırın dışına çıkılmadan karşılanabilmesi gerekmektedir.

Andırın'ı doğuda Kahramanmaraş'a, güneyde Kadirli'ye ve kuzeyde Göksun'a bağlantısını sağlayan karayollarının fiziki özellikleri, ilçenin gelişimini olumsuz yönde etkileyen ulaşım sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. İlçenin modern dünya ile tek bağlantısı olan bu yolların en kısa sürede iyileştirilerek standartlara uygun hale getirilmesi gerekmektedir. İlçenin kuruluş ve gelişmesinde önemli rolü olan ve Doğu Çukurova ile İç Anadolu'yu birbirine bağlayan tarihi "Akyol" bu sayede belki de eski cazibesine kavuşmuş olacaktır.

Mevcut imar planlarının uygulanmamasından kaynaklanan ve özellikle Pınarbaşı ve Yenimahalle'nin bazı yerlerinde meskenlerin birbirine çok yakın ve plansız bir şekilde inşa edilmesi, dar ve karışık sokak sistemlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu olumsuzlukların üzerine bir de eğimli bir arazi şartlarının eklenmesiyle çoğu yerde motorlu araçlarla ulaşım ve park sorunu ortaya çıkmıştır. Her ne kadar sorun olarak görülen bu dar sokakların genel karakteri bozulmadan itina ile modern ve nostaljik bir görünüm verilerek mahalle sakinleri ile yaz mevsiminde dinlenme amaçlı olarak Andırın'a gelen yaylacılara hitap edecek tarzda düzenlenmeleri Andırın'ın yayla fonksiyonunu güçlendirecektir.

Andırın, yaz mevsiminde buraya gelen çok sayıdaki yaylacıya bağlı olarak ciddi oranda park sorunu yaşamaktadır. İlçenin kalıcı nüfusuna hitaben yapılan cadde ve sokakların ilçenin iktisadi hayatı açısından önemli bir yere sahip olan bu yaylacılara hitap edecek şekilde düzenlenmesi ve ileriye yönelik planlamaların bu yönde yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ALKIM, U.B., 1952, “Yedinci Mevsim Karatepe Çalışmaları”, Belleten, 16; ss.611-615.

_____, 1959, “Güney-Batı Antitoros Bölgesinde Eski Bir Yol Şebekesi”, Belleten, XXIII (89), ss.59-73.

ALTAY, M.H., 1965, Adım-Adım Çukurova, Çukurova Turizm Derneği Yayınları No:1, Kemal Matbaası, Adana, 192s.

Andırın Milli Eğitim Müdürlüğü, 2007, İstatistik Şube Verileri, Andırın.

Andırın Halk Eğitim Müdürlüğü, 2007, İstatistik Şube Verileri, Andırın.

Andırın İlçe Tarım Müdürlüğü, 2007, Tarım Faaliyetleri ile İlgili Bazı Veriler, Andırın.

ARMAN, F., 1994, “Güneşin Kutsadığı Ülke, Karatepe-Aslantaş Milli Parkı”, Atlas Dergisi, s.110, İstanbul.

AVŞAR, D. M., 2002, “Kahramanmaraş - Başkonuş Dağında Varlığı Oldukça Azalan Odunsu Taksonlar Ve Alınabilecek Silvikültürel Önlemler”, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü Doğa Dergisi, Sayı: 8, Kahramanmaraş.

DENKER, B., (1976), Şehir İçi Arazi Kullanılışı, İstanbul Üniversitesi. Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:91, İstanbul, 225s.

D.İ.E., 1987, Genel Nüfus Sayımı, Kahramanmaraş'ta Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, TC Başbakanlık, Ankara.

D.İ.E., 1992, Genel Nüfus Sayımı, Kahramanmaraş'ta Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, TC Başbakanlık, Ankara.

D.İ.E., 2002, Genel Nüfus Sayımı, Kahramanmaraş'ta Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, TC Başbakanlık, Ankara.

DOĞANAY, H., 1994, Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 510s.

DÖNMEZ, Y., 1990, Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları, İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul, 425s.

ERİNÇ, S., 1965, Yağış Müessiriyeti Üzerine Bir Deneme ve Yeni Bir İndis, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 41, İstanbul, 62s.

_____, 1957, Tatbiki Klimatoloji ve Türkiye'nin iklim Şartları. İstanbul Üniversitesi Hidrojeoloji Enstitüsü Yayınları Sayı: 2, İstanbul, 252s.

GÜNEY, S., 1975, Büyük Menderes Bölgesi, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 79, İstanbul, 716s.

GÜRBÜZ, M., KORKMAZ, H., GÜNDOĞAN, R. ve DIĞRAK, M., 2003, Gavur Gölü Bataklığı Coğrafi Özellikleri ve Rehabilitasyon Planı, Kahramanmaraş Valiliği İl Çevre Müdürlüğü Yayınları, No:1, Kahramanmaraş, 137s.

Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü, 2007, İstatistik Şube Verileri, Kahramanmaraş.

KARABORAN, H.H., 1982, Hatay-Kahramanmaraş Çöküntü Hendeğinde İki Yeni Yerleşme Merkezi, İslahiye ve Hassa'nın Kuruluş ve Gelişmesi, F.Ü. Fen Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Doçentlik Tezi, Elazığ.

_____, 1984, Yerleşme Coğrafyası, Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Ders Notları, Elazığ.

KARAKAŞ, E., 1996, Merkezi Fonksiyonları Açısından Ağın, Arapgir, Kemaliye, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora tezi, Elazığ.

KAYACIK, H., 1957, "Mersin ve Maraş Dolaylarında Yaptığımız Botanik Gezisine Ait Notlar", İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, 7(2); ss.16-25.

MERKEZ SAĞLIK OCAĞI, 2000, E.T.F. Raporları, Andırın Sağlık Grup Başkan Vekilliği, Andırın.

Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, 2006, Andırın, Kadirli, Göksun ve Kahramanmaraş Meteoroloji İstasyonlarına Ait İklim Verileri, Ankara.

METİN, S., AYHAH, A. ve PAPAK, İ., 1986, "Doğu Toroslar'ın Batı Kesiminin Jeolojisi", Maden Tetkik Arama Dergisi, Sayı :107, ss. 1-13.

ÖZGÜR, M., 1996, "Yeni İlçe Merkezlerinin Fonksiyonel Bakımından Gösterdiği Özellikler", Ankara Üniversitesi, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı:12, ss.31-32.

SARAÇOĞLU, H., 1990, Bitki Örtüsü Akarsular ve Göller, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Öğretmen Kitapları Dizisi: 177, İstanbul, 577s.

STCHEPİNSKY, V., 1943, "Maraş Gaziantep Bölgesi Jeolojisi", Maden Tetkik Arama Dergisi, Sayı No: 29, ss.110-125.

ŞENEL, M., 2004, "Batı Toroslar'daki Yeşilbarak Napının Stratigrafik ve Yapısal Özellikleri, GD Anadolu'daki ve Kuzey Kıbrıs'taki Benzer Birimlerle Karşılaştırılması", Maden Tetkik Arama Dergisi, Sayı: 128, ss.1-26.

ŞİMŞİR, B. N., 1989, British Documents on Ottoman Armenians 1880-1890, cilt 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 751s.

TANDOĞAN, A., 1998, Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu, Lega Kitabevi, Trabzon, 178s.

TIRAŞ, M., 2003, Türkoğlu İlçesinin Coğrafi Etüdü, Çantay Kitabevi, İstanbul.

_____, 1994, Yusufeli ve Yakın Çevresinin Coğrafi Etüdü, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

TOLUN, N., PAMİR, H.N., 1975, 1/500.000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası, Türkiye Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınları, Ankara, 43s.

TUNÇDİLEK, N., TÜMERTEKİN, E., 1959, Türkiye Nüfusu, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Monografya 2, İstanbul.

TUNÇDİLEK, N., 1985, Türkiye’de Relief Şekilleri ve Arazi Kullanımı, İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No:3, İstanbul, 192s.

TÜMERTEKİN, E., 1973, Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsal Fonksiyonlar, İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No: 72, İstanbul.

_____, 1978, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya’ya Giriş, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 2464, Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No: 100, İstanbul.

TÜRKAY, O., 1962, Türkiye’de Nüfus Artışı ve İktisadi Gelişme, İş Bankası Yayını, Ankara, 140s.

USTA, H., BEYAZÇİÇEK, H., 2006, “Adana İlinin Jeolojisi”, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, (<http://www.mta.gov.tr/mta/bolge/adana/adanajeo.pdf>).

VAYISOĞLU, S., (2000), Kadirli 2000, Kadirli Belediyesi Kültür Hizmetleri Yayınları, No: 2, Kadirli.

YETİŞGİN, M.,2005, “ Maraş’ta Ermeni Nüfusu; Osmanlı Son Dönemi, Mütareke Ve Milli Mücadele Yılları,” Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM), Sayı17, ss.387–408.

YILDIZ, H., TUFAN, E., ÇEVİKBAŞ, M., 2003, Osmaniye İlinin Jeolojisi, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, <http://www.mta.gov.tr/mta/bolge/adana/osmaniyeJEO.pdf>

YURTSEVER, C., 2007, Adırın Tarihi,Çukurovalı Yayınları, s. 129-152, Adana, 187s.

YURTSEVER, C., 1999, Kadirli Tarihi, Kadirli Hizmet Birliği Kültür Yayınları, No:2, Kadirli.

Türk Ansiklopedisi, 1966, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 5674s.

Kahramanmaraş İl Turizm Müdürlüğü, 2002, Kahramanmaraş Turizm Envanteri, Kahramanmaraş.

Kahramanmaraş İl Yıllığı, 1967, s.28, Ankara.

Andırın Kùltür Dergisi, 1994, Andırın Kùltür ve Dayanışma Derneği Yayını, Metin Ofset, Sayı:1, Adana.

Yurt Ansiklopedisi, 1982(3), İstanbul Anadolu Yayınları, İstanbul, 5648s.

1924 Tarihi ve 442 sayılı Kùy Kanunu.

Ceyhan Havzası Toprakları, 1973, Topraksu Genel Mùdùrlùđù, Kùy İşleri Bakanlığı Yayınları, Rapor Sayısı: 69, Ankara, 36s.

İller Bankası, 1998, Kadirli (Osmaniye) Kanalizasyon Tatbikat Projesi Gerekeçe Raporu, Adana.

Tùrkiye'de Turizm Beldeler, 1986, İde Ajans, Sayı 6, İstanbul, 35s.

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Kahramanmaraş'ın Topçalı köyünde doğdu. İlkokul'u doğduğu köyde, Ortaokul ve Lise öğrenimini ise Şanlıurfa'da tamamladı. 1992 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümüne kaydını yaptırdı. 1996 yılında bu bölümden mezun olduktan sonra aynı yıl Elazığ ili Karakoçan ilçesi Başyurt Ortaokulunda öğretmen olarak göreve başladı. 5 yıla yakın bir süre burada çalıştıktan sonra 2001 yılında Kahramanmaraş'ta Döngel Çok Programlı Lisesi'nde Coğrafya Öğretmenliği görevine başladı. Halen bu okuldaki görevine devam etmektedir. 2004 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans yapmaya hak kazandı. Halen aynı bölümde Yüksek Lisans yapmaktadır.